

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO
W 2000 ROKU**

Warszawa, 2001

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	7
I FUNKCJONOWANIE ORGANÓW NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO	9
1.1. Prezes Narodowego Banku Polskiego	9
1.2. Rada Polityki Pieniężnej	10
1.3. Zarząd Narodowego Banku Polskiego	11
II POLITYKA PIENIĘŻNA	14
2.1. Cel polityki pieniężnej w 2000 r. i jego realizacja	14
2.2. Uwarunkowania realizacji celu inflacyjnego	17
2.3. Instrumenty realizacji celu polityki pieniężnej	22
2.3.1. Stopa procentowa	22
2.3.2. Operacje otwartego rynku	25
2.3.3. Refinansowanie banków	28
2.3.4. Rezerwa obowiązkowa	29
2.3.5. Kurs walutowy	30
2.3.6. Inne działania	34
III DZIAŁALNOŚĆ EMISYJNA NBP	36
3.1. Pieniądz gotówkowy w obiegu	36
3.1.1. Struktura pieniądza gotówkowego	38
3.1.2. Zaopatrywanie banków w znaki pieniężne	38
3.1.3. Wycofywanie z obiegu uszkodzonych lub zużytych znaków pieniężnych	39
3.2. Inne zagadnienia związane z pieniądzem gotówkowym	39
3.2.1. Produkcja znaków pieniężnych	39
3.2.2. Emisja monet okolicznościowych	39
3.2.3. Falsyfikaty krajowych znaków pieniężnych	40
3.2.4. Wymiana znaków pieniężnych, które przestały być prawnym środkiem płatniczym	40
IV OBSŁUGA BUDŻETU PAŃSTWA	41
4.1. Obsługa rachunków budżetu państwa	41
4.1.1. Rodzaje rachunków budżetu państwa prowadzonych przez NBP	41
4.1.2. Zasady obsługi rachunków budżetu państwa	42
4.1.3. Tryb obsługi rachunków budżetu państwa	42
4.2. Obsługa obrotu skarbowymi papierami wartościowymi	44
4.3. Administrowanie kredytami zagranicznymi zaciągniętymi przez Rząd RP	45
4.4. Obsługa zobowiązań i należności zagranicznych budżetu państwa	45
V DZIAŁALNOŚĆ DEWIZOWA	47

5.1.	Zarządzanie rezerwami dewizowymi	47
5.1.1.	Zasady zarządzania rezerwami dewizowymi	47
5.1.2.	Inwestycyjne uwarunkowania rynkowe	48
5.1.3.	Struktura i horyzont inwestycyjny rezerw dewizowych	51
5.1.4.	Dochód z działalności inwestycyjnej	52
5.2.	Działania w zakresie zadań dewizowych	52
5.2.1.	Działania w zakresie zmian organizacji obrotu dewizowego	52
5.2.2.	Wykonywanie kontroli dewizowej przez NBP	55
5.2.2.1.	Kontrola banków	56
5.2.2.2.	Kontrola realizacji zezwoleń dewizowych	57
5.2.2.3.	Kontrola działalności kantorowej	58
5.2.2.4.	Kontrola pozabankowych kas walutowych	58
5.2.2.5.	Kontrola wykonywania obowiązków przekazywania NBP danych niezbędnych do sporządzania bilansu płatniczego, bilansów należności i zobowiązań zagranicznych państwa oraz zgłoszeń mienia	59
5.3.	Obsługa kredytów zagranicznych zaciągniętych przez NBP	60
5.3.1.	Kredyty ze środków Banku Światowego	60
5.3.2.	Pozostałe kredyty	60
VI	WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA	61
6.1.	Działania zmierzające do dostosowania polskiego systemu bankowego i NBP do wymagań Unii Europejskiej	61
6.1.1.	Wprowadzenie euro na obszarze państw UGiW	61
6.1.1.1.	Analiza wpływu wprowadzenia euro na polski system bankowy	61
6.1.1.2.	Projekt ustawy o skutkach wprowadzenia w niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej wspólnej waluty euro	62
6.1.2.	Phare 2000	62
6.1.3.	Bazy danych NBP	63
6.2.	Współpraca z międzynarodowymi instytucjami gospodarczymi i finansowymi	63
6.2.1.	Współpraca z Organizacją Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)	63
6.2.2.	Współpraca z Międzynarodowym Funduszem Walutowym (MFW)	64
6.2.2.1.	Udziały RP w MFW	64
6.2.2.2.	Raport MFW	64
6.2.3.	Współpraca z Bankiem Światowym (BS)	65
6.2.3.1.	Program oceny sektora finansowego (FSAP)	65
6.2.3.2.	Grupa robocza ds. krajów o średnich dochodach	65
6.2.3.3.	Posiedzenie Grupy Członkowskiej BS i MFW	66
6.2.4.	Współpraca z Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju (EBOiR)	66
6.2.4.1.	Doroczne Spotkanie Rady Gubernatorów EBOiR	66
6.2.4.2.	Wizyta Prezesa EBOiR w Polsce	67
6.2.5.	Działalność Banku Rozrachunków Międzynarodowych (BIS) w Bazylei	67
6.2.5.1.	Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy BIS	67
6.2.6.	Międzynarodowy Bank Inwestycyjny (MBI)	67
6.2.7.	Międzynarodowy Bank Współpracy Gospodarczej (MBWG)	68
6.2.8.	Współpraca z bankami centralnymi wybranych państw świata i zagranicznymi instytucjami nadzorczymi	68
VII	DZIAŁANIA NA RZECZ SYSTEMU BANKOWEGO	70
7.1.	Działalność legislacyjna	70
7.1.1.	Działalność prawotwórcza organów NBP	70
7.1.1.1.	Zakres uprawnień prawotwórczych organów NBP	70

7.1.2.	Projekt ustawy o zmianie ustawy o Narodowym Banku Polskim oraz o zmianie ustawy Prawo bankowe	71
7.1.3.	Udział Narodowego Banku Polskiego w pracach nad projektami aktów normatywnych organów państwa	73
7.2.	Działalność statystyczno-analityczna	74
7.2.1.	Analizy ekonomiczne i badania	74
7.2.1.1.	Najważniejsze obszary działalności analityczno-prognostycznej	75
7.2.1.2.	Praca naukowo-badawcza	76
7.2.2.	Zadania statystyczne	81
7.2.2.1.	Zadania regulaminowe w zakresie statystyki monetarnej, finansowej oraz bilansu płatniczego w powiązaniu z międzynarodową pozycją inwestycyjną	81
7.2.2.2.	Informacja statystyczna dla podmiotów zewnętrznych	82
7.2.2.3.	Działania dostosowawcze do wymagań Europejskiego Systemu Banków Centralnych w zakresie statystyki	83
7.2.2.4.	Pozostałe prace	83
7.3.	Działalność edukacyjna i informacyjna	84
7.3.1.	Działalność wydawnicza i strona internetowa NBP	84
7.3.2.	Obsługa medialna organów NBP	85
7.3.3.	Kampania informacyjno-promocyjna poświęcona przystąpieniu Polski do UE i UGiW	85
7.3.4.	Konferencje i seminaria naukowe organizowane przez NBP	86
7.3.5.	Przedsięwzięcia na rzecz sektora bankowego	86
7.3.6.	Centralna Biblioteka NBP	87
7.4.	Działania na rzecz systemu płatniczego	88
7.4.1.	Dostosowanie regulacji w dziedzinie systemu płatniczego do standardów obowiązujących w Unii Europejskiej	88
7.4.1.1.	Akty wykonawcze do ustawy Prawo bankowe i ustawy o Narodowym Banku Polskim	88
7.4.1.2.	Projekty ustaw	89
7.4.2.	Funkcjonowanie systemu SORBNET – zmiany systemowe	90
7.4.3.	Obsługa rachunków bieżących banków w Centrali NBP	92
7.4.3.1.	Liczba rachunków bieżących banków prowadzonych przez NBP	92
7.4.3.2.	Rodzaj i liczba operacji przeprowadzonych na rachunkach bieżących banków w NBP	92
7.4.4.	Standaryzacja i normalizacja	96
7.4.4.1.	Opiniowanie przez NBP projektów polskich norm	97
7.4.4.2.	Współdziałanie ze Związkiem Banków Polskich i Polskim Komitetem Normalizacyjnym w procesie standaryzacji i normalizacji systemu płatniczego	97
7.4.4.3.	Analiza dokumentów standaryzacyjnych UE	98
7.4.5.	Działalność Rady ds. Systemu Płatniczego	98
7.4.6.	Współpraca NBP z sektorem bankowym w zakresie pozostałych przedsięwzięć międzybankowych	100
VIII	NADZÓR BANKOWY	101
8.1.	Zadania licencyjne	101
8.1.1.	Banki specjalistyczne	102
8.1.2.	Przedstawicielstwa banków zagranicznych	103
8.1.3.	Zmiany w strukturze akcjonariuszy i w składach zarządów banków	103
8.1.4.	Zmiany statutów banków	104
8.2.	Zadania regulacyjne	104
8.3.	Zadania analityczne	108
8.3.1.	Bezpośredni nadzór analityczny „zza biurka” nad bankami komercyjnymi	108
8.3.2.	Nadzór nad bankami komercyjnymi znajdującymi się w trudnej sytuacji finansowej	109
8.3.3.	Kompleksowa analiza sytuacji sektora bankowego	110

8.4.	Zadania inspekcyjne	111
8.4.1.	Czynności kontrolne wykonywane w bankach komercyjnych i spółdzielczych, oddziałach banków i przedstawicielstwach banków zagranicznych	111
8.4.2.	Zakres przeprowadzonych inspekcji	113
8.4.3.	Metodologia i narzędzia nadzorcze	114
8.5.	Zadania związane z sektorem bankowości spółdzielczej	115
IX	DZIAŁALNOŚĆ WŁASNA	118
9.1.	Zarządzanie zasobami ludzkimi	118
9.1.1.	Zatrudnienie w NBP	118
9.1.2.	Podnoszenie kwalifikacji pracowników NBP	118
9.1.2.1.	Podstawowe formy podnoszenia kwalifikacji	118
9.1.2.2.	Egzaminy dla kandydatów na inspektora nadzoru bankowego	120
9.1.3.	Pozostałe zagadnienia z zakresu polityki kadrowej	120
9.1.3.1.	Opis i wycena stanowisk pracy	120
9.1.3.2.	Grupa pracowników przewidzianych do współpracy z ESBC i międzynarodowymi instytucjami nadzorczyimi	120
9.1.3.3.	Pracowniczy Program Emerytalny	120
9.2.	Wewnętrzna działalność informacyjna	121
9.3.	Zarządzanie zasobami majątkowymi	121
9.4.	Obsługa informatyczna systemu bankowego oraz NBP	123
9.4.1.	Przygotowanie systemu informatycznego NBP jako narzędzia umożliwiającego realizację funkcji NBP jako banku centralnego wchodzącego w skład Europejskiego Systemu Banków Centralnych	123
9.5.	Ochrona i zabezpieczenia	123
9.5.1.	Ochrona informacji niejawnych	123
9.5.2.	Ochrona danych osobowych	124
9.5.3.	Ochrona osób i mienia	125
9.6.	Wewnętrzna działalność rewizyjna	126
X	BILANS NBP I RACHUNEK WYNIKÓW	127
10.1.	Bilans NBP i zmiany w jego strukturze w 2000 r.	127
10.1.1.	Aktywa	131
10.1.1.1.	Złoto i należności w złocie odpowiadające międzynarodowym standardom czystości	131
10.1.1.2.	Pieniądze w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych	131
10.1.1.3.	Krajowe dłużne papiery wartościowe	133
10.1.1.4.	Kredyty w walucie polskiej udzielone bankom krajowym	135
10.1.1.5.	Należności w walutach obcych od instytucji krajowych	137
10.1.1.6.	Pozostałe aktywa	139
10.1.2.	Pasywa	140
10.1.2.1.	Pieniądz gotówkowy w obiegu	140
10.1.2.2.	Dłużne papiery wartościowe NBP w obiegu	140
10.1.2.3.	Fundusze i rezerwy	141
10.1.2.4.	Zobowiązania w walucie polskiej	142
10.1.2.5.	Zobowiązania w walutach obcych	145
10.1.2.6.	Inne pasywa	146
10.2.	Wynik finansowy działalności NBP	149
10.2.1.	Podstawowe wielkości	149

10.2.2. Przychody banku	151
10.2.2.1. Wpływy z papierów wartościowych	151
10.2.2.2. Przychody odsetkowe	154
10.2.2.3. Wpływy z tytułu prowizji i opłat	155
10.2.2.4. Pozostałe przychody	155
10.2.3. Koszty banku	157
10.2.3.1. Koszty obsługi papierów wartościowych	158
10.2.3.2. Koszty z tytułu zapłaconych odsetek	159
10.2.3.3. Koszty z tytułu prowizji i opłat	160
10.2.3.4. Koszty działania banku	161
10.2.3.5. Pozostałe koszty	162
10.2.4. Zysk i jego podział	163
Załącznik nr 1	165
Ceny towarów i usług konsumpcyjnych w 2000 r.	165
Załącznik nr 2	173
PKB i popyt krajowy w 2000 r.	173
Załącznik nr 3	177
Nierównowaga zewnętrzna	177
Załącznik nr 4	179
Podaż pieniądza	179
Załącznik nr 5	183
Wykaz wykonawczych aktów prawnych wydanych w 2000 roku przez organy Narodowego Banku Polskiego i Komisję Nadzoru Bankowego (ogłoszonych)	183
Załącznik nr 6	189
Publikacje i strona internetowa Narodowego Banku Polskiego w roku 2000	189
Załącznik nr 7	191
Schemat organizacyjny Narodowego Banku Polskiego	191

WPROWADZENIE

W roku 2000 Narodowy Bank Polski (NBP) realizował zadania zgodnie z uchwalonym przez Zarząd NBP *Planem działalności NBP na 2000 rok* i przyjętymi przez Radę Polityki Pieniężnej *Założeniami polityki pieniężnej na 2000 rok*.

Rok ten był bogaty w wydarzenia wpływające na wizerunek oraz sprawność funkcjonowania Narodowego Banku Polskiego. Początkowi roku towarzyszyły niespełnione obawy o wystąpienie „efektu milenijnego”. Dobrze przygotowanie bankowych systemów informatycznych spotęgowało stopień zaufania społecznego do tych instytucji.

W kwietniu 2000 roku wprowadzono płynny kurs złotego, który sprzyja podniesieniu poziomu stabilności finansowej sektora bankowego oraz tworzeniu właściwych warunków do prowadzenia polityki pieniężnej NBP. Odblokowanie automatycznego mechanizmu przywracania równowagi w bilansie płatniczym ma tu kluczowe znaczenie.

Równie strukturalny charakter miały operacje otwartego rynku z udziałem skonwertowanego zadłużenia budżetu w NBP, przeprowadzane przez cały rok. Działania ograniczające nadpłynność służyły zwiększeniu efektywności wykorzystania polityki stopy procentowej jako instrumentu polityki pieniężnej NBP.

Istotnym elementem działalności NBP w roku 2000 były zadania realizowane w związku z procesem integracji europejskiej. Były to zarazem działania tworzące sprzyjające warunki dla rozwoju i stabilności sektora finansowego w Polsce. Intensyfikacji uległy także prace mające na celu osiągnięcie przez NBP technicznej gotowości do członkostwa w Europejskim Systemie Banków Centralnych. W miarę jak zbliża się data członkostwa Polski w UE rosną koszty koniecznych dostosowań oraz musi zwiększyć się potencjał kadrowy i finansowy niezbędny do wprowadzenia koniecznych zmian.

Całość wielokierunkowych działań NBP w roku 2000 została syntetycznie opisana w niniejszym *Sprawozdaniu*. Zgodnie z dotychczasową praktyką otwiera je sprawozdanie z pracy organów banku. Następnie przedstawiono wykonanie zadań wynikających z podstawowych funkcji banku centralnego jako kreatora polityki pieniężnej oraz emitenta waluty krajowej. W kolejnych rozdziałach odniesiono się do takich funkcji, jak: obsługa budżetu państwa, działalność dewizowa, współpraca międzynarodowa, działania na rzecz systemu bankowego, nadzór bankowy oraz działalność własna. *Sprawozdanie* zamykają: bilans NBP i rachunek wyników. Wielkość zysku dwukrotnie przewyższa osiągniętą przed rokiem.

W części poświęconej polityce pieniężnej skoncentrowano się na podstawowych problemach z tego obszaru działalności. Dokumentami, które charakteryzują całość zagadnień związanych z polityką pieniężną w roku 2000 są: *Raport o inflacji* i *Sprawozdanie z wykonania założeń polityki pieniężnej*.

I FUNKCJONOWANIE ORGANÓW NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO

Zgodnie z Ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim¹, obowiązującą od 1 stycznia 1998 r., organami NBP są: Prezes Narodowego Banku Polskiego, Rada Polityki Pieniężnej (RPP), Zarząd Narodowego Banku Polskiego.

1.1. Prezes Narodowego Banku Polskiego

Prezes Narodowego Banku Polskiego w ramach swych obowiązków przewodniczyła Radzie Polityki Pieniężnej, Zarządowi NBP oraz Komisji Nadzoru Bankowego.

Reprezentując bank centralny na zewnątrz w kontaktach z instytucjami zagranicznymi i krajowymi Prezes NBP:

- uczestniczyła w dorocznym spotkaniu Rady Gubernatorów Banku Światowego w Waszyngtonie,
- uczestniczyła w dorocznym spotkaniu Rady Gubernatorów Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju w Londynie, gdzie wygłosiła referat dotyczący przemian w Europie Środkowej i związanych z nimi przyszłych działań EBOiR w tym regionie,
- odbyła spotkanie z Podkomisją ds. Monetarnych Parlamentu Europejskiego, na którym przedstawiła problemy związane z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej (UE) i Unii Gospodarczo-Walutowej (UGiW),
- brała udział w comiesięcznych posiedzeniach Rady Gubernatorów Banku Rozrachunków Międzynarodowych w Bazylei.

Prezes NBP przewodniczyła kwartalnym posiedzeniom Komitetu ds. Przygotowania NBP do Integracji Europejskiej, który jest ciałem koordynującym działania banku centralnego wynikające z procesu dostosowawczego i negocjacji z UE.

W 2000 r. Prezes NBP wydała 16 zarządzeń dotyczących:

- ustalenia wzorcowego planu kont banków,
- wykazu walut obcych będących walutami wymiennymi,
- sposobu przeprowadzania rozrachunków międzybankowych,
- sposobów i trybu przeliczania, sortowania, pakowania i oznaczania opakowań banknotów i monet oraz wykonywania czynności związanych z zaopatrywaniem banków w te znaki,

---

¹ Dz. U. Nr 140, poz. 938, z 1998 r. Nr 160, poz. 1063, z 2000 r. Nr 53, poz. 648, Nr 62, poz. 718 i Nr 119, poz. 1252 oraz z 2001 r. Nr 8, poz. 64.

- określenia wzorów, próby, masy i wielkości emisji monet.

W 2000 r. Prezes NBP udzieliła upoważnienia do dokonywania różnego rodzaju czynności obrotu dewizowego dla 140 banków (w tym banków spółdzielczych) oraz wydała 174 decyzje w sprawie banków podlegających obowiązkowej ochronie przez wyspecjalizowane formacje ochrony.

Prezes NBP jako przełożona wszystkich pracowników banku uczestniczyła w kształtowaniu i realizowaniu polityki kadrowej oraz nadzorowała przestrzeganie przez pracowników standardów pracy w banku centralnym.

W dniu 31 grudnia 2000 r. Hanna Gronkiewicz-Waltz przestała pełnić funkcję Prezesa NBP w związku z powołaniem na stanowisko Wiceprezesa Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju.

W dniu 22 grudnia 2000 r. Sejm RP, na wniosek Prezydenta RP, powołał prof. Leszka Balcerowicza na stanowisko Prezesa NBP. Prof. Leszek Balcerowicz złożył przed Sejmem przysięgę i objął urząd Prezesa NBP w dniu 10 stycznia 2001 r.

1.2. Rada Polityki Pieniężnej

W 2000 roku Rada Polityki Pieniężnej odbyła 17 posiedzeń, na których podjęła 13 uchwał publikowanych i wydała 4 zalecenia dla Zarządu NBP.

RPP dwukrotnie podwyższyła wysokość podstawowych stóp procentowych: w lutym o 1 pkt procentowy i w sierpniu o 1,5 pkt. procentowego.

W kwietniu 2000 r. Rada Polityki Pieniężnej wspólnie z Radą Ministrów podjęła decyzję o wprowadzeniu płynnego kursu złotego. W związku z powyższym podjęte zostały uchwały:

- uchylająca uchwałę w sprawie tempa kroczącej dewaluacji,
- uchylająca uchwałę w sprawie dopuszczalnego przedziału wahań kursów walut obcych i wartości dewizowych wyrażonych w złotych.

Od tego momentu kurs złotego nie jest kształtowany administracyjnie, lecz przez podmioty rynkowe poprzez mechanizm popytu i podaży.

RPP podjęła także uchwały dotyczące działań NBP w 2001 roku, w następujących sprawach:

- ustalenia założeń polityki pieniężnej na 2001 rok (wrzesień),
- zatwierdzenia planu finansowego NBP na 2001 rok (grudzień),

- ustalenia górnej granicy zobowiązań wynikających z zaciągania przez NBP pożyczek i kredytów w zagranicznych instytucjach bankowych i finansowych w 2001 roku (wrzesień).

RPP przyjęła ponadto następujące sprawozdania:

- finansowe NBP na dzień 31 grudnia 1999 r. (kwiecień), które zostało zatwierdzone przez Radę Ministrów,
- z działalności NBP w 1999 r. (maj), które zgodnie z ustawą o Narodowym Banku Polskim zostało przedstawione Sejmowi,
- z wykonania założeń polityki pieniężnej w 1999 r. oraz oceny działalności Zarządu NBP w zakresie realizacji tych zadań (maj), następnie przedłożone do wiadomości Sejmowi.

Zgodnie z ustawą o Narodowym Banku Polskim, Rada Polityki Pieniężnej wydała opinię do projektu ustawy budżetowej na rok 2001, którą Prezes NBP w imieniu RPP przekazała w ustawowym terminie Prezesowi Rady Ministrów i Ministrowi Finansów.

Zalecenia wydane przez RPP Zarządowi NBP dwukrotnie dotyczyły operacji otwartego rynku (luty i sierpień), natomiast jedno dotyczyło rozpoczęcia sprzedaży od III kwartału portfela skarbowych papierów wartościowych (marzec).

RPP opracowała i wydała *Raport o inflacji za 1999 rok* oraz trzy raporty kwartalne (za I, II i III kwartał 2000 r.), zawierające informacje o kształtowaniu się zjawisk inflacyjnych w kontekście polityki pieniężnej.

1.3. Zarząd Narodowego Banku Polskiego

Zgodnie z ustawą o Narodowym Banku Polskim, bieżącą działalnością Narodowego Banku Polskiego kieruje Zarząd. W swojej działalności Zarząd realizuje uchwały w sprawach nie zastrzeżonych w ustawie do wyłącznej kompetencji innych organów NBP.

W 2000 r. odbyło się 60 posiedzeń Zarządu Narodowego Banku Polskiego, na których podjęto 41 uchwał normatywnych, 36 uchwał nienormatywnych oraz 462 postanowienia.

Do najistotniejszych decyzji podjętych przez Zarząd NBP należało podjęcie uchwał w następujących sprawach :

- przyjęcia planu działalności NBP na lata 2000-2002 dostosowującego NBP do wymogów stawianych bankom centralnym państw członkowskich UE,
- przyjęcia planu finansowego NBP na 2001 r., planu inwestycji NBP na 2001 r. oraz planu działalności NBP na 2001 r.,

- wprowadzenia regulaminu bezwarunkowej sprzedaży bankom oraz zakupu przez NBP od banków skarbowych papierów wartościowych w trybie aukcyjnym,
- wprowadzenia regulaminu refinansowania banków kredytem lombardowym przez NBP,
- określenia zasad emitowania bonów pieniężnych NBP oraz obrotu tymi bonami,
- nowelizacji uchwały w sprawie ogłaszania kursów złotego w stosunku do walut obcych, oraz uchwały w sprawie sposobu wyliczania kursów złotego w stosunku do walut obcych,
- nowelizacji uchwały w sprawie realizacji poleceń wypłaty i operacji czekowych w obrocie zagranicznym oraz skupu i sprzedaży walut obcych w NBP,
- uregulowania zasad i trybu postępowania NBP przy podejmowaniu decyzji dewizowych,
- określenia warunków otwierania i prowadzenia rachunków banków przez NBP,
- określenia zasad operacji kasowo-skarbcowych w NBP,
- nowelizacji uchwały w sprawie sposobu wykonywania zadań z zakresu rachunkowości w NBP,
- wprowadzenia systemu opisu stanowisk pracy w NBP,
- nowelizacji uchwały w sprawie wprowadzenia Regulaminu organizacyjnego NBP, w związku z uzupełnieniem Regulaminu o rozdział dotyczący kontroli wewnętrznej funkcjonalnej,
- polityki bezpieczeństwa,
- ustalenia zasad zarządzania systemem informatycznym, przetwarzającym dane osobowe w NBP, oraz sformułowania zasad dotyczących bezpieczeństwa systemów informatycznych NBP, w których przetwarzane są dane osobowe.

Zarząd NBP na posiedzeniach rozpatrywał, a następnie rekomendował Radzie Polityki Pieniężnej projekty uchwał i materiały kierowane na posiedzenia Rady.

Ponadto, Zarząd NBP podejmował decyzje dotyczące zasad prowadzenia operacji otwartego rynku w celu regulowania płynności finansowej systemu bankowego. Dla ograniczenia tej płynności zdecydował o rozpoczęciu od września 2000 r. sprzedaży obligacji skonwertowanych skarbu państwa z portfela NBP.

Szczególną wagę Zarząd NBP przywiązywał do problematyki dotyczącej dostosowania banku centralnego do wymogów i standardów obowiązujących w Europejskim Systemie Banków Centralnych, w tym zwłaszcza związanej z :

- działaniami dostosowawczymi w zakresie rachunkowości i sprawozdawczości finansowej, statystyki, audytu wewnętrznego i systemu zarządzania ryzykiem,

- modernizacją systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych NBP, w celu dostosowania ich do wykonywania zadań związanych z przystąpieniem NBP do ESBC,
- działaniami na rzecz podpisania porozumienia o współpracy dwustronnej z Bankiem Francji i Bankiem Włoch,
- planowanym wycofaniem z dniem 1 stycznia 2002 r. walut narodowych państw Unii Gospodarczej i Walutowej z polskiego systemu bankowego i zastąpieniem ich walutą euro.

W ramach działań dostosowawczych do Unii Europejskiej, Zarząd NBP rozpatrywał i przekazał do dalszych prac legislacyjnych opracowane w NBP projekty ustaw :

- o zmianie ustawy Prawo bankowe,
- o zmianie ustawy o NBP,
- o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz o zasadach nadzoru nad tymi systemami.

Dużo uwagi na posiedzeniach Zarządu NBP poświęcono tematom związanym z pełnym wprowadzeniem w NBP postanowień ustawy o ochronie danych osobowych oraz ustawy o ochronie informacji niejawnych, a także działaniom zmierzającym do wzmocnienia systemu ochrony i bezpieczeństwa w NBP.

Zarząd NBP dokonywał również okresowej oceny funkcjonowania polskiego systemu płatniczego.

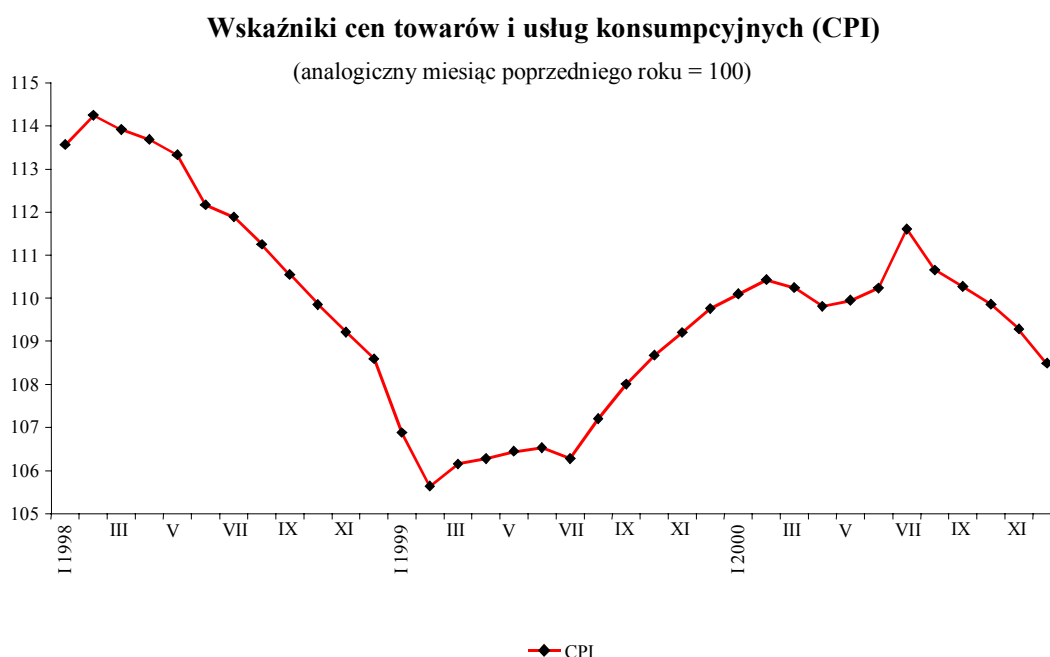
II POLITYKA PIENIĘŻNA

2.1. Cel polityki pieniężnej w 2000 r. i jego realizacja

Krótkookresowym celem polityki pieniężnej, zgodnie z *Załoženiami polityki pieniężnej na 2000 rok*, było obniżenie tempa wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych do poziomu 5,4-6,8% w grudniu 2000 r.

W końcu 2000 r. dwunastomiesięczny wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych wyniósł 8,5% (patrz wykres nr 1). Inflacja mierzona średniorocznie wzrosła z poziomu 7,3% w 1999 r. do 10,1% w 2000 r. Tym samym nie zrealizowano zakładanego celu inflacyjnego (patrz Załącznik nr 1 do *Sprawozdania*).

Wykres nr 1

Źródło: dane GUS

O tym, że osiągnięcie celu inflacyjnego na 2000 r. będzie trudne, wiadomo było już w końcowych miesiącach 1999 r., kiedy to miał miejsce silny wzrost inflacji, będący przede wszystkim skutkiem zwiększenia dynamiki popytu krajowego w wyniku rozluźnienia polityki makroekonomicznej. Brak bieżącej informacji o rzeczywistych rozmiarach stymulującego wpływu polityki fiskalnej na popyt krajowy powodował, że polityka pieniężna w II połowie 1998 r. i w pierwszej połowie 1999 r. była również zbyt mało restrykcyjna. Wynikające stąd tempo wzrostu popytu krajowego było ponadto jednym z powodów wzrostu deficytu obrotów

bieżących bilansu płatniczego, co zwiększało podatność złotego na gwałtowną deprecjację i prowadzić mogło do destabilizacji makroekonomicznej.

Na przyspieszenie dynamiki inflacji w drugiej połowie 1999 r. wpłynęły także skutki silnych zaburzeń podaży na rynku paliw i żywności. Wzrost cen ropy naftowej na rynkach światowych doprowadził do 20 podwyżek cen paliw na rynku krajowym. Z kolei wzrost cen żywności wiązał się z pogorszeniem wyników produkcji rolnej w 1999 r., spowodowanym niekorzystnymi warunkami pogodowymi, czemu towarzyszył wciąż wysoki poziom ochrony krajowego rynku rolnego przed importem. Co więcej, administracyjne działania odblokowujące podaż na tym rynku podejmowane były zbyt późno i na zbyt małą skalę.

Wobec nasilającej się presji inflacyjnej RPP zaostrzyła stopień restrykcyjności polityki pieniężnej, podwyższając stopy procentowe we wrześniu i listopadzie 1999 r. Wprawdzie od IV kwartału 1999 r. popyt krajowy rósł wolniej od PKB, jednak wcześniejsze rozluźnienie polityki makroekonomicznej, tak fiskalnej, jak i pieniężnej, a także kontynuacja silnych zaburzeń podaży na rynku paliw i żywności, sprawiły, że w pierwszej połowie 2000 r. inflacja nadal rosła.

W styczniu 2000 r. inflacja osiągnęła 10,1% i tym samym, po upływie niemal półtora roku, powróciła do poziomu dwucyfrowego. Pogorszyły się również inne miary inflacji, takie jak wskaźnik cen produkcji sprzedanej przemysłu oraz analizowana przez NBP inflacja bazowa. Na dalszy niekorzystny rozwój sytuacji wskazywały także prognozy inflacyjne. Wystąpiło także ryzyko podwyższenia oczekiwań inflacyjnych. Dlatego w lutym 2000 r. RPP podjęła decyzję o kolejnej podwyżce stóp procentowych, zapowiadając jednocześnie możliwość dalszego zaostrzenia polityki pieniężnej w przypadku utrzymywania się niekorzystnych tendencji inflacyjnych.

Mimo zwiększenia stopnia restrykcyjności polityki pieniężnej, z uwagi na nieuchronne opóźnienia czasowe między działaniami polityki pieniężnej a ich skutkami dla procesów inflacyjnych, przez siedem miesięcy 2000 r. roczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych przekraczał 10%, osiągając najwyższy poziom w lipcu, kiedy to wyniósł 11,6%. Taki przebieg procesów inflacyjnych oznaczał, że bez przeciwdziałania tej tendencji nie zostanie zrealizowany cel inflacyjny założony na 2000 r., a nawet, że zagrożona jest realizacja średniookresowego celu polityki pieniężnej. Ten silny wzrost cen wynikał głównie z silniejszych od oczekiwanych zaburzeń podaży na rynkach paliw i żywności, co pozwalało przypuszczać, że jest on przejściowy. Jednak, dla przeciwdziałania utrwalaniu się oczekiwań inflacyjnych i przenoszenia ich na wzrost płac, RPP uznała za konieczne w sierpniu 2000 r. dokonać kolejnej podwyżki stóp procentowych.

Wpływ na podjęcie tej decyzji miały również coraz wyraźniejsze sygnały, wskazujące na mniejszą od zapowiadanej restrykcyjność polityki fiskalnej. Niedoszacowanie subwencji oświatowej, wzrost deficytu funduszy celowych (Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i Funduszu Pracy), zaległości w przekazywaniu przez ZUS składek ubezpieczeniowych do otwartych funduszy emerytalnych - wszystko to wskazywało, że wpływ polityki fiskalnej na kreację popytu w gospodarce jest większy niż zakładano.

Ponadto, finansowanie potrzeb budżetowych wpływami dewizowymi, głównie z prywatyzacji, powodujące aprecjację złotego, stwarzało zagrożenie pogłębienia deficytu obrotów bieżących.

Koniec 2000 r. potwierdził, że nie nastąpił oczekiwany wzrost restrykcyjności polityki fiskalnej. Niższe od przewidywanych dochody budżetowe oraz większe od planowanych wydatki jednostek terenowych spowodowały zwiększenie stopnia nierównowagi całego sektora finansów publicznych, w porównaniu z założeniami ustawy budżetowej.

Dodatkowo, przekazanie mniejszych od zaplanowanych środków z tytułu składek ubezpieczeniowych do II filara systemu emerytalnego spowodowało zwiększenie negatywnego wpływu sektora finansów publicznych na oszczędności krajowe. W roku 2000 do otwartych funduszy emerytalnych miało trafić 10,1 mld zł, a faktyczna wielkość transferów wyniosła ok. 7,6 mld zł. W konsekwencji deficyt ekonomiczny sektora finansów publicznych przekroczył zakładane pierwotnie 1,7% PKB i ukształtował się na poziomie 2,0% PKB.²

Tak więc, skutek luźniejszej od zapowiadanej polityki fiskalnej, ciężar zmniejszania inflacji i przywracania równowagi gospodarczej spoczywał na polityce pieniężnej. Skutkiem tego krótkookresowe koszty osiągniętego obniżenia inflacji i poprawy w zakresie równowagi zewnętrznej były wyższe niż w przypadku bardziej restrykcyjnej polityki fiskalnej. Koszty te to przede wszystkim zwolnienie dynamiki inwestycji i wzrostu gospodarczego. Nałożyły się na to efekty wynikające z kontynuacji silnych zaburzeń podaży na rynku paliw i żywności. Wzrost PKB w całym roku wyniósł więc 4,1% wobec 5% zakładanych w *Założeniach polityki pieniężnej*, a wzrost popytu krajowego 2,8% przy 5,3% prognozowanych przez NBP w okresie formułowania *Założeń* (patrz Załącznik nr 2 do *Sprawozdania*).

---

² Taka wielkość deficytu ekonomicznego została opublikowana przez Ministerstwo Finansów dopiero pod koniec maja 2001 roku. W II połowie 2000 roku kolejne informacje MF o przewidywanym wykonaniu deficytu ekonomicznego mówiły o wzroście tej kategorii od 2% do 2,7% PKB. Należy przy tym zauważyć, że osiągnięcie niższej wielkości deficytu ekonomicznego wynikało przede wszystkim ze znacznego zmniejszenia zadłużenia Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w systemie bankowym, jakie dokonało się w grudniu 2000 r.

Zwiększenie stopnia restrykcyjności polityki pieniężnej oraz zmiana podstawowych relacji popytowo-podażowych w gospodarce polskiej dały w efekcie znaczną poprawę równowagi zewnętrznej. Deficyt obrotów bieżących bilansu płatniczego w relacji do PKB pogarszał się przez pięć ostatnich lat i przekroczył w I kwartale 2000 r. 8%. Zmniejszenie dynamiki popytu krajowego do poziomu wolniejszego od tempa wzrostu PKB przyczyniło się nie tylko do przywrócenia spadkowej tendencji inflacji, ale i do zmniejszenia deficytu obrotów bieżących z 11,6 mld dol. w 1999 r. do 10 mld dol. w 2000 r. Zmiana relacji popytowo-podażowych była jednym z najważniejszych czynników znacznego wzrostu dynamiki eksportu i spadku dynamiki importu, wskutek czego deficyt obrotów bieżących na koniec roku 2000 zmalał do 6,3% PKB³ (patrz Załącznik nr 3 do *Sprawozdania*).

Podsumowując, chociaż krótkookresowy cel inflacyjny na 2000 r. nie został zrealizowany, to jednak w drugiej połowie roku nastąpiło trwałe odwrócenie tendencji wzrostu inflacji. Tempo wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych obniżyło się od lipca do grudnia o 3,1 pkt. proc. do poziomu 8,5%. Tendencja ta utrzymywała się nadal w pierwszych miesiącach 2001 r., co sprzyja realizacji średniokresowego celu polityki pieniężnej.

Większy, niż zakładano na etapie formułowania *Założeń polityki pieniężnej na 2000 rok*, stopień restrykcyjności polityki pieniężnej spowodował, że podaż pieniądza była niższa od prognozowanej. W *Założeniach polityki pieniężnej na 2000 rok* szacowano, że przyrost podaży pieniądza, spójny z zakładanym celem inflacyjnym oraz zakładanymi wielkościami wzrostu PKB i deficytu obrotów bieżących, wyniesie 38,8-47,9 mld zł. Tymczasem na koniec 2000 r. podaż pieniądza osiągnęła stan 294,5 mld zł, co oznaczało wzrost w ciągu roku o 31,0 mld zł (tj. o 11,8% wobec 19,3% w 1999 r.). Towarzyszyła temu korzystna tendencja istotnego wzrostu dynamiki depozytów ludności przy słabnącym tempie wzrostu kredytu (patrz Załącznik nr 4 do *Sprawozdania*).

2.2. Uwarunkowania realizacji celu inflacyjnego

- Najważniejsze uwarunkowania zewnętrzne realizacji celu inflacyjnego w 2000 r. to kształtowanie się światowych cen surowcowych oraz krajowych cen żywności.

Podobnie jak w 1999 r., także w 2000 r. sytuacja na światowym rynku surowców oddziaływała w kierunku pobudzania wzrostu inflacji w Polsce. O dynamice

---

³ Oczywiście na wielkość tego deficytu wpływ wywierają także czynniki zewnętrzne, niezależne od krajowej polityki makroekonomicznej. Krótkie ich omówienie znajduje się w części II.

międzynarodowych cen surowców decydowały nadal ceny ropy naftowej. Średnia roczna cena ropy naftowej na rynku światowym (typ Brent) wzrosła w 2000 r. o ponad 59%. W latach 1999-2000 ceny ropy zwiększały się systematycznie z kwartału na kwartał, z ok. 10 USD za baryłkę na początku 1999 r. do ponad 30 USD za baryłkę w II półroczu 2000 r. Do przyspieszenia cen ropy w 2000 r. przyczynił się z jednej strony szybko rosnący popyt światowy, a z drugiej strony rekordowo niskie zapasy tego surowca.⁴ Ceny surowców nieenergetycznych powiększyły się w 2000 r. o 4,1%, co wynikało głównie z wyższych o 15,7% cen metali.

Utrzymujący się w okresie lat 1999 i 2000 wzrost cen ropy naftowej wpłynął na przyspieszenie procesów inflacyjnych we wszystkich gospodarkach zależnych od importu tego strategicznego surowca. Roczny wskaźnik cen energii w strefie euro wzrósł w 2000 r. o 13,4% wobec wzrostu o 2,3% w 1999 r. i spadku o 2,6% w 1998 r. Najsilniej zareagowały na to ceny produkcji przemysłowej w tym regionie, które wzrosły o 5,4%, podczas gdy jeszcze w 1999 r. obniżyły się o 0,4%. Sytuacja na międzynarodowym rynku ropy naftowej była także przyczyną wzrostu cen w polskim imporcie, co oddziaływało na wzrost inflacji na rynku krajowym.

Dodatkowo, umocnienie waluty amerykańskiej, dominującej w handlu surowcami na rynkach światowych w 2000 r., oznaczało także szybszą deprecjację złotego względem dolara, szczególnie w II kwartale. Wpłynęło to dodatkowo na wzrost kosztów importu krajowego.

Oba te czynniki wpłynęły na wzrost złotych cen transakcyjnych w imporcie o 5,4%, co – według szacunków NBP – bezpośrednio wpłynęło na wzrost wskaźnika cen produkcji sprzedanej o 1,2 pkt. proc. i wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych o 0,8 pkt. proc. Ten ostatni wzrósł o 0,64 pkt. proc. z powodu wzrostu cen paliw, o 0,12 pkt. proc. – surowców nieenergetycznych i o 0,04 pkt. proc. – żywności.

Jak z tego widać, największy wpływ na kształtowanie się inflacji miały ceny paliw (patrz Załącznik nr 1 do *Sprawozdania*). Średnioroczny wzrost ich cen wyniósł w 2000 r. 36,8% wobec 25,2% w 1999 r. Znaczny udział w tym wzroście miały podwyżki cen dokonane w 1999 r., których skutki oddziaływały na poziom cen w 2000 r. Natomiast wzrost cen liczony od grudnia 1999 r. do grudnia 2000 r. wyniósł tylko 11,1% wobec 52,7% w poprzednim roku.

---

⁴ Przykładowo w USA kształtowały się one w sierpniu 2000 r. na poziomie najniższym od 20 lat.

Ceny paliw na rynku krajowym kształtowane były jednak nie tylko przez ceny paliw i surowców do ich produkcji na rynku światowym oraz przez kurs złotego do dolara. O zmianach detalicznych cen paliw decydowały ponadto zmiany stawek podatku akcyzowego oraz stawek celnych (czynniki determinowane przez rząd), a także polityka cenowa krajowych rafinerii i sprzedawców detalicznych działających na rynku w wysokim stopniu zmonopolizowanym (czynnik rynkowy).

Stawki podatku akcyzowego dla paliw, zgodnie z harmonogramem przyjętym w grudniu 1999 r., zostały podwyższone w 2000 r. trzykrotnie: 1 stycznia o ok. 5%, 1 marca o ok. 4,8%, oraz 1 września o ok. 4,6%. Należy przy tym zaznaczyć, że w przeciwieństwie do sytuacji z 1999 r., rząd nie wprowadził w ciągu roku, nie zapowiadanych wcześniej obciążeń podatkiem akcyzowym. Łącznie podwyżki podatku akcyzowego wyniosły w 2000 r. ok. 15,1%, powodując wzrost wskaźnika cen paliw o ok. 4,6 pkt. proc.

Bezpośrednie skutki wzrostu cen paliw spowodowanego ww. czynnikami wpłynęły na wzrost średniorocznego wskaźnika inflacji o 1,0 pkt. proc.

Dla przeciwdziałania dalszemu wzrostowi cen paliw wprowadzono od września 2000 roku zerową stawkę celną na importowane paliwa z Unii Europejskiej, krajów EFTA, CEFTA, Litwy, Estonii, Wysp Owczych i Turcji⁵, jak również na paliwa importowane z krajów lub regionów, z którymi Polska nie podpisała umów dotyczących stref wolnego handlu. W rezultacie średnia stawka celna na importowaną benzynę obniżyła się z 5% w 1999 r. do 3% w 2000 r., a na olej napędowy z 11% do 4%, po czym została obniżona do zera.

- Na kształtowanie się wskaźnika inflacji w 2000 r. silny wpływ miały również ceny żywności na rynku krajowym (patrz Załącznik nr 1 do *Sprawozdania*).

Niskie zbiory zbóż i pogłębiający się spadek produkcji żywca, a przede wszystkim wysoki poziom ochrony krajowego rynku rolnego przed importem oraz inne administracyjne formy regulowania podaży na tym rynku sprawiły, że ceny żywności w 2000 r. rosły nieprzerwanie, choć w tempie wolniejszym niż w 1999 r.

Niskie zbiory zbóż w sezonie 1999/2000, w połączeniu z ograniczeniem importu i pogłębiającym się spadkiem produkcji żywca, powodowały od początku roku systematyczny wzrost cen pieczywa, przetworów zbożowych oraz mięsa. Wzrost tych cen uległ dodatkowemu sezonowemu przyspieszeniu w okresie wiosennym. Pierwotnym czynnikiem prowadzącym do destabilizacji rynku rolnego w 2000 r. było zachwianie równowagi na rynku

---

⁵ Decyzja ta miała być podjęta z dniem 1 stycznia 2001 r.

zbóż. Spadek podaży zbóż w sezonie 1999/2000 o ponad 5% oraz mniejsze o ponad 27% ich zapasy na początku kolejnego sezonu doprowadziły do wystąpienia znacznej nadwyżki popytu nad podażą. Występujące braki podaży zbóż na rynku krajowym skłaniały dostawców do podnoszenia cen skupu zbóż. Pesymistyczne prognozy dotyczące niskiego kształtowania się produkcji zbóż z nowych zbiorów, formułowane m.in. na podstawie niekorzystnych warunków agrometeorologicznych, dodatkowo przyspieszyły tempo wzrostu cen zbóż w maju i w czerwcu 2000 r. Jednocześnie mechanizmy administracyjne uniemożliwiały przywrócenie równowagi przy pomocy dodatkowego importu. Decyzja o uruchomieniu bezcłowego kontyngentu importowego na zboża, niezbędnego do uzupełnienia podaży krajowej, została podjęta dopiero w końcu czerwca, a więc już po okresie silnego przyspieszenia wzrostu ich cen. Rosnące ceny zboża powodowały wzrost cen mięsa. W tym wypadku również import nie był dostatecznie duży, aby temu zapobiec.

Przewaga popytu nad podażą na rynku rolnym powodowała wzrost cen detalicznych żywności, zarówno nieprzetworzonej, jak i przetworzonej przemysłowo. Ceny pozostałych grup żywności rosły nieprzerwanie, choć w tempie znacznie wolniejszym niż przed rokiem. Wzrost cen żywności średnio w roku o 10,5% spowodował wzrost analogicznego wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych o 3,1 pkt. proc.

- Ważnym czynnikiem wyjaśniającym kształtowanie się równowagi zewnętrznej gospodarki polskiej były zmiany w popycie zewnętrznym na polski eksport. Rok 2000 przyniósł istotne przyspieszenie wzrostu w gospodarce światowej (tablica nr 1).

Tablica nr 1

Uwarunkowania zewnętrzne polityki pieniężnej w latach 1999–2000

	1999	2000	I kw. 00	II kw. 00	III kw. 00	IV kw. 00
Strefa Euro – wzrost PKB (w%)	2,5	3,4	3,5	3,7	3,2	3,0
w tym Niemcy¹:	1,6	3,0	3,7	3,5	2,8	1,9
Stany Zjednoczone – wzrost PKB (w %)¹	4,2	5,0	5,3	6,1	5,2	3,4
Stany Zjednoczone - stopa funduszy federalnych (w %)²	4,97	6,24	5,68	6,27	6,52	6,47
Strefa Euro - stopa refinansowa (w %)²	2,71	4,12	3,25	3,83	4,57	4,83
Cena ropy naftowej (typ Brent, USD/b)²	17,9	28,5	26,8	26,7	30,7	29,7

¹ W stosunku do odpowiedniego okresu roku poprzedniego.

² Średnia w okresie.

Źródło: *International Financial Statistics, International Monetary Fund, Reuters, Wochenbericht des DIW 46/2000, Deutsche Bundesbank, Monatsbericht, März 2001; OECD Economic outlook, No. 68, December 2000.*

Kontynuacja wysokiego tempa wzrostu gospodarki amerykańskiej w okresie pierwszych trzech kwartałów 2000 r., a także silne ożywienie koniunktury w krajach Azji i Ameryki Południowej, istotnie wzmocniły popyt globalny. W efekcie w 2000 r. wolumen handlu światowego był o 13% wyższy niż w 1999 r. Dynamika wolumenu importu krajów strefy euro prawie podwoiła się z 6,4% w 1999 r. do 11% w 2000 r. Wzrost popytu importowego gospodarki Niemiec – najważniejszego partnera handlowego Polski – był jeszcze wyraźniejszy: z 4,8% w 1999 r. do 10,5% w 2000 r.

Także największy polski partner na rynku wschodnim - Rosja - osiągnęła w 2000 r. wysoki wzrost PKB - 7,6% wobec 3,2% w 1999 r., czego efektem był wzrost importu tego kraju o 6,3% wobec spadku o 40% w 1999 r.⁶

Czynniki te, obok wspomnianych już zmian w relacjach dynamiki krajowego popytu i podaży, przyczyniły się do wzrostu tempa polskiego eksportu i do spadku deficytu

⁶ Źródło: *International Financial Statistics* (dostępne dane obejmują 3 kwartały 2000 r i dotyczą wartości dolarowej obrotów).

handlowego, a przez to i deficytu obrotów bieżących.

2.3. Instrumenty realizacji celu polityki pieniężnej

Podstawowym instrumentem służącym realizacji celu polityki pieniężnej w 2000 r. była stopa procentowa. Do kontrolowania poziomu stóp procentowych na rynku międzybankowym NBP wykorzystywał: stopę referencyjną, określającą minimalną rentowność 28-dniowych operacji otwartego rynku, stopę oprocentowania kredytu lombardowego (stopę lombardową) i stopę redyskonta weksli oraz rezerwę obowiązkową. Rezerwa obowiązkowa zmniejszała wpływ wahań płynności na stopy procentowe rynku międzybankowego. W obecnym systemie rezerwy obowiązkowej banki są zobowiązane do utrzymania średniego poziomu środków rezerwy na rachunkach w NBP w okresie jej utrzymywania. Wpływa to na ograniczenie dziennych wahań płynności w systemie bankowym i przyczynia się do stabilizowania stóp procentowych na poziomie pożądanym przez NBP.

Wykorzystywane przez NBP instrumenty były dostosowane do sytuacji operacyjnej nadpłynności, utrzymującej się nadal w sektorze banków komercyjnych. W 2000 r. NBP podjął kolejne kroki zmierzające do jej ograniczenia. Wprowadzenie w kwietniu 2000 r. płynnego kursu walutowego stanowiło końcowy etap procesu mającego na celu m.in. ograniczanie przyrostu płynności z tytułu ewentualnego zakupu walut przez NBP. We wrześniu 2000 r. rozpoczęto bezwarunkową sprzedaż obligacji skarbowych z portfela NBP, uzyskanych w roku 1999, w wyniku konwersji niezbywalnych zobowiązań skarbu państwa wobec banku centralnego. Sprzedaż ta ma na celu trwałą redukcję nadpłynności zakumulowanej w poprzednich latach.

2.3.1. Stopa procentowa

Wobec sytuacji nadpłynności w sektorze banków komercyjnych w roku 2000, utrzymano dotychczasowy zestaw podstawowych stóp procentowych NBP. Były to: stopa lombardowa, stopa redyskonta weksli oraz stopa referencyjna.

Stopa lombardowa była zasadniczo najwyższą stopą procentową na rynku międzybankowym. Jedyne osiem razy w ciągu całego roku oprocentowanie depozytów międzybankowych o najkrótszych terminach zapadalności przewyższało stopę lombardową. Dochodziło do tego wtedy, gdy z powodu braku środków na utrzymanie rezerwy obowiązkowej, banki nie mające wystarczającego portfela papierów skarbowych zmuszone

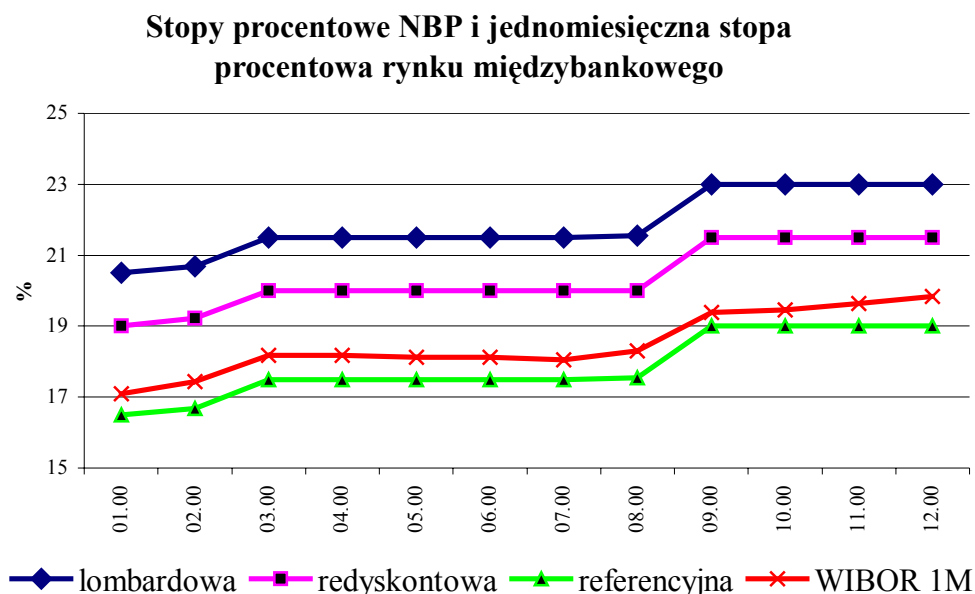
były do pozyskania brakujących środków z rynku międzybankowego. Największe takie odchylenia, rzędu 2 do 3 pkt. proc., wystąpiły 27 i 28 stycznia, 29 sierpnia i 30 października.

Stopa referencyjna jest to minimalna rentowność 28-dniowych bonów pieniężnych, przy pomocy której bank centralny absorbował płynność, wykorzystując w tym celu operacje otwartego rynku. Stopa ta wyznaczała poziom oprocentowania depozytów o porównywalnym okresie zapadalności (1-miesięczna stawka WIBOR) na rynku międzybankowym.

Stopa redyskonta weksli (kredyt redyskontowy był przeznaczony przede wszystkim na finansowanie skupu płodów rolnych) zmieniała się wraz ze stopą lombardową.

Stopy procentowe NBP i jednomiesięczną stawkę rynku międzybankowego (WIBOR 1M) przedstawia wykres nr 2.

Wykres nr 2

Powyższy zestaw stóp procentowych NBP był stosowany przez cały rok. Miał on ulec istotnej modyfikacji po osiągnięciu przez system bankowy stanu operacyjnego niedoboru płynności. Sytuacja taka jednak w ubiegłym roku nie nastąpiła. Stało się tak z trzech powodów. Po pierwsze, mimo utworzenia specjalnego rachunku walutowego rządu w NBP, bank centralny zmuszony był do odkupywania walut od rządu, co wykreowało dodatkową płynność w wysokości 830 mln zł.⁷ Po drugie, moment rozpoczęcia i skala sprzedaży

⁷ Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym, NBP prowadzi rachunki budżetu, co oznacza, że nie może odmówić skupu walut wymiennalnych. Powoduje to w końcowym efekcie wzrost płynności sektora bankowego. Gdyby rząd dokonywał wymiany walut ze swoich przychodów nie w NBP, a na rynku walutowym, nie następowałby wzrost płynności, powstałaby jednak presja na aprecjację kursu złotego.

posiadanych przez bank centralny obligacji skarbowych zostały ustalone w sposób ułatwiający Ministrowi Finansów sprzedaż skarbowych papierów wartościowych na potrzeby finansowania budżetu, i ograniczający potencjalne, uboczne skutki tej operacji dla kształtowania się cen obligacji na rynku. Po trzecie, popyt na pieniądź gotówkowy росł znacznie wolniej od założeń, przede wszystkim ze względu na nieoczekiwane szybki wzrost liczby kart płatniczych i wartości transakcji bezgotówkowych. Słabszy niż oczekiwano spadek nadpłynności sprawił, że NBP nie prowadził operacji zasilających system bankowy w płynność, ani też nie wprowadził do instrumentarium banku centralnego stopy depozytowej NBP. Stopa ta miała służyć ograniczeniu od dołu wahań stóp procentowych rynku międzybankowym, gdyby roli tej nie spełniała już stopa referencyjna.

W 2000 r. Rada Polityki Pieniężnej kontynuowała rozpoczęty na jesieni 1999 r. proces zwiększania restrykcyjności polityki pieniężnej. W wyniku podwyżek stóp procentowych we wrześniu i w listopadzie 1999 r., oficjalne stopy procentowe NBP wzrosły łącznie o 3,5 pkt. proc. Obserwowany od sierpnia 1999 r. wzrost inflacji pobudzał oczekiwania inflacyjne gospodarstw domowych, a kształtowanie się inflacji bazowej świadczyło o przenoszeniu się impulsów z rynku paliw i żywności na ceny pozostałych grup towarów i usług. Z uwagi na opóźnienia występujące w mechanizmie transmisji impulsów polityki pieniężnej, skutki podwyżek z roku 1999, w postaci zmniejszenia dynamiki popytu krajowego i presji inflacyjnej, mogły wystąpić w drugiej połowie 2000 r. Szybszy od oczekiwanego wzrost cen w kolejnych miesiącach 1999 r. i na początku 2000 r. spowodował, że RPP uznała za konieczne dokonanie podwyżki oficjalnych stóp procentowych NBP w lutym i ogłosiła restrykcyjne nastawienie w polityce pieniężnej. Istotnym tego powodem był także wzrost oczekiwań inflacyjnych.

Silna presja inflacyjna nadal występowała w kolejnych miesiącach roku i jej uporczywe utrzymywanie się stanowiło zagrożenie realizacji zarówno celu polityki pieniężnej w następnym roku, jak i celu średniookresowego. Podnosząc stopy procentowe 31 sierpnia 2000 r. o 1,5 pkt. proc., Rada Polityki Pieniężnej zdawała sobie sprawę, że nie można bezpośrednio przeciwdziałać wzrostowi cen towarów i usług odpowiedzialnych za pierwotny impuls inflacyjny. Decyzja ta miała przede wszystkim za cel powstrzymanie wpływu oczekiwań inflacyjnych na wzrost płac oraz zahamowanie spadku skłonności do oszczędzania w rezultacie obniżenia się realnych stóp procentowych. W 2000 r. oficjalne stopy procentowe NBP wzrosły łącznie o 2,5 pkt. proc.

Decyzje RPP podjęte pomiędzy wrześniem 1999 r. a sierpniem 2000 r. spowodowały wzrost oficjalnych stóp NBP o 6 pkt. proc. W tym samym czasie dynamika cen towarów i

usług konsumpcyjnych w ujęciu rocznym wzrosła o 2,7 pkt. proc., a oczekiwania inflacyjne gospodarstw domowych o 4,4 pkt. proc. Uwzględniając wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych doszło zatem w tym okresie do wzrostu poziomu realnych stóp procentowych o 3,2 pkt. proc., a z uwzględnieniem oczekiwań inflacyjnych o 1,7 pkt. proc.

Od sierpnia 2000 r. inflacja zaczęła spadać i w ostatnich trzech miesiącach roku powróciła do poziomu jednocyfrowego, zwiększając znacznie prawdopodobieństwo realizacji celu inflacyjnego w roku 2001. W czwartym kwartale 2000 r. zaczęły również obniżać się oczekiwania inflacyjne zarówno osób prywatnych (z 13,5% we wrześniu do 10,5% w grudniu), jak i analityków bankowych (z 11,6% we wrześniu do 9,9% w grudniu).

Tablica nr 2

Kalendarium decyzji z zakresu polityki stopy procentowej w 2000 r.

Data *)	Decyzja:
24 lutego	Podniesienie stopy oprocentowania kredytu lombardowego z 20,5% do 21,5%. Podniesienie stopy redyskonta weksli z 19% do 20%. Podniesienie minimalnej stopy rentowności 28-dniowych operacji otwartego rynku z 16,5% do 17,5% w skali roku.
31 sierpnia	Podniesienie stopy oprocentowania kredytu lombardowego z 21,5% do 23%. Podniesienie stopy redyskonta weksli z 20% do 21,5%. Podniesienie minimalnej stopy rentowności 28-dniowych operacji otwartego rynku z 17,5% do 19% w skali roku.
20 grudnia	Zmiana nastawienia w polityce pieniężnej z restrykcyjnego na neutralne.

*)Data wejścia decyzji w życie.

2.3.2. Operacje otwartego rynku

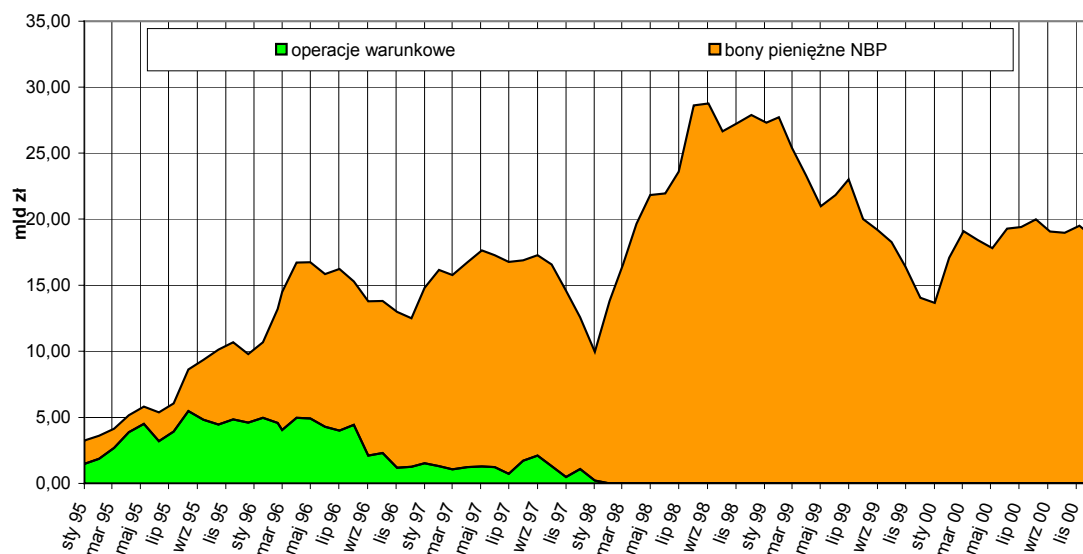
Podstawowym celem operacji otwartego rynku było ograniczenie nadpłynności sektora bankowego. W sytuacji nadwyżki płynności banki komercyjne mogą rozwijać swoją działalność kredytową bez zaciągania kredytów w banku centralnym. Wskutek tego NBP ma słabszy wpływ na kształtowanie się stóp depozytowych niż w sytuacji niedoboru płynności. Oznacza to konieczność utrzymywania przez bank centralny wyższych stóp procentowych dla osiągnięcia tego samego efektu w zakresie skłonności do oszczędzania. Dlatego też działania ograniczające nadpłynność służą zwiększeniu efektywności wykorzystania polityki stopy procentowej jako podstawowego instrumentu polityki pieniężnej.

Ze względu na utrzymującą się w 2000 r. sytuację operacyjnej nadpłynności, NBP prowadził wyłącznie operacje absorbujące. Wykorzystując głównie emisję 28-dniowych

bonów pieniężnych, NBP oddziaływał bezpośrednio na jednomiesięczne stopy procentowe rynku międzybankowego. Jedynie we wrześniu i październiku 2000 r. NBP emitował bony o krótszych terminach zapadalności (1, 7 i 14 dni), co było związane z koniecznością zapewnienia bankom niezbędnej płynności, w związku z planowaną zapłatą za akcje Telekomunikacji Polskiej S.A. Średnie saldo bonów pieniężnych w obiegu odzwierciedlało skoncentrowaną w krótkim okresie nadwyżkę płynności i wyniosło (w cenach sprzedaży) w 2000 r. 18,4 mld zł, wobec 21,4 mld zł w 1999 r. Średnie saldo bonów pieniężnych w grudniu 2000 r. wyniosło 18,6 mld zł i było wyższe o 4,6 mld zł w stosunku do grudnia 1999 r. Niskie saldo bonów pieniężnych w końcu 1999 r. wynikało głównie z przejściowego wzrostu popytu na pieniądź gotówkowy, związanego z obawami przed wystąpieniem problemu roku 2000. W 2000 r. popyt banków komercyjnych na bony pieniężne był niższy niż podaż bonów oferowanych przez NBP w ramach operacji otwartego rynku. NBP oferował bankom pulę bonów, która zapewniała utrzymanie jednomiesięcznej stopy rynku międzybankowego na pożądanym poziomie, nawet w sytuacji wystąpienia niespodziewanych nadwyżek płynności. NBP zaoferował do sprzedaży bony pieniężne o wartości nominalnej 320,2 mld zł, otrzymując od banków oferty zakupu w wysokości 298,7 mld zł. NBP zaakceptował oferty banków o wartości nominalnej 278,2 mld zł.

We wrześniu 2000 r. NBP rozpoczął sprzedaż posiadanych przez siebie skarbowych papierów wartościowych o wartości nominalnej 16,4 mld zł. Do końca 2000 r. zorganizowano ogółem 15 przetargów, na których sprzedano obligacje o wartości nominalnej 2,2 mld zł (1,8 mld w cenach sprzedaży). Sprzedawane obligacje zostały pozyskane przez NBP w 1999 r. w wyniku konwersji niezbywalnych zobowiązań budżetu wobec banku centralnego. Sprzedaż skonwertowanych obligacji jest rozłożoną w czasie operacją, nie mającą bezpośredniego związku z bieżącą polityką pieniężną. Celem tej sprzedaży jest trwała redukcja skali strukturalnej nadpłynności w sektorze bankowym (tj. nadwyżki płynności ogółem), a w tym i operacyjnej nadwyżki płynności (zaabsorbowanej w instrumentach krótkoterminowych). Sprzedaż skonwertowanych obligacji skarbowych prowadzi do zmiany struktury bilansu NBP - zmniejsza w trwały sposób aktywa krajowe, co w konsekwencji zmniejsza saldo absorbujących płynność operacji otwartego rynku, przy danym poziomie pieniądza rezerwowego. Osiągana w ten sposób redukcja nadpłynności przyczynia się do zwiększenia skuteczności podstawowego instrumentu polityki pieniężnej, jakim jest stopa procentowa.

Saldo operacji otwartego rynku

Operacje otwartego rynku prowadzone były z grupą 15 banków dealerów rynku pieniężnego, wyróżniających się dużą aktywnością na rynku wtórnym skarbowych papierów wartościowych (bonów i obligacji) oraz bonów pieniężnych NBP, wyłonionych w oparciu o jednolite kryteria kwalifikacyjne *Indeksu Aktywności Dealerskiej (IAD)*.

Kryteriami tymi były:

- udział obrotów zrealizowanych przez bank na wtórnym rynku bonów skarbowych i bonów pieniężnych NBP w obrotach ogółem brutto tymi papierami,
- udział średniego stanu portfela bonów skarbowych klientów niebankowych banku w średnim stanie kont ogółem tej kategorii klientów,
- udział transakcji typu repo i typu sell-buy-back zrealizowanych przez bank na rynku międzybankowym w wartości ogółem tych transakcji, zawartych na rynku bonów skarbowych i bonów pieniężnych NBP,
- udział obrotów obligacjami skarbowymi, zrealizowanych przez bank na wtórnym rynku poza obrotem nieregulowanym, w obrotach ogółem, zrealizowanych na tym rynku przez wszystkie banki kandydujące do funkcji dealera rynku pieniężnego,
- poprawność relacji z bankiem centralnym.

Ocena aktywności banków dokonywana była co miesiąc, w okresie od lutego do listopada 2000 r. i obejmowała 23 banki kandydujące do pełnienia funkcji dealera rynku pieniężnego. Banki te zobowiązane były również do sporządzania przyspieszonej informacji

miesięcznej, obejmującej obroty na rynku pieniężnym i walutowym oraz strukturę portfeli inwestycyjnych krajowych i zagranicznych nabywców papierów wartościowych.

2.3.3. Refinansowanie banków

W 2000 r. banki mogły zaciągać w NBP kredyt lombardowy pod zastaw skarbowych papierów wartościowych oraz kredyt redyskontowy.

Z dniem 25 kwietnia 2000 r. wprowadzone zostały zmiany zasad udzielania kredytu lombardowego, polegające na:

- ograniczeniu terminu wykorzystania kredytu do jednego dnia operacyjnego, dla uniemożliwienia bankom komercyjnym długoterminowego kredytowania się w NBP,
- uwarunkowaniu zaciągnięcia kredytu spłatą zadłużenia z dnia poprzedniego.

Zmiany te zostały podyktowane potrzebą zabezpieczenia się przed możliwością nagłego i silnego wzrostu zadłużenia banków, który mógłby wystąpić m.in. w wyniku spekulacji na rynku walutowym. Poprzednie regulacje umożliwiały bankom komercyjnym zadłużanie się w NBP na dowolny termin.

Zasady redyskontowania weksli w NBP w roku 2000 nie uległy zmianom.

Zadłużenie banków z tytułu udzielonych przez NBP kredytów refinansowych obniżyło się w 2000 r. o 97,6 mln zł, tj. o 1,5%, i wyniosło, według stanu na koniec grudnia 2000 r., 6.504,6 mln zł.

Kredyt lombardowy wykorzystywany był przez banki głównie w terminach kończących okresy utrzymywania rezerwy obowiązkowej na rachunku bieżącym w NBP. W poszczególnych miesiącach średnie wykorzystanie tego kredytu wahało się od zera do 333 mln zł. Jednakże, przejściowo kwoty zadłużenia banków bywały wysokie, osiągając maksymalny poziom 3,8 mld zł na koniec lutego 2000 r.

Zadłużenie banków w NBP z tytułu kredytu redyskontowego uległo spadkowi o ponad 60% (wobec 20% w 1999 r.), osiągając na koniec grudnia 2000 r. stan 65,8 mln zł. Stosunkowo wysoka stopa redyskontowa weksli w NBP spowodowała ograniczenie zapotrzebowania banków na ten rodzaj kredytu.

W 2000 r. NBP refinansował nadal zadłużenie jednostek gospodarczych w bankach komercyjnych, z tytułu kredytowania czterech inwestycji centralnych, rozpoczętych jeszcze przed rokiem 1989. Wielkość kredytu refinansowego na inwestycje centralne uległa obniżeniu o 8,9% i wyniosła na koniec grudnia 2000 r. 4.689,8 mln zł. Spadek zadłużenia wynikał z dokonanych spłat w kwocie 456,6 mln zł, które były zgodne z zawartymi z

bankami umowami na rok 2000. Kredyt refinansowy na inwestycje centralne obejmuje wyłącznie zadłużenie w fazie spłaty, które ulegać będzie dalszemu obniżaniu.

2.3.4. Rezerwa obowiązkowa

Rezerwę obowiązkową naliczały i utrzymywały wszystkie banki, z wyjątkiem tych, które decyzją Zarządu NBP zostały zwolnione z utrzymywania rezerwy obowiązkowej w okresie realizacji programu naprawczego.

W 2000 r. RPP utrzymała stopę rezerwy obowiązkowej, ustaloną od 30 września 1999 r. w wysokości 5% dla wszystkich rodzajów depozytów. Podobnie jak w roku 1999, rezerwa obowiązkowa nie podlegała oprocentowaniu.

Rezerwa obowiązkowa utrzymywana była na rachunku w NBP. Banki mogły nadal utrzymywać do 10% rezerwy wymaganej w formie zapasu gotówki w swoich kasach, w związku z czym efektywna stopa rezerwy obowiązkowej wyniosła 4,5%. Zmiany w wysokości rezerwy obowiązkowej w 2000 r. przedstawia tablica nr 3.

Tablica nr 3

Przyrost rezerwy obowiązkowej w 2000 r.

w mln zł

Lp.	Wyszczególnienie	Stan na 31.12.1999 r.	Przyrost w ciągu kwartałów				Stan na 31.12.2000 r.
			I	II	III	IV	
1.	Rezerwa obowiązkowa wymagana ogółem (po uwzględnieniu zwolnień) z tego:	10.076	492	803	370	499	12.240
1.1.	rezerwa wymagana na rachunku w NBP	9.074	434	751	336	436	11.031
1.2.	zapas gotówki w kasach banków	1.002	58	52	34	63	1.209

Wysokość wymaganej i utrzymywanej przez banki na rachunku w NBP rezerwy obowiązkowej, w poszczególnych okresach jej utrzymywania w roku 2000, zestawiono w tablicy nr 4.

Tablica nr 4

Rezerwa obowiązkowa wymagana i utrzymywana w 2000 r.

w mln zł

Okres utrzymywania rezerwy obowiązkowej	Rezerwa obowiązkowa wymagana na rachunku w NBP	Faktyczny średni stan rachunku bieżącego w okresie utrzymywania rezerwy obowiązkowej	Nadwyżka średniego stanu środków rezerwy obowiązkowej na rachunku bieżącym
I 2000	9.602	9.742	140
II 2000	9.570	9.760	190
III 2000	9.458	9.598	140
IV 2000	9.508	9.746	238
V 2000	9.637	9.830	193
VI 2000	9.752	9.941	189
VII 2000	10.259	10.512	253
VIII 2000	10.498	10.574	76
IX 2000	10.594	10.744	150
X 2000	10.634	10.759	125
XI 2000	10.770	10.863	93
XII 2000	11.031	11.224	193

Nadwyżka średniego stanu środków rezerwy obowiązkowej na rachunku bieżącym w stosunku do wymaganego poziomu rezerwy wahała się w przedziale od 76 mln zł w sierpniu do 253 mln zł w lipcu.

Rezerwa obowiązkowa na koniec 2000 r. wzrosła w porównaniu ze stanem na 31 grudnia 1999 r. o 2.164 mln zł, tj. o 21,5%, przy wzroście depozytów będących podstawą jej naliczania o 18,9 %. Wyższe tempo wzrostu rezerwy obowiązkowej jest efektem zmniejszenia o 214 mln zł wartości zwolnionej rezerwy obowiązkowej w bankach realizujących programy naprawcze.

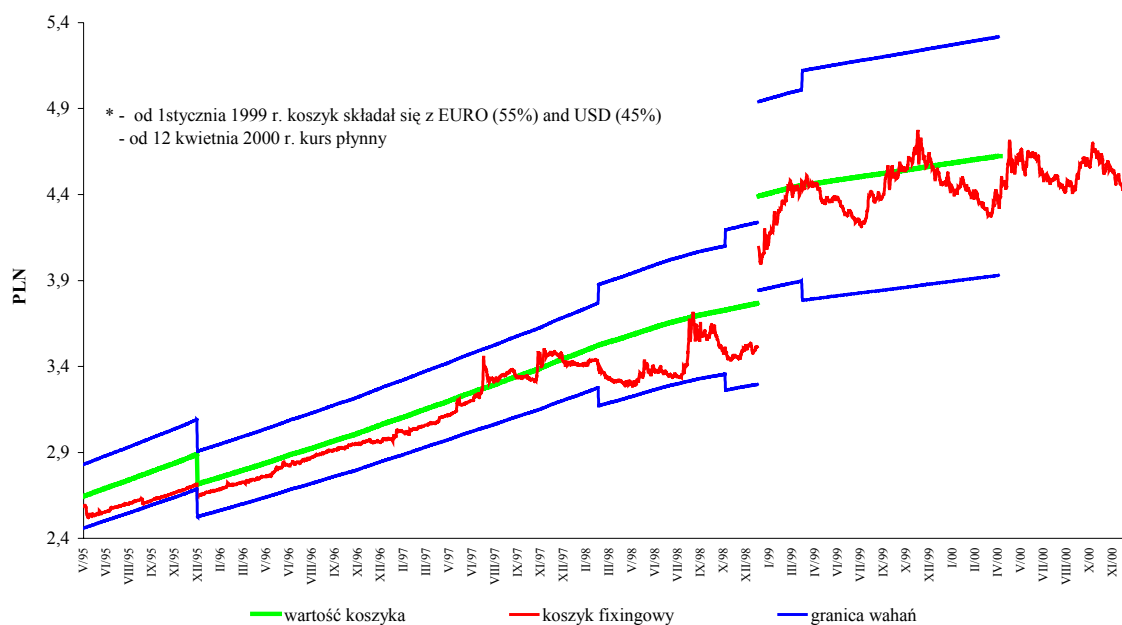
2.3.5. Kurs walutowy

- W 2000 r. nastąpiła zmiana systemu kursowego w Polsce. 11 kwietnia 2000 r. Rada Ministrów w porozumieniu z RPP podjęła decyzję o upłynnieniu kursu złotego, co oznaczało likwidację parytetu centralnego złotego i mechanizmu pełzającej dewaluacji parytetu wobec koszyka walut oraz pasma dopuszczalnych wahań kursu rynkowego złotego wokół kursu centralnego.

Uchwała sankcjonująca powyższe zmiany weszła w życie 12 kwietnia 2000 r. Po zmianie reżimu kursowego Narodowy Bank Polski nadal nie interweniował na rynku

walutowym. Kurs złotego przestał być zatem instrumentem polityki pieniężnej. Wprowadzenie systemu kursu płynnego było zgodne z założeniami *Średniookresowej strategii polityki pieniężnej na lata 1999-2003* i postanowieniami *Założeń polityki pieniężnej na rok 2000*. Od 1998 r. polityka kursowa została podporządkowana realizacji bezpośredniego celu inflacyjnego. W dłuższym okresie czasu nie jest bowiem możliwe jednoczesne oddziaływanie na poziom stóp procentowych w sposób umożliwiający osiągnięcie celu inflacyjnego i kontrolowanie poziomu kursu złotego. Sprzeczność ta staje się jeszcze bardziej wyraźna w warunkach całkowitej liberalizacji przepływów kapitałowych. Upłynnienie kursu stanowiło ostatni etap konsekwentnej polityki uelastyczniania mechanizmu kursowego. Już od 1998 r. tempo dewaluacji kursu centralnego było obniżane, co dostosowywało jego wysokość do celu inflacyjnego władz monetarnych. Pasma dopuszczalnych wahań kursu rynkowego wokół parytetu złotego zostało poszerzone do $\pm 15\%$. Bank centralny od sierpnia 1998 r. nie interweniował na rynku walutowym, a od czerwca 1999 r. nie zawierał transakcji walutowych z bankami komercyjnymi w trakcie sesji fixingowej. Ograniczenie obecności NBP na rynku walutowym wpłynęło korzystnie na rozwój tego rynku, co wzmacniało rynkowy charakter kursu złotego. Przedział dopuszczalnych wahań kursowych w okresie poprzedzającym wprowadzenie kursu płynnego był już stosunkowo szeroki (patrz wykres nr 4). Poziom kursu pozostawał przy tym daleko od krańców tego przedziału. Formalne wprowadzenie kursu płynnego nie stanowiło zatem wstrząsu dla gospodarki, gdyż dzięki zwiększonej skali wahań kursu w ostatnich latach poprzedzających decyzję o upłynnieniu uczestnicy rynku byli przygotowani na wzrost ryzyka kursowego.

Kursy złotego wobec koszyka walut maj 1995 - 2000*

Wprowadzenie systemu płynnego kursu walutowego zwiększyło zatem autonomię polityki stóp procentowych. Interwencje NBP na rynku walutowym, podejmowane dla utrzymywania kursu w pożądanym przedziale, powodowały bowiem dodatkową kreację pieniądza.⁸ W rezultacie rosła płynność w systemie bankowym, co osłabiało oddziaływanie banku centralnego na stopy procentowe w bankach komercyjnych.

Dodatkowym uzasadnieniem dla wprowadzenia systemu płynnego kursu walutowego były również dwa ważne argumenty:

Po pierwsze, decyzja ta była istotnym elementem procesu przygotowania Polski do uczestnictwa w Unii Gospodarczej i Walutowej. Jednym z warunków przystąpienia naszego kraju do EMU będzie włączenie złotego na okres co najmniej 2 lat do systemu kursowego ERM2. Poprzedzenie usztywnienia kursu złotego do euro w ramach tego systemu kilkuletnim okresem jego w pełni płynnego kształtowania się pozwoli trafniej określić kurs równowagi i uniknąć kosztownych dla gospodarki błędów.

Po drugie, międzynarodowe doświadczenia wskazują, że występowanie kryzysów

⁸ Zdecydowana większość interwencji walutowych NBP miała na celu osłabienie aprecjacji złotego, a więc miała postać zakupu walut obcych za złote.

walutowych wiąże się zawsze z próbami kontrolowania kursu walutowego. Dlatego też upłynnienie kursu złotego zmniejsza ryzyko wystąpienia zaburzeń na krajowych rynkach finansowych i związanych z tym konsekwencji w postaci obniżenia siły nabywczej waluty krajowej, zwolnienia tempa wzrostu gospodarczego i wzrostu bezrobocia.

- Na poziom kursu złotego, szczególnie w II połowie 2000 r., wpłynęło silniej, aniżeli w poprzednich latach, oddziaływanie kursów krzyżowych euro do dolara amerykańskiego.

Wynikało to z jednej strony ze znacznego przyspieszenia procesu deprecjacji euro na rynku światowym,⁹ z drugiej zaś - ze zlikwidowania koszyka walutowego, który łagodził wpływ wahań tych kursów krzyżowych na kursy złotego wobec poszczególnych walut.¹⁰ W efekcie w 2000 r. kurs złotego wzmacnił się jedynie w stosunku do euro (w kategoriach nominalnych - średniorocznie o 5,1%, a w realnych¹¹ odpowiednio o 7,2 %). Wobec dolara nastąpiła deprecjacja złotego - odpowiednio o 9,6% i 5,6%. Z wyjątkiem II kwartału tendencja do umacniania się złotego wobec euro okazała się stosunkowo trwała - w IV kwartale 2000 r. nominalny kurs złotego do euro był wyższy o prawie 10% w stosunku do kursu w IV kwartale 1999 r. W II kwartale - w obliczu znacznego pogorszenia się deficytu w obrotach bieżących w I kwartale - złoty osłabiał się, zarówno wobec dolara, jak i euro. Na okresową deprecjację i wzrost skali zmienności kursu złotego w okresie wprowadzania systemu kursu płynnego silnie oddziaływały wydarzenia na rynkach światowych, a mianowicie znaczny wzrost wahań indeksów na głównych rynkach kapitałowych świata oraz istotne przyspieszenie deprecjacji euro wobec dolara. Od drugiej połowy 2000 r. na umacnianie się kursu polskiej waluty wpływało obniżanie się deficytu w obrotach bieżących bilansu płatniczego, a także oczekiwania rynku na napływ walut z tytułu prywatyzacji Telekomunikacji Polskiej S.A.

Upłynnienie kursu złotego nie utrudniało realizacji celu inflacyjnego w 2000 r. Zmiana systemu kursowego nie zwiększyła zmienności kursu złotego; wskaźnik tej

---

⁹ Skala średniorocznej nominalnej deprecjacji euro wobec dolara wyniosła w 2000 r. 13,3% (wobec 4,8% w 1999 r.)

¹⁰ Istnienie parytetu złotego w formie koszyka walutowego było elementem systemu kursowego w Polsce od 1991 r. do momentu upłynnienia w kwietniu 2000 r. W ramach wprowadzonego w 1995 r. systemu tzw. „pełzającego pasma” odchylenie kursów rynkowych od kursu parytetowego było postrzegane przez uczestników rynku jako miara siły złotego. NBP wyznaczał kursy parytetowe wobec walut wchodzących w skład koszyka uwzględniając bieżące relacje kursowe pomiędzy nimi na rynku światowym oraz wagi tych walut w koszyku. Łagodziło to wpływ wahań kursów krzyżowych na wartości kursów referencyjnych złotego wobec każdej z tych walut z osobna.

¹¹ Zmiany nominalne kursu skorygowane o zmiany cen produkcji sprzedanej w przetwórstwie przemysłowym.

zmienności¹² ukształtował się w 2000 r. na poziomie 2,8% wobec 2,7% w 1999 r. Wzmocnienie złotego wpłynęło na ograniczenie tempa wzrostu cen. Według szacunków NBP, nominalna efektywna aprecjacja kursu złotego wobec koszyka walut stosowanych najczęściej w handlu zagranicznym, która wyniosła w 2000 r. 2,2% (średnio w roku), zmniejszyła wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych o 1,18 pkt. proc.

Jednym z najważniejszych celów wprowadzenia kursu płynnego było zwiększenie skuteczności wpływu polityki pieniężnej na agregaty pieniężne i stopy procentowe. Zwiększone ryzyko kursowe miało doprowadzić do osłabienia oddziaływania różnicy krajowych i zagranicznych stóp procentowych (dysparytetu) na przepływy kapitału portfelowego lokowanego w instrumenty dłużne. Badania prowadzone w NBP wskazują na niską korelację pomiędzy tymi dwoma zjawiskami.¹³ Może to oznaczać, że dysparytet stóp procentowych jest tylko jednym z wielu czynników wpływających na wielkość przepływów kapitałowych. W 2000 r. na decyzje inwestorów portfelowych wpływały przede wszystkim oceny sytuacji gospodarczej w Polsce na tle sytuacji na międzynarodowym rynku finansowym. Przykładem tego był odpływ kapitału portfelowego z krajów należących do grupy tzw. rynków wschodzących, w tym także z Polski, w październiku 2000 r., gdy Argentyna stanęła na krawędzi kryzysu walutowego. Dane bilansu płatniczego wskazują, że powiększający się w ciągu 2000 r. dysparytet pomiędzy polskimi i zagranicznymi stopami procentowymi nie spowodował wzmożonych inwestycji kapitału zagranicznego w polskie instrumenty dłużne. W III i IV kwartale 2000 r. saldo inwestycji podmiotów zagranicznych w te instrumenty (przede wszystkim skarbowe papiery wartościowe) było ujemne. W całym 2000 r. nastąpił ponadto odpływ netto zagranicznych depozytów z banków polskich w wysokości 1 848 mln USD (w całym 1999 r. odnotowano napływ netto sięgający 606 mln USD).

2.3.6. Inne działania

Przewidywany duży napływ środków walutowych z prywatyzacji w 2000 r. skłonił Ministerstwo Finansów i NBP do utworzenia specjalnego rachunku walutowego MF w NBP. Na rachunku tym gromadzona jest część przychodów walutowych pochodzących z

---

¹² Wskaźnik ten odniesiony jest do koszyka walutowego, w którym udział dolara i euro wynosi po 50%. Zmienność kursu złotego mierzona jest jako miesięczne odchylenie standardowe wyliczone na podstawie dziennych procentowych zmian kursu.

¹³ Badania te dotyczą okresu październik 1998–luty 2001. Uwzględniono różnicę stóp procentowych nominalnych i realnych złotego, dolara i marki niemieckiej, także skorygowaną o faktyczne zmiany kursu złotego do tych walut.

prywatyzacji oraz innych przychodów zagranicznych pozyskiwanych przez skarbu państwa. Środki na tym rachunku przeznaczone są na obsługę zadłużenia zagranicznego. Rolą rachunku walutowego jest eliminacja niekorzystnych efektów związanych z wymianą walut. Wymiana na złote dużej ilości walut pochodzących z prywatyzacji przyczynia się bowiem do aprecjacji złotego i powoduje wzrost płynności w systemie bankowym. Pomimo możliwości lokowania środków na rachunku walutowym w roku 2000, część walut została jednak przez rząd odsprzedana do NBP, co przyczyniło się do wzrostu płynności (netto o 830 mln zł).

W celu ułatwienia realizacji potrzeb pożyczkowych budżetu w ciągu roku, NBP zdecydował się na rozpoczęcie sprzedaży obligacji skonwertowanych dopiero pod koniec trzeciego kwartału 2000 r. Był to najkorzystniejszy moment dla rozpoczęcia tej operacji, gdyż do końca września zakończona została operacja konwersji na skarbowe papiery wartościowe zobowiązań Skarbu Państwa, wynikających z zobowiązań zaciągniętych przez jednostki ochrony zdrowia. W październiku nastąpił też wpływ środków z prywatyzacji TP S.A. Skutkiem tego było istotne zmniejszenie popytu budżetu na środki ze sprzedaży papierów skarbowych, co w konsekwencji doprowadziło do zmniejszenia ich podaży.

Dlatego też, wobec utrzymywania się nadpłynności w sektorze bankowym, nie wprowadzono zapowiadanej w *Założeniach polityki pieniężnej na rok 2000* możliwości lokowania przez banki komercyjne krótkookresowych depozytów w NBP.

III DZIAŁALNOŚĆ EMISYJNA NBP

3.1. Pieniądz gotówkowy w obiegu

Pieniądz gotówkowy w obiegu ogółem zmniejszył się w 2000 roku o 4,8 mld zł, osiągając na koniec roku wartość 38,6 mld zł, co odpowiadało rocznemu spadkowi o 11,1% (dla porównania w roku poprzednim wartość pieniądza gotówkowego wzrosła o 27,6%).

Pieniądz gotówkowy w obiegu, liczony bez kas banków, na dzień 31 grudnia 2000 r. osiągnął wartość 34,1 mld złotych i uległ zmniejszeniu o 10,4%, to jest o około 4 mld złotych w relacji do stanu z roku poprzedniego.

Udział pieniądza gotówkowego (bez kas banków) w podaży pieniądza ogółem wynosił na dzień 31 grudnia 2000 r. 11,6% i zmniejszył się w stosunku do stanu sprzed roku o 2,9%.

Jednym z powodów obniżenia się poziomu pieniądza gotówkowego w obiegu było coraz bardziej powszechne korzystanie z bezgotówkowych form rozliczeń.

Liczba wydanych na koniec grudnia 2000 r. kart płatniczych wyniosła 11,3 mln sztuk i była wyższa w stosunku do roku poprzedniego o około 3 mln sztuk (to jest o 26,5%). Wartość dokonanych przy użyciu tych kart transakcji - w roku sprawozdawczym - osiągnęła poziom 64,2 mld złotych. W porównaniu z 1999 r. stanowi to wzrost o blisko 46,4%.

Kształtowanie się dynamiki pieniądza gotówkowego w obiegu w poszczególnych miesiącach 2000 roku, w odniesieniu do stanu na koniec poprzedniego roku, przedstawia tablica nr 5 oraz wykres nr 5.

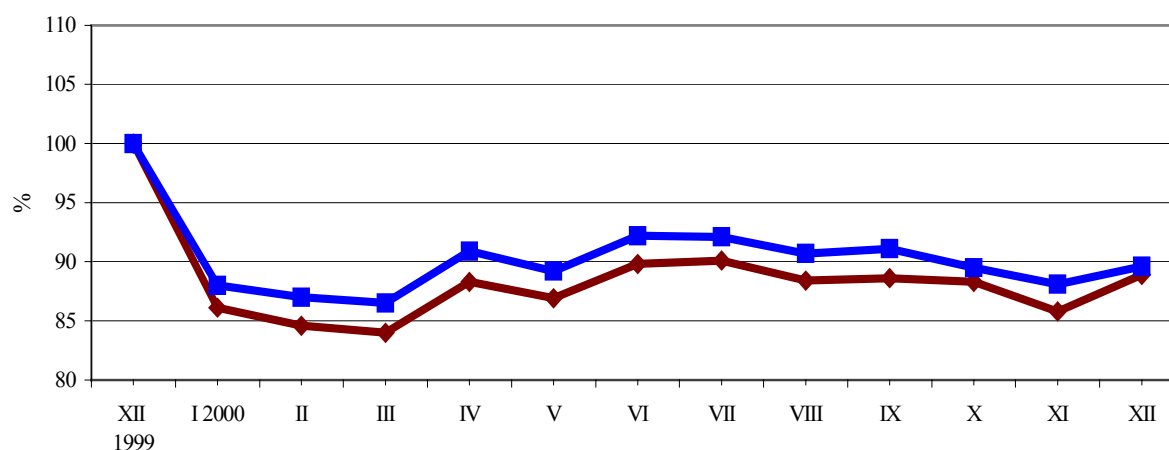
Tablica nr 5

**Dynamika obiegu pieniądza gotówkowego
w poszczególnych miesiącach w 2000 r.**

	Dynamika pieniądza gotówkowego (w mln zł 0,0)		Dynamika obiegu pieniądza gotówkowego ogółem	Dynamika obiegu pieniądza gotówkowego (bez kas banków)
	ogółem	bez kas banków	grudzień 1999 = 100%	
XII 1999	43 375,2	38 082,7	x	x
I 2000	37 325,6	33 515,8	86,1	88,0
II	36 678,0	33 138,2	84,6	87,0
III	36 436,5	32 957,4	84,0	86,5
IV	38 279,6	34 619,5	88,3	90,9
V	37 688,5	33 960,4	86,9	89,2
VI	38 970,9	35 116,0	89,8	92,2
VII	39 082,0	35 088,4	90,1	92,1
VIII	38 327,8	34 547,7	88,4	90,7
IX	38 440,9	34 689,5	88,6	91,1
X	38 293,1	34 085,4	88,3	89,5
XI	37 204,5	33 545,4	85,8	88,1
XII	38 564,1	34 112,7	88,9	89,6

Wykres nr 5

**Dynamika pieniądza gotówkowego w 2000 r.
(31 XII 1999 = 100)**

◆ pieniądz gotówkowy w obiegu (z kasami bank.)
■ pieniądz gotówkowy w obiegu (bez kas banków)

Znaczący wzrost poziomu pieniądza gotówkowego w obiegu w grudniu 1999 r. (o ok. 5 mld zł w porównaniu z listopadem 1999 r.) wywołany został tzw. problemem roku 2000. Nastąpiło wówczas wycofywanie pieniędzy z banków przez posiadaczy wkładów, w celu uchronienia ich przed przewidywanymi zagrożeniami związanymi z przejściem przez graniczną datę 31 grudnia 1999 r./01 stycznia 2000 r.

Z początkiem 2000 r. wartość pieniądza gotówkowego w obiegu uległa zmniejszeniu i utrzymywała się na ustabilizowanym poziomie przez cały rok sprawozdawczy.

3.1.1. Struktura pieniądza gotówkowego

W ukształtowanej na koniec 2000 r. strukturze rodzajowej obiegu gotówkowego banknoty stanowiły 96,8% wartości obiegu, a monety 3,2%.

W ujęciu ilościowym banknoty stanowiły 10,3%, a monety 89,7% ilości znaków pieniężnych pozostających w obiegu. W porównaniu z końcem 1999 roku nastąpił spadek wartościowego udziału banknotów na rzecz monet (o 0,5 punktu procentowego), przy jednoczesnym spadku ilościowego udziału banknotów w obiegu (o 2,6 punktu procentowego).

Na koniec 2000 r. udział banknotów o dwóch najwyższych nominałach (200 zł i 100 zł) kształtował się na poziomie wyższym w porównaniu z rokiem ubiegłym i stanowił 78,8% wartości obiegu (przy 77,2% na koniec grudnia 1999 r.).

Wśród monet największy udział przypadął na monety o nominałach 5 zł, 2 zł, 1 zł, które stanowiły 2,4% wartości całego obiegu.

3.1.2. Zaopatrywanie banków w znaki pieniężne

Potrzeby obiegu gotówkowego zaspokajane były dostawami znaków pieniężnych, realizowanymi poprzez sieć 13 oddziałów okręgowych NBP. Częstotliwość dostaw gotówki była zróżnicowana. Zasileń dokonywano przeważnie jeden lub dwa razy w miesiącu.

Oprócz formy bezpośredniego zaopatrywania banków w znaki pieniężne, w 2000 r. kontynuowano stosowanie depozytów emisyjnych w wybranych bankach komercyjnych, jako dodatkowego instrumentu zaopatrywania w krajowe znaki pieniężne. Według stanu na dzień 31 grudnia 2000 r. wartość przechowywanych w oddziałach banków komercyjnych depozytów NBP stanowiła 1,75% wartości zapasu emisyjnego, znajdującego się w oddziałach okręgowych NBP, oraz 2,61% wartości obiegu.

3.1.3. Wycofywanie z obiegu uszkodzonych lub zużytych znaków pieniężnych

W okresie sprawozdawczym, podobnie jak w latach poprzednich, systematycznie niszczone znaki pieniężne uszkodzone lub zużyte wskutek funkcjonowania w obiegu (tzw. destrukty). Były one wycofywane z obiegu za pośrednictwem oddziałów okręgowych NBP. Spośród zniszczonych w tym okresie znaków pieniężnych 98,5% stanowiły banknoty nowej emisji.

3.2. Inne zagadnienia związane z pieniądzem gotówkowym

3.2.1. Produkcja znaków pieniężnych

W 2000 r. producenci znaków pieniężnych dostarczyli do NBP ponad 1 mld sztuk zamówionych uprzednio banknotów i monet. Koszt zakupu tych znaków wyniósł 219,3 mln złotych (w roku 1999 – 203 mln).

W omawianym okresie Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych S.A. (PWPW S.A.) dostarczała do NBP banknoty o nominałach 10 zł, 20 zł, 50 zł, 200 zł. W 2000 roku rozpoczęła ona również produkcję i dostawę banknotów o nominale 100 zł. Wzór banknotu, jego zabezpieczenia przed fałszerstwami, parametry papieru – produkowanego w PWPW S.A. - są identyczne, jak na banknotach nabywanych w latach ubiegłych od Przedsiębiorstwa De La Rue International Ltd.

W 2000 r. Mennica Państwowa S.A. produkowała monety powszechnego obiegu o nominałach 1 gr, 2 gr, 5 gr, 10 gr, 20 gr. Monety o nominałach 50 gr, 1 zł, 2 zł, 5 zł kierowane były do obiegu z posiadanego zapasu.

3.2.2. Emisja monet okolicznościowych

Producentem emitowanych przez Narodowy Bank Polski monet okolicznościowych o charakterze kolekcjonerskim jest Mennica Państwowa S.A. W okresie od stycznia do grudnia 2000 r. NBP zrealizował 11 tematów emisyjnych. W rezultacie wyemitowano ogółem 7.725.950 sztuk monet okolicznościowych, w tym 7.400.000 sztuk monet niekruszcowych, 308.000 sztuk monet srebrnych i 17.950 sztuk monet złotych bez monet tzw. „bulionowych”.

W ramach wymienionych tematów emisyjnych i nakładów ilościowych wyemitowano 26 rodzajów monet kolekcjonerskich:

- 9 ze stopu „Nordic Gold” o nominale 2 zł,
- 10 ze srebra o nominale 10 zł i 20 zł,
- 6 ze złota o nominale 100 zł i 200 zł,

- 1 ze złota i srebra o nominale 200 zł.

W roku 2000 kontynuowano emisję monet złotych tzw. „bulionowych” o nominałach : 50 zł, 100 zł, 200 zł, 500 zł o wadze 1/10, 1/4 , 1/2, i 1 uncji czystego złota. Emisja ta ma charakter lokacyjno – kolekcjonerski.

Monety kolekcjonerskie emitowane przez Narodowy Bank Polski znajdują się w obszarze zainteresowania szerokiego kręgu odbiorców i prawie w każdym przypadku popyt na nie przewyższa podaż.

3.2.3. Falsyfikaty krajowych znaków pieniężnych

W okresie sprawozdawczym nastąpił spadek o 17,9% ilości wykrytych falsyfikatów krajowych znaków pieniężnych w stosunku do 1999 roku. W strukturze wykrytych falsyfikatów dominują banknoty obecnej emisji (72,7%), natomiast pozostałą część (27,3%) stanowią monety oraz znaki pieniężne emisji sprzed 1994 r.

W stosunku do ilości banknotów w obiegu ilość wykrytych falsyfikatów banknotów jest znikoma. Podobnie przedstawia się sytuacja w odniesieniu do monet.

3.2.4. Wymiana znaków pieniężnych, które przestały być prawnym środkiem płatniczym

W roku 2000 system bankowy kontynuował wymianę znaków pieniężnych emitowanych przed denominacją. Przestały one być prawnym środkiem płatniczym i podlegają wymianie do 31 grudnia 2010 r. w placówkach NBP oraz innych bankach krajowych prowadzących obsługę kasową. Zakres tej wymiany ma obecnie charakter szacunkowy. W 2000 r. wymieniono 1,5 mln sztuk starych znaków pieniężnych o wartości 9,9 mln zł.

IV OBSŁUGA BUDŻETU PAŃSTWA

W roku 2000 Narodowy Bank Polski w ramach obsługi budżetu państwa prowadził: bankową obsługę rachunków budżetu państwa, obsługę obrotu skarbowymi papierami wartościowymi, obsługę zobowiązań i należności zagranicznych budżetu państwa, a także administrował kredytami zagranicznymi zaciągniętymi przez Rząd RP.

4.1. Obsługa rachunków budżetu państwa

4.1.1. Rodzaje rachunków budżetu państwa prowadzonych przez NBP

Narodowy Bank Polski wykonuje bankową obsługę budżetu państwa, w ramach której prowadzi:

- centralny rachunek budżetu państwa,
- rachunki bankowe jednostek budżetu państwa,
- rachunki bankowe państwowych funduszy celowych.

Od 1999 r., tj. od powstania niesamodzielnych jednostek organizacyjnych w ramach struktur organizacyjnych państwowych jednostek budżetowych, NBP prowadzi również rachunki pomocnicze dla państwowych jednostek budżetowych i państwowych funduszy celowych.

W 2000 r. NBP obsługiwał około 3200 klientów, o około 13% mniej niż w roku 1999. Dla ich obsługi prowadzono około 6800 rachunków, w tym około:

- 500 rachunków dla jednostek organizacyjnych państwowych funduszy celowych,
- 400 rachunków pomocniczych.

Zmniejszenie liczby klientów wynika głównie z przejęcia od 2000 r. zadań z dziedziny zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu przez jednostki samorządu terytorialnego, w związku z kontynuacją reformy samorządowo – administracyjnej kraju. Od 1 lutego 2000 r. NBP nie prowadzi obsługi rachunków Urzędów Pracy. Rachunki te prowadzone są przez banki wybrane w trybie określonym w przepisach o zamówieniach publicznych. W 2000 r. na wniosek Urzędów Pracy zostało również zamkniętych 60% rachunków „terenowych” Funduszu Pracy.

W 2000 r. NBP otworzył dla Ministerstwa Finansów rachunek walutowy dla gromadzenia części wpływów z prywatyzacji, z przeznaczeniem na cele obsługi zadłużenia zagranicznego Skarbu Państwa i na finansowanie operacji związanych z przedterminową spłatą tego zadłużenia.

4.1.2. Zasady obsługi rachunków budżetu państwa

Na rachunkach budżetu państwa wykonywane są operacje związane zarówno z dochodami, jak i wydatkami w formie bezgotówkowej i gotówkowej. Przy realizacji wydatków respektowana jest podstawowa zasada funkcjonowania rachunku bieżącego, zgodnie z którą wydatki są dokonywane tylko do wysokości salda środków znajdujących się na tym rachunku.

W 2000 r. w wyniku ścisłej współpracy z Ministerstwem Finansów opracowano zmiany do ustawy o finansach publicznych oraz rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania budżetu państwa i szczegółowych zasad obsługi rachunków bankowych budżetu państwa, oraz zakresu i terminów sporządzania przez Narodowy Bank Polski informacji i sprawozdań z wykonania budżetu państwa w ramach obsługi bankowej budżetu państwa. Regulacje te pozwolą na wykonywanie obsługi bankowej budżetu państwa, odpowiednio do przepisów art. 190 ustawy o finansach publicznych, nie dłużej niż do 31 grudnia 2002 r. Od 1 stycznia 2003 r. planowane jest wprowadzenie nowych zasad obsługi rachunków budżetu państwa.

4.1.3. Tryb obsługi rachunków budżetu państwa

Dyspozycje jednostek budżetu państwa i państwowych funduszy celowych wykonywane były przez 49 jednostek terenowych NBP oraz Główny Oddział Walutowo – Dewizowy NBP (GOWD), w tym gotówkowe przez 40 jednostek terenowych NBP oraz przez placówki innych banków. Ta ostatnia forma obsługi wykonywana jest w sytuacji, gdy jednostki budżetowe mają swą siedzibę poza siedzibą jednostek terenowych NBP, prowadzących kasy. Obie formy obsługi dokonywane są na koszt NBP, zarówno w odniesieniu do dyspozycji realizowanych przez własne placówki terenowe, jak i placówki innych banków. Koszty prowizji zapłaconej przez NBP innym bankom z tego tytułu wyniosły w 2000 r. 16,065 mln zł.

Podobnie jak w roku ubiegłym, 49 jednostek terenowych NBP przekazywało środki z centralnego rachunku budżetu państwa na rachunki gmin i powiatów w bankach krajowych z tytułu:

- udziałów gmin we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych,
- subwencji ogólnej,
- subwencji ogólnej na zadania oświatowe,

- części rekompensującej subwencji ogólnej – kwota drogowa,
- dotacji celowych.

Również w tym zakresie obsługa dokonywana jest na koszt NBP.

Wszystkie operacje na rachunkach klientów są realizowane przez NBP w jednodniowym cyklu rozliczeniowym. Mając na celu technologiczne unowocześnienie obsługi rachunków budżetu, wprowadzono w Głównym Oddziale Walutowo-Dewizowym NBP system Klient Banku dla obsługi ZUS, umożliwiający składanie zleceń płatniczych w drodze elektronicznej wymiany danych. W stosunku do pozostałych klientów zostanie wdrożony nowy system elektronicznej bankowości, nad którym trwają prace.

Mimo dalszego zmniejszenia liczby obsługiwanych klientów w 2000 r. wzrosła liczba transakcji rozliczeniowych. Liczba transakcji otrzymanych kształtowała się tylko nieznacznie powyżej liczby z ubiegłego roku i wynikała głównie z przyjętego trybu opłacania składek na: ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Różnica dotyczy ilości transakcji rozliczeniowych w I kwartale 1999 r. i 2000 r. W 1999 r. składki na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych zaczęły być pobierane przez ZUS odrębnymi wpłatami dopiero od miesiąca lutego. Liczba transakcji otrzymanych ustabilizowała się w dalszym okresie na poziomie 17-18 mln transakcji w kwartale. Liczba transakcji wysłanych wzrasta głównie w związku ze zwiększeniem udziału bezgotówkowych wypłat wynagrodzeń rozliczanych w systemie ELIXIR, w którym każda jednostkowa wypłata stanowi odrębną transakcję rozliczeniową.

Szczegółowe informacje dotyczące liczby obsługiwanych transakcji, ich strukturę i dynamikę obrazuje poniższe zestawienie przedstawione w tabeli nr 6.

Tablica nr 6

**Liczba transakcji rozliczeniowych wysłanych i otrzymanych
w latach 1999-2000**

OKRES	Liczba transakcji rozliczeniowych				Wskaźnik dynamiki 1999 = 100	
	wysłane		otrzymane		wysłane	otrzymane
	1999 r.	2000 r.	1999 r.	2000 r.		
I kwartał	914 345	1 135 649	12 542 052	17 510 578	124,2	139,6
II kwartał	1 048 064	1 284 490	17 594 774	17 419 187	122,6	99,0
III kwartał	977 420	1 180 013	17 845 979	17 119 589	120,7	95,9
IV kwartał	1 145 328	1 232 597	18 157 920	18 351 397	107,6	101,1
Razem	4 085 157	4 832 749	66 140 725	70 400 751	118,3	106,4

4.2. Obsługa obrotu skarbowymi papierami wartościowymi

W 2000 r. NBP, pełniący funkcję agenta emisji skarbowych papierów wartościowych, zorganizował 56 przetargów na bony skarbowe. Podaż bonów wyniosła 47,2 mld zł i była niższa niż w 1999 r. o 4,7%. Nominalny popyt wyniósł 115,83 mld zł i wzrósł w stosunku do poprzedniego roku o prawie 30%.

Szczegółowe informacje, dotyczące rozmiarów i struktury bonów skarbowych w 2000 r. zawiera tablica nr 7.

Tablica nr 7

Sprzedż bonów skarbowych w 2000 r.

Rodzaj bonów	Oferta		3 : 2	Sprzedż			
	sprzedaży	zakupu	w %	ogółem	udział banków	5 : 3	5 : 2
	w mln zł		w mln zł		w %		
1	2	3	4	5	6	7	8
2-tyg.	6.300,0	9.755,9	154,9	6.300,0	94,2	64,6	100,0
3-tyg.	7.700,0	19.462,4	252,8	8.349,9	92,7	42,9	108,4
6-tyg.	2.700,0	2.777,0	102,9	2.011,2	84,3	72,4	74,5
8-tyg.	300,0	962,6	320,9	300,0	84,9	31,2	100,0
13-tyg.	5.000,0	13.365,0	267,3	4.742,7	69,9	35,5	94,8
26-tyg.	2.600,0	6.571,0	252,7	2.354,8	76,3	35,8	90,6
52-tyg.	22.600,0	62.937,0	278,5	22.746,2	77,7	36,1	100,6

Równocześnie Narodowy Bank Polski prowadzi w Centralnym Rejestrze Bonów Skarbowych ewidencję wszystkich transakcji dokonywanych na rynku wtórnym bonów skarbowych. W 2000 r. zarejestrowano 89 899 transakcji (około 8% mniej niż w 1999 r.) o łącznej - wyższej o 14% - wartości nominalnej 423 255,49 mln zł (obroty netto).

W 2000 r. NBP przeprowadził dla bezpośrednich uczestników Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych 36 przetargów na sprzedaż obligacji skarbowych. Ministerstwo Finansów zaoferowało inwestorom następujące obligacje:

- 2-letnie – oferta 10 200 mln zł, popyt 28 727,33 mln zł, sprzedaż 10 030,45 mln zł,
- 5-letnie – oferta 11 500 mln zł, popyt 38 115,65 mln zł, sprzedaż 10 905,74 mln zł,
- 10-letnie (o stałym i zmiennym oprocentowaniu) – oferta 5 107,15 mln zł, popyt 11 285,95 mln zł, sprzedaż 4 753,83 mln zł.

Łączna podaż wszystkich obligacji w 2000 r. wyniosła 26 807,15 mln zł, rynek zgłosił ofertę zakupu 78 128,93 mln zł, ostatecznie sprzedano obligacje o wartości nominalnej wynoszącej 25 690,02 mln zł.

4.3. Administrowanie kredytami zagranicznymi zaciągniętymi przez Rząd RP

NBP kontynuował nadzorowanie spłat zobowiązań podmiotów krajowych, z tytułu udostępnionych im środków kredytów Banku Światowego, zaciągniętych przez Rząd RP na finansowanie programów: „Rozwój Instytucji Finansowych”, „Prywatyzacja i Restrukturyzacja” oraz „Rozwój Rolnictwa”. Wyплаты ze środków tych kredytów zakończono w latach ubiegłych. W grudniu 2000 r. wygasły zobowiązania Narodowych Funduszy Inwestycyjnych, z uwagi na spłatę zobowiązań z tytułu wykorzystanych kredytów.

4.4. Obsługa zobowiązań i należności zagranicznych budżetu państwa

W 2000 r. Narodowy Bank Polski, jako agent finansowy Rządu w zakresie zawierania i realizacji umów kredytowych oraz obsługi zadłużenia zagranicznego państwa, kontynuował obsługę zobowiązań zagranicznych z tytułu kredytów zaciągniętych przez Rząd RP w międzynarodowych organizacjach finansowych oraz z tytułu udziałów w tych organizacjach.

Umowa z Ministrem Finansów w sprawie obsługi zobowiązań i należności budżetu państwa, z tytułu zawartych lub gwarantowanych przez Rząd RP umów kredytowych z międzynarodowymi instytucjami i organizacjami finansowymi oraz z tytułu członkostwa Polski w tych organizacjach¹⁴, od 2000 r. objęła dodatkowo prowadzenie ewidencji księgowej:

- udziałów w międzynarodowych organizacjach finansowych i darowizn na ich rzecz,
- gwarancji udzielonych przez Rząd RP polskim podmiotom gospodarczym wykorzystującym kredyty z międzynarodowych instytucji finansowych oraz banków zagranicznych.

Ponadto, zgodnie z przywołaną powyżej umową NBP:

- sporządził i przekazał do Ministerstwa Finansów, zbiorczy bilans zobowiązań i należności budżetu państwa wg stanu na dzień 31 grudnia 1999 roku w złotych,
- sporządził i przekazał jednostkowe bilanse walutowe każdego z kredytów otrzymanych w latach 1990 – 1999 wg stanu na dzień 31 grudnia 1999 roku,
- uzgodnił, wg stanu na dzień 31 grudnia 1999 roku, wysokość udziałów z tytułu członkostwa Polski w międzynarodowych instytucjach i organizacjach finansowych, darowizn przekazanych na ich rzecz oraz zobowiązań z nich wynikających, obejmujących lata 1986-1999,

---

¹⁴ Umowa została podpisana w 1995 r.

- uzgodnił, wg danych na dzień 31 grudnia 1999 roku, stan niewymagalnych zobowiązań Skarbu Państwa z tytułu gwarancji udzielonych przez Rząd RP polskim podmiotom gospodarczym, na rzecz międzynarodowych instytucji finansowych oraz banków zagranicznych.

V DZIAŁALNOŚĆ DEWIZOWA

5.1. Zarządzanie rezerwami dewizowymi

5.1.1. Zasady zarządzania rezerwami dewizowymi

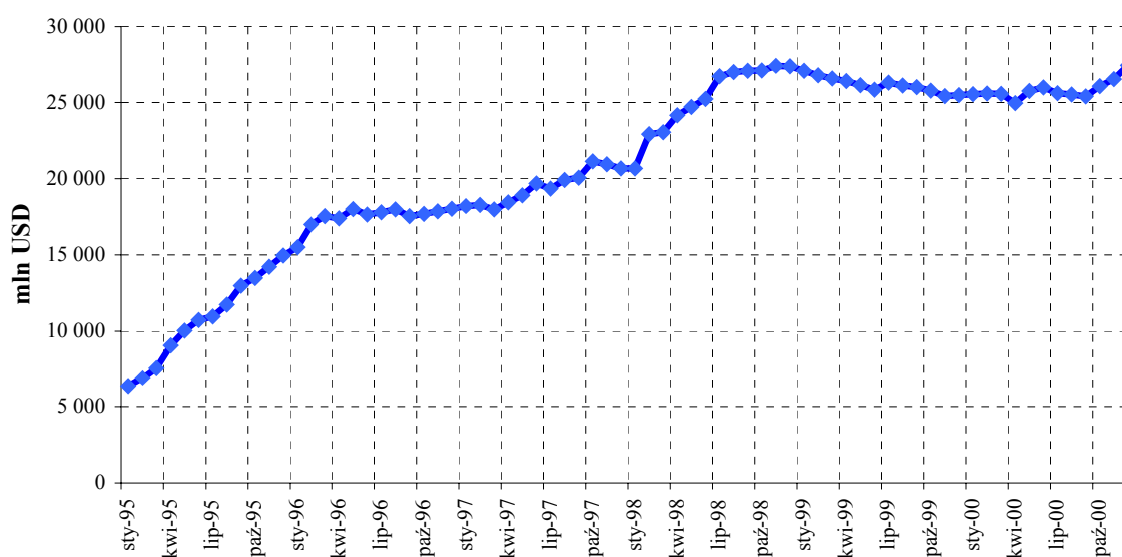
Realizując zadania związane z zarządzaniem rezerwami dewizowymi, NBP kierował się, podobnie jak w poprzednich latach, następującymi zasadami:

- osiągnięcia najwyższego stopnia bezpieczeństwa inwestowanych środków,
- zapewnienia niezbędnego stopnia płynności,
- maksymalizacji dochodu w stosunku do dopuszczalnego stopnia ryzyka.

Poziom oficjalnych aktywów rezerwowych¹⁵ w wyrażeniu dolarowym przedstawiono na wykresie nr 6.

Wykres nr 6

Poziom oficjalnych aktywów rezerwowych (w ujęciu miesięcznym)

¹⁵ Oficjalne aktywa rezerwowe składają się z płynnych aktywów zagranicznych, będących w posiadaniu i w pełni kontrolowanych przez NBP. Stanowią one zabezpieczenie potencjalnych operacji bilansu płatniczego oraz mogą być wykorzystywane do interwencji na polskim rynku walutowym. Do oficjalnych aktywów rezerwowych należą takie instrumenty finansowe, jak: a) aktywa w walutach wymiennych (papiery wartościowe, pieniądze zagraniczne w kasach NBP oraz lokaty w bankach za granicą), b) pozycja rezerwowa w MFW, c) SDR-y (rachunek bieżący NBP w MFW), d) złoto monetarne, e) inne aktywa rezerwowe. Kategoria ta zastępuje prezentowaną dotychczas przez NBP kategorię „Rezerwy oficjalne brutto”, która różniła się od kategorii oficjalnych aktywów rezerwowych ujęciem transakcji *repo*. Rezerwy oficjalne brutto zawierały w swojej definicji wartość netto transakcji *repo* (różnica między aktywnymi i pasywnymi transakcjami *repo*). Kategoria oficjalnych aktywów rezerwowych uwzględnia tylko aktywne operacje *repo*.

Od początku 2000 r. obowiązywały nowe, zmienione na mocy uchwał Zarządu NBP, parametry dotyczące struktury walutowej rezerw oraz *Benchmarku* parytetowego. Były one istotnymi determinantami procesu inwestycyjnego. Struktura portfela porównawczego, w stosunku do obowiązującej rok wcześniej, uwzględniała obniżenie udziału lokat z przyrzeczeniem odkupu papierów wartościowych na rzecz papierów wartościowych o zapadalności nie przekraczającej 1 roku oraz lokat międzybankowych w związku z ich niższą dochodowością.

5.1.2. Inwestycyjne uwarunkowania rynkowe

Ważnym czynnikiem uzależniającym faktyczne zaangażowanie w poszczególnych instrumentach inwestycyjnych i w konsekwencji bezpośrednio oddziałującym na wynik finansowy były uwarunkowania rynkowe. Ubiegły rok charakteryzował się silną tendencją wzrostową dolara, zwłaszcza w stosunku do walut europejskich. Kurs EUR/USD osiągnął 26 października najniższy w historii poziom 0,8225, a kurs GBP/USD 12 września znajdował się na najniższym od 14 lat poziomie 1,3945. Silny dolar był przede wszystkim odzwierciedleniem utrzymującej się nieprzerwanie od 10 lat wysokiej koniunktury gospodarczej w USA.

Główne banki centralne prowadziły wyraźną, restrykcyjną politykę pieniężną:

- Zarząd Rezerwy Federalnej do maja 3-krotnie podwyższał oprocentowanie (łącznie o 100 pb – *fed funds* do 6,5%),
- Europejski Bank Centralny do października podwyższał 6-krotnie stopy procentowe (łącznie o 175 pb – stopa refinansowa do 4,75%),
- Bank Anglii do lutego dwukrotnie podnosił bazową stopę (łącznie o 50 pb do 6,0%),
- Bank Japonii zaprzestał prowadzenia od 18 miesięcy polityki prawie zerowych stóp procentowych, podnosząc oprocentowanie o 25 pb.

Konsekwencją prowadzenia restrykcyjnej polityki pieniężnej w tych krajach, a także oczekiwań rynku co do dalszego poziomu oficjalnych stóp procentowych było wyższe niż rok wcześniej oprocentowanie instrumentów rynku pieniężnego:

- oprocentowanie LIBOR w USD dla okresów od 1 do 6 miesięcy mieściło się w przedziale od 5,8% do 7,1%, podczas gdy rok wcześniej w przedziale od 4,9% do 6,5%,
- LIBOR w EUR odznaczał się wysoką dynamiką wzrostu i dla tych samych okresów kształtował się w przedziale 3,1%-5,2% wobec 2,6%-3,6% w roku poprzednim,

- stawki LIBOR w GBP uplasowały się poniżej dolarowych i mieściły się w przedziale 5,4%-6,5% w porównaniu z 5,0%-6,3% z poziomem w 1999 r.

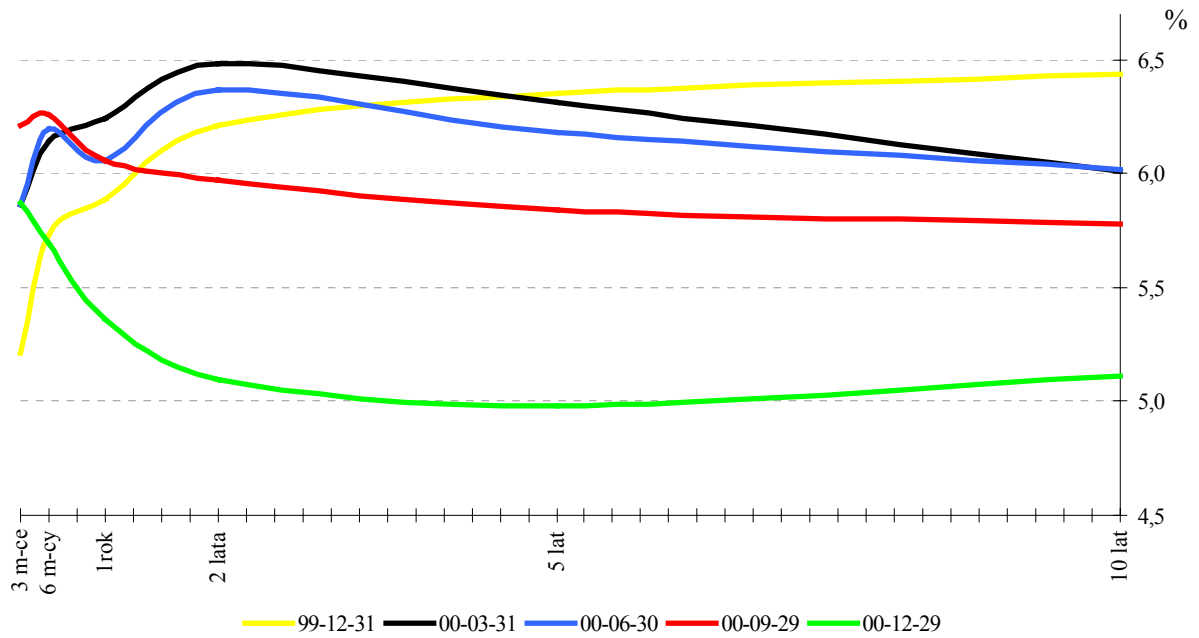
Skutkiem gwałtownego spowolnienia wzrostu gospodarczego w USA, które miało miejsce w drugiej połowie roku, rosnąca tendencja stawek procentowych uległa wyhamowaniu, a w czwartym kwartale nasiliły się oczekiwania na złagodzenie polityki pieniężnej na rynku amerykańskim. Obniżenie tempa wzrostu gospodarczego w USA miało zasadniczy wpływ na oczekiwanie rynku na obniżenie oprocentowania pod koniec roku również w innych krajach rozwiniętych.

Zmiany te są odzwierciedlone w krzywych rentowności rządowych papierów wartościowych USA, czy też denominowanych w EUR (patrz wykresy 7 i 8):

- W skali roku w największym stopniu wzrosły ceny amerykańskich papierów rządowych o okresie do wykupu powyżej roku – trwająca od października 1998 r. niżkowa tendencja ich cen została przełamana w I kwartale. W skali roku zyskały również na wartości instrumenty 6-miesięczne i 1-roczone – gwałtowny wzrost ich cen w ostatnim kwartale w pełni zrekompensował wcześniejsze ich straty. Bardzo istotny wpływ na ceny instrumentów o krótszym okresie zapadalności miała zmienność cen na rynku akcji, zwłaszcza spółek sektora technologicznego. Będąc głównym beneficjentem przepływu środków z tego rynku, papiery rządowe zyskiwały w okresach głębokich spadków indeksu Nasdaq (marzec-kwiecień, wrzesień-grudzień). W pierwszej połowie roku ograniczyło to niżkę cen tych szczególnie wrażliwych na zmiany polityki monetarnej instrumentów, spowodowaną podwyższaniem stóp procentowych, natomiast w IV kwartale spotęgowało wzrosty cen wywołane coraz bliższą perspektywą obniżenia stóp. Wyrazem oczekiwań rynku na redukcję oprocentowania było kształtowanie się przez całe drugie półrocze rentowności wszystkich instrumentów rządowych USA poniżej stopy *fed funds*.
- W przypadku instrumentów rządowych denominowanych w EUR wzrosły jedynie ceny papierów o dłuższym horyzoncie inwestycyjnym. O spadku cen papierów dyskontowych i mniejszym - w stosunku do instrumentów rządowych USA – wzroście cen obligacji zadecydowały odmienne uwarunkowania gospodarcze, większa skala podwyżek oprocentowania w UGiW oraz inne oczekiwania rynku, dotyczące przyszłej polityki pieniężnej. Negatywny wpływ na ceny instrumentów rządowych w EUR miała również coraz niższa wartość euro.

Wykres nr 7

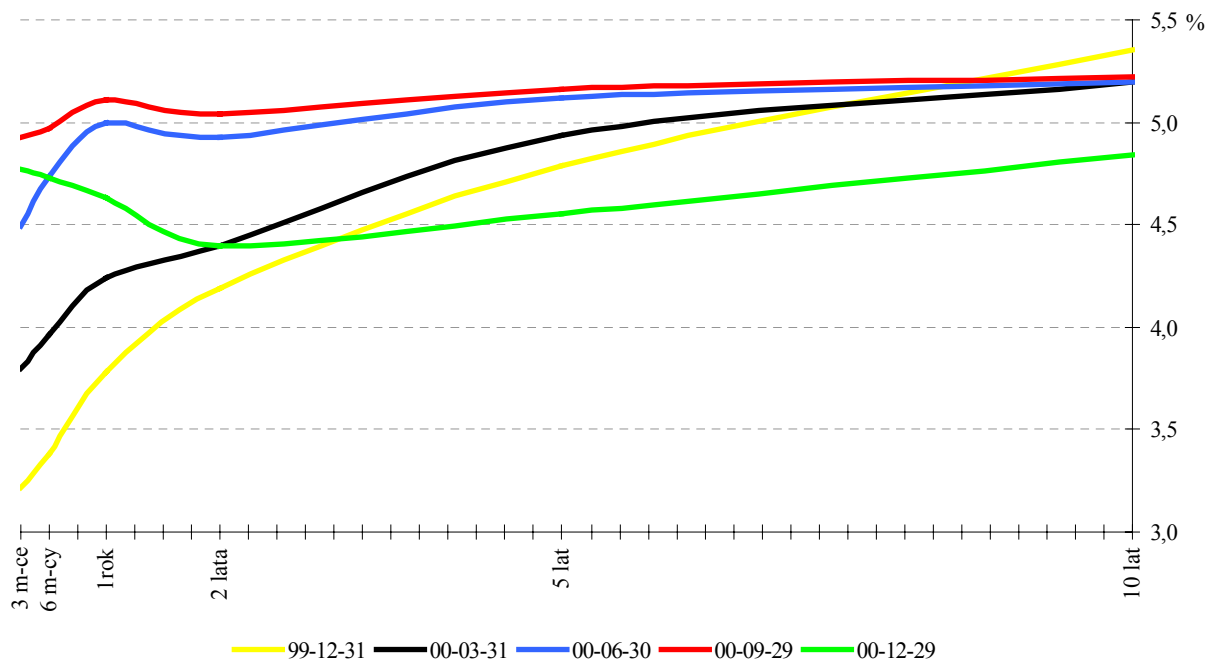
Krzywe rentowności papierów rządowych USA

(Źródło: Reuters)

Wykres nr 8

Krzywe rentowności papierów rządowych denominowanych w EUR

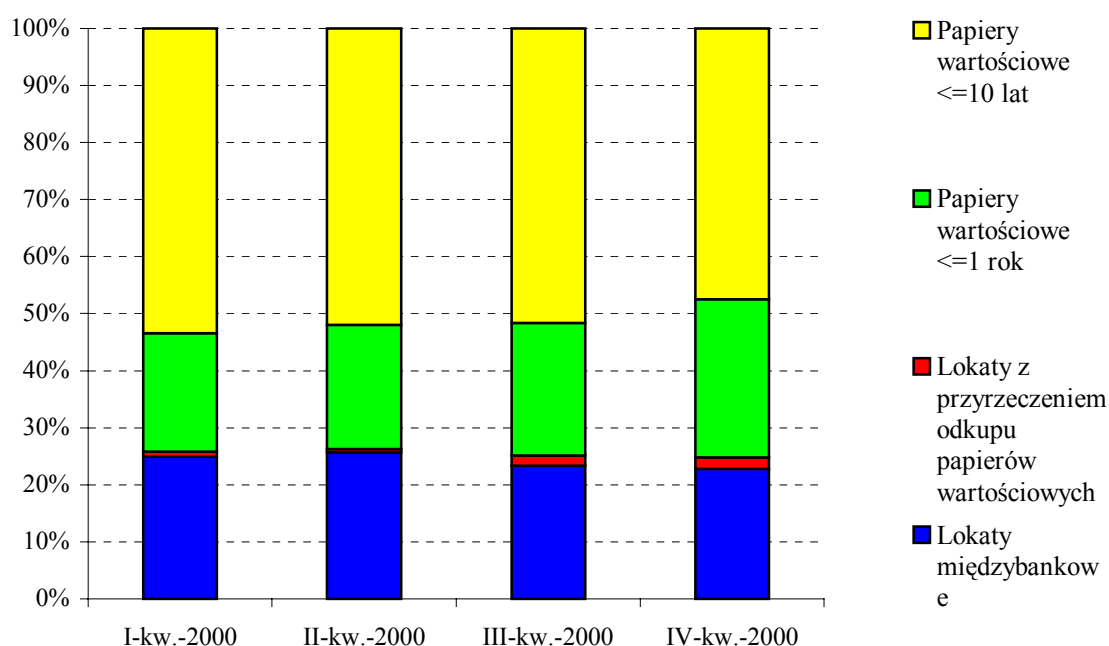
(Źródło: Reuters)

5.1.3. Struktura i horyzont inwestycyjny rezerw dewizowych

Występujące w przeważającej części ubiegłego roku ryzyko spadku cen – zwłaszcza papierów wartościowych o dłuższej zapadalności – w związku z antycypowanym podwyższeniem oprocentowania było ograniczane przez obniżenie horyzontu inwestycyjnego rezerw dewizowych. Zaangażowanie w instrumenty rynku pieniężnego ulegało stopniowemu zwiększaniu, przede wszystkim kosztem inwestycji na rynku kapitałowym (patrz wykres nr 9). Skutkiem zmiany klimatu inwestycyjnego, która nastąpiła w drugiej połowie roku, było wydłużenie w czwartym kwartale horyzontu inwestycyjnego, zwłaszcza w odniesieniu do instrumentów o zapadalności nie przekraczającej 10 lat.

Podobnie jak w latach poprzednich, instrumenty dłużne wchodzące w skład rezerw były przedmiotem inwestycji kombinowanych, przede wszystkim operacji *securities lending* (równoczesne zawieranie transakcji *repo* i *reverse-repo*) i w mniejszym stopniu *repo*-lokata. Transakcje wymiany walutowej były wykorzystywane do utrzymywania obowiązującej struktury walutowej rezerw, względnie obsługi zadłużenia zagranicznego. Istotnym, nowym elementem zarządzania rezerwami był wpływ 2,6 mld USD na rachunek walutowy Ministerstwa Finansów i realizacja prawie połowy płatności wynikających z tytułu zadłużenia zagranicznego z tych środków. Po raz pierwszy środki wpłynęły pod koniec sierpnia, a na koniec roku znajdowało się na rachunku 0,9 mld USD.

Udział instrumentów inwestycyjnych w rezerwach w 2000 r. (średnio w kwartałach)

5.1.4. Dochód z działalności inwestycyjnej

Osiągnięty w 2000 r. dochód z działalności inwestycyjnej wyniósł 1,5 mld USD. Dochód ten stanowi wypadkową przyjętych założeń inwestycyjnych, dotyczących struktury walutowej i inwestycyjnej rezerw, a także uwarunkowań rynkowych.

5.2. Działania w zakresie zadań dewizowych

5.2.1. Działania w zakresie zmian organizacji obrotu dewizowego

W roku 2000 kontynuowano prace nad dostosowaniem obowiązujących przepisów do ustawy Prawo dewizowe, i tak:

- z dniem 15 marca 2000 roku weszła w życie uchwała Zarządu NBP z dnia 3 marca 2000 r. w sprawie postępowania przy podejmowaniu decyzji dewizowych. Uchwała określa procedury obowiązujące w jednostkach organizacyjnych NBP przy rozpatrywaniu wniosków w sprawach dewizowych,
- z dniem 1 lutego 2000 r. weszło w życie nowe zarządzenie Prezesa NBP w sprawie wykazu walut obcych będących walutami wymiennymi.

W okresie sprawozdawczym, w ramach współpracy z Ministerstwem Finansów w kształtowaniu polityki dewizowej państwa, kontynuowała prace międzydepartamentalna grupa ekspertów ds. liberalizacji przepływu kapitału krótkoterminowego między Polską a pozostałymi krajami OECD i krajami Unii Europejskiej.

Na podstawie znowelizowanych przepisów prawa bankowego, Prezes NBP wydała 127 decyzji w sprawach pozabankowych kas walutowych: z tego 52 upoważnienia oraz 75 decyzji w sprawie zmiany, uchylecia lub stwierdzenia wygaśnięcia posiadanych upoważnień.

W roku 2000 udzielono bankom 140 upoważnień dewizowych.

W 2000 r. wydano ogółem 3 717 decyzji dewizowych.

Zestawienie zezwoleń dewizowych udzielonych przez NBP w latach 1999 - 2000 przedstawia tablica nr 8.

Tablica nr 8

Liczba zezwoleń dewizowych udzielonych przez NBP w latach 1999 - 2000

Czynność obrotu dewizowego	Rok 1999			Rok 2000			%
	Liczba zezwoleń udzielonych przez Dep. Zagraniczny Centrali NBP	Liczba zezwoleń udzielonych przez Oddziały Okręgowe	Razem	Liczba zezwoleń udzielonych przez Dep. Zagraniczny Centrali NBP	Liczba zezwoleń udzielonych przez Oddziały Okręgowe	Razem	
1	2	3	4	5	6	7	8
Prowadzenie działalności kantorowej	-	443	443	-	426	426	96%
Inwestycje bezpośrednie	29	28	57	16	42	58	102%
Inwestycje portfelowe	81	-	81	201	-	201	248%
Obrót depozytowy w tym:	508	2	510	599	3	602	118%
- otwarcie i posiadanie rachunku za granicą	248	2	250	299	3	302	121%
- tworzenie lokat terminowych w bankach krajowych	9	-	9	8	-	8	89%
- inne czynności związane z obrotem depozytowym	251	-	251	292	-	292	116%
Obrót kredytowy	143	-	143	173	-	173	121%
Odstąpienie od pośrednictwa banków	28	27	55	26	25	51	93%
Odstąpienie od pośrednictwa biur maklerskich	303	-	303	289	-	289	95%
Odstąpienie od przedstawiania dokumentów w bankach	79	-	79	4	-	4	5% ¹⁶
Odstąpienie od niezwłocznego transferu	154	-	154	160	-	160	104%
Płatności w wartościach dewizowych	21	-	21	33	-	33	157%
Pozostały obrót kapitałowy	766	47	813	630	54	684	84%
Sprzedaż wartości dewizowych	0	-	0	2	-	2	
Rozporządzanie wierzytelnościami	71	-	71	103	-	103	145%
Odstąpienie od walut wymiennalnych i PLN	28	-	28	39	-	39	139%

¹⁶ Ministerstwo Finansów w dniu 31.05.1999 r. dokonało wykładni art. 14 ust. 5 ustawy Prawo dewizowe. Od momentu wydania ww. pisma, w przedmiocie pobrania podatku od dochodu lub przychodu będącego przedmiotem transferu, oświadczenie płatnika zastąpiło obowiązek przedkładania w bankach zaświadczeń urzędów skarbowych potwierdzających wygaśnięcie zobowiązań podatkowych.

5.2.2. Wykonywanie kontroli dewizowej przez NBP

Narodowy Bank Polski, stosownie do postanowień art. 21 ust. 3 pkt. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. Prawo dewizowe, wykonywał zadania z zakresu kontroli dewizowej.

W 2000 roku zrealizowano ogółem 2.982 kontrole (w roku 1999 - 2.962 kontrole), a struktura ich była następująca:

- kontrole działalności kantorów – 80% (rok 1999 – 88%),
- kontrole w bankach – 6% (rok 1999 – 5%),
- kontrole realizacji zezwoleń dewizowych 3% (rok 1999 – 6%),
- kontrole pozabankowych kas walutowych 4 % (rok 1999 – 1%),
- kontrole wykonania obowiązków sprawozdawczych na potrzeby bilansu płatniczego – 7% (rok 1999 – 0%)¹⁷.

Zestawienie kontroli przeprowadzonych w roku 2000, według zakresu oraz jednostek kontrolujących, przedstawia tablica nr 9.

---

¹⁷ Działania kontrolne w tym zakresie podjęto dopiero w roku 2000.

**Liczba kontroli przeprowadzonych w roku 2000 w podziale wg zakresu
i jednostek wykonujących**

Lp.	Zakres kontroli	Liczba kontroli		
		Departament Zagraniczny Centrali NBP	Oddziały Okręgowe i GOWD	Ogółem NBP
1	Kontrole działalności banków upoważnionych do dokonywania czynności obrotu dewizowego	9	179	188
2	Kontrole realizacji zezwoleń dewizowych udzielonych rezydentom i nierezydentom na dokonanie czynności obrotu dewizowego, w tym: - kontrole obejmujące realizację zezwoleń dewizowych i wykonanie obowiązków sprawozdawczych do bilansu płatniczego państwa	12	69	81
		12	20	32
3	Kontrole działalności kantorów walutowych/*	-	2.354	2.354
4	Kontrole działalności kantorów złota dewizowego i platyny dewizowej/*	-	26	26
5	Kontrola pozabankowych kas walutowych/*	-	135	135
6	Kontrole wykonania obowiązków sprawozdawczych do bilansu płatniczego państwa/*	-	198	198
RAZEM		21	2.961	2.982

/* kontrole wykonywane jedynie przez oddziały okręgowe NBP i GOWD

5.2.2.1. Kontrola banków

W ramach kontroli działalności banków analizie podlegało w szczególności:

- przestrzeganie przez banki ustawowych ograniczeń w zakresie dokonywanego przez nie obrotu depozytowego i kredytowego oraz inwestycji portfelowych w obszarze krótkoterminowych papierów wartościowych i pochodnych instrumentów finansowych,
- przestrzeganie przez banki obowiązku kontroli dewizowej w odniesieniu do czynności obrotu dewizowego, dokonywanych z ich udziałem lub za ich pośrednictwem,
- wywiązywanie się przez banki z obowiązków rejestrowania określonych transakcji zrealizowanych w obrocie dewizowym, w procesie przeciwdziałania procederowi tzw. prania pieniędzy,
- wykonywanie obowiązków statystycznych do bilansu płatniczego państwa, ze szczególnym wskazaniem na poprawność nadawania tytułów statystycznych w odniesieniu do operacji dokonywanych w obrocie dewizowym.

Na 188 przeprowadzonych kontroli 144 wykazały różnego rodzaju nieprawidłowości. Wskaźnik kontroli stwierdzających nieprawidłowości wyniósł 77% i kształtował się na

poziomie zbliżonym do roku 1999. Wysoki wskaźnik jest rezultatem kwestionowania przez kontrolerów dewizowych wszelkich odstępstw od przepisów prawa dewizowego, a także wewnętrznych regulacji banków, odnoszących się do obrotu dewizowego i zasad wykonywania przez nie kontroli dewizowej. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wystosowano zalecenia pokontrolne, którymi zobowiązano władze jednostek banków do zapewnienia przestrzegania norm prawnych w prowadzonej działalności dewizowej. O 9 przypadkach wskazujących na możliwość popełnienia wykroczenia lub przestępstwa przeciwko obrotowi dewizowemu poinformowano urzędy skarbowe.

5.2.2.2. Kontrola realizacji zezwoleń dewizowych

Wyboru decyzji dewizowych do kontroli dokonywano w NBP w sposób zapewniający proporcjonalne objęcie kontrolą wszystkich reglamentowanych czynności obrotu dewizowego. Szczególną uwagę zwracano w roku 2000 na zezwolenia uprawniające do dokonywania obrotu instrumentami finansowymi, zaliczonymi do pozostałego obrotu kapitałowego oraz instrumentami pochodnymi nabywanymi w celach zabezpieczenia się przed skutkami ryzyka towarzyszącego operacjom dewizowym.

Zestawienie przeprowadzonych kontroli ze wskazaniem czynności obrotu dewizowego oraz jednostek kontrolujących, przedstawia tablica nr 10.

Tablica nr 10

Liczba skontrolowanych zezwoleń dewizowych w 2000 r.

L.P.	Czynności obrotu dewizowego	Liczba skontrolowanych zezwoleń dewizowych		
		Dep. Zagraniczny Centrali NBP	O/O i GOWD	Ogółem NBP
1	Inwestycje bezpośrednie	-	20	20
2	Inwestycje portfelowe	4	2	6
2	Obrót depozytowy	3	-	3
3	Obrót kredytowy	6	-	6
4	Odstąpienie od niezwłocznego transferu	5	-	5
5	Odstąpienie od pośrednictwa banku	-	7	7
6	Pozostały obrót kapitałowy	6	16	22
7	Inne	6	29	35
RAZEM		30	74	104

Narodowy Bank Polski przeprowadził 81 kontroli, w toku których badaniem objęto czynności obrotu dewizowego, zrealizowane na podstawie 104 zezwoleń dewizowych.

Nieprawidłowości stwierdzono w 32 przypadkach, z czego 31% dotyczyło naruszenia przepisów ustawy Prawo dewizowe, natomiast 69% niedopełnienia warunków bądź obowiązków określonych w zezwoleniu dewizowym.

Do wszystkich podmiotów, w działalności których stwierdzono nieprawidłowości, wystosowano zalecenia pokontrolne. W 7 przypadkach powiadomiono urzędy skarbowe o okolicznościach wskazujących na możliwość popełnienia wykroczenia lub przestępstwa dewizowego.

5.2.2.3. Kontrola działalności kantorowej

W roku 2000 prowadziło działalność 3.648 kantorów walutowych oraz 62 kantory złota dewizowego i platyny dewizowej.

Na przeprowadzonych 2.380 kontroli działalności kantorowej, nieprawidłowości stwierdzono w 875 przypadkach, co stanowiło 37% skontrolowanego obszaru (w roku 1999 – 40 %).

Działania kontrolne podejmowane w stosunku do kantorów, stanowiąc w ostatnich latach największy udział procentowy w całości zrealizowanych kontroli, przyczyniły się do ich zdyscyplinowania w przedmiocie przestrzegania przepisów prawa. Przejawiało się to systematycznym wzrostem liczby kontroli, podczas których nie stwierdzono nieprawidłowości.

W ramach prowadzonego w roku 2000 postępowania pokontrolnego NBP wystosował do właścicieli kantorów pisma zobowiązujące do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. Jednocześnie skierowano 90 powiadomień do finansowych organów dochodzenia, o popełnieniu przestępstwa bądź wykroczenia dewizowego. Ponadto, w związku z niespełnieniem przez właścicieli kantorów ustawowego warunku niekaralności, w 4 przypadkach NBP uchylił udzielone zezwolenia.

5.2.2.4. Kontrola pozabankowych kas walutowych

Według stanu na koniec roku 2000 funkcjonowały 334 pozabankowe kasy walutowe.

Przedmiotem kontroli kas było przestrzeganie warunków określonych w upoważnieniach i ocena stosowania się do wymogów rozporządzenia Ministra Finansów,

które reguluje zasady dokonywania skupu i sprzedaży dewiz przez inne niż banki osoby prawne oraz podmioty nie będące osobami prawnymi. Rozporządzenie to weszło w życie pod koniec roku 1999 i fakt włączenia go do przedmiotu kontroli kas, w całości zaważył na jej wynikach w roku 2000. Na 135 kontroli tych jednostek, 96 tj. 71% wykazało nieprawidłowości (w roku 1999 – 48%). Struktura stwierdzonych nieprawidłowości świadczy o trudnościach, jakie mają kasy z wprowadzeniem przepisów ww. rozporządzenia do praktyki.

Do jednostek, w działalności których stwierdzono nieprawidłowości NBP wystosował pisma z zaleceniami, a w odniesieniu do 4 przypadków powiadomił urzędy skarbowe.

5.2.2.5. Kontrola wykonywania obowiązków przekazywania NBP danych niezbędnych do sporządzania bilansu płatniczego, bilansów należności i zobowiązań zagranicznych państwa oraz zgłoszeń mienia

Narodowy Bank Polski uzyskał uprawnienia do objęcia kontrolą wykonanie obowiązków sprawozdawczych w roku 1999. Realizację kontroli w tym zakresie rozpoczęto dopiero w roku 2000, po opracowaniu metodologii i procedur niezbędnych dla jej wykonywania.

W toku kontroli wykonania obowiązków sprawozdawczych badano:

- dotrzymanie terminu złożenia sprawozdań,
- prawidłowość sporządzenia sprawozdań,
- zgodność wykazanych danych z księgami rachunkowymi.

Na 230 przeprowadzonych kontroli, nieprawidłowości stwierdzono w 190 przypadkach, tj. 83%. W prowadzonym postępowaniu pokontrolnym NBP wystosował we wszystkich przypadkach pisma zobowiązujące podmioty do należytego wykonywania obowiązków sprawozdawczych oraz skierował do urzędów skarbowych 18 zawiadomień w tych sprawach.

Skala wykroczeń jest duża, przy czym na jej rozmiar wpływa zakwalifikowanie jako nieprawidłowości wszelkich naruszeń w badanym obszarze. Niski stopień zagrożenia sankcją oraz brak pełnej świadomości znaczenia przestrzegania tego obowiązku u większości jego adresatów rzutuje na skalę naruszeń. Kontrole dewizowe przyczyniają się do zmiany tego stanu rzeczy poprzez ustawiczne oddziaływanie na poziom świadomości prawnej podmiotów poddawanych kontroli.

5.3. Obsługa kredytów zagranicznych zaciągniętych przez NBP

5.3.1. Kredyty ze środków Banku Światowego

W 2000 r. kontynuowano obsługę kredytów udostępnionych bankom krajowym przez NBP ze środków Banku Światowego, przeznaczonych na realizację programów Rozwoju Eksportu Przemysłowego i Rozwoju Eksportu Rolno-Spożywczego. Obszar obsługi obejmował nadzór nad spłatą kredytów. W roku sprawozdawczym do uregulowania pozostawało jedynie zadłużenie Banku Gospodarki Żywnościowej S.A. (BGŻ SA). Spłaty przebiegały planowo i w ich wyniku zadłużenie BGŻ SA zmniejszyło się z 1,08 mln USD na koniec 1999 r. do 0,86 mln USD na koniec okresu sprawozdawczego - w przypadku kredytu udostępnionego na Rozwój Eksportu Przemysłowego oraz z 1,64 mln USD do 1,13 mln USD - w przypadku kredytu udostępnionego na Rozwój Eksportu Rolno-Spożywczego.

5.3.2. Pozostałe kredyty

W związku z wygaśnięciem terminu ważności Protokołu Finansowego z dnia 1 lutego 1993 r., podpisanego między Rządem RP i Rządem Francji, nowe umowy w 2000 r. z bankami upoważnionymi do odpożyczania środków finansowych na rozwój spółek polsko – francuskich nie były już przez NBP zawierane, natomiast kontynuowano do końca roku wypłaty w ramach wcześniej podpisanych umów. W ramach linii kredytowej otwartej dla NBP przez Natexis Banques Populaires banki, którym udostępniono kredyty z tej linii, wykorzystywały w 2000 r. 10,0 mln FRF.

Należności NBP od banków upoważnionych wyniosły na dzień 31 grudnia 2000 r.:

- z tytułu kredytów udzielonych na rozwój spółek polsko – francuskich - 101,95 mln FRF,
- z tytułu współpracy w dziedzinie bankowości (dokapitalizowanie BISE SA) - 7,5 mln FRF.

Spłaty kredytów dokonywane są przez banki zgodnie z harmonogramami spłat.

VI WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

6.1. Działania zmierzające do dostosowania polskiego systemu bankowego i NBP do wymagań Unii Europejskiej

Wyraźna intensyfikacja działań na rzecz integracji Polski z Unią Europejską miała w 2000 r. swoje odzwierciedlenie w pracach NBP. Przygotowane zostały liczne materiały analityczne z zakresu dostosowania polskiego systemu bankowego do wymogów unijnych. Ponadto, NBP kontynuował działania mające na celu osiągnięcie technicznej gotowości do członkostwa w Europejskim Systemie Banków Centralnych.

NBP włączył się w priorytetowe działania Rządu RP i Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej, związane z modyfikacją *Narodowego Programu Przygotowania do Członkostwa w UE*, których zakończenie stanowiło m.in. warunek prowadzenia prac nad programowaniem Phare 2000. Do dokumentu tego został włączony priorytet NBP zatytułowany: *Dostosowanie Narodowego Banku Polskiego do funkcjonowania w ramach Europejskiego Systemu Banków Centralnych*.

Do innych ważniejszych prac dostosowawczych zaliczyć można :

- przygotowanie uzupełnienia do *Informacji Rządu RP do Okresowego Raportu Komisji Europejskiej za rok 2000* oraz *Uzupełnienia do Informacji Rządu RP*,
- opracowanie uzupełnienia do dokumentu *Ocena zdolności administracyjnej Polski do transponowania, wdrażania i egzekwowania prawa wspólnotowego w Okresowym Raporcie Komisji Europejskiej 2000, Ocena transpozycji i wdrożenia prawa wspólnotowego w Polsce w Okresowym Raporcie Komisji Europejskiej 2000*,
- opracowanie analizy *Regular Report 2000* dotyczącej NBP i sektora bankowego,
- opracowanie informacji do dokumentu *Zobowiązania implementacyjne wynikające ze stanowiska negocjacyjnego w obszarze „Swoboda świadczenia usług”*,
- opracowanie *Informacji nt. wpływu postępu technicznego na usługi finansowe oraz związanych z tym dostosowań prawnych wynikających z przyszłego członkostwa Polski w UE*.

6.1.1. Wprowadzenie euro na obszarze państw UGiW

6.1.1.1. Analiza wpływu wprowadzenia euro na polski system bankowy

NBP wykonał w roku 2000 prace analityczne, związane z wprowadzeniem z dniem 1 stycznia 1999 r. euro na obszarze państw UGiW.

Na podstawie ankiety przeprowadzonej wśród banków komercyjnych na temat wpływu wprowadzenia euro na polski system bankowy przygotowano opracowanie pt. *Analiza wpływu wprowadzenia euro na polski system bankowy. Analiza* koncentruje się na zmianach, które zaszły w obrębie polskiego sektora bankowego w pierwszym roku funkcjonowania jednolitej waluty, a w szczególności na działaniach podejmowanych przez największe polskie banki, w odpowiedzi na jakościowo nowe warunki prowadzenia działalności bankowej, które stworzone zostały w 1999 r.

Przeprowadzenie analizy wpływu wprowadzenia euro na polski system bankowy w ciągu pierwszego roku funkcjonowania jednolitej waluty stanowi integralną część przyjętego przez NBP planu działań zmierzających do wprowadzenia do krajowego prawodawstwa odpowiednich regulacji prawnych związanych z euro. Podstawą i zasadniczym odniesieniem dla powyższego planu jest *Narodowy Program Przygotowania do Członkostwa w Unii Europejskiej*, przyjęty przez Komitet Integracji Europejskiej (10 kwietnia 2000 r.), a następnie przez Radę Ministrów (26 kwietnia 2000 r.). W rozdziale „Unia Gospodarcza i Walutowa” znalazł się m.in. priorytet dostosowawczy zatytułowany *Implementacja przepisów dotyczących wprowadzenia euro*. Priorytet ten zakłada – jako stan docelowy – pełne uczestnictwo Polski w Unii Gospodarczo-Walutowej i zastąpienie złotego przez euro, a jako cele pośrednie – przeprowadzenie określonych działań dostosowawczych (głównie legislacyjnych) jeszcze w okresie poprzedzającym członkostwo.

6.1.1.2. Projekt ustawy o skutkach wprowadzenia w niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej wspólnej waluty euro

W roku 2000 NBP opracował projekt ustawy o skutkach wprowadzenia w niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej wspólnej waluty euro. Rozwiązania przyjęte w projekcie mają za zadanie zapewnić prawidłowe funkcjonowanie stosunków umownych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w wyniku wprowadzenia do obiegu z dniem 1 stycznia 2002 r. wspólnej waluty euro w dwunastu państwach członkowskich Unii Europejskiej.

6.1.2. Phare 2000

W kwietniu 2000 r. w NBP opracowano projekt zatytułowany „*Dostosowanie Narodowego Banku Polskiego do funkcjonowania w ramach Europejskiego Systemu Banków Centralnych*”, który w lipcu 2000 r. został zaakceptowany przez Komisję Europejską

i skierowany do współfinansowania w ramach programu Phare 2000. Całkowita kwota finansowania projektu wynosi 6.490 tys. EUR, w tym 3.500 tys. EUR finansowanych ze środków Phare.

Projekt obejmuje następujące obszary działalności NBP, w których prowadzone są działania dostosowawcze: system płatniczy, statystyka monetarna, monitorowanie przepływów kapitałowych, rachunkowość, nadzór bankowy, audyt wewnętrzny oraz informatyka. Zarząd NBP zdecydował o wyborze Banku Francji (wiodący) i Banku Włoch (współpracujący) jako partnerów twinningowych przy realizacji projektu NBP.

Zgodnie z harmonogramem prac związanych z zawieraniem umów twinningowych, opracowanym przez Komisję Europejską 15 września 2000 r., oferty współpracy Banku Francji i Banku Włoch z NBP zostały przekazane do Komisji Europejskiej. 2 października 2000 r. w siedzibie Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Warszawie odbyło się spotkanie przedstawicieli NBP z przedstawicielami Banku Francji i Banku Włoch, którzy przedstawili oferty współpracy w ramach Phare 2000. W roku 2001 planowane jest podpisanie umowy twinningowej z tymi partnerami.

6.1.3. Bazy danych NBP

W celu zwiększenia efektywności prac prowadzonych w NBP, związanych z procesem integracji opracowana została baza danych, która zawiera materiały źródłowe dotyczące funkcjonowania Europejskiego Systemu Banków Centralnych oraz euro. W jej stworzeniu wykorzystane zostały zasoby bazy JUSTIS 5, internetu, natomiast w przypadku aktów prawnych tłumaczonych na język polski – zasoby bazy danych „Progress Editor”, udostępnianej przez biuro TAIEX.

6.2. Współpraca z międzynarodowymi instytucjami gospodarczymi i finansowymi

6.2.1. Współpraca z Organizacją Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)

W zakresie problematyki związanej z OECD NBP koncentrował się na bieżącej współpracy z Krajowym Koordynatorem Współpracy RP – OECD, Ministerstwem Gospodarki, Ministerstwem Finansów oraz Stałym Przedstawicielem RP przy OECD.

W roku 2000 z ramienia NBP w pracach Komitetów i Grup Roboczych przy OECD uczestniczyło 8 osób. Ogółem odbyło się 16 spotkań: Grupy Roboczej ds. Statystyki Finansowej, Komitetu Polityki Ekonomicznej, Komitetu ds. Międzynarodowych Inwestycji i

Przedsiębiorstw Wielonarodowych, Komitetu ds. Przepływów Kapitałowych i Transakcji Niewidocznych, Komitetu Rynków Finansowych, Grupy Roboczej ds. Krótkookresowych Perspektyw Ekonomicznych, Komitetu ds. Prawa i Polityki Konkurencji, Grupy Roboczej ds. Korupcji.

W maju 2000 r. NBP opracował informację dla Ministerstwa Finansów o stanie wywiązania się Polski wobec OECD z zobowiązań dotyczących liberalizacji przepływów kapitałowych. We wrześniu 2000 r. na zaproszenie władz RP przybyła do Warszawy delegacja OECD, której celem było odbycie III wyjazdowej Sesji Rady Ambasadorów OECD. W dniach 13-16 listopada 2000 roku przebywała w Warszawie misja OECD w celu omówienia zagadnień, które będą przedmiotem dyskusji podczas kolejnego przeglądu gospodarki Polski na forum Komitetu Przeglądów Gospodarczych i Rozwoju w pierwszym półroczu 2001 r.

6.2.2. Współpraca z Międzynarodowym Funduszem Walutowym (MFW)

6.2.2.1. Udziały RP w MFW

Zgodnie z uchwałą Zarządu NBP z września 1999 r. w sprawie wykorzystania środków finansowych pochodzących z udziału Polski w funduszu rezerwowym MFW, postanowiono udostępnić kwotę w wysokości około 7,1 mln SDR (nieoprocentowany kredyt na okres 20 lat) na finansowanie wspólnego programu Banku Światowego i MFW, którego celem jest redukcja zadłużenia krajów *HIPC (Heavily Indebted Poor Countries Debt Initiative)*. Z zadeklarowanej przez Prezesa NBP w imieniu RP darowizny w wysokości 5 mln SDR (ok. 6,75 mln USD) Polska wpłaciła 27 lipca 2000 r. ok. 860 tys. SDR (ok. 1,16 mln USD), a w budżecie na 2001 rok zaplanowano kwotę 6,415 mln PLN (ok. 1,5 mln USD).

11 sierpnia 2000 r. Zarząd NBP zdecydował o podjęciu działań mających na celu uregulowanie spraw dotyczących uczestnictwa Polski w MFW, w tym także kwestii udziałów. W rezultacie powstał projekt uchwały Rady Ministrów, który zostanie skierowany do departamentów prawnych Ministerstwa Finansów oraz NBP. Zakłada on upoważnienie Ministra Finansów do przekazania NBP w drodze umownej praw do środków wniesionych do MFW.

6.2.2.2. Raport MFW

Rada Dyrektorów Wykonawczych MFW dokonała w marcu 2000 r. pozytywnej oceny działań podejmowanych przez Rząd RP w celu utrzymania wzrostu gospodarczego. Ocena ta

była efektem Konsultacji, w trybie Art. IV Statutu MFW, w których uczestniczyli między innymi reprezentanci NBP. W sporządzonym raporcie MFW docenił wzrost gospodarczy w całej minionej dekadzie i uznał, że wpływ czynników zewnętrznych w 1999 r. spowodował pewne spowolnienie tempa wzrostu gospodarczego, zwiększenie się poziomu inflacji i deficytu obrotów bieżących. Tym niemniej zacieśnienie polityki fiskalnej i podwyżki stóp procentowych powinny przyczynić się do poprawy sytuacji w 2000 r.

W ramach Konsultacji, w dniach od 30 listopada do 13 grudnia 2000 r. przebywała w Warszawie regularna misja MFW. w Konsultacjach także brali udział przedstawiciele NBP. Misja MFW miała na celu zapoznanie się z: aktualną sytuacją gospodarczą Polski, planami w zakresie polityki gospodarczej, budżetowej i monetarnej oraz zebranie odpowiednich danych statystycznych do corocznego raportu Funduszu o Polsce.

6.2.3. Współpraca z Bankiem Światowym (BŚ)

6.2.3.1. Program oceny sektora finansowego (FSAP)

Podobnie jak w roku poprzednim, Bank Światowy wspólnie z Międzynarodowym Funduszem Walutowym oraz innymi międzynarodowymi instytucjami finansowymi kontynuował inicjatywy na rzecz stabilności i rozwoju finansów zarówno międzynarodowych, jak i krajów członkowskich. W ramach programu oceny sektora finansowego (FSAP), w 2000 r. przedstawiciele BŚ i MFW odwiedzili Polskę trzykrotnie. Pierwsza wizyta o charakterze wstępnym, odbyła się w pierwszej połowie lipca 2000 r. Główna część projektu została zrealizowana we wrześniu, kiedy to Polskę odwiedziła grupa 14 osób, będących ekspertami w różnych dziedzinach ogólnie pojmowanego rynku finansowego. W ciągu dwutygodniowego pobytu odbyli oni wiele spotkań z przedstawicielami zarówno instytucji nadzorujących poszczególne segmenty rynku finansowego (KDPW, WGPW, KPWiG, PUNU, UNFE, NBP, w tym GINB), jak również podmiotów działających na tym rynku. W grudniu 2000 r. przeprowadzone zostały ostateczne rozmowy podsumowujące projekt.

6.2.3.2. Grupa robocza ds. krajów o średnich dochodach

BŚ wprowadza nowe formy usystematyzowanej pomocy dla krajów o średnich dochodach, aby móc szybko reagować na zmieniające się potrzeby klientów, a także jak najefektywniej wykorzystywać posiadany potencjał. W trakcie dorocznego spotkania BŚ oraz MFW we wrześniu 2000 r. powołano grupę roboczą ds. krajów o średnich dochodach (Task Force). Jej celem jest proponowanie nowych form działania w owej bardzo zróżnicowanej

grupie krajów, do których zalicza się również Polska.

6.2.3.3. Posiedzenie Grupy Członkowskiej BŚ i MFW

We wrześniu 2000 r. odbyło się w Krakowie doroczne posiedzenie Grupy Członkowskiej BŚ i MFW (tzw. Konstytuanty Szwajcarskiej), zorganizowane przez NBP oraz Ministerstwo Finansów. W spotkaniu, zorganizowanym po raz pierwszy na terenie Polski, uczestniczyli ministrowie finansów oraz prezesi banków centralnych państw wchodzących w skład ww. Grupy, tj. Szwajcarii, Tadżykistanu, Turkmenii, Kirgizji, Uzbekistanu oraz Polski (zabrakło jedynie przedstawicieli Azerbejdżanu). Celem spotkania było m.in. przedstawienie stanowiska Konstytuanty wobec najważniejszych tematów, które miały być przedmiotem dyskusji na forum dorocznego spotkania Grupy BŚ i MFW w Pradze (26-28 września 2000 r.), prezentacja aktualnej sytuacji gospodarczej państw oraz omówienie wyników działalności Rad Dyrektorów Wykonawczych BŚ oraz MFW w minionym okresie. NBP brał aktywny udział w przygotowywaniu stanowisk na posiedzenia Rady Dyrektorów BŚ, m.in. w sprawie strategii BŚ dla sektora finansowego, programu FSAP, strategii pomocy krajowi (CAS) dla Słowacji oraz wycofania się BŚ z oferowania pożyczek wielowalutowych.

6.2.4. Współpraca z Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju (EBOiR)

6.2.4.1. Doroczne Spotkanie Rady Gubernatorów EBOiR

Doroczne Spotkanie Rady Gubernatorów EBOiR w Rydze w maju 2000 r. poświęcone było w znacznej części działaniom podejmowanym przez kraje Europy Środkowo-Wschodniej, mającym na celu kontynuowanie przemian ekonomicznych pomimo odczuwanych nadal przez kraje regionu skutków kryzysu rosyjskiego. W swoim wystąpieniu Prezes NBP zwróciła uwagę na fakt, że pesymistyczne przewidywania dla krajów operacji Banku, w związku z powyższym kryzysem, nie sprawdziły się, jednak sytuacja nadal wymaga prowadzenia rozważnych działań. Ponadto, wyraziła pogląd, iż doświadczenia wyniesione z poszczególnych kryzysów wskazują, że reformy gospodarcze i polityczne powinny być wprowadzane jednocześnie, a konkurencja polityczna nie tylko ułatwia wprowadzanie reform w wielu krajach regionu, ale również pomaga zmniejszyć koszty społeczne transformacji. Demokracja prowadzi do zwiększenia przejrzystości w życiu politycznym oraz udziału poszczególnych grup społecznych w transformacji.

6.2.4.2. Wizyta Prezesa EBOiR w Polsce

W dniach 20-23 września Prezes EBOiR Jean Lemierre przebywał z wizytą w Polsce. W jej trakcie Prezes uczestniczył w spotkaniach z przedstawicielami rządu polskiego oraz NBP, w czasie których omówiono dotychczasową współpracę z Bankiem i plany jej rozwoju oraz poinformowano o nowych inwestycjach w Polsce.

6.2.5. Działalność Banku Rozrachunków Międzynarodowych (BIS) w Bazylei

W 2000 r. BIS kontynuował prace w zakresie nadzoru bankowego oraz promowania i umacniania stabilności finansowej międzynarodowego systemu finansowego w jego trzech obszarach: instytucji, rynków i infrastruktury.

Istotną rolę w tym zakresie odgrywały:

- Forum Stabilności Finansowej,
- Bazylejski Komitet ds. Nadzoru Bankowego, który działał na rzecz umacniania systemu finansowego i bezpieczeństwa funkcjonowania sektora bankowego w ramach międzynarodowego systemu walutowego. Komitet dyskutował nad nowymi warunkami zarządzania ryzykiem kapitałowym dostosowanym do przepisów o współczynniku wypłacalności zaproponowanych przez Komisję Europejską.

6.2.5.1. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy BIS

W dniu 8 czerwca 2000 r. odbyło się w Bazylei 70 Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Banku Rozrachunków Międzynarodowych. Na spotkaniu przyjęto 70 Raport Roczny i zatwierdzono bilans na 31 marca 2000 r., który zamknął się ogólną sumą 74.835.665.711 złotych franków. Zgromadzenie zaaprobowало rachunek wyników, który wykazał zysk netto w wysokości 307.824.257 złotych franków, z czego 54.658.243 złote franki przeznaczono na wypłatę dywidendy. Dywidenda została wypłacona we frankach szwajcarskich (CHF) w kwocie 340 CHF za każdą akcję. Narodowy Bank Polski otrzymał od posiadanych 8 tys. akcji 2,72 mln franków szwajcarskich.

W roku finansowym 1999/2000 udziałowcami Banku zostały banki centralne Argentyny, Malezji, Tajlandii oraz Europejski Bank Centralny (EBC).

6.2.6. Międzynarodowy Bank Inwestycyjny (MBI)

W związku z wypowiedzeniem przez Prezydenta RP umowy o członkostwie w MBI, powołano w 2000 r. zespół międzyresortowy pod przewodnictwem NBP, który działając w

oparciu o instrukcję negocjacyjną zatwierdzoną przez Premiera RP, przeprowadził rozmowy z Zarządem MBI. Ich celem było uregulowanie wzajemnych zobowiązań wynikających z członkostwa Polski w tym banku.

Zarząd MBI reprezentuje stanowisko, że uregulowanie zobowiązań MBI wobec Polski, tj. zwrot nakładów poniesionych w związku z członkostwem w tym banku, może nastąpić po globalnym rozliczeniu wierzytelności i zobowiązań kredytowych MBI. Z uwagi na to, że w chwili obecnej nie można przewidzieć kiedy to nastąpi, strona polska rozpatruje różne warianty rozwiązania problemu, mając na uwadze jak najszybsze odzyskanie naszych należności.

6.2.7. Międzynarodowy Bank Współpracy Gospodarczej (MBWG)

Rok 2000 nie przyniósł istotnych postępów w rozwiązaniu problemów zadłużeniowych MBWG. Bank oddłużył się częściowo wykupując na rynku wtórnym swoje zobowiązania, nie zawarł jednak porozumienia z wierzycielami, z uwagi na brak umownych uregulowań w odniesieniu do spłat dłużniczych krajów członkowskich. Kwestia terminu podpisania umów pozostaje więc nadal otwarta.

6.2.8. Współpraca z bankami centralnymi wybranych państw świata i zagranicznymi instytucjami nadzorczymi

W 2000 r. do najważniejszych działań związanych ze współpracą z bankami centralnymi należy zaliczyć:

- Zorganizowanie w NBP (w dniach 10-11 października 2000 r.) seminarium nt. *„Reforma sektora finansowego z punktu widzenia integracji europejskiej”* z udziałem przedstawicieli banków centralnych krajów członkowskich UE i państw kandydujących oraz przedstawicieli Komisji Europejskiej i Europejskiego Banku Centralnego. Ta inicjatywa Kierownictwa Narodowego Banku Polskiego stanowiła kontynuację współpracy zapoczątkowanej w 1999 roku przez Centralny Bank Malty. W czterech sesjach (Prawne aspekty integracji, Polityka monetarna i system kursowy, Wprowadzenie waluty euro, System płatniczy) wzięli udział przedstawiciele banków centralnych Austrii, Francji, Niemiec, Holandii, Bułgarii, Cypru, Czech, Estonii, Litwy, Łotwy, Malty, Rumunii, Słowacji, Słowenii, Węgier oraz EBC i Komisji Europejskiej.

- Wizyty studialne przedstawicieli banków centralnych Azerbejdżanu, Białorusi, Czech, Kazachstanu, Słowacji i Wietnamu, poświęcone zmianom w polskim systemie bankowym.
- Zorganizowane - w ramach programu „PAUCI – *Poland-America-Ukraine Cooperation Initiative*” finansowanego przez Fundację Naukową „CASE” - dla pracowników pionu nadzoru Narodowego Banku Ukrainy 3 wizyty studialne z zakresu nadzoru analitycznego, regulacji prawnych oraz nadzoru nad bankami zagranicznymi. Przedstawiciele strony ukraińskiej w trakcie bezpośrednich spotkań mieli możliwość zapoznania się z doświadczeniami i zakresem zadań polskich nadzorców oraz przedyskutowania problemów i wyzwań, przed którymi stają nadzorcy w czasie pełnienia swych codziennych obowiązków.
- Wizyty studialne w Generalnym Inspektoracie Nadzoru Bankowego przedstawicieli różnych agencji nadzorczych i regulacyjnych z: Chin, Wietnamu, Indii, Kazachstanu oraz Jugosławii, w ramach których mogli oni zapoznać się z doświadczeniami i osiągnięciami polskiego nadzoru bankowego.

VII DZIAŁANIA NA RZECZ SYSTEMU BANKOWEGO

7.1. Działalność legislacyjna

7.1.1. Działalność prawotwórcza organów NBP

W 2000 r. organy Narodowego Banku Polskiego oraz Komisja Nadzoru Bankowego wydały 72 akty prawne.

Wykaz wskazanych aktów prawnych opublikowanych w Monitorze Polskim i Dzienniku Urzędowym Narodowego Banku Polskiego zawiera Załącznik nr 5 do *Sprawozdania*.

7.1.1.1. Zakres uprawnień prawotwórczych organów NBP

Podobnie jak w roku ubiegłym, również w roku 2000 podstawowym problemem dla tworzenia i stosowania prawa w polskim systemie bankowym było ustalenie zakresu uprawnień prawotwórczych organów Narodowego Banku Polskiego, tj. Prezesa NBP, Rady Polityki Pieniężnej i Zarządu NBP.

Problem ten, na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, dotyczący zgodności konkretnie wskazanych w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim delegacji prawnych do wydawania uchwał przez Radę Polityki Pieniężnej i Zarząd NBP, z art. 87 ust. 1 i art. 92 ust. 1 w zw. z art. 2 i 7 Konstytucji, rozstrzygnął Trybunał Konstytucyjny w pełnym składzie w wyroku z dnia 20 czerwca 2000 r. /OTK 2000/5/141/.

W uzasadnieniu do wskazanego orzeczenia Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że kwestionowane, we wniosku Prezesa NIK, podstawy prawne do wydawania uchwał przez Radę Polityki Pieniężnej i Zarząd NBP są w pełni zgodne z Konstytucją, w tym zakresie, w którym stanowią one akty wewnętrznego kierownictwa. Wyeliminowanie, według Trybunału Konstytucyjnego, możliwości elastycznego oddziaływania na system bankowy w drodze wskazanych aktów prawnych, wydawanych przez Radę Polityki Pieniężnej i Zarząd NBP, a więc aktów władczego oddziaływania na uczestników obrotu bankowego sterowanego przez bank centralny, mogłoby podważyć możliwości reagowania Narodowego Banku Polskiego na zachodzące procesy ekonomiczne.

Za zgodne z przepisami Konstytucji Trybunał Konstytucyjny uznał m.in. następujące delegacje prawne do wydawania uchwał przez Radę Polityki Pieniężnej i Zarząd NBP, przewidziane w niżej wskazanych przepisach ustawy o Narodowym Banku Polskim:

- w odniesieniu do Rady Polityki Pieniężnej:

- w art. 12 ust. 2 pkt 2 - zobowiązującym Radę do ustalania zasad i stopy rezerwy obowiązkowej banków,
- oraz w art. 46 pkt 1 i 2 - upoważniających Radę do ograniczenia wielkości środków pieniężnych, oddawanych przez banki do dyspozycji kredytobiorców i pożyczkobiorców, oraz nakładania na banki obowiązku utrzymywania nieoprocentowanego depozytu od zagranicznych środków wykorzystywanych przez banki i krajowych przedsiębiorców,
- w odniesieniu do Zarządu Narodowego Banku Polskiego:
  - w art. 40 zobowiązującym Zarząd do ustalania zasad i trybu naliczania oraz utrzymywania stopy rezerwy obowiązkowej banków, w tym ustalania rodzajów rachunków bankowych, których nie dotyczy obowiązek utrzymywania rezerw, oraz upoważniającym do określania wysokości zapasu gotówki w złotych, którego utrzymanie będzie równoznaczne z utrzymywaniem rezerw w Narodowym Banku Polskim,
  - w art. 41 zobowiązującym Zarząd do ustalania stawki odsetek, które muszą uiścić banki na rzecz Narodowego Banku Polskiego w przypadku naruszenia obowiązku utrzymywania rezerw obowiązkowych.

7.1.2. Projekt ustawy o zmianie ustawy o Narodowym Banku Polskim oraz o zmianie ustawy Prawo bankowe

W 2000 r. opracowano w Narodowym Banku Polskim dwa podstawowe projekty regulacji prawnych, mające za zadanie wprowadzenie rozwiązań prawnych obowiązujących w Unii Europejskiej oraz zapewnienie pełnej zgodności niektórych dotychczasowych rozwiązań z przepisami Konstytucji RP. Były to: projekt ustawy o zmianie ustawy o Narodowym Banku Polskim oraz projekt ustawy Prawo bankowe.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o Narodowym Banku Polskim ma na celu ostateczne zsynchronizowanie statusu prawnego banku centralnego w Polsce z przepisami Traktatu z Maastricht i stanowiącego do niego załącznik Statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego, w zakresie instytucjonalnej, personalnej i finansowej niezależności Narodowego Banku Polskiego. Dotyczy to m.in.:

- wyodrębnienia, jako jednego z zadań NBP, gromadzenia informacji statystycznej dla opracowania statystyki w zakresie polityki pieniężnej,

- wzmocnienia niezależności NBP poprzez pozbawienie przedstawiciela Rady Ministrów, uczestniczącego w posiedzeniach Rady Polityki Pieniężnej, uprawnienia do składania wniosków,
- rezygnacji z dotychczasowych przepisów dotyczących funduszy specjalnych, na które dokonywanie odpisów wymaga dotychczas uzgodnienia z Ministrem Finansów,
- założenia, że sprawozdanie finansowe NBP będzie badane przez niezależnego biegłego rewidenta,
- wprowadzenia zasady, że rachunkowość NBP powinna odpowiadać standardom stosowanym w Europejskim Systemie Banków Centralnych.

Głównym punktem odniesienia do regulacji, wprowadzonych w projekcie ustawy o zmianie ustawy - Prawo bankowe, są przepisy Dyrektywy nr 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 marca 2000 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe.

Nowe rozwiązania prawne zaproponowane w projekcie ustawy można ująć w trzech grupach:

- Pierwsza grupa obejmuje przepisy, zmieniające instytucje prawne już unormowane, w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe /Dz. U. Nr 140, poz. 939 z późn. zm./, w celu zapewnienia ich pełnej zgodności z unormowaniami prawnymi Unii Europejskiej, przy jednoczesnym uwzględnieniu zmian, które aktualnie już zaistniały w polskim systemie bankowym. Dotyczą one m.in. takich zagadnień, jak: składanie oświadczeń woli przy użyciu elektronicznych nośników informacji, kontrola przepływu własności akcji banków przez Komisję Nadzoru Bankowego, wymogów stawianych założycielom banków, tworzenia banków i oddziałów banków polskich za granicą, rozliczeń pieniężnych banków oraz konstrukcji funduszy własnych banków, a także administracyjnych form oddziaływania nadzoru bankowego w stosunku do banków.
- W drugiej grupie ujęto przepisy wprowadzające do ustawy Prawo bankowe rozwiązania prawne obowiązujące w Unii Europejskiej, które dotychczas nie obowiązywały w prawie polskim. Odnosi się to m.in. do zasad podejmowania, prowadzenia i nadzorowania nad działalność instytucji kredytowych z państw Unii Europejskiej, funkcjonujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, obowiązków informacyjnych Komisji Nadzoru Bankowego wobec Komisji Europejskiej, a także przelewów transgranicznych oraz instytucji nadzoru skonsolidowanego i nettingu.

- w grupie trzeciej zawarto przepisy odnoszące się do instytucji, które będą unormowane w odrębnych ustawach ustrojowych, tj. „pieniądza elektronicznego” i kredytu konsumenckiego.

7.1.3. Udział Narodowego Banku Polskiego w pracach nad projektami aktów normatywnych organów państwa

W 2000 r. Narodowy Bank Polski opiniował pod względem merytorycznym oraz prawno-legislacyjnym następującą liczbę projektów aktów normatywnych, nadesłanych przez naczelne i centralne organy administracji państwowej:

- 534 projekty, które były nadesłane przed rozpatrzeniem przez Radę Ministrów (w roku 1999 – 585),
- 181 projekty, które były nadesłane przed rozpatrzeniem przez Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów (w roku 1999 – 226),
- 171 projekty nadesłane w toku uzgodnień międzyresortowych (w roku 1999 – 158).

Wskazaną liczbę 534 projektów nadesłanych przed rozpatrzeniem przez Radę Ministrów, należy jeszcze zwiększyć o 57 projektów, które przeszły z 1999 r., i odpowiednio proporcjonalnie zwiększyć pozostałe wyżej wskazane liczby projektów. Różnice pomiędzy liczbą projektów opiniowanych przed posiedzeniami Rady Ministrów a liczbą projektów opiniowanych w toku uzgodnień międzyresortowych oraz przed posiedzeniami Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów wynikają m.in. z faktu, że:

- do NBP nie są kierowane w toku uzgodnień międzyresortowych wszystkie projekty rozpatrywane przez Radę Ministrów,
- Komitet Ekonomiczny rozpatruje z zasady tylko te projekty, które posiadają istotne znaczenie dla funkcjonowania gospodarki narodowej, lub co do których wystąpiły rozbieżności w toku uzgodnień międzyresortowych.

Wśród nadesłanych projektów aktów normatywnych najliczniejszą grupę stanowiły projekty ustaw, rozporządzeń Rady Ministrów, rozporządzeń Prezesa Rady Ministrów oraz rozporządzeń ministrów.

W 2000 r. nadesłano projekty ustaw:

- przed posiedzeniem Rady Ministrów – 179 (w roku 1999 – 338),
- przed posiedzeniem Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów – 66 (w roku 1999 – 62),
- w toku uzgodnień międzyresortowych – 53 (w roku 1999 – 51).

Natomiast w stosunku do ogólnie ujętej liczby rozporządzeń, liczby te wynosiły odpowiednio 206, 86 i 104.

Wśród nadesłanych wszystkich projektów aktów prawnych, akty prawne dotyczące działalności banków i inne posiadające istotne znaczenie dla funkcjonowania systemu bankowego stanowią od 6% do 16% nadesłanych projektów, w zależności od tego czy uwzględni się liczbę aktów kierowanych na posiedzenia Rady Ministrów, czy też liczbę aktów poddawanych uzgodnieniom międzyresortowym lub kierowanych na posiedzenia Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów.

Przedstawiciele NBP uczestniczyli w 2000 r. w 192 posiedzeniach komisji i podkomisji sejmowych oraz 5 posiedzeniach komisji senackich, rozpatrujących projekty ustaw.

Wśród licznych projektów ustaw, dotyczących funkcjonowania systemu bankowego, w których przygotowaniu i uzgodnieniu uczestniczyli w 2000 r. przedstawiciele NBP, należy zwrócić uwagę na:

- Poselski i rządowy projekt ustawy o podpisie elektronicznym. Projekty te mają na celu m.in. uregulowanie problematyki związanej z działalnością podmiotów świadczących usługi certyfikacyjne, potwierdzające wiarygodności podpisów elektronicznych. Zostały one przygotowane w oparciu o regulacje prawne przyjęte w Dyrektywie Unii Europejskiej nr 1999/93/EC z dnia 13 grudnia 1999 r. w sprawie wspólnotowych warunków ramowych, dotyczących podpisu elektronicznego.
- Rządowy projekt ustawy o kredycie konsumenckim. W projekcie ustawy wprowadza się do polskiego prawa rozwiązania zawarte w Dyrektywie 87/102/EWG z dnia 22 grudnia 1986 r., dotyczące kredytu konsumenckiego. W projekcie zakłada się m.in., że przewidziane w nim regulacje obejmą wszystkich kredytobiorców, w tym kredyty udzielane przez banki. Natomiast w noweli do ustawy Prawo bankowe znalazło się tylko odesłanie do projektowanej ustawy, z zaznaczeniem, że przepisy projektowanej ustawy dotyczą także banków.

7.2. Działalność statystyczno-analityczna

7.2.1. Analizy ekonomiczne i badania

Narodowy Bank Polski opracowywał w roku 2000 w szerokim zakresie analizy i prognozy ekonomiczne dla celów określania projektów i sposobów realizacji polityki

pieniężnej (w tym polityki kursu walutowego). Służyły one przede wszystkim przygotowaniu następujących materiałów na potrzeby Zarządu NBP i Rady Polityki Pieniężnej:

- projektu *Założeń polityki pieniężnej na 2001 r.*,
- *Sprawozdania z realizacji założeń polityki pieniężnej w 1999 r.*,
- *Raportu o inflacji w 1999 r.* oraz odpowiednio *Raportów o inflacji za I, II i III kwartał 2000 r.*,
- miesięcznych i rocznych prognoz bilansu płatniczego,
- comiesięcznych opracowań *Procesy inflacyjne w gospodarce a polityka pieniężna*.

7.2.1.1. Najważniejsze obszary działalności analityczno-prognostycznej

Prace analityczno-prognostyczne, których efekty wykorzystywano dla przygotowania wyżej wymienionych dokumentów obejmowały:

- analizy i prognozowanie krótko- i średniookresowe podstawowych kategorii monetarnych,
- analizy i prognozowanie podstawowych kategorii makroekonomicznych,
- prognozowanie inflacji,
- analizy sytuacji finansowej sektora finansów publicznych, badanie relacji pomiędzy polityką pieniężną i polityką fiskalną, prognozowanie zadłużenia netto sektora finansów publicznych,
- analizy stopnia restrykcyjności polityki pieniężnej (MCI),
- analizy porównawcze wskaźnika restrykcyjności polityki pieniężnej i wskaźnika *policy mix*,
- analizy stabilności funkcji popytu na pieniądz,
- analizy dochodów do dyspozycji, konsumpcji oraz oszczędności ludności,
- analizy i prognozy dotyczące bilansu płatniczego i jego składników,
- analizy kształtowania się realnego kursu złotego,
- analizy wrażliwości dynamiki depozytów walutowych sektora niefinansowego na dynamikę kursów walutowych,
- analizy rynku kapitałowego.

7.2.1.2. Praca naukowo-badawcza

Praca naukowo-badawcza dotyczyła ponadto:

- Ulepszania metodyki pomiaru inflacji bazowej. W 2000 r. prace prowadzone były w następujących kierunkach:

- Poszukiwania nowych miar inflacji bazowej.

Do zestawu wskaźników inflacji bazowej wprowadzono dwie nowe miary: inflację po wyłączeniu z CPI cen o największej zmienności i cen paliw oraz inflację po wyłączeniu z CPI cen żywności oraz cen paliw, czyli tzw. inflację „netto”. Obydwa nowe wskaźniki zostały obliczone dla poszczególnych miesięcy kilku lat poprzednich, tak aby zachować ciągłość w prezentacji danych i podobnie jak pozostałe miary są obliczane bieżąco i prezentowane w comiesięcznych informacjach *Procesy inflacyjne w gospodarce a polityka pieniężna*. Obliczane miary inflacji bazowej były w 2000 r. zamieszczane wraz z komentarzem w kwartalnych i rocznych raportach o inflacji i w tej formie przekazywane do publicznej wiadomości.

Kontynuowane były także – niezależnie od stosowanych już mierników inflacji bazowej - prace nad wyznaczeniem nowej miary inflacji bazowej, opartej na analizie zmian cen względnych.

- Weryfikacji stosowanych miar inflacji bazowej.

Prace w tym zakresie prowadzone były pod kątem weryfikacji obliczonych wskaźników inflacji bazowej, przy zastosowaniu różnych kryteriów oceny statystycznej.

- Analiz sytuacji gospodarczej w Unii Europejskiej.

W 2000 r., poza ogólną, bieżącą analizą w oparciu o otrzymywane materiały, w trakcie wizyt studialnych zapoznano się z doświadczeniami i nawiązano kontakty z Bankiem Hiszpanii, Bankiem Centralnym Irlandii, Bankiem Centralnym Portugalii oraz Narodowym Bankiem Danii. Z syntetyczną oceną sytuacji w UE zapoznawano się na sesjach OECD. Duży nacisk położony został na poznanie zasad funkcjonowania banku centralnego, realizującego politykę pieniężną w ramach systemu kursowego ERM II.

W 2000 r. przygotowano kilka opracowań poświęconych przyczynom spadku kursu euro do dolara amerykańskiego. Zostały one następnie wykorzystane w raportach o inflacji. Monitorowano także bieżącą, jak i przewidywaną sytuację gospodarczą w strefie euro w ramach miesięcznych informacji *Procesy inflacyjne w gospodarce a polityka pieniężna*. W ramach opracowania scenariuszy dochodzenia Polski do ERM II opracowano scenariusze kształtowania się bilansu płatniczego do 2004 r.

- Analiz wpływu polityki fiskalnej na realizację polityki pieniężnej.

W ramach analizy wpływu polityki fiskalnej na realizację polityki pieniężnej podjęto próbę oceny restrykcyjności polityki fiskalnej, stanowiącej istotne uwarunkowanie realizacji polityki pieniężnej. W tym celu przeprowadzono badania dla okresu 1995-2000, dotyczące skonstruowania miernika oceny działań podejmowanych przez politykę fiskalną i politykę pieniężną, tzw. „policy mix” (PMI).

W ubiegłym roku podjęto również próbę zbadania zależności pomiędzy inflacją a wielkością deficytu budżetowego. W efekcie badań wykorzystujących dane statystyczne dla okresu 1995-2000 uzyskano dynamiczne równanie inflacji, opisujące tę zależność. Wyniki tego równania potwierdziły tezę, iż w warunkach gospodarki polskiej wzrost deficytu budżetowego wywołuje wzrost inflacji.

- Analiz z zakresu polityki kursowej w procesie dochodzenia do UGiW.

W 2000 r. dokonywano analizy kształtowania się polityki kursu złotego w ramach kwartalnych i rocznych raportów o inflacji.

Powstały artykuły publikowane w czasopiśmie *Bank i Kredyt* oraz opracowania publikowane w serii wydawniczej NBP *Materiały i Studia*.

- Analiz międzynarodowego systemu finansowego i zagrożeń dla równowagi zewnętrznej w procesie akcesji (identyfikowanie zagrożeń w zakresie bilansu płatniczego).

W ww. zakresie tematycznym przygotowano:

- ocenę wpływu nierównowagi zewnętrznej na zagrożenia inflacyjne wykorzystywane w raportach o inflacji,
- artykuły publikowane w *Banku i Kredycie* oraz w serii *Materiały i Studia*.

- Analiz deficytu budżetowego i długu publicznego wg metodologii UE.

W 2000 r. przeprowadzono wstępną analizę stosowanych w Polsce i w krajach UE metodologii obliczania deficytu i zadłużenia sektora finansów publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem istniejących w tym względzie rozbieżności.

- Analiz procesu integracji kapitałowej.

W ramach tego obszaru przygotowano opracowanie nt. *Dylematy liberalizacji krótkoterminowych przepływów kapitałowych w Polsce*, opublikowane w formie artykułu w *Banku i Kredycie*. Jego poszerzona wersja była podstawą kolejnego opracowania pod roboczym tytułem *Kontrola versus liberalizacja*, które zostało przedstawione uczestnikom szkolenia zorganizowanego przez NBP i Joint Vienna Institute dla przedstawicieli banków z krajów przechodzących transformację gospodarki (Zalesie Górne, październik 2000). Ponadto opublikowano w Fundacji CASE opracowanie *Znaczenie kapitału zagranicznego dla polskiej gospodarki*, zaś w listopadzie 2000 r. zaprezentowano wyniki tej analizy na konferencji organizowanej przez OECD dla krajów Południowo-Wschodniej Europy w Wiedniu.

- Analizowania zagrożeń dla stabilności polskiego systemu finansowego.

Zadanie było realizowane jako faza przygotowawcza do zasadniczych prac nad opracowaniem nt. *Raport o stabilności systemu finansowego*. W ramach wstępnych przygotowań do pisania tego materiału przeprowadzono wiele badań nad zagrożeniami dla polskiego systemu finansowego. Znalazły one konkretny wyraz w różnych wystąpieniach publicznych pracowników NBP, głównie na konferencjach międzynarodowych oraz w materiałach tak opublikowanych, jak i przygotowanych do publikacji.

We wrześniu 2000 r. NBP opracował we współpracy z podmiotami zewnętrznymi *Raport o stabilności systemu finansowego* i przekazał go Ministerstwu Finansów, Ministerstwu Skarbu Państwa, KNB, KPWiG, PUNU, GPW i UNFE. Istnieje zamiar corocznego przygotowywania raportów o stabilności systemu finansowego.

Na podstawie danych otrzymywanych z 13 głównych banków przeprowadzana była co kwartał analiza zbiorcza zmian zdolności kredytowej przedsiębiorstw, z uwzględnieniem szczegółowych danych, obrazujących stan i zmiany w liczbie przedsiębiorstw o utraconej zdolności kredytowej, a także analiza stanu i struktury zadłużenia jednostek nie posiadających zdolności kredytowej. Stosowne opracowania na ten temat przekazywane były Rządowemu Centrum Studiów Strategicznych, Ministerstwu Finansów i Głównemu Urzędowi Statystycznemu.

- Analizy pozycji konkurencyjnej sektora bankowego na rynku wewnętrznym.

Sporządzana jest bieżąca analiza sytuacji na rynku klientów detalicznych sektora bankowego, ze szczególnym uwzględnieniem oprocentowania kredytów i depozytów sektora

niefinansowego a następnie przedstawiana w comiesięcznych opracowaniach *Procesy inflacyjne w gospodarce a polityka pieniężna*.

W ramach prac dokonano również analizy sytuacji finansowej sektora bankowego w perspektywie roku. Efektem jest publikacja nt. *Sytuacja finansowa banków w 1999 r.* oraz opracowanie *Assessing the Efficiency of Polish Commercial Banks (Ocena efektywności polskich banków komercyjnych)* opublikowane w ramach serii wydawniczej *Materiały i Studia*.

Ponadto, powstało opracowanie nt. *Efektywność technologiczna i kosztowa banków komercyjnych w Polsce w latach 1997-2000 (część I)* też opublikowane w *Materiałach i Studiach*.

- Analiz i badań kształtowania się procesów inflacyjnych w Polsce.

Oprócz działalności analityczno-prognostycznej, związanej z przygotowaniem kwartalnych i rocznych raportów o inflacji, prowadzone były w ramach prac nad pogłębieniem analiz kształtowania się inflacji badania dotyczące występowania efektu Balassy – Samuelsona w Polsce i jego wpływu na wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych; wyznaczono również skalę zjawiska dla lat poprzednich i na najbliższe lata przyszłe.

Realizowano prace dotyczące modelowania inflacji. Analizowano działanie kluczowych czynników inflacyjogennych oraz sytuację w poszczególnych segmentach struktury gospodarczej, mającą wpływ na bieżącą inflację i jej perspektywy.

- Analiz i badań kształtowania się sytuacji finansowej sektora gospodarstw domowych.

W celu poszerzenia doświadczeń dotyczących analiz i badań kondycji sektora gospodarstw domowych, na wniosek strony polskiej, została zorganizowana wizyta studyjna pracowników NBP w Banku Francji, dotycząca problematyki związanej z prowadzonymi przez ten bank badaniami koniunktury gospodarstw domowych. Podejmowane są działania na rzecz uruchomienia badań koniunktury gospodarstw domowych. Na obecnym etapie monitorowanie sytuacji finansowej gospodarstw domowych wymaga korzystania ze źródeł wtórnych.

- Analiz wyników finansowych przedsiębiorstw.

Badania dotyczące sytuacji ekonomiczno-finansowej sektora przedsiębiorstw służyły ocenie kształtowania się proporcji w sferze realnej gospodarki. Przedmiotem analiz były zagadnienia dotyczące:

- wyników finansowych przedsiębiorstw i wskaźników efektywnościowych, zwłaszcza w grupie przedsiębiorstw-eksporterów,
- majątku obrotowego przedsiębiorstw i źródeł jego finansowania,
- zasilania kredytowego przedsiębiorstw,
- sprzedaży krajowej i eksportowej,
- kształtowania się kosztów produkcji,
- dynamiki produkcji sprzedanej przemysłu i sprzedaży produkcji budowlano-montażowej.

Zjawiska zachodzące w przedsiębiorstwach rozpatrywano pod kątem ich wpływu na dynamikę wzrostu cen produkcji sprzedanej przemysłu i szerzej na procesy inflacyjne w Polsce. Materiały przygotowywane w ramach tej tematyki były wykorzystywane przy formułowaniu *Założeń polityki pieniężnej* oraz wchodziły do *Raportów o inflacji*, a także do comiesięcznych opracowań *Procesy inflacyjne w gospodarce a polityka pieniężna*. W serii *Materiały i Studia* wydano opracowanie *Tendencje w zakresie kosztów przedsiębiorstw przemysłowych w latach 1996-1999. Ocena ich oddziaływania na procesy inflacyjne w gospodarce polskiej w 1999 r.*

W ramach prac nad monitorowaniem koniunktury i oceny jej wpływu na ekonomiczną sytuację przedsiębiorstw rozpoczęto prace projektowe i programistyczne dla potrzeb badań koniunktury w przemyśle i budownictwie na podstawie badań ankietowych GUS.

- Analiz kształtowania się pieniądza gotówkowego w obiegu.

W tym obszarze wykonywana była co kwartał analiza obiegu pieniądza gotówkowego, ze szczególnym uwzględnieniem:

- pieniądza gotówkowego w obiegu (liczonego zarówno bez kas banków jak i z kasami banków) w porównaniu z dynamiką inflacji,
- dynamiki obiegu pieniądza gotówkowego w ujęciu wartościowym i ilościowym,
- zapasu obiegowego (zapas emisyjny NBP) w ujęciu wartościowym i ilościowym,
- możliwości pokrycia zapasem obiegowym zapotrzebowania rynku na pieniądz gotówkowy,
- systematycznie rosnącego wzrostu obiegu bezgotówkowego.

Prowadzono także prace badawcze, których przedmiotem było:

- badanie strukturalnego deficytu budżetowego (oszacowanie *output gap*, badanie wrażliwości deficytu budżetowego na zmiany koniunktury w gospodarce),
- budowa empirycznego modelu inflacji,
- scenariusze rozwoju gospodarczego Polski na lata 2000/2001- 2004,
- badanie, monitorowanie i ocena krajowych rynków papierów wartościowych,
- badania nad rozpoznaniem mechanizmów transmisji polityki pieniężnej w Polsce,
- udział w rozpoznaniu zaplecza naukowego ESBC,
- dylematy liberalizacji krótkoterminowych przepływów kapitałowych w Polsce.

Efekty tych badań wykorzystywane były przy opracowywaniu wymienionych wyżej oficjalnych dokumentów NBP.

7.2.2. Zadania statystyczne

W ramach działalności statystycznej w 2000 roku realizowane były zadania ujęte w Regulaminie oraz wiele nowych prac, głównie związanych z dostosowaniem całego obszaru statystyki do wymogów Europejskiego Banku Centralnego.

7.2.2.1. Zadania regulaminowe w zakresie statystyki monetarnej, finansowej oraz bilansu płatniczego w powiązaniu z międzynarodową pozycją inwestycyjną

Najważniejsze zadania regulaminowe obejmowały:

- gromadzenie w okresach dekadowych, miesięcznych, kwartalnych i rocznych informacji niezbędnych dla zestawiania bilansu płatniczego,
- gromadzenie i bieżącą analizę miesięcznej informacji bilansowej banków,
- zbieranie w okresach dekadowych, zestawianie i interpretację danych o wybranych elementach aktywów i pasywów banków, pod kątem obserwacji przebiegu zjawisk pieniężnych,
- przetwarzanie i interpretację informacji dotyczących sytuacji finansowej przedsiębiorstw,
- prace nad doskonaleniem sposobów zbierania i przetwarzania danych, a także metodyką wyliczania kategorii monetarnych na podstawie zbieranych informacji oraz wypracowanie przejrzystych dla odbiorców sposobów prezentacji i publikacji danych.

Efektem tych prac były zestawienia statystyczne, materiały analityczne i publikacje skierowane do odbiorców w banku, jak i poza nim. Do najważniejszych z nich zaliczyć należy:

- Kwartalne opracowania dotyczące bilansu płatniczego, które następnie po zaakceptowaniu przez Prezesa NBP (opracowanie roczne po rozpatrzeniu przez Zarząd NBP i przyjęciu przez RPP) przekazane zostały do Sejmu oraz Rady Ministrów.
- Roczne opracowanie *Bilansu płatniczego na bazie transakcji oraz bilansu aktywów i pasywów zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej*. Po zaakceptowaniu przez Zarząd NBP dokument ten przesyłany został do wiadomości członkom Rady Ministrów oraz przedstawicielom innych urzędów centralnych. W materiale tym zawarto także pełne zestawienie tzw. międzynarodowej pozycji inwestycyjnej, sporządzone zgodnie ze standardami Międzynarodowego Funduszu Walutowego.
- Kwartalne dane dotyczące zadłużenia zagranicznego kraju.
- Miesięczny bilans płatniczy sporządzany na podstawie informacji z banków komercyjnych.
- Bilans skonsolidowany systemu bankowego sporządzany na podstawie miesięcznej informacji bilansowej przesyłanej przez banki, jak również uwzględniający dane pochodzące z NBP. Stanowi on następnie podstawę do opracowywania wielu zestawień statystycznych oraz materiałów analitycznych, m.in. *Informacji o przebiegu procesów pieniężnych* (na podstawie danych przyspieszonych), *Raportu miesięcznego o stanie oszczędności i zadłużenia osób prywatnych i podmiotów gospodarczych w bankach komercyjnych*.

Istniejący w NBP system informacyjny umożliwia także wypełnianie obowiązków statystycznych wobec organizacji międzynarodowych, takich jak : MFW, Bank Światowy, OECD, BIS oraz struktur Unii Europejskiej.

7.2.2.2. Informacja statystyczna dla podmiotów zewnętrznych

NBP przywiązuje dużą wagę do informowania otoczenia ekonomicznego o kształtowaniu się kategorii pieniężnych. Realizacji tego celu służą przede wszystkim miesięczne publikacje, jak *Biuletyn Informacyjny NBP* oraz *Informacja Wstępna*. Materiały te zawierają podstawowe dane o sytuacji pieniężnej i gospodarczej kraju i rozprowadzane są w szerokim kręgu odbiorców w kraju i za granicą. Począwszy od 2000 roku *Biuletyn* wzbogacony został o analityczną część opisową oraz dodatkowe zestawienia statystyczne.

Rozpowszechnianie bieżącej informacji statystycznej przez NBP, jak również informacji historycznej umożliwia systematycznie aktualizowana własna strona w Internecie. Pozwala to na szybkie przekazywanie informacji odbiorcom oraz daje gwarancję jednoczesnego i równoprawnego dostępu do nich. Są to podstawowe zasady funkcjonowania systemu *SDDS* (*Special Data Dissemination Standard*), do którego Polska przystąpiła w 1996 r. W maju ubiegłego roku do systemu tego została wprowadzona nowa kategoria „Płynne aktywa i pasywa zagraniczne w walutach obcych”. Pozycja ta prezentowana w standardowym formacie stanowi realizację wymogu określonego przez MFW.

7.2.2.3. Działania dostosowawcze do wymagań Europejskiego Systemu Banków Centralnych w zakresie statystyki

W 2000 r. w znaczący sposób zintensyfikowane zostały w Narodowym Banku Polskim prace mające na celu dostosowanie do funkcjonowania w ramach Europejskiego Systemu Banków Centralnych, w tym przede wszystkim dostosowanie opracowywanej w NBP statystyki monetarnej i bilansu płatniczego. W dziedzinie statystyki prace dostosowawcze prowadzone są od kilku lat. Organizowane przez struktury europejskie seminaria i spotkania grup roboczych, poświęcone zagadnieniom dostosowania krajów kandydujących do Unii Europejskiej, do obowiązujących wymagań, były okazją do prezentacji stopnia zaawansowania tych prac w Polsce, a jednocześnie wymiany doświadczeń z przedstawicielami innych krajów europejskich. W 2000 r. delegacje NBP brały udział w seminariach zorganizowanych przez Europejski Bank Centralny na temat wymagań EBC w zakresie statystyki monetarnej oraz bilansu płatniczego. Priorytetowy charakter dostosowania statystyki do wymogów europejskich znalazł swój wyraz w powołaniu przez Prezesa NBP w marcu 2000 r. międzydepartamentalnej Komisji ds. Sprawozdawczości, której zadaniem jest zdefiniowanie kierunków zmian obecnej sprawozdawczości, wypracowanie docelowego kształtu systemu sprawozdawczego oraz nadzór nad przygotowaniem niezbędnych rozwiązań informatycznych. W ramach szeroko realizowanych w NBP prac dostosowawczych, w obszarze dostosowań statystyki do wymogów unijnych, trwały również prace przygotowawcze do wykorzystania w tym celu funduszy Phare.

7.2.2.4. Pozostałe prace

Biorąc pod uwagę narastającą potrzebę posiadania przez Narodowy Bank Polski szerokiej i aktualnej informacji ekonomicznej, niezbędnej dla podejmowania decyzji, w październiku 2000 r. Prezes NBP powołała międzydepartamentalną Komisję ds.

Zintegrowanej Bazy Danych, mającą za zadanie budowę narzędzia służącego temu celowi. Wypracowana przez Komisję koncepcja budowy bazy danych ekonomicznych przewiduje gromadzenie informacji pochodzących ze źródeł wewnętrznych oraz zasilanie danymi zewnętrznymi.

Od kilku lat NBP prowadzi również okresowe badania sektora przedsiębiorstw. Badania te zostały skonstruowane jako narzędzie oceny ogólnej koniunktury ekonomicznej oraz sytuacji przedsiębiorstw poprzez analizę podstawowych wyznaczników ich działalności, takich jak płynność, kształtowanie się zasobów pieniężnych, oczekiwania inflacyjne oraz identyfikacja popytu na kredyt. W badaniach uczestniczy około 300 podmiotów wytypowanych przez oddziały okręgowe. Oddziały okręgowe przygotowują również tzw. noty koniunkturalne, których celem jest przedstawianie informacji o poziomie koniunktury i regionalnych zjawiskach ekonomicznych. W ramach badań koniunktury zastosowano w ostatnim okresie szereg nowych, nie wykorzystywanych wcześniej metod analitycznych.

7.3. Działalność edukacyjna i informacyjna

W 2000 r. Narodowy Bank Polski prowadził działalność edukacyjno-informacyjną, koncentrując się na upowszechnianiu wiedzy na temat banku centralnego oraz systemu bankowego.

7.3.1. Działalność wydawnicza i strona internetowa NBP

Realizacji zadań z obszaru działalności edukacyjno-informacyjnej służyły m.in. wydawnictwa: *Założenia polityki pieniężnej*, *Sprawozdanie z wykonania założeń polityki pieniężnej*, *Sprawozdanie Komisji Nadzoru Bankowego*, *Raporty o Inflacji*, *Biuletyn Informacyjny*, *Informacja Wstępna*, *Raport Roczny NBP*, *Bank i Kredyt*, foldery na temat monet kolekcjonerskich. Ponadto, wydano 19 zeszytów z serii naukowej *Materiały i Studia* (zeszyty o numerach od 97 do 115). Jest to seria wydawnicza, dotycząca ważnych problemów związanych z bankowością i polityką pieniężną, w której publikowane są opracowania będące efektem prac badawczych zarówno pracowników NBP, jak również pracowników uczelni i instytucji finansowych.

Systematycznie wzbogacana jest nowymi informacjami strona internetowa NBP. Sekcję „Statystyka – Informacje dzienne” wzbogacono o dział „Archiwum”, a od października 2000 r. ukazują się w niej aktualne komunikaty o wynikach przetargów obligacji skarbowych. Wprowadzono też kilka nowych zestawień statystycznych w sekcji „Szeregi czasowe”.

Sekcję „Publikacje” uzupełniono m.in. *Informacją o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych*. Ponadto, uruchomiono w internecie podstronę do strony www.nbp.pl – INTEGRACJA EUROPEJSKA.

Załącznik nr 6 do *Sprawozdania* prezentuje publikacje wydane przez NBP w 2000 r. i zawartość strony internetowej NBP.

7.3.2. Obsługa medialna organów NBP

W ramach obsługi medialnej Prezesa NBP, Zarządu NBP, Rady Polityki Pieniężnej oraz Komisji Nadzoru Bankowego zorganizowano 10 konferencji prasowych z udziałem Kierownictwa NBP.

Prowadzona była również stała działalność informacyjno-edukacyjna dla dziennikarzy m.in. w formie komunikatów prasowych i odpowiedzi na pytania. Ponadto, przekazywano mediom materiały związane z bieżącą działalnością organów NBP.

7.3.3. Kampania informacyjno-promocyjna poświęcona przystąpieniu Polski do UE i UGiW

W roku 2000 rozpoczęły się w NBP przygotowania do kampanii informacyjno-promocyjnej, poświęconej przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej oraz Unii Gospodarczej i Walutowej, a także wprowadzeniu w krajach UGiW nowej waluty – euro. W ramach tych przygotowań Prezes NBP powołała międzydepartamentally zespół, którego zadaniem było m.in. opracowanie założeń kampanii, harmonogramu prac, dobór metod oraz narzędzi.

W ramach kampanii informacyjno-promocyjnej przekazano społeczeństwu, pracownikom NBP i sektorowi bankowemu informacje na temat działań podjętych przez NBP na rzecz przystąpienia do Unii Europejskiej :

- przygotowano opracowanie pt. *Działalność NBP na rzecz integracji z Unią Europejską*, prezentujące działania banku zmierzające do dostosowania systemu bankowego do wymogów Unii i przyszłego funkcjonowania NBP w ramach ESBC,
- opracowano referaty i wystąpienia Prezesa NBP z lat 1998-2000 na temat euro.

Powyższe teksty są dostępne w internecie w wersji polskiej i angielskiej.

Umożliwiono ponadto bezpośrednie połączenia ze stronami internetowymi innych banków centralnych oraz wybranych międzynarodowych instytucji finansowych.

7.3.4. Konferencje i seminaria naukowe organizowane przez NBP

NBP zorganizował w 2000 r. doroczną konferencję naukową nt. „Makro i mikroekonomiczne uwarunkowania skuteczności polityki pieniężnej”, która odbyła się w dniach od 12 do 13 czerwca 2000 r. w Ośrodku NBP w Zalesiu Górnym. W konferencji uczestniczyło 70 wybitnych przedstawicieli teorii i praktyki bankowej, w tym członkowie Kierownictwa NBP, Rady Polityki Pieniężnej, zainteresowani pracownicy departamentów, przedstawiciele uczelni oraz dziennikarze. Gośćmi konferencji byli także przedstawiciele banków centralnych Czech i Węgier.

Ponadto, NBP zorganizował 16 seminariów naukowych oraz współuczestniczył w organizacji seminariów naukowych dotyczących działalności bankowej i polityki pieniężnej. Prezenterami na nich byli przedstawiciele NBP oraz wykładowcy uczelni i instytucji naukowych (w tym także wykładowcy z zagranicy). W ramach tej działalności zorganizowano m.in. kolejne międzynarodowe seminarium na temat „Problemy stabilizacji sektora bankowego i finansowego”. Uczestniczyli w nim przedstawiciele 11 banków centralnych krajów UE, Europy Środkowo-Wschodniej i krajów bałtyckich.

7.3.5. Przedsięwzięcia na rzecz sektora bankowego

W 2000 r., podobnie jak w latach ubiegłych, NBP uczestniczył w następujących przedsięwzięciach na rzecz sektora bankowego:

- organizacji szkoleń dla pracowników banków komercyjnych na temat statystyki bilansu płatniczego oraz polityki pieniężno-kredytowej w perspektywie Unii Gospodarczo-Walutowej,
- współpracy z innymi bankami, dotyczącej rekrutacji kandydatów na Podyplomowe Studium Bankowości SGH (udział w pracach Komisji Programowej tego Studium).

W dalszym ciągu pracownicy NBP brali udział w pracach Komitetu Koordynacyjnego ds. Standardów Kwalifikacyjnych w Bankowości Polskiej, jako członkowie tego Komitetu. Ponadto, przedstawiciele NBP, desygnowani na członków komisji egzaminacyjnych, brali udział w egzaminach na różne stopnie zawodowe w Systemie Standardów Kwalifikacyjnych w Bankowości Polskiej. Z udziałem przedstawicieli NBP opracowane zostały zasady nadawania najwyższego stopnia zawodowego – eksperta lub menedżera w Systemie Standardów. W pracach powołanej kapituły Tytułu Zawodowego Menedżera i Eksperta Bankowego uczestniczył przedstawiciel NBP jako jej wiceprzewodniczący.

Podobnie jak w latach ubiegłych, również w 2000 r. z uczelni krajowych i zagranicznych przyjmowano na praktyki studentów, których tematy prac dyplomowych związane były z problematyką systemu bankowego lub bankowości centralnej. Dla studentów uczelni zagranicznych organizowano staże, związane z gromadzeniem materiałów do prac dyplomowych oraz organizowano wykłady nt. systemu bankowego w Polsce.

7.3.6. Centralna Biblioteka NBP

Centralna Biblioteka Narodowego Banku Polskiego gromadzi, opracowuje i udostępnia źródła informacji przydatne dla doskonalenia zawodowego pracowników NBP i banków komercyjnych. Czytelnikami Centralnej Biblioteki są również studenci, pracownicy naukowcy wyższych uczelni oraz pracownicy instytucji finansowych.

Biblioteka udziela informacji katalogowych, bibliograficznych i rzeczowych w oparciu o zbiory własne. W czytelni udostępnione są bazy danych na CD-ROM-ach: ABI/INFORM Business Periodical on Disc oraz Financial Times. Inne bazy: JUSTIS CELEX, EUROPEAN REFERENCES, LEX dostępne są w sieci lokalnej.

Wszyscy pracownicy NBP mają dostęp do katalogu Centralnej Biblioteki NBP przez lokalną sieć komputerową.

W 2000 r. Centralna Biblioteka NBP wypożyczała książki pracownikom NBP oraz - na podstawie odrębnych umów - pracownikom innych banków. Biblioteka udostępnia również zbiory w ramach wypożyczeń międzybibliotecznych. Zakres tematyczny zbiorów obejmuje nauki ekonomiczne, a w szczególności zagadnienia bankowości i pieniądza. Począwszy od 1987 r. gromadzony jest księgozbiór Biblioteki Depozytowej Banku Światowego. Biblioteka ma także zbiór periodycznych wydawnictw informacyjnych oraz opracowań monograficznych dotyczących działalności banków zagranicznych.

W 2000 r. wypożyczono około 11,5 tysiąca woluminów książek i czasopism. Czytelnię odwiedziło ponad 11,5 tysiąca osób, którym udostępniono ponad 120 tysięcy książek i czasopism. Odnotowano wzrost liczby czytelników i wypożyczeń w stosunku do roku 1999, kiedy to wypożyczono ponad 9 tysięcy książek i czasopism, zaś czytelnię odwiedziło 9,5 tysiąca osób, którym udostępniono ponad 114 tysięcy woluminów książek i czasopism.

W 2000 r. dokonano modyfikacji usprawniających wyszukiwanie w systemie komputerowym NBP „Co-Liber”. Utworzono trzy dodatkowe stanowiska komputerowe dla czytelników.

7.4. Działania na rzecz systemu płatniczego

W 2000 r. Narodowy Bank Polski kontynuował aktywne działania na rzecz systemu płatniczego, będące jedną z podstawowych funkcji NBP jako banku centralnego. W omawianym okresie, większy niż w latach poprzednich nacisk położono na aspekty regulacyjne, czego efektem było m.in. wejście w życie dwóch aktów wykonawczych do ustaw bankowych oraz przygotowanie projektów kilku istotnych regulacji w dziedzinie systemu płatniczego. Celem nadrzędnym powyższych działań było zmniejszenie ryzyka występującego w systemie płatniczym oraz dostosowywanie polskiego prawodawstwa w tym zakresie do wymogów Unii Europejskiej.

7.4.1. Dostosowanie regulacji w dziedzinie systemu płatniczego do standardów obowiązujących w Unii Europejskiej

7.4.1.1. Akty wykonawcze do ustawy Prawo bankowe i ustawy o Narodowym Banku Polskim

W 2000 r. weszły w życie dwa akty wykonawcze do ustaw bankowych, związane z funkcjonowaniem systemu płatniczego:

- zarządzenie nr 6/2000 Prezesa NBP z dnia 6 kwietnia 2000 r. w sprawie sposobu przeprowadzania rozrachunków międzybankowych,
- uchwała nr 14/2000 Zarządu NBP z dnia 31 marca 2000 r. w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunków banków przez Narodowy Bank Polski.

Pierwsza z regulacji zastąpiła obowiązujące od 1993 r., praktycznie w nie zmienionej formie, przepisy dotyczące jednolitych zasad rozrachunków międzybankowych. Przepisy te zostały stworzone w momencie kompleksowej zmiany zasad dokonywania rozrachunków międzybankowych, związanej z rozpoczęciem funkcjonowania w NBP systemu rozrachunków międzybankowych na bazie brutto i równoległym rozpoczęciem działalności Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A. (KIR S.A.). Nowe przepisy uwzględniły zmiany w krajowym systemie płatniczym, które nastąpiły w okresie ostatnich kilku lat, w tym m.in. powstanie innych, poza KIR S.A., podmiotów pośredniczących w rozliczeniach pieniężnych oraz wiele międzynarodowych rekomendacji w dziedzinie systemu płatniczego.

Najważniejszymi zmianami wprowadzonymi ww. zarządzeniem są:

- nowa definicja pojęcia „rozrachunek międzybankowy”,
- wprowadzenie definicji płatności wysokokwotowych,
- określenie zakresu potencjalnych uczestników systemu SORBNET,

- odstąpienie od ograniczonego katalogu możliwych form przeprowadzania rozliczeń międzybankowych,
- określenie najważniejszych zasad funkcjonowania systemu SORBNET,
- określenie zasad, które muszą zostać spełnione przez pośredników rozliczeniowych.

Druga z regulacji określa ogólne zasady otwierania i prowadzenia rachunków bieżących banków w złotych przez NBP, uszczegółowiając je w przypadku prowadzenia takich rachunków w systemie SORBNET. Jest to wypełnienie zaleceń Europejskiego Banku Centralnego, dotyczących jawności kryteriów uczestnictwa instytucji kredytowych w krajowych systemach RTGS.

7.4.1.2. Projekty ustaw

W 2000 r. w NBP przygotowano projekty dwóch aktów prawnych związanych z funkcjonowaniem systemu płatniczego, w kontekście dostosowania do regulacji Unii Europejskiej:

- projekt ustawy o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami, zawierający rozwiązania zgodne z Dyrektywą nr 98/26/EC Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych. Jednym z głównych celów wspomnianej ustawy jest ochrona wskazanych w niej systemów przed skutkami upadłości jednego z uczestników lub wydania przez właściwy organ nadzoru decyzji skutkującej zawieszeniem lub ograniczeniem realizacji zleceń uczestnika w tych systemach (np. decyzji o zawieszeniu działalności),
- projekt nowych zapisów ustawy Prawo bankowe dotyczących zasad przeprowadzania przelewów transgranicznych i ustalających delegację dla ministra właściwego, dla instytucji finansowych do wydania rozporządzenia, precyzującego szczegółowe obowiązki banków i instytucji pośredniczących w realizacji przelewów transgranicznych, jak również projekt takiego rozporządzenia. Celem przygotowania tych przepisów było wprowadzenie do polskiego prawodawstwa Dyrektywy nr 97/5/EC Parlamentu Europejskiego i Rady o przelewach transgranicznych.

Dla funkcjonowania systemu płatniczego istotne jest również Zalecenie nr 489/97 w sprawie elektronicznych instrumentów płatniczych, a w szczególności stosunków pomiędzy wydawcą a posiadaczem. Zalecenie to zostanie wdrożone ustawą o elektronicznych

instrumentach płatniczych, której projekt, przy ścisłej współpracy z NBP, został przygotowany przez Związek Banków Polskich. Ustawa o elektronicznych instrumentach płatniczych, regulująca w szczególności obszar kart płatniczych, bankowości elektronicznej oraz pieniądza elektronicznego zapełni lukę w polskim ustawodawstwie w odniesieniu do tego najbardziej dynamicznie rozwijającego się oraz perspektywicznego obszaru detalicznych rozliczeń pieniężnych.

7.4.2. Funkcjonowanie systemu SORBNET – zmiany systemowe

Podstawowym systemem, w którym dokonuje się rozrachunku międzybankowego jest system SORBNET, prowadzony w Centrali NBP. Po kilkuletnim okresie dokonywania w ramach tego systemu zmian strukturalnych, związanych m.in. z wprowadzeniem elektronicznej wymiany danych między bankami a NBP oraz przejęciem przez NBP funkcji banku rozliczeniowego dla Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A. (KDPW S.A.), w roku 2000 prace koncentrowały się na zwiększeniu bezpieczeństwa i funkcjonalności systemu.

Do najważniejszych prac należy zaliczyć:

- przygotowanie nowej wersji modułu bankowego systemu SORBNET oraz nowej umowy rachunku bankowego, wprowadzającej z dniem 1 lipca 2000 r. wiele zmian w warunkach prowadzenia bieżących rachunków banków¹⁸. Najważniejszym i najbardziej złożonym przedsięwzięciem w ramach tych zmian było wprowadzenie zleceń klientów jako nowej funkcji w systemie SORBNET. Wymagało to koordynacji działań organizacyjnych, prawnych i informatycznych na różnych etapach prac, począwszy od analizy tematu, poprzez opracowanie założeń, przygotowanie oprogramowania, dokonanie zmian w umowie rachunku bankowego, wykonanie testów wewnętrznych i zewnętrznych, dystrybucję oprogramowania do użytkowników, aż po wprowadzenie aplikacji w bankach, w KDPW S.A. oraz w NBP. Zgodnie z wcześniejszymi założeniami zlecenia klientów były kierowane w 2000 r. do systemu SORBNET na bazie fakultatywnej. Obligatoryjne kierowanie zleceń klientów wysokokwotowych i ich realizacja poprzez system SORBNET rozpocznie się od 1 stycznia 2002 r. W ramach zmian wprowadzonych od lipca 2000 r. należy również odnotować wprowadzenie nowej,

---

¹⁸ Zmiany te wprowadzono w związku z zarządzeniem nr 6/2000 Prezesa NBP z dnia 6 kwietnia 2000 r. w sprawie sposobu przeprowadzania rozrachunków międzybankowych, które weszło w życie z dniem 1 czerwca 2000 r., oraz uchwałą nr 14/2000 Zarządu NBP z dnia 31 marca 2000 r. w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunków banków przez NBP, która weszła w życie z dniem 1 lipca 2000 r.

alternatywnej wobec poczty elektronicznej, formy składania przez banki zleceń płatniczych, tj. tzw. dyskietki zabezpieczonej kryptograficznie. Od września 2000 r. nową alternatywną formę składania zleceń płatniczych do systemu SORBNET, w postaci systemu bezpiecznej łączności faksowej, uzyskały również jednostki organizacyjne NBP,

- przesunięcie od 1 września 2000 r. terminu trzeciej sesji rozrachunkowej KIR S.A. w NBP w systemie SORBNET z godz. 19.00 – 19.30 na godz. 17.00 – 17.30. Zmiana ta była spowodowana tym, że wieczorna sesja KIR S.A. odbywała się po zakończeniu funkcjonowania międzybankowego rynku pieniężnego, co utrudniało zarządzanie płynnością w bankach i rodziło ryzyko systemowe w przypadku niewywiązania się przez któryś z banków z zobowiązań regulowanych podczas tej sesji. Tendencja ustalania wcześniejszych godzin dla rozrachunku wyników systemów rozliczeniowych netto w systemach RTGS jest zgodna z praktyką większości krajów UE, gdzie rozrachunek takich systemów następuje do godz. 16.00. Ma to wpływ m.in. na możliwość terminowego zakończenia codziennych procedur operacyjnych w systemie TARGET. Zmiana ta w sposób istotny podniosła poziom bezpieczeństwa krajowego systemu rozliczeń pieniężnych,
- udostępnienie bankom od początku 2000 roku możliwości korzystania z wielostanowiskowej wersji systemu SORBNET, co znacznie poprawiło jego funkcjonalność. W grudniu 2000 r. z wersji wielostanowiskowej korzystało 20 banków,
- dokonanie analizy bieżącej i maksymalnej wydajności krajowego systemu RTGS. Europejski Bank Centralny nie określił do końca 2000 r., jak wcześniej planował, warunków i terminu uczestnictwa systemów RTGS z krajów akcesyjnych w systemie TARGET oraz podstawowych założeń zmian w systemie TARGET. W związku z tym prace, związane z ewentualnym przygotowaniem krajowego systemu RTGS do szczegółowych rozwiązań obowiązujących w systemie TARGET, będą kontynuowane po podjęciu odpowiednich decyzji przez EBC,
- rozpoczęcie prac analitycznych, zmierzających do wdrożenia w 2001 r. kredytu intraday oraz centralnej kolejki zleceń - mechanizmów wspomagających zarządzanie płynnością uczestników systemu.

7.4.3. Obsługa rachunków bieżących banków w Centrali NBP

7.4.3.1. Liczba rachunków bieżących banków prowadzonych przez NBP

Według stanu na koniec grudnia 2000 r. w Centrali NBP prowadzono rachunki bieżące dla 65 banków, tj. o jeden mniej niż rok wcześniej.

W ciągu 2000 roku został zamknięty rachunek bieżący:

- Banku Staropolskiego S.A. - w dniu 13 stycznia, w związku z zawieszeniem jego działalności, co było standardową procedurą, zgodną z zasadami działania systemu SORBNET, i co nie miało negatywnych konsekwencji dla przeprowadzanych w systemie SORBNET rozrachunków międzybankowych,
- BWR REAL BANK S.A. - w dniu 2 maja, w związku z połączeniem z Bankiem Współpracy Regionalnej S.A. w Krakowie,
- Banku Austria Creditanstalt Poland S.A. - w dniu 2 listopada, w związku z połączeniem z Powszechnym Bankiem Kredytowym S.A. w Warszawie.

W ciągu 2000 roku został otwarty rachunek bieżący dla:

- Fiat Bank Polska S.A. - w dniu 1 lutego,
- RHEINHYP- BRE Bank Hipoteczny S.A. - w dniu 1 września.

Z dniem 1 października 2000 r. Gliwicki Bank Handlowy S.A. wystąpił z bezpośredniego uczestnictwa w KIR S.A., zachowując rachunek bieżący w NBP.

Rachunki bieżące banków w Centrali NBP są prowadzone od 1996 r. w ramach systemu SORBNET (polskiego systemu RTGS). System ten umożliwia elektroniczną wymianę danych między bankami a NBP, w tym przekazywanie zleceń płatniczych oraz otrzymywanie informacji o saldzie i obrotach na rachunku z wykorzystaniem poczty elektronicznej jako drogi komunikacji.

7.4.3.2. Rodzaj i liczba operacji przeprowadzonych na rachunkach bieżących banków w NBP

W 2000 r. przeprowadzono na rachunkach bieżących banków w Centrali NBP ogółem około 518 tys. operacji (457 tys. w 1999 r.) na kwotę 8,2 bln zł (5,1 bln zł w roku 1999).

Strukturę ogólnych obrotów na rachunkach bieżących banków w Centrali NBP przedstawia tablica nr 11.

Struktura ogólnych obrotów na rachunkach bieżących banków w Centrali NBP

Rodzaje operacji przeprowadzanych na rachunkach bieżących	Obroty w mln zł			Struktura % obrotów	
	saldo obrotów	w tym:		strony Wn	strony Ma
		strony Wn	strony Ma		
Zmiana stanu środków pieniężnych na rachunkach bieżących banków, z tego z tytułu:	783,0	8 183 764,2	8 184 547,2	100,0	100,0
1) operacji na międzybankowym rynku:	0,0	5 469 822,6	5 469 822,6	66,8	66,8
- pieniężnym	0,0	3 272 181,0	3 272 181,0	40,0	40,0
- walutowym	0,0	1 728 774,9	1 728 774,9	21,1	21,1
- papierów wartościowych	0,0	468 866,7	468 866,7	5,7	5,7
* w tym na rynku wtórnym:					
Bonów skarbowych	0,0	198 705,7	198 705,7	2,4	2,4
Bonów pieniężnych NBP	0,0	248 855,9	248 855,9	3,0	3,0
2) zleceń klientowskich:	-15 276,2	1 476 243,4	1 460 967,2	18,0	17,9
- międzybankowych	0,0	1 406 402,1	1 406 402,1	17,2	17,2
- z udziałem KDPW	-109,4	8 544,6	8 435,2	0,1	0,1
- z udziałem innych klientów NBP	-15 166,8	61 296,8	46 130,0	0,7	0,6
3) wymiany zleceń za pośrednictwem KIR S.A.:	10 992,5	702 371,2	713 363,8	8,6	8,7
- poranna sesja rozrachunkowa	-43 460,0	232 349,0	188 888,9	2,8	2,3
- popołudniowa sesja rozrachunkowa	55 864,5	371 338,7	427 203,2	4,5	5,2
- wieczorna sesja rozrachunkowa	-1 412,0	98 683,6	97 271,6	1,2	1,2
4) zakupu (wykupu) papierów wartościowych od NBP:	-5 895,7	273 313,9	267 418,2	3,3	3,3
- bonów pieniężnych NBP	-5 895,7	273 313,9	267 418,2	3,3	3,3
- innych papierów	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5) zakupu lub sprzedaży w NBP znaków pieniężnych:	5 688,0	111 024,2	116 712,3	1,4	1,4
- krajowych	5 810,1	110 758,1	116 568,2	1,4	1,4
- zagranicznych	-122,0	266,1	144,1	0,0	0,0
6) transakcji i operacji rozliczanych przez KDPW S.A.	17 952,9	58 698,1	76 651,0	0,7	0,9
7) zakupu lub wykupu papierów wartościowych Skarbu Państwa:	-8 539,1	60 353,8	51 814,7	0,7	0,6
- bonów skarbowych	7 570,3	40 140,5	47 710,8	0,5	0,6
- innych papierów	-16 109,5	20 213,3	4 103,9	0,2	0,1
8) wykorzystania lub spłaty kredytów udzielonych bankom przez NBP	258,6	20 357,9	20 616,5	0,2	0,3
9) zakupu lub sprzedaży w NBP walut obcych	-3 540,7	5 861,7	2 321,0	0,1	0,0
10) operacji otwartego rynku:	-1 795,1	1 795,1	0,0	0,0	0,0
- repo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- reverse repo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- outright	-1 795,1	1 795,1	0,0	0,0	0,0
11) przekazania lub otrzymania odsetek przez banki	456,2	350,6	806,8	0,0	0,0
12) operacji na rachunkach rezerw obowiązkowych	40,6	5,4	46,0	0,0	0,0
13) pozostałych operacji	441,1	3 566,1	4 007,2	0,0	0,0

Strukturę ogólnej liczby zleceń według głównych typów operacji przeprowadzanych na rachunkach bieżących banków w Centrali NBP przedstawia tablica nr 12.

Tablica nr 12

**Struktura ogólnej liczby zleceń według głównych typów operacji
przeprowadzanych na rachunkach bieżących banków w Centrali NBP**

w szt.

Rodzaje operacji przeprowadzanych na rachunkach bieżących	Liczba zleceń płatniczych realizowanych na rachunkach bieżących			Struktura % obrotów	
	Ogółem	w tym na:		strony Wn	Strony Ma
		stronie Wn	stronie Ma		
Ogólna liczba zleceń płatniczych realizowanych na rachunkach bieżących banków, z tego z tytułu:	518 411	383 618	433 975	100,0	100,0
1) operacji na międzybankowym rynku:	276 882	276 882	276 882	72,2	63,8
- pieniężnym	149 073	149 073	149 073	38,9	34,4
- walutowym	102 354	102 354	102 354	26,7	23,6
- papierów wartościowych	25 455	25 455	25 455	6,6	5,9
* w tym na rynku wtórnym:					
bonów skarbowych	19 962	19 962	19 962	5,2	4,6
bonów pieniężnych NBP	3 177	3 177	3 177	0,8	0,7
2) zleceń klientów:	23 677	22 998	22 902	6,0	5,3
- międzybankowych	22 223	22 223	22 223	5,8	5,1
- z udziałem KDPW	520	257	263	0,1	0,1
- z udziałem innych klientów NBP	934	518	416	0,1	0,1
3) wymiany zleceń za pośrednictwem KIR SA:	48 807	22 583	26 224	5,9	6,0
- poranna sesja rozrachunkowa	16 357	9 099	7 258	2,4	1,7
- popołudniowa sesja rozrachunkowa	16 333	7 287	9 046	1,9	2,1
- wieczorna sesja rozrachunkowa	16 117	6 197	9 920	1,6	2,3
4) zakupu (wykupu) papierów wartościowych od NBP:	2 388	946	1 442	0,2	0,3
- bonów pieniężnych NBP	2 388	946	1 442	0,2	0,3
- innych papierów	0	0	0	0,0	0,0
5) zakupu lub sprzedaży w NBP znaków pieniężnych:	140 892	46 064	94 828	12,0	21,9
- krajowych	138 930	44 833	94 097	11,7	21,7
- zagranicznych	1 962	1 231	731	0,3	0,2
6) transakcji i operacji rozliczanych przez KDPW S.A.	17 498	8 069	9 429	2,1	2,2
7) zakupu lub wykupu papierów wartościowych Skarbu Państwa:	4 839	3 135	1 704	0,8	0,4
- bonów skarbowych	3 111	1 458	1 653	0,4	0,4
- innych papierów	1 728	1 677	51	0,4	0,0
8) wykorzystania lub spłaty kredytów udzielonych bankom przez NBP	600	363	237	0,1	0,1
9) zakupu lub sprzedaży w NBP walut obcych	53	47	6	0,0	0,0
10) operacji otwartego rynku:	46	46	0	0,0	0,0
- repo	0	0	0	0,0	0,0
- reverse repo	0	0	0	0,0	0,0

- outright	46	46	0	0,0	0,0
11) przekazania lub otrzymania odsetek przez banki	2 258	2 229	29	0,6	0,0
12) operacji na rachunkach rezerw obowiązkowych	13	6	7	0,0	0,0
13) pozostałych operacji	458	250	285	0,1	0,1

Jednym z głównych – pod względem wielkości obrotów i znaczenia – typów operacji dokonywanych na rachunkach bieżących banków był w 2000 r. rozrachunek wynikający z wymiany zleceń płatniczych, dokonywanej między bankami za pośrednictwem Krajowej Izby Rozliczeniowej SA. Powyższy rozrachunek był dokonywany w Centrali NBP na trzech sesjach rozrachunkowych w ciągu dnia, tj. na sesji:

- porannej (godz. 10.30 - 11.00) – udział sesji porannej w ogólnych obrotach KIR wyniósł w 2000 r. 33 % (wobec 35 % w 1999 r.),
- popołudniowej (godz. 14.30 – 15.00) – udział sesji popołudniowej w ogólnych obrotach KIR wyniósł w 2000 r. 53 % (wobec 47 % w 1999 r.),
- wieczornej (godz. 19.00 – 19.30, od 1 września 2000 r. - godz. 17.00 - 17.30) -udział sesji wieczornej w ogólnych obrotach KIR wyniósł w 2000 r. 14 % (wobec 18 % w 1999 r.).

Na uwagę zasługuje znaczny wzrost udziału sesji popołudniowej kosztem obu pozostałych, co wynika z jej optymalnego umiejscowienia w harmonogramie dnia operacyjnego oraz z dynamicznego rozwoju systemu ELIXIR, z którego wyniki rozliczeń są wyłącznym przedmiotem rozrachunku na tej sesji. Notowana od 1998 r. zdecydowana dominacja systemu ELIXIR nad systemem SYBIR pod względem wartości rozliczanych transakcji obrotów brutto (90,4% w systemie ELIXIR wobec 9,6% w systemie SYBIR w IV kwartale 2000 r.) została również potwierdzona w odniesieniu do liczby rozliczanych transakcji (odpowiednio 50,6% i 49,4% w IV kwartale 2000 r.).

Średnia długość sesji rozrachunkowych w 2000 r. wynosiła odpowiednio:

- 8 minut dla sesji porannej (9 minut w 1999 r.),
- 14 minut dla sesji popołudniowej (10 minut w 1999 r.),
- 5 minut dla sesji wieczornej (5 minut w 1999 r.).

W związku z rozpoczęciem od lipca 2000 r. przekazywania przez banki zleceń klientowskich (wysokokwotowych i pilnych) bezpośrednio do systemu SORBNET, operacje z tytułu zleceń klientowskich stały się drugim co do wielkości obrotów rodzajem operacji (po operacjach na rynku międzybankowym), stanowiąc 18 % wszystkich operacji na rachunkach bieżących banków.

Kształtowanie się liczby zleceń klientowskich i ich wartości w systemie SORBNET ilustruje tablica nr 13.

Tablica nr 13

Kształtowanie się liczby zleceń klientowskich i ich wartości w systemie SORBNET

Wyszczególnienie	Zlecenia klientowskie	Kwartał				OGÓLEM W ROKU	ŚREDNIA ROCZNA
		I	II	III	IV		
Liczba zleceń (w szt.)	międzybankowe	-	-	10 668	11 555	22 223	3 704
	z udziałem KDPW	136	127	132	125	520	43
	z udziałem innych klientów NBP	71	204	300	359	934	78
	razem	207	331	11 100	12 039	23 677	1 973
Wartość zleceń (w mln zł)	międzybankowe	-	-	665 954,9	740 447,2	1 406 402,1	234 400,4
	z udziałem KDPW	4 410,6	4 041,8	4 061,3	4 466,0	16 979,7	1 415,0
	z udziałem innych klientów NBP	10 928,9	22 824,7	33 742,1	39 931,2	107 426,9	8 952,2
	razem	15 339,5	26 866,5	703 758,3	784 844,4	1 530 808,7	127 567,4
Średnia kwota zlecenia (w mln zł)	międzybankowe	-	-	187,1	191,5	378,5	63,1
	z udziałem KDPW	96,9	95,6	92,3	107,4	392,2	32,7
	z udziałem innych klientów NBP	466,6	338,6	338,4	343,9	1 487,6	124,0
	razem	215,2	244,7	190,1	194,5	844,5	70,4

7.4.4. Standaryzacja i normalizacja

W 2000 r NBP aktywnie uczestniczył w pracach standaryzacyjnych i normalizacyjnych mających na celu m.in. dostosowanie polskiego systemu płatniczego do wymogów Unii Europejskiej.

Działalność ta obejmowała m.in.:

- opiniowanie projektów polskich norm,
- współdziałanie ze Związkiem Banków Polskich (ZBP) i Polskim Komitetem Normalizacyjnym (PKN) w procesie standaryzacji i normalizacji elementów systemu płatniczego,
- analizowanie dokumentów standaryzacyjnych Unii Europejskiej.

7.4.4.1. Opiniowanie przez NBP projektów polskich norm

NBP współuczestniczył w opiniowaniu kilkunastu polskich norm przekazanych przez Normalizacyjną Komisję Problemową nr 271 ds. Bankowości i Bankowych Usług Finansowych, działającą z ramienia Polskiego Komitetu Normalizacyjnego przy Związku Banków Polskich.

Szczególnie istotne dla sektora bankowego było opiniowanie norm własnych komisji dotyczących Numeru Rachunku Bankowego /NRB/ i formularzy bankowych, a mianowicie:

- projektu normy PrPN-F 01102 „Bankowość i pokrewne usługi finansowe - Numer Rachunku Bankowego /NRB/ - Elementy i zasady tworzenia”. Opracowanie normy i standardu dla Numeru Rachunku Bankowego /NRB/ było niezbędne dla usprawnienia rozliczeń transakcji krajowych i transgranicznych w polskim sektorze bankowym poprzez ujednoczenie zapisu numeru rachunku bankowego oraz ujednoczenie systemu kontroli poprawności tego numeru w systemach rozliczeniowych krajowych i transgranicznych. Stworzenie standardu NRB bazującego na międzynarodowym standardzie IBAN ma dostosować polską bankowość do wymogów unijnych i zmniejszyć koszty przetwarzania dokumentów płatniczych oraz liczbę reklamacji spowodowanych błędami w numerach rachunków bankowych,
- projektu normy PrPN-F 01101 „Bankowość - Wzory formularzy bankowych – Formularz polecenie przelewu / wpłaty gotówkowej”. Prace nad opracowaniem standardu dla formularza polecenia przelewu/wpłaty gotówkowej z uwzględnieniem uwag banków i jednostek organizacyjnych NBP umożliwią wprowadzenie formularza o jednolitych zasadach wpisywania informacji. Personalizacja dokumentów oraz odczytywanie, a nie przepisywanie danych wpłynie korzystnie na proces realizacji zleceń płatniczych,
- projektu normy PrPN-F 01100 „Bankowość - Wzory formularzy bankowych – Formularz czeku”. Ustanowienie tej normy umożliwi wprowadzenie nowoczesnej techniki automatycznego odczytu formularza czeku.

7.4.4.2. Współdziałanie ze Związkiem Banków Polskich i Polskim Komitetem Normalizacyjnym w procesie standaryzacji i normalizacji systemu płatniczego

W ramach współpracy ze ZBP i PKN, NBP uczestniczył w pracach dotyczących m.in.:

- wdrażania standardowego formularza polecenia przelewu/wpłaty gotówkowej,
- możliwości archiwizacji dokumentów elektronicznych w bankowości polskiej,
- określenia standardów komunikatów dla planowanej Wspólnej Sieci Bankowości Elektronicznej,

- wdrożenia standardu numeru rachunku bankowego.

7.4.4.3. Analiza dokumentów standaryzacyjnych UE

NBP prowadził analizę materiałów Europejskiego Komitetu ds. Standardów Bankowych ze szczególnym uwzględnieniem opracowań dotyczących wdrożenia międzynarodowego numeru rachunku bankowego (IBAN) oraz postępów w zakresie wdrożenia międzynarodowego instrumentu płatniczego (IPI).

7.4.5. Działalność Rady ds. Systemu Płatniczego

W 2000 r. odbyło się sześć posiedzeń Rady ds. Systemu Płatniczego, powołanej w 1998 r. jako organ opiniotawczo-doradczy Zarządu NBP, w celu koordynowania działań NBP, banków, ZBP i innych instytucji w obszarze systemu płatniczego. Wśród problemów, którymi Rada zajmowała się w 2000 r. dominowały tematy dotyczące m.in.:

- prawnych i organizacyjnych aspektów elektronicznej obrotu płatniczego,
- integracji europejskiej,
- integracji systemów rozliczeń z systemem rozrachunków międzybankowych.

Podczas posiedzeń w 2000 r. Rada ds. Systemu Płatniczego rozpatrywała m.in. takie tematy, jak:

- rozwój systemu SORBNET w 1999 r. i kierunki jego rozwoju w najbliższych latach,
- ocena spełniania przez polski system płatniczy 10 minimalnych zasad obowiązujących dla krajowych systemów płatniczych w Unii Europejskiej,
- ocena spełnienia przez funkcjonujące w Polsce systemy rozrachunków papierów wartościowych międzynarodowych standardów, ze szczególnym uwzględnieniem standardów obowiązujących w krajach Unii Europejskiej,
- zamierzone do podjęcia działania ze strony KDPW S.A., NBP i innych podmiotów w celu zwiększenia sprawności działania systemów rozrachunku papierów wartościowych działających w Polsce,
- porozumienie międzybankowe nt. ucinania obiegu czeków w postaci papierowej oraz wprowadzenia odpowiedniego typu komunikatu w systemie ELIXIR,
- połączenie (kompensowanie) rozliczeń w systemach KIR S.A. z rozliczeniami w systemach kart płatniczych,
- karty płatnicze wydawane przez instytucje niefinansowe – zasady ich funkcjonowania i rozliczeń,

- wprowadzenie jednolitego numeru rachunku bankowego w Polsce,
- projekt ustawy o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych,
- międzybankowe rozliczenia walutowe w polskim systemie bankowym,
- projekt utworzenia funduszu gwarancyjnego dla zapewnienia rozrachunku międzybankowego przeprowadzanego w Narodowym Banku Polskim z tytułu rozliczeń pieniężnych dokonywanych za pośrednictwem KIR S.A.,
- projekt ustawy o kartach płatniczych i innych elektronicznych instrumentach płatniczych oraz o pieniądzu elektronicznym,
- projekt rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie przelewów transgranicznych,
- przesłanki i perspektywy eliminacji dokumentów papierowych z rozliczeń międzybankowych,
- bankowość internetowa – rozwój i doświadczenia banków polskich,
- okresowa ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego.

Za najważniejsze praktyczne efekty prac Rady, mające postać rozwiązań przeznaczonych do wdrożenia, należy uznać:

- określenie kierunków zmian systemu SORBNET w 2000 r. i w najbliższych latach,
- pozytywne zaopiniowanie projektów aktów prawnych:
  - uchwały Zarządu NBP w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunków banków przez Narodowy Bank Polski,
  - zarządzenia Prezesa NBP w sprawie sposobu przeprowadzania rozrachunków międzybankowych,
  - ustawy o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych,
  - ustawy o kartach płatniczych i innych elektronicznych instrumentach płatniczych oraz o pieniądzu elektronicznym,
  - rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie przelewów transgranicznych,
- przyjęcie standardu numeru rachunku bankowego NRB w systemie bankowym,
- podjęcie przez KDPW S.A. przygotowań do wdrożenia systemu potwierdzania stronom warunków rozliczenia oraz wielowsadowości przetwarzania jeszcze w ramach obecnego systemu depozytowo-rozliczeniowego.

7.4.6. Współpraca NBP z sektorem bankowym w zakresie pozostałych przedsięwzięć międzybankowych

W 2000 r. NBP kontynuował aktywną współpracę ze Związkiem Banków Polskich oraz z bankami w zakresie następujących dodatkowych przedsięwzięć o charakterze systemowym, innych niż opisano w podtytułach 7.3.2. i 7.3.5.:

- stworzenie Centrum Zaufania i Certyfikacji CENTRAST S.A. przy znaczącym udziale kapitałowym NBP,
- prace przygotowawcze do stworzenia bankowej instytucji rozjemczej (ombudsman bankowy) rozpatrującej ewentualne spory między bankiem a klientem,
- przygotowanie porozumienia międzybankowego w sprawie zasad współpracy między bankami-korespondentami,
- przygotowanie porozumienia międzybankowego w sprawie transakcji repo zawieranych na polskim rynku międzybankowym,
- przygotowanie rozwiązań zwiększających bezpieczeństwo systemu rozliczeń kart płatniczych,
- przygotowanie zmian w porozumieniu międzybankowym, dotyczącym trybu przedstawiania do zapłaty czeków z rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych, umożliwiającym tzw. „ucięcie” tych czeków w banku pośredniczącym i rozliczenie ich z bankiem podawcy wyłącznie w drodze elektronicznej.

W wielu z powyższych przedsięwzięć eksperci NBP brali czynny udział w dyskusjach mających na celu wypracowanie modelowych rozwiązań oraz opiniowali przygotowane projekty rozwiązań. Dodatkową formą wsparcia wybranych prac międzybankowych, wykonywanych m.in. przez różne gremia działające w ramach Związku Banków Polskich, była również pomoc finansowa ze strony NBP.

Celem opisanej współpracy z sektorem bankowym była realizacja ustawowego zadania NBP, jest kształtowanie warunków niezbędnych dla rozwoju systemu bankowego, określonego w art. 3 ust. 2 pkt. 6 ustawy o NBP.

VIII NADZÓR BANKOWY

W roku 2000 działalność Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego, jako organu wykonawczego Komisji Nadzoru Bankowego (KNB), odzwierciedlała podział ustawowych zadań nadzoru bankowego na licencyjne, regulacyjne, analityczne, inspekcyjne oraz związane z bankowością spółdzielczą.¹⁹

8.1. Zadania licencyjne

Działania licencyjne GINB w 2000 r. obejmowały realizację zadań o charakterze stałym, polegających na przygotowywaniu wniosków o wydanie decyzji Komisji Nadzoru Bankowego (KNB) lub opinii Prezesa Narodowego Banku Polskiego, związanych z przepisami ustaw stanowiących podstawę działalności banków w Polsce. W 2000 r. wpłynęły do GINB 484 wnioski, w tym:

- 3 wnioski o zezwolenie na utworzenie banku,
- 1 wniosek o zgodę na rozpoczęcie przez bank działalności operacyjnej,
- 14 wniosków o zezwolenie na otwarcie i prowadzenie przedstawicielstwa banku zagranicznego w Polsce lub zmianę zezwolenia w zakresie nazwy banku,
- 1 wniosek w sprawie wyrażenia zgody na połączenie banków spółek akcyjnych,
- 1 wniosek w sprawie wyrażenia zgody na przystąpienie akcjonariusza do banku regionalnego,
- 1 wniosek o wydanie opinii Prezesa NBP dla kandydata na prezesa zarządu banku regionalnego,
- 63 wnioski o wyrażenie zgody na powołanie członków zarządów (w tym prezesów) banków spółek akcyjnych,
- 36 wniosków o wydanie zezwolenia na nabycie lub objęcie znaczących pakietów akcji bądź praw z akcji banku,
- 70 wniosków o zgodę na zmianę statutu banku spółki akcyjnej,
- 294 wnioski banków spółdzielczych o zgodę na zmianę statutu.

Ponadto, w 2000 r. GINB wydał uzupełnione i poprawione wykazy: *Wykaz jednostek organizacyjnych banków krajowych (bez banków spółdzielczych) i oddziałów banków zagranicznych* oraz *Wykaz jednostek organizacyjnych banków spółdzielczych*.

---

¹⁹ Szczegółowe informacje dotyczące działalności nadzoru bankowego w roku 2000 zostały zawarte w *Sprawozdaniu z działalności Komisji Nadzoru Bankowego za 2000 rok*.

Działalność licencyjną GINB wykonywał w podziale na zadania dotyczące:

- banków specjalistycznych,
- przedstawicielstw banków zagranicznych,
- zmian w strukturze akcjonariuszy i w składach zarządów banków,
- zmian statutów banków.

8.1.1. Banki specjalistyczne

W 2000 r. GINB zakończył postępowania w sprawie utworzenia banków hipotecznych, w wyniku których KNB podjęła uchwałę w sprawie utworzenia:

- Pekao Bank Hipoteczny Spółka Akcyjna z siedzibą w Szczecinie,
- Śląskiego Banku Hipotecznego Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie.

Żaden z nich nie rozpoczął jednak działalności operacyjnej, jak również nie powołano w nich powierników. Natomiast GINB rozpatrzył a następnie przedstawił KNB wnioski o wyrażenie przez KNB zgody na powołanie 2 członków pierwszego Zarządu Śląskiego Banku Hipotecznego S.A., w tym prezesa. GINB w 2000 r. analizował dodatkowo 2 inne wnioski o wydanie zezwolenia na utworzenie banku hipotecznego.

GINB przygotował wiosek dla KNB, w wyniku którego KNB w dniu 12 stycznia 2000 r. wydała zezwolenie na utworzenie banku Toyota Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie, zajmującego się głównie kredytowaniem zakupu samochodów firmy Toyota w Polsce. Przygotowano wnioski o wyrażenie zgody przez KNB na powołanie 2 członków pierwszego Zarządu tego Banku, a po przeprowadzeniu kontroli przygotowania Banku do rozpoczęcia działalności operacyjnej, KNB wydała w dniu 10 sierpnia 2000 r. zezwolenie na rozpoczęcie działalności przez Bank.

GINB przygotował kolejny wniosek o utworzenie nowego banku specjalizującego się w kredytowaniu zakupu samochodów. Obecnie, na wniosek Założyciela, postępowanie licencyjne zostało zawieszono ze względu na mające nastąpić zmiany w akcjonariacie Założyciela.

Ponadto, w 2000 r. wpłynęły do GINB:

- Wniosek o utworzenie banku: „MHB Bank Polska Spółka Akcyjna” z siedzibą w Warszawie, który po rozpatrzeniu został wstępnie zaaprobowany przez KNB i przekazany do Ministra Finansów. W dniu 18 stycznia 2001 r. KNB podjęła uchwałę o wydaniu zezwolenia na utworzenie tego banku.

- Wniosek o utworzenie banku: Bank Svenska Handelsbanken Polska S.A. z siedzibą w Warszawie. W dniu 7 lutego 2001 r. KNB podjęła uchwałę o wydaniu zezwolenia na utworzenie tego banku.
- 1 wniosek, który jest w trakcie rozpatrywania.

8.1.2. Przedstawicielstwa banków zagranicznych

W 2000 r. GINB przygotował 8 z 14 zgłoszonych wniosków w sprawie utworzenia przedstawicielstw banków zagranicznych w Polsce. Pozostałych 6 wniosków jest w trakcie rozpatrywania.

Następujące banki zagraniczne uzyskały w roku 2000 licencje na otwarcie swoich przedstawicielstw w Polsce:

- „PRIORBANK” Akcioniernoje obszczestwo z siedzibą w Mińsku (nowa licencja na kolejne 5 lat działalności),
- CREDIT AGRICOLE INDOSUEZ – Paryż,
- Deutsche Hyp Deutsche Hypothkenbank Frankfurt-Hamburg AG, Frankfurt,
- Eurohypo Aktiengesellschaft Europaeische Hypothekenbank der Deutschen Bank, Frankfurt,
- Otkrytoje akcioniernoje obszczestwo specjalizirowanyj kommierczeskij bank „Technobank”, Mińsk,
- The Export-Import Bank of the Republic of China z siedzibą w Tajpej, Taiwan.

Ponadto wydano decyzję odmowną na przedłużenie działalności przedstawicielstwa jednego z banków, a także zmieniono decyzję w zakresie nazwy dla banku Bank of America, National Association.

W 2000 r. 4 banki zagraniczne zgłosiły zamiar zakończenia swojej działalności w Polsce w formie przedstawicielstw, z czego 3 banki zostały wykreślone z ewidencji banków prowadzących swoją działalność przedstawicielską w Polsce, a 1 zakończył działalność przedstawicielską z dniem 31 marca 2001 r.

Na koniec grudnia 2000 r. działały w Polsce 32 przedstawicielstwa banków zagranicznych.

8.1.3. Zmiany w strukturze akcjonariuszy i w składach zarządów banków

GINB przygotował wnioski, w wyniku których KNB podjęła w 2000 r.:

- 23 uchwały w sprawie wydania zezwolenia na nabycie lub objęcie przez inwestorów znacznych pakietów akcji bądź praw z akcji banku,
- 2 uchwały w sprawie połączenia banków,
- 42 uchwały w sprawie wyrażenia zgody na powołanie kandydatów do zarządów banków, w tym 25 uchwał na powołanie prezesów zarządów banków oraz 17 uchwał na powołanie członków zarządów banków.

Ponadto, GINB przygotował w 2000 r. 3 opinie Prezesa NBP dotyczące kandydatów na Prezesa Zarządu banku regionalnego (2 wnioski złożono w 1999 r.) oraz 1 zgodę Prezesa NBP na przystąpienie innego akcjonariusza niż bank spółdzielczy (banku komercyjnego) do banku regionalnego.

8.1.4. Zmiany statutów banków

W 2000 r. przygotowano 70 wniosków, złożonych przez banki, w sprawie wydania przez KNB zezwolenia na dokonanie zmian w statutach banków spółek akcyjnych. Zmiany te dotyczyły najczęściej rozszerzenia katalogu wykonywanych czynności. Wynikały one również z podwyższenia kapitału akcyjnego, zmian w sposobie reprezentacji, uprzywilejowania akcji co do głosu, jak również związane były ze zmianami nazw banków.

W 2000 r. zakończono wydaniem decyzji 360 postępowań w sprawie zmian w statutach banków spółdzielczych. Wnioskowane przez banki spółdzielcze zmiany dotyczyły przede wszystkim nowych czynności wykonywanych przez te banki (np. obrotu dewizowego, wydawania kart płatniczych, udzielania gwarancji oraz nabywania i zbywania wierzytelności pieniężnych), jak również poszerzania terytorialnego zakresu działania banków spółdzielczych.

8.2. Zadania regulacyjne

Działania regulacyjne GINB w 2000 r. koncentrowały się w głównej mierze na realizacji zadań wynikających z procesu dostosowawczego do wymogów i standardów Unii Europejskiej. W szczególności należy tutaj wymienić następujące zadania:

- Przeprowadzono kompleksową analizę regulacji bankowych pod kątem zgodności z przepisami UE – zaproponowano wprowadzenie konkretnych zmian do projektów ustaw nowelizujących ustawy Prawo bankowe i o NBP.
- Opracowano prawne ujęcie zasad wykonywania nadzoru skonsolidowanego poprzez wdrożenie Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2000/12/EC z dnia 20 marca

2000 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe – GINB we współpracy z Departamentem Prawnym opracował projekt ustawy nowelizującej ustawę Prawo bankowe, która zawiera m.in. rozdział „Nadzór skonsolidowany”. Projekt ten, po zaakceptowaniu przez Zarząd NBP i pozytywnym zaopiniowaniu przez KNB, został już przyjęty przez Radę Ministrów i skierowany do Sejmu RP.

- Ponadto, GINB uczestniczył w pracach nad projektem ustawy o elektronicznych instrumentach płatniczych.
- Realizowano prace nad zawarciem porozumień o współpracy i wymianie informacji pomiędzy nadzorem bankowym i innymi instytucjami nadzorczymi w kraju – w dniu 21 grudnia 2000 r. podpisane zostało porozumienie z Urzędem Nadzoru nad Funduszami Emerytalnymi. W 2001 r. będą prowadzone dalsze prace, mające na celu podpisanie porozumienia z Państwowym Urzędem Nadzoru Ubezpieczeniowego.
- Prowadzono negocjacje zmierzające do zawarcia porozumień o współpracy i wymianie informacji pomiędzy polskim nadzorem bankowym i instytucjami nadzorczymi za granicą – w dniu 7 grudnia 2000 r. podpisano porozumienie z nadzorem bankowym z Litwy. Obecnie najbardziej zaawansowane są prace nad podpisaniem porozumień z organami nadzoru bankowego Ukrainy, Danii i Niemiec. Natomiast po wejściu w życie ustawy nowelizującej ustawę Prawo bankowe, która wprowadza m.in. nadzór skonsolidowany, spodziewane jest znaczne przyspieszenie negocjacji nad zawarciem porozumień z organami nadzoru bankowego: Austrii, Holandii, USA, Irlandii, Wielkiej Brytanii, Izraela oraz Włoch.
- Prowadzono prace nad wprowadzeniem do polskiego prawa przepisów, zawartych w Dyrektywie Nr 2000/12/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 marca 2000 r., dotyczących saldowania – GINB uczestniczył w pracach zmierzających do nowelizacji przepisów dotyczących przedmiotowego zagadnienia.
- Opracowano metodę wyceny rynkowej używanej do szacowania kosztu zastąpienia operacji pochodnych – projekt aktu wykonawczego do nowelizacji ustawy – Prawo bankowe uwzględnia omawianą metodę.
- Prowadzono prace nad wprowadzeniem metodologii VaR do oceny ryzyka działalności banków – Komisja Nadzoru Bankowego, podejmując uchwałę Nr 2/2000 w dniu 8 listopada 2000 r. w sprawie ustalenia normy dopuszczalnego ryzyka walutowego w działalności banków, wdrożyła VaR w zakresie ryzyka walutowego.

- Prowadzono prace nad wprowadzeniem regulacji ostrożnościowej w sprawie adekwatności kapitałowej – projekt regulacji uwzględniającej ryzyko walutowe, ryzyko cen instrumentów kapitałowych, ryzyko cen towarów i ryzyko cen instrumentów dłużnych został skierowany do konsultacji wewnątrz GINB. Pozostałe obszary ryzyka rynkowego ujęto w projekcie uchwały stanowiącej akt wykonawczy do nowelizacji ustawy Prawo bankowe.
- Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego opracował i poddał pod dyskusję projekt Nowej Umowy Kapitałowej, która zastąpić ma dotychczasową, obowiązującą od 1998 roku. GINB, na podstawie analizy tego dokumentu i konsultacji przeprowadzonych w środowisku bankowym, przygotował i przedłożył Komisji Nadzoru Bankowego uwagi do projektu. Zostały one przyjęte przez KNB i przekazane Komitetowi Bazylejskiemu.
- Zakończono rozpoczęte w 1999 roku prace nad projektem ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających – GINB uczestniczył w pracach, które doprowadziły do uchwalenia tej ustawy przez Sejm RP w dniu 7 grudnia 2000 r. Ustawa reguluje m.in. kwestie zrzeszania się banków spółdzielczych oraz wprowadza wymagania dotyczące ich funduszy własnych, dostosowując je do wymogów Unii Europejskiej.

Ponadto, GINB realizował w 2000 r. następujące zadania regulacyjne:

- Zakończono prace zmierzające do wprowadzenia do polskiego prawodawstwa postanowień Dyrektywy 98/26/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 maja 1998 r. w sprawie ostateczności rozrachunków w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych – GINB współpracował z Departamentem Systemu Płatniczego i Departamentem Prawnym przy opracowaniu projektu ustawy o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunków papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami.
- Prowadzono prace nad projektem zmian w pakiecie sprawozdawczym, w tym nad zmianą klasyfikacji kredytów – prowadzone były również prace dotyczące zakresu informacji, jakie powinny przekazywać banki w postaci sprawozdań skonsolidowanych oraz sprawozdań oddziałów zagranicznych banków. Prace będą kontynuowane w 2001 r.
- Prowadzono prace nad opracowaniem projektów rozporządzeń Ministra Finansów, dotyczących szczególnych zasad rachunkowości banków i sporządzania informacji dodatkowej oraz szczególnych zasad sporządzania przez banki skonsolidowanych

sprawozdań finansowych. Propozycje nadzoru bankowego przekazane zostaną Ministrowi Finansów.

W ramach pozostałych zadań regulacyjnych, nie związanych bezpośrednio z procesem dostosowawczym do wymogów UE, działalność GINB w 2000 r. koncentrowała się na realizacji następujących działań:

- Prowadzono prace nad rekomendacją KNB w sprawie zlecenia przez banki istotnych czynności prowadzenia działalności bankowej podmiotom trzecim – projekt rekomendacji opracowany przez GINB znajduje się obecnie w fazie konsultacji.
- Opracowano projekt zarządzenia Nr 9/2000 Prezesa NBP z dnia 23 maja 2000 r. aktualizującego zarządzenie Nr 4/95 Prezesa NBP z dnia 22 lutego 1995 r. w sprawie ustalenia wzorcowego planu kont banków. Ponadto, opracowano komentarze do nowo powołanych kont we wzorcowym planie kont banków oraz uaktualnienie niektórych dotychczasowych – bankom przekazane zostały nowe komentarze do tych kont.
- Opracowano sposób elektronicznej archiwizacji Raportu Wskaźników Ekonomiczno-Finansowych poprzez modyfikację aplikacji obsługującej Raport Wskaźników Ekonomiczno-Finansowych pod kątem umożliwienia wszystkim użytkownikom korzystania z archiwalnych danych Raportu.
- Oprogramowano jeden z modułów Arkusza Analityczno-Nadzorczego, tj. Streszczenie dla Kierownictwa, co umożliwiło centralne zarządzanie informacjami o sytuacji ekonomiczno-finansowej nadzorowanych banków. Zaprojektowano i wdrożono automatycznie generowane syntetyczne zestawienia dla kierownictwa, dotyczące trendów w systemie bankowym.
- Udostępniono Streszczenie dla Kierownictwa (SDK) we wszystkich placówkach GINB – zadanie to zostało zaplanowane do realizacji w 2001 r., jednak ze względu na konieczność jak najszybszego udostępnienia SDK pracownikom GINB w terenie, zostało zrealizowane w 2000 roku.
- Przygotowano regulacje dla banków hipotecznych dotyczące:
  - rachunku zabezpieczenia listów zastawnych – GINB przygotował projekt rekomendacji Komisji Nadzoru Bankowego, dotyczącej funkcjonowania rachunku zabezpieczenia listów zastawnych; projekt ten jest obecnie w fazie konsultacji,
  - tworzenia przez banki baz danych o rynku nieruchomości – GINB przygotował projekt rekomendacji J Komisji Nadzoru Bankowego, dotyczącej tworzenia przez banki baz

danych odnoszących się do rynku nieruchomości. Komisja przyjęła tę rekomendację w dniu 20 lipca 2000 r.

- Jednocześnie – zgodnie z decyzją KNB – przygotowany został, we współpracy z Departamentem Prawnym, projekt nowelizacji ustawy o listach zastawnych i bankach hipotecznych, który po zaaprobowaniu przez KNB, przekazano do Ministerstwa Finansów.
- Na polecenie Zarządu NBP GINB we współpracy z Departamentem Polityki Pieniężno–Kredytowej przygotował projekt zasad i trybu udzielania zwolnień z obowiązku utrzymywania rezerwy obowiązkowej.

8.3. Zadania analityczne

Sprawując nadzór analityczny nad działalnością banków, GINB realizował w 2000 r. zadania o charakterze stałym, które koncentrowały się na:

- bezpośrednim nadzorze analitycznym „zza biurka” nad bankami komercyjnymi,
- nadzorze nad bankami znajdującymi się w trudnej sytuacji finansowej,
- kompleksowej analizie sytuacji sektora bankowego.

8.3.1. Bezpośredni nadzór analityczny „zza biurka” nad bankami komercyjnymi

Bezpośredni nadzór analityczny GINB nad bankami komercyjnymi obejmował w 2000 r.:

- Bieżącą i kwartalną analizę i ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej poszczególnych banków. W oparciu o wyniki analizy kwartalnej ustalano ocenę banku w systemie CAEL²⁰, wskazywano obszary mogące stanowić źródło potencjalnych zagrożeń, wymagające szczegółowej kontroli w trakcie inspekcji, oraz opracowywano strategię nadzorczą wobec banków. Wnioski prezentowane były w Streszczeniach dla Kierownictwa (SDK). Na bieżąco dokonywano aktualizacji tzw. Arkuszy Nadzorczych, zawierających najistotniejsze informacje dotyczące poszczególnych banków²¹, oraz opracowywano miesięczne raporty o sytuacji banków (zawierające – w razie konieczności – propozycje pilnych działań nadzorczych).

---

²⁰ Stanowi ona próbę oszacowania poszczególnych rodzajów ryzyka bankowego i służy m.in. do planowania terminów i częstotliwości inspekcji kompleksowych i problemowych.

²¹ Zawierają one m.in. ocenę banku w systemie CAEL, charakterystykę ponoszonego przez bank ryzyka oraz przestrzegania norm określonych w ustawie Prawo bankowe i innych przepisach oraz regulacjach nadzorczych.

- Rozpatrywanie wniosków banków o wyrażenie zgody organów nadzorczych na podjęcie konkretnych działań²².
- Opracowywanie materiałów będących przedmiotem obrad KNB, w tym projektów uchwał KNB, oraz projektów decyzji Przewodniczącego KNB w sprawach indywidualnych, w ramach kompetencji przewidzianych w ustawach.
- Podejmowanie działań interwencyjnych, wyjaśniających i informacyjnych²³.
- Typowanie banków do inspekcji kompleksowych i problemowych, uczestniczenie w procesie inspekcji oraz monitorowanie realizacji zaleceń poinspekcyjnych.
- Przygotowanie propozycji zmian w sprawozdawczości, obejmujących dane dotyczące finansowania rynku nieruchomości, zarówno przez banki hipoteczne, jak i uniwersalne.
- Opiniowanie przedkładanych KNB przez banki regulaminów wyceny nieruchomości.

8.3.2. Nadzór nad bankami komercyjnymi znajdującymi się w trudnej sytuacji finansowej

W 2000 r. GINB sprawował nadzór nad 20 bankami znajdującymi się w trudnej sytuacji finansowej (realizującymi programy naprawcze lub zobowiązanymi do wszczęcia procesu sanacyjnego), 10 bankami w likwidacji, 6 bankami w upadłości, 4 bankami, które przejęły przedsiębiorstwa bankowe innych banków. Realizując to zadanie:

- prowadzono bieżącą analizę sytuacji banków (wraz z oceną realizacji programów naprawczych), na podstawie której opracowywano informacje dla KNB o tych bankach i o sytuacji banków z nimi powiązanych, wraz z informacją o podjętych czynnościach nadzorczych i o propozycjach dalszych działań,
- zaopiniowano programy postępowania naprawczego 16 banków²⁴, z których 6 uzyskało akceptację Przewodniczącego KNB (pozostałe banki zostały zobowiązane do wprowadzenia korekt i uzupełnień),
- 6 banków komercyjnych, po uwzględnieniu opinii GINB, zostało zwolnionych przez

²² Wydano 3 opinie odnośnie emisji papierów bankowych oraz 14 opinii dla KPWiG w związku z wystąpieniami banków o zgodę na pełnienie funkcji depozytariusza. Opiniowano zmiany w statutach 11 banków, kandydatów na prezesów, członków zarządów banków oraz zmiany w akcjonariacie (32) oraz wnioski w sprawie połączenia banków (5).

²³ Interwencje podejmowano w wyniku stwierdzenia błędów bądź niedotrzymania przez banki terminów przesłania sprawozdawczości do NBP, stwierdzenia naruszeń przepisów ustawowych lub regulacji nadzorczych (art. 22 i art. 71 ustawy Prawo bankowe – odpowiednio 6 i 4 przypadki) oraz w przypadku stwierdzenia różnic pomiędzy bankami w klasyfikacji należności od tego samego kredytobiorcy.

²⁴ 14 dotyczyło samodzielnej ich sanacji, a 2 związane były z restrukturyzacją przejmowanych przedsiębiorstw bankowych.

Zarząd NBP, z utrzymywania rezerwy obowiązkowej. Decyzja dotycząca jednego z tych banków weszła w życie z dniem 2 stycznia 2001 r. Kwota zwolnionych środków rezerwy w 2000 r. wyniosła 474,5 mln zł,

- w przypadku banków, których program postępowania naprawczego nie był wystarczający lub jego realizacja nie była należyta, przedstawiano KNB propozycje następujących działań: ustanowienia zarządu komisarycznego (3), przejęcia przez inny bank (3), żądania zwołania NWZA (4), zawieszenia działalności (2)²⁵, które w drodze uchwały zostały przyjęte,
- zorganizowano przetargi na badanie sprawozdań finansowych 2 banków.

Ponadto, GINB prowadził współpracę z Bankowym Funduszem Gwarancyjnym. BFG był informowany o nałożeniu na banki obowiązku wszczęcia procesu postępowania naprawczego oraz o akceptacji lub odrzuceniu programu naprawczego²⁶.

8.3.3. Kompleksowa analiza sytuacji sektora bankowego

Prowadzona przez GINB kompleksowa analiza sytuacji sektora bankowego obejmowała:

- opracowywanie kwartalnych *Ocen sytuacji ekonomicznej banków*, stanowiących podstawowe źródło informacji o sytuacji polskiego sektora bankowego²⁷, oraz sporządzanie, na ich podstawie, *Syntezy sytuacji finansowej banków*²⁸,
- dokonanie rocznej *Oceny wpływu polityki pieniężnej, podatkowej i nadzorczej na rozwój banków w 1999 r.*,
- prowadzenie analizy wybranych obszarów działalności banków oraz opracowywanie bieżących informacji na potrzeby własne, Komisji Nadzoru Bankowego, Rady Polityki Pieniężnej, Zarządu NBP, organów władzy i administracji państwowej oraz innych jednostek zewnętrznych (w szczególności międzynarodowych organizacji i instytucji

---

²⁵ Jeden bank został przejęty przez inny bank, zaś w stosunku do drugiego (Banku Staropolskiego S.A. w Poznaniu) została wszczęta procedura upadłościowa.

²⁶ BFG był również informowany o działaniach podejmowanych przez KNB w stosunku do przypadków, w których powstała strata albo groźba jej wystąpienia, lub powstało niebezpieczeństwo niewypłacalności.

²⁷ Po przyjęciu przez KNB „Oceny ...” przekazywano ją Zarządowi NBP, RPP, Kierownictwu GINB oraz dyrektorom wybranych Departamentów NBP, przy czym „Ocenę ...” roczną za 1999 r. przekazano również Prezydentowi RP, Marszałkom Sejmu i Senatu, Premierowi oraz przewodniczącym wybranych komisji i podkomisji sejmowych i kierownikom wybranych urzędów centralnych.

²⁸ Są one udostępniane w wersji polskiej i angielskiej szerokim kręgom odbiorców (m.in. za pośrednictwem internetu).

finansowych)²⁹,

- sporządzanie dekadowych informacji o przestrzeganiu przez banki norm dopuszczalnego ryzyka walutowego, prowadzenie systemu ewidencji zagranicznych klientów banków oraz monitorowanie przebiegu konwersji na obligacje skarbowe wierzytelności banków z tytułu nieuregulowanych zobowiązań ochrony zdrowia.

8.4. Zadania inspekcyjne

Zadania inspekcyjne realizowane przez GINB w 2000 r. koncentrowały się na kontynuowaniu i intensyfikacji procesu inspekcji na miejscu w bankach komercyjnych i spółdzielczych, oddziałach i przedstawicielstwach banków zagranicznych. Równolegle tworzono, rozwijano i doskonalono inspekcyjne procedury nadzorcze oraz opracowywano metodologię badań poszczególnych rodzajów ryzyka występującego w działalności banków. Duże znaczenie przywiązywano do stwarzania podstaw do wszechstronnego, profesjonalnego rozwoju zawodowego inspektorów nadzoru bankowego.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2000 r. nadzorowi inspekcyjnemu podlegały:

- 73 banki komercyjne – bez banków w likwidacji oraz w stanie upadłości (w roku 1999 – 77),
- 680 banków spółdzielczych (w roku 1999 – 781),
- 32 przedstawicielstwa banków zagranicznych (w roku 1999 – 32).

Przedstawiając zadania inspekcyjne, należy odnieść się do:

- czynności kontrolnych wykonywanych w bankach komercyjnych i spółdzielczych,
- w oddziałach banków oraz w przedstawicielstwach banków zagranicznych,
- zakresu przeprowadzanych inspekcji,
- metodologii i narzędzi nadzorczych.

8.4.1. Czynności kontrolne wykonywane w bankach komercyjnych i spółdzielczych, oddziałach banków i przedstawicielstwach banków zagranicznych

W 2000 r. GINB przeprowadził następujące czynności kontrolne:

- 138 inspekcji kompleksowych, w tym:

---

²⁹ Dla potrzeb KNB opracowano m.in. informacje dotyczące zaangażowania banków komercyjnych wobec grupy Daewoo, skutków ewentualnego przejęcia przez HypoVereinsbank AG Niemcy Banku Austria AG w Austrii oraz działalności tzw. banków samochodowych.

- 17 inspekcji w bankach komercyjnych,
- 4 inspekcje w dużych bankach spółdzielczych o sumie bilansowej powyżej 100 mln zł,
- 117 inspekcji w pozostałych bankach spółdzielczych,
- 149 inspekcji problemowych, w tym:
  - 21 inspekcji planowanych w bankach komercyjnych obejmujących wybrane obszary działalności banków,
  - 6 inspekcji nieplanowanych w bankach komercyjnych obejmujących wybrane obszary działalności banków,
  - 21 inspekcji w bankach komercyjnych, dotyczących stopnia przestrzegania przez banki uchwały Nr 4/98 KNB z dnia 30 czerwca 1998 r. w sprawie trybu postępowania banków w przypadkach prania pieniędzy oraz ustalenia wysokości kwoty i warunków prowadzenia rejestru wpłat gotówkowych powyżej określonej kwoty, oraz danych o osobach dokonujących wpłat, na rzecz których wpłata została dokonana (Dz. Urz. NBP Nr 18, poz. 40),
  - 5 inspekcji w dużych bankach spółdzielczych, o sumie bilansowej powyżej 100 mln zł,
  - 96 inspekcji w pozostałych bankach spółdzielczych,
- 2 czynności związane z zawieszeniem banku,
  - czynności związane z zawieszeniem jednego banku komercyjnego,
  - czynności związane z zawieszeniem jednego banku spółdzielczego,
- 15 postępowań wyjaśniających,
  - 10 postępowań wyjaśniających w bankach komercyjnych,
  - 5 postępowań wyjaśniających w bankach spółdzielczych,
- 1 kontrola związana z przygotowaniem banku do rozpoczęcia działalności operacyjnej.
- 20 inspekcji w przedstawicielstwach banków zagranicznych.

Czynności kontrolne przeprowadzone były na podstawie zatwierdzonego przez Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego planu inspekcji na rok 2000. Nadrzędną zasadą przy formułowaniu zarówno planu inspekcji, jak i harmonogramu inspekcji w 2000 r. było wykorzystanie centralnego planowania i zarządzania procesem inspekcyjnym w sposób zapewniający optymalne wykorzystanie składu personalnego zespołów inspekcyjnych i efektywne dostosowanie liczebności zespołów, a także określenie i wyznaczenie

niezbędnego czasu przeznaczanego na prowadzenie inspekcji adekwatnie do wielkości ryzyka danego obszaru działania banku.

8.4.2. Zakres przeprowadzonych inspekcji

Zakres przeprowadzanych inspekcji obejmował: badanie obszarów działalności banków, przestrzeganie przez banki trybu postępowania w przypadku prania pieniędzy, przestrzeganie zakresu działalności oraz poprawności prowadzenia ewidencji księgowej przez przedstawicielstwa banków zagranicznych oraz zadania inspekcyjne, zlecone przez Zarząd NBP.

Inspektorzy podczas wykonywania czynności kontrolnych na miejscu w bankach koncentrowali się na badaniu ryzyka bankowego i adekwatności procesu zarządzania tym ryzykiem. Inspekcje obejmowały ocenę ryzyka kredytowego, ryzyka płynności, operacji walutowych oraz stopy procentowej. Analizowano również wynik finansowy i adekwatność kapitału, a także zarządzanie bankiem oraz mechanizmy kontroli i rewizji wewnętrznej. Ponadto, przedmiotem czynności inspekcyjnych było przestrzeganie przepisów prawa i regulacji nadzorczych oraz regulacji wewnętrznych.

W 2000 roku GINB przeprowadził 21 inspekcji problemowych, związanych z przestrzeganiem przez banki przepisów art. 106 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe oraz uchwały Nr 4/98 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 30 czerwca 1998 r.³⁰ Na mocy tej uchwały banki zobowiązane były do przesyłania do GINB wewnątrzbankowych programów przeciwdziałania praniu pieniędzy. Weryfikacja regulacji następowała w bankach podczas prowadzonych inspekcji problemowych, gdzie kompleksowo sprawdzana była realizacja postanowień ww. uchwały oraz wewnątrzbankowych programów przeciwdziałania praniu pieniędzy. Najczęściej występującą nieprawidłowością merytoryczną był brak analizy danych gromadzonych w rejestrach, co uniemożliwiało bankom efektywne wywiązywanie się z obowiązku rozpoznawania transakcji podejrzanych.

W ramach prowadzonych działań, GINB przedstawił KNB propozycje postępowania wobec banków w zakresie przeciwdziałania procederowi prania brudnych pieniędzy. Propozycje te zostały zaakceptowane, a następnie realizowane przez GINB.

W 2000 r. GINB przeprowadził inspekcje w 20 przedstawicielstwach. Tematykę inspekcji stanowiły zagadnienia związane z przestrzeganiem zakresu działalności,

---

³⁰ Uchwała KNB w sprawie trybu postępowania banków w przypadkach prania pieniędzy oraz ustalenia wysokości kwoty i warunków prowadzenia rejestru wpłat gotówkowych powyżej określonej kwoty oraz danych o osobach dokonujących wpłaty i na rzecz których wpłata została dokonana (Dz. Urz. NBP Nr 18, poz. 40).

określonego w decyzjach zezwalających na ich funkcjonowanie, oraz prawidłowość prowadzenia ewidencji księgowej.

W roku 2000 przeprowadzono wiele inspekcji kompleksowych problemowych, podczas których przeprowadzano również kontrolę w zakresie zadań zleconych przez Zarząd NBP tj.:

- 138 inspekcji kompleksowych w bankach, obejmujących kontrole rozliczeń pieniężnych i rozrachunków międzybankowych,
- 9 inspekcji kompleksowych i 3 inspekcje problemowe w bankach komercyjnych, obejmujące kontrole w zakresie prawidłowości naliczania i odprowadzania wymaganej wysokości rezerwy obowiązkowej w bankach,
- 5 inspekcji kompleksowych w bankach, obejmujących kontrole sprawozdawczości banków w odniesieniu do zagadnień związanych ze statystyką bilansu płatniczego.

8.4.3. Metodologia i narzędzia nadzorcze

W 2000 roku zaktualizowana została dotychczasowa wersja *Podręcznika inspekcji na miejscu*, który służy inspektorom nadzoru jako praktyczny przewodnik i narzędzie pomocne w planowaniu i przeprowadzaniu inspekcji w kluczowych obszarach działalności banku oraz głównych obszarach ryzyka. Celem podręcznika jest przedstawienie jednolitych, usystematyzowanych i wewnętrznie spójnych zasad przeprowadzania inspekcji w bankach tak, aby proces badania i oceny sytuacji finansowej oraz zarządzania bankiem był oparty na przejrzystych, uporządkowanych i właściwych zasadach zgodnych z prawem oraz najlepszymi zasadami praktyki nadzorczej.

Celem dokonanej nowelizacji wersji podręcznika z 1997 roku było przede wszystkim dostosowanie go do zmian w przepisach ustawy *Prawo bankowe*. Tam, gdzie to było uzasadnione, starano się także wskazać na przewidywane kierunki zmian w przepisach oraz na międzynarodowe standardy i praktykę stosowaną przez banki i instytucje nadzorcze innych krajów. Zaktualizowana wersja podręcznika dostosowana jest także do zmian, które następują w podejściu nadzorczym do oceny ryzyka związanego z działalnością bankową.

Ponadto, GINB w 2000 r., w zakresie metodologii i narzędzi nadzorczych, realizował następujące zadania:

- wdrożono metodologię systemu oceny punktowej, w tym panel oceniający³¹,
- opracowano metodologię przygotowania protokołu z inspekcji,
- opracowano materiały z zakresu metodologii inspekcji *Metody pomiaru ryzyka stopy procentowej* oraz *Wytyczne do badania oddziałów*,
- opracowano projekty materiałów z zakresu metodologii inspekcji: *Organizacja spotkania z zarządem* oraz *System transferowej ceny pieniądza w banku komercyjnym*,
- przeprowadzono szkolenia dla inspektorów nadzoru m.in. w ramach szkolenia nt. procedur inspekcji w zakresie płynności, ryzyka stopy procentowej oraz bankowości elektronicznej.

8.5. Zadania związane z sektorem bankowości spółdzielczej³²

Konsekwentna polityka GINB, realizowana przy udziale banków regionalnych/zrzeszających, spowodowała wzmocnienie procesu kapitalizacji banków spółdzielczych. W wyniku tego działania 99 banków spółdzielczych połączyło się z innymi bankami, 3 zostały przejęte przez inne banki. Według stanu na koniec grudnia 1999 r. działało w Polsce 781 banków spółdzielczych, a rok później 680.

GINB na bieżąco dokonywał analizy i oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej w celu identyfikacji występujących trendów i zagrożeń w działalności banków. W 2000 roku przygotowano 86 projektów zaleceń poinspekcyjnych dla banków, oraz 18 upomnień dla zarządów banków spółdzielczych, których ocena działalności na podstawie przeprowadzonej inspekcji mogła stwarzać zagrożenie dla dalszej działalności banku.

Sprawując nadzór nad działalnością banków z sektora bankowości spółdzielczej, GINB w 2000 roku:

- obserwował i analizował realizację 122 programów postępowania naprawczego w sektorze spółdzielczym – na koniec 2000 r. 114 banków spółdzielczych realizowało program postępowania naprawczego, czyli o 33 banki mniej niż w 1999 r.,
- w przypadku 32 banków, tj. o 35 banków mniej niż w 1999 r., opiniował programy

³¹ Panel oceniający tworzą m.in. kierujący inspekcją, terenowi koordynatorzy inspekcji oraz mikroanalitycy sprawujący bezpośredni nadzór analityczny „zza biurka”. Zasadniczym zadaniem panelu jest obiektywne i niezależne ustosunkowanie się do propozycji oceny banku i uzasadnień proponowanych przez kierującego inspekcją. W praktyce oznacza to, że panel przyznaje ocenę punktową bankowi, uprzednio upewniając się, że proponowana ocena odzwierciedla faktyczną sytuację ekonomiczno-finansową banku, jest ona dobrze uzasadniona i wyważona.

³² W skład sektora bankowości spółdzielczej na dzień 31 grudnia 1999 r. wchodziło: 781 banków spółdzielczych, 11 banków regionalnych/zrzeszających oraz BGŻ S.A.

postępowania naprawczego lub zmiany do realizowanych programów wymagające akceptacji KNB z czego:

- 25 banków wykazywało stratę z lat ubiegłych,
- 3 banki, po uwzględnieniu wyników inspekcji kompleksowej, wykazywały stratę bieżącą,
- w 4 bankach wystąpiło zagrożenie powstania straty,
- w przypadku 2 banków przedłożył KNB propozycję, ustanowienia kuratora nadzorującego wykonanie postępowania naprawczego,
- w przypadku 17 banków zaopiniował wnioski o zwolnienie z obowiązku odprowadzania i utrzymywania rezerwy obowiązkowej, tj. o 22 wnioski mniej niż w 1999 r. Uwzględniając również opinie z końca 1999 r., Zarząd NBP zwolnił 21 banków spółdzielczych z obowiązku utrzymywania rezerwy obowiązkowej. Kwota zwolnionej rezerwy w 2000 r. wyniosła 58,4 mln zł,
- w przypadku 6 banków wnioskował do KNB o wydanie zezwolenia na nieuwzględnianie w pomniejszeniach funduszy podstawowych straty z lat ubiegłych, czyli o 19 wniosków mniej niż w 1999 r.,
- dla wszystkich banków realizujących program naprawczy sporządzał kwartalną informację o stopniu realizacji przyjętych założeń sanacyjnych oraz przygotowywał informację dla KNB o sposobie realizacji programów postępowania naprawczego przez banki spółdzielcze.

Realizowane w 2000 r. przez GINB działania, w porównaniu z 1999 r., doprowadziły do poprawy sytuacji w sektorze bankowości spółdzielczej. GINB na bieżąco analizował sytuację w sektorze bankowości spółdzielczej i przedstawiał KNB odpowiednie informacje i wnioski dotyczące dalszych działań, mających na celu wzmocnienie tego sektora.

W 2000 roku 101 banków spółdzielczych kontynuowało postępowania upadłościowe bądź likwidacyjne. GINB przygotował:

- 5 projektów opinii KNB dotyczących warunków nabycia przedsiębiorstwa bankowego w upadłości,
- 2 projekty decyzji KNB w sprawie zatwierdzenia rachunku z przeprowadzonej likwidacji,
- liczne projekty wystąpień KNB w kwestiach dotyczących procedury upadłościowej i likwidacyjnej, skierowanych do syndyków, likwidatorów oraz właściwych sądów.

GINB przygotował dla KNB informację o bankach sektora spółdzielczego, realizujących programy postępowania naprawczego, ze szczególnym uwzględnieniem tych spośród nich, w których realizacja programów była niewystarczająca.

GINB przygotowywał projekty decyzji KNB, dotyczące ustanowienia kuratora nadzorującego wykonanie programu naprawczego przez bank, ustanowienia zarządu komisarycznego, przejęcia banku przez inny bank, likwidacji banku, zawieszenia działalności banku, które po rozpatrzeniu zostały przyjęte przez KNB, i tak:

- w przypadku jednego banku, w którym biegły rewident stwierdził występowanie niedoboru aktywów, przygotowano propozycję zawieszenia, a następnie przejęcia tego banku przez inny bank spółdzielczy,
- w przypadku jednego banku przygotowano propozycję zawieszenia w czynnościach Prezesa Zarządu Banku,
- w przypadku 2 banków przygotowano propozycję ustanowienia kuratora nadzorującego wykonanie programu postępowania naprawczego,
- w przypadku 7 banków przygotowano propozycję wydania zezwolenia na połączenie banków.

GINB opracował i przygotował projekty decyzji KNB w sprawie 51 wniosków banków spółdzielczych o zaliczenie do funduszy uzupełniających banku, przyjętych na okres co najmniej pięciu lat, środków otrzymanych od banku regionalnego w formie pożyczki podporządkowanej.

IX DZIAŁALNOŚĆ WŁASNA

9.1. Zarządzanie zasobami ludzkimi

9.1.1. Zatrudnienie w NBP

W 2000 r. przeciętne zatrudnienie w NBP wynosiło 6.319 etatów i zmniejszyło się w stosunku do 1999 r. o 3 etaty. Wśród zatrudnionych przeważały kobiety, które na stanowiskach nierobotniczych stanowiły 73,7% (1999 r. – 74,4%), robotniczych i pokrewnych – 25,3% (1999 r. – 26,8%).

Strukturę wiekową pracowników charakteryzuje znaczny udział (28,4%) osób w wieku do 35 lat, jednak od 1989 r. wykazuje on stałą tendencję malejącą (w 1997 r. - 31,7%, a w 1999 r. – 29,7%). Udział osób powyżej 55 lat wyniósł 8,8% (w 1999 r. – 9,0%).

W 2000 r. w dalszym ciągu rosła liczba pracowników z wyższym wykształceniem i na koniec roku wyniosła 2.086 osób, tj. 43,3% (w 1999 r. – 40,8%) ogółu zatrudnionych na stanowiskach nierobotniczych. Udział pracowników nie mających średniego wykształcenia wyniósł 4,9% (w 1999 r. – 5,2%). Wykształcenie uzupełniało 449 pracowników, z tego 404 w szkołach wyższych i 45 w szkołach średnich.

9.1.2. Podnoszenie kwalifikacji pracowników NBP

W 2000 r. nadal dużą wagę przywiązywano do szkolenia pracowników. Nasilenie zainteresowania różnymi formami podnoszenia kwalifikacji zawodowych i językowych znajdowało swoje uzasadnienie w realizacji postanowienia Zarządu NBP o utworzeniu grupy pracowników przewidzianych do bezpośredniej współpracy z Europejskim Systemem Banków Centralnych i międzynarodowymi instytucjami nadzorczymi.

9.1.2.1. Podstawowe formy podnoszenia kwalifikacji

W roku 2000:

- Podnoszenie kwalifikacji pracowników NBP realizowane było głównie poprzez system szkolenia zawodowego w formie kursów i seminariów. W omawianym okresie zorganizowanymi formami szkolenia objęto 7.334 osoby. Tematyka kursów i seminariów, organizowanych w kraju i za granicą przez NBP oraz ważniejsze instytucje szkoleniowe, dotyczyła przeważnie specjalności informatycznych (przeszkolono w niej 2.067 osób; w 1999 r. – 2.638 osób) oraz bankowych (przeszkolono 1.147 osób; w 1999 r. – 476 osób). Duży udział, ze względu na ich wagę i aktualność, miały seminaria poświęcone różnym

dziedzinom prawa, m.in. bankowego, dewizowego, pracy, ustawom dotyczącym reformy ubezpieczeń społecznych, funduszy emerytalnych, informacji niejawnych, ochrony danych osobowych, ubezpieczeń majątkowych, VAT oraz zarządzaniu.

- Kontynuowano naukę języków obcych w formie kursowej (lektoraty 4- i 5 letnie) dla 320 osób. Jednocześnie wprowadzono nowe, intensywne formy nauczania języka angielskiego, których celem było doskonalenie umiejętności językowych. Formami tymi objęto około 60 osób. Uruchomiono ponadto specjalistyczny kurs przygotowawczy do egzaminu przed Komisją - *London Chamber of Commerce and Trade /SEFIC/* dla 43 pracowników Centrali NBP. W tym samym czasie przed wymienioną wyżej Komisją zdało egzamin 18 pracowników.
- W specjalistycznym doskonaleniu w formie studiów podyplomowych uczestniczyło 120 pracowników, w tym 75 pracowników z Centrali NBP. Jednocześnie 74 pracowników (z Centrali NBP – 40) ukończyło studia podyplomowe. Najczęściej wybieranym kierunkiem była integracja europejska, a następnie bankowość. W tym samym czasie 13 pracowników podjęło studia doktoranckie.
- Szkolenia za granicą, w bankach i instytucjach finansowych - w formie udziału w seminariach i warsztatach oraz w formie specjalistycznych wizyt studyjnych poświęconych dostosowywaniu rozwiązań funkcjonujących w NBP do wymogów UE - odbyło 406 pracowników NBP (szkolenia - 267, wizyty studyjne - 139 osób).
- Istotne znaczenie dla szkoleń organizowanych dla pracowników Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego miało zakończenie misji pomocowej Agencji Stanów Zjednoczonych do spraw Rozwoju Międzynarodowego (*United States Agency for International Development – USAID*). W ciągu ostatniej dekady firma Barents LLC, finansowana przez USAID, przeszkoliła blisko 500 pracowników GINB. W roku 2000 w szkoleniach krajowych uczestniczyło ponad 300 pracowników GINB. Główne zagadnienia kursów specjalistycznych koncentrowały się wokół obszarów, które stanowią wyzwanie dla polskiego nadzoru bankowego. Należały do nich szkolenia z zakresu: badania ryzyka występującego w działalności banków, analizy kredytowej, pogłębionej analizy ekonomiczno-finansowej, zagadnień prawnych, informatycznych, rachunkowości oraz instrumentów pochodnych. Tematyka szkoleń zagranicznych organizowanych dla GINB dotyczyła zagadnień związanych z wprowadzanymi przez Komitet Bazylejski Nową Strukturą Adekwatności Kapitałowej oraz metodologią Podstawowych Zasad Efektywnego Nadzoru Bankowego, prowadzeniem nadzoru skonsolidowanego,

bankowością elektroniczną, swobodą świadczenia usług i przepływu kapitału oraz metodologią zarządzania ryzykiem. Łącznie w roku 2000 w szkoleniach zagranicznych wzięło udział 45 pracowników Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego.

9.1.2.2. Egzaminy dla kandydatów na inspektora nadzoru bankowego

Wypełniając delegację, zawartą w art. 30 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim, przeprowadzono dziewięć sesji egzaminacyjnych dla kandydatów na inspektora nadzoru bankowego, podczas których tytuł inspektora nadzoru bankowego uzyskało 296 pracowników pionu inspekcyjnego oraz 3 pracowników GINB, którzy sprawują nadzór analityczny „zza biurka”.

9.1.3. Pozostałe zagadnienia z zakresu polityki kadrowej

9.1.3.1. Opis i wycena stanowisk pracy

W 2000 r. zrealizowano I etap zadania, dotyczącego opisu i wyceny stanowisk pracy w Narodowym Banku Polskim. Jest to pierwszy krok na drodze do wprowadzenia wartościowania i wyceny pracy, jako podstawy budowania systemu wynagradzania pracowników NBP. Działania te są zgodne z planowanym wejściem NBP do Europejskiego Systemu Banków Centralnych.

9.1.3.2. Grupa pracowników przewidzianych do współpracy z ESBC i międzynarodowymi instytucjami nadzorczymi

Ponadto, utworzono grupę pracowników przewidzianych do bezpośredniej współpracy z ESBC i międzynarodowymi instytucjami nadzorczymi. Grupa ta na koniec 2000 r. liczyła 308 pracowników. Lista osób nie jest zamknięta, przewidziano jej okresową aktualizację. Pracownicy wytypowani do bezpośredniej współpracy z ESBC i zagranicznymi instytucjami nadzorczymi są traktowani priorytetowo przy doborze kandydatów na wszystkie formy doskonalenia kwalifikacji.

9.1.3.3. Pracowniczy Program Emerytalny

W okresie od marca do grudnia 2000 r. prowadzono prace nad utworzeniem Pracowniczego Programu Emerytalnego, którego wprowadzanie rozpoczęło się od stycznia 2001 roku.

9.2. Wewnętrzna działalność informacyjna

W 2000 r. prowadzono przygotowania do uruchomienia – z początkiem 2001 r. - intranetu, tj. wewnętrznej sieci informacyjnej. Zawiera ona dane, dotyczące struktury organizacyjnej Narodowego Banku Polskiego, charakterystykę jego działalności wydawniczej, szkoleniowej, socjalnej, informacje nt. związków zawodowych, a także omówienie najnowszych wydarzeń w NBP – spotkań, seminariów, konferencji. Ponadto, poprzez stronę intranetową możliwy jest dostęp do ogólnodostępnych baz danych NBP oraz katalogu Centralnej Biblioteki Ekonomicznej, a także do kopii strony www.nbp.pl.

Podobnie jak w roku ubiegłym, wydawano *List Informacyjny NBP* (nr 131-171), adresowany do pracowników banku.

9.3. Zarządzanie zasobami majątkowymi

Najważniejsze zadania inwestycyjne realizowane w 2000 r. dotyczyły:

- budowy i modernizacji obiektów NBP, w tym pomieszczeń skarbcowych oraz sal operacyjnych,
- instalacji zabezpieczeń bankowych,
- mechanizacji czynności kasowo-skarbcowych, tj. zakupu maszyn oraz urządzeń kasowo-skarbcowych do liczenia, sortowania i pakowania monet i banknotów,
- dostosowania do wymagań Unii Europejskiej systemu teleinformatycznego NBP, w tym :
  - zakupu oprogramowania do wspomagania planu ciągłości działania systemu teleinformatycznego NBP z uwzględnieniem zadań wynikających z realizacji programu Phare 2000,
- poprawy warunków bezpieczeństwa pracy pracowników, tj.:
  - modernizacji instalacji przeciwpożarowej, wentylacyjno – klimatyzacyjnej, wodno-kanalizacyjnej oraz centralnego ogrzewania,
  - modernizacji obiektów i pomieszczeń bankowych oraz ich otoczenia.

W 2000 r. na 116 zadań inwestycyjnych w NBP poniesiono nakłady finansowe o łącznej wartości 147.060 tys. zł (w roku 1999 - 150.521 tys. zł). Dzięki zrealizowanym inwestycjom uzyskano poniższe efekty :

- została zwiększona i zmodernizowana powierzchnia istniejących pomieszczeń bankowych m.in. w postaci: budowy obiektu NBP dla potrzeb zasilania banków w O/O w Gdańsku, budowie Wydziału Zasilania w O/O we Wrocławiu,

- zostały wykonane dalsze zabezpieczenia obiektów bankowych przed napadem, włamaniem i przed pożarem, oraz dostosowano wydzielone strefy i pomieszczenia do wymagań ochronnych,
- nastąpiła dalsza poprawa istniejących rozwiązań funkcjonalnych w zespole obiektów bankowych i ich otoczeniu.

9.4. Obsługa informatyczna systemu bankowego oraz NBP

9.4.1. Przygotowanie systemu informatycznego NBP jako narzędzia umożliwiającego realizację funkcji NBP jako banku centralnego wchodzącego w skład Europejskiego Systemu Banków Centralnych

W roku 2000 NBP kontynuował zadania związane z dostosowaniem systemu informatycznego NBP do wymagań ESBC.

Prace koncentrowały się na:

- Modyfikacji systemów informatycznych przetwarzających dane na potrzeby bilansu płatniczego i międzynarodowej pozycji inwestycyjnej, polityki monetarnej i nadzorczej.
- Budowie nowego Zintegrowanego Systemu Księgowego, uwzględniającego wymagania stawiane przez Unię Europejską.
- Dostosowaniu systemu SORBNET oraz systemów rozrachunku papierów wartościowych SKARBNET i SEBOP do międzynarodowych standardów. W lipcu 2000 r. wdrożono w systemie informatycznym SORBNET obsługę wysokokwotowych zleceń klientowskich. W ten sposób został spełniony jeden z wymogów stawiany przez europejskie banki centralne, a sformułowany w postaci czwartej zasady określonej w raporcie *Minimum Common Features for Domestic Payment Systems* z listopada 1993 r., aby system RTGS przetwarzał wszystkie możliwe transfery wysokokwotowe. Transakcje ewidencjonowane w Centralnym Rejestrze Bonów Skarbowych oraz Rejestrze Bonów Pieniężnych są obecnie rozliczane w systemie SORBNET, obsługującym rachunki bieżące banków. Dzięki czemu zachowana jest postulowana zasada "same-day-funds" w stosunku do uczestników bezpośrednich systemu obrotu papierami wartościowymi.

9.5. Ochrona i zabezpieczenia

W roku sprawozdawczym kontynuowane były prace mające na celu zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w NBP. Zarząd NBP przyjął dokument *Polityka bezpieczeństwa*, określający realizowane lub konieczne do podjęcia w latach 2000 – 2003 działania w zakresie bezpieczeństwa.

9.5.1. Ochrona informacji niejawnych

W 2000 r. kontynuowano prace dostosowawcze do wymogów ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych, tj.:

- w zakresie bezpieczeństwa osobowego:
  - przeprowadzono zwykle postępowania sprawdzające przez pełnomocnika do spraw ochrony informacji niejawnych NBP,
  - wydano 390 poświadczeń bezpieczeństwa osobowego, w tym: 268 upoważniających do dostępu do informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „Zastrzeżone” i 122 oznaczonych klauzulą „Poufne”,
  - wykonywano niezbędne czynności związane z przeprowadzaniem poszerzonych postępowań sprawdzających,
  - przeszkolono 253 pracowników NBP posiadających dostęp do informacji niejawnych;
- w zakresie przystosowania systemów i sieci teleinformatycznych do przetwarzania informacji niejawnych:
  - rozpoczęto prace nad opracowaniem i wprowadzeniem dokumentacji systemów informatycznych do przetwarzania informacji niejawnych o klauzuli „Tajne” i „Poufne” na potrzeby nowobudowanej kancelarii tajnej w Centrali NBP oraz o klauzuli „Poufne” na potrzeby kancelarii tajnej w GINB,
  - zakupiono zestawy komputerowe posiadające odpowiedni certyfikat UOP, przeznaczone do przetwarzania informacji niejawnych w Centrali NBP oraz GINB,
  - 10 pracowników NBP ukończyło specjalistyczne szkolenia organizowane przez UOP, przygotowujące do pełnienia funkcji określonych w ustawie o ochronie informacji niejawnych z dnia 22 stycznia 1999 roku, tzn. funkcji inspektora bezpieczeństwa teleinformatycznego i administratora systemów i sieci teleinformatycznej.

9.5.2. Ochrona danych osobowych

W zakresie realizacji wymogów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych:

- uregulowano w formie uchwał Zarządu NBP funkcjonowanie ochrony danych osobowych w zakresie:
  - bezpieczeństwa systemów informatycznych Narodowego Banku Polskiego, w których przetwarzane są dane osobowe,

- postępowania osób zatrudnionych przy przetwarzaniu danych osobowych w sytuacji naruszenia ochrony tych danych w Narodowym Banku Polskim,
- zarządzania systemem informatycznym przetwarzającym dane osobowe w Narodowym Banku Polskim.
- sporządzono inwentaryzację systemów, w których przetwarzane są dane osobowe i złożono w Biurze Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych 40 wniosków o rejestrację;
- przeprowadzono cykl szkoleń z zakresu przepisów o ochronie danych osobowych dla:
  - administratorów systemów informatycznych – 36 osób,
  - administratorów bezpieczeństwa informacji, działających w poszczególnych jednostkach organizacyjnych - 29 osób,
  - osób zatrudnionych przy przetwarzaniu danych osobowych – ponad 500 osób.

9.5.3. Ochrona osób i mienia

Dla realizacji wymogów ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia podjęto następujące działania:

- w 14 obiektach jednostek organizacyjnych NBP powołano Wewnętrzne Służby Ochrony w miejsce działającej dotychczas Straży Bankowej,
- opracowano i uzgodniono z właściwymi komendantami wojewódzkimi Policji 39 planów ochrony obiektów NBP,
- przeprowadzono 11 aktualizacji wykazu obszarów, obiektów i urzędzeń ważnych dla interesu gospodarczego, bezpieczeństwa publicznego i innych ważnych interesów państwa.

Ponadto, w ramach zadań mających na celu stałe podnoszenie poziomu bezpieczeństwa obiektów NBP rozpoczęto w 13 oddziałach okręgowych oraz 3 oddziałach prace mające na celu dostosowanie wydzielonych stref i pomieszczeń do aktualnych wymagań ustawowych.

9.6. Wewnętrzna działalność rewizyjna

W 2000 r. w zakresie działalności rewizyjnej:

- zrealizowano 16 zagadnień na ogólną liczbę 18 przewidzianych w Planie działalności rewizyjnej NBP,
- przeprowadzono łącznie 109 rewizji, zarówno w komórkach organizacyjnych Centrali, jak i jednostkach organizacyjnych NBP.

Wyniki badań rewizyjnych wykazały:

- ogólnie pozytywne funkcjonowanie NBP w większości obszarów, które zostały poddane kontroli,
- w obszarach, w których stwierdzono nieprawidłowości wydano zalecenia do realizacji właściwym komórkom/ jednostkom organizacyjnym. Realizacja zaleceń będzie przedmiotem kontroli w roku 2001.

W celu doskonalenia mechanizmów i procedur kontroli wewnętrznej funkcjonalnej wprowadzono:

- formalny wymóg wprowadzenia mechanizmów kontrolnych,
- nowe zasady ich stosowania przez osoby pełniące funkcje kierownicze w komórkach i jednostkach organizacyjnych NBP na wszystkich szczeblach zarządzania.

W zakresie prac nad przekształceniem rewizji wewnętrznej w audyt wewnętrzny:

- kontynuowano prace związane ze stworzeniem systemu kontroli i audytu wewnętrznego dostosowanego do standardów obowiązujących w UE. Zadanie to przewidziano do realizacji m.in. w ramach Programu Phare 2000,
- przeprowadzono dwie rewizje kontroli aplikacji informatycznych na podstawie materiałów audytorskich otrzymanych z Banku Anglii.

X BILANS NBP I RACHUNEK WYNIKÓW

10.1. Bilans NBP i zmiany w jego strukturze w 2000 r.

Suma bilansowa aktywów i pasywów Narodowego Banku Polskiego, wynosząca na koniec grudnia 2000 r. 143.079,9 mln zł, spadła w 2000 r. o 3.629,4 mln zł, tj. o 2,5% w stosunku do końca 1999 r. Realnie aktywa i pasywa NBP spadły o 10,1%.

Podstawowe zmiany aktywów i pasywów w 2000 r. przedstawia tablica nr 14:

Tablica nr 14

Zmiany aktywów i pasywów w 2000 r.

Wyszczególnienie	Stan na		Zmiana	31.12.99
	31.12.99	31.12.2000		=100%
	w mln złotych			%
AKTYWA				
I. Aktywa podstawowe ogółem	142 807,1	140 990,8	-1 816,3	98,7
z tego:				
1. Złoto i należności w złocie odpowiadające międzynarodowym standardom czystości	3 980,0	3 735,0	-245,0	93,8
2. Pieniądze w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych	116 064,8	116 422,3	357,5	100,3
3. Należności w walutach obcych od instytucji krajowych	490,2	376,2	-114,0	76,7
4. Kredyty w walucie polskiej udzielone bankom krajowym	6 600,7	6 503,1	-97,6	98,5
5. Krajowe dłużne papiery wartościowe	15 671,4	13 954,2	-1 717,2	89,0
II. Pozostałe aktywa	3 902,2	2 089,1	-1 813,1	53,5
Ogółem suma bilansowa	146 709,3	143 079,9	-3 629,4	97,5
Pasywa				
I. Pieniądz gotówkowy w obiegu	43 375,3	38 564,1	-4 811,2	88,9
II. Dłużne papiery wartościowe NBP w obiegu	24 694,0	33 738,1	9 044,1	136,6
III. Zobowiązania w walucie polskiej	22 607,1	22 940,3	333,2	101,5
IV. Zobowiązania w walutach obcych	8 510,9	6 437,3	-2 073,6	75,6
V. Inne pasywa	9 520,6	6 704,2	-2 816,4	70,4
VI. Fundusze i rezerwy	35 703,9	29 683,9	-6 020,0	83,1
VII. Wynik finansowy	2 297,5	5 012,0	2 714,5	218,2

O zmianie poziomu sumy bilansowej w porównaniu z 31 grudnia 1999 r. zdecydował głównie :

po stronie aktywów:

- spadek krajowych dłużnych papierów wartościowych o 1.717,2 mln zł, tj. o 11%,
- spadek pozostałych aktywów o 1.813,1 mln zł, tj. o 46,5%, głównie w wyniku spadku różnic z wyceny o 1.185,6 mln zł,
- spadek wartości złota i należności w złocie, odpowiadającemu międzynarodowym standardom czystości, o 245,0 mln zł, tj. o 6,2%, w wyniku wyceny.

po stronie pasywów:

- spadek funduszy i rezerw o 6 020,0 mln zł, tj. o 16,9% głównie w wyniku spadku rezerwy na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych (spadek o 6.065,9mln zł, tj. o 17,8%),
- spadek pieniądza gotówkowego w obiegu w stosunku do stanu z 31.12.1999 r. o 4.811,2 mln zł tj. o 11,1%,
- przyrost dłużnych papierów wartościowych NBP w obiegu o 9.044,0 mln zł, tj. o 36,6%, w wyniku wzrostu zobowiązań z tytułu emisji bonów pieniężnych NBP, o 9.342,2 mln zł, tj. o 83,9%.

Zmiany wartości podstawowych składników bilansu spowodowały również zmiany w strukturze aktywów i pasywów NBP.

Udział podstawowych składników aktywów i pasywów NBP ilustruje tablica nr 15.

Struktura aktywów i pasywów NBP na koniec lat 1999 i 2000

Wyszczególnienie	Struktura		Zmiany
	31.12.99	31.12.00	
	%		
AKTYWA OGÓLEM	100,0	100,0	
I. Aktywa podstawowe ogółem	97,3	98,5	1,2
z tego:			
1. Złoto i należności w złocie odpowiadające międzynarodowym standardom czystości	2,7	2,6	-0,1
2. Pieniądze w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych	79,1	81,4	2,3
3. Należności w walutach obcych od instytucji krajowych	0,3	0,3	-
4. Kredyty w walucie polskiej udzielone bankom krajowym	4,5	4,5	-
5. Krajowe dłużne papiery wartościowe	10,7	9,7	-1,0
II. Pozostałe aktywa	2,7	1,5	-1,2
PASYWA OGÓLEM	100,0	100,0	
I. Pieniądz gotówkowy w obiegu	29,6	27,0	-2,6
II. Dłużne papiery wartościowe NBP w obiegu	16,8	23,6	6,8
III. Zobowiązania w walucie polskiej	15,4	16,0	0,6
IV. Zobowiązania w walutach obcych	5,8	4,5	-1,3
V. Inne pasywa	6,5	4,7	-1,8
VI. Fundusze i rezerwy	24,3	20,7	-3,6
VII. Wynik finansowy	1,6	3,5	1,9

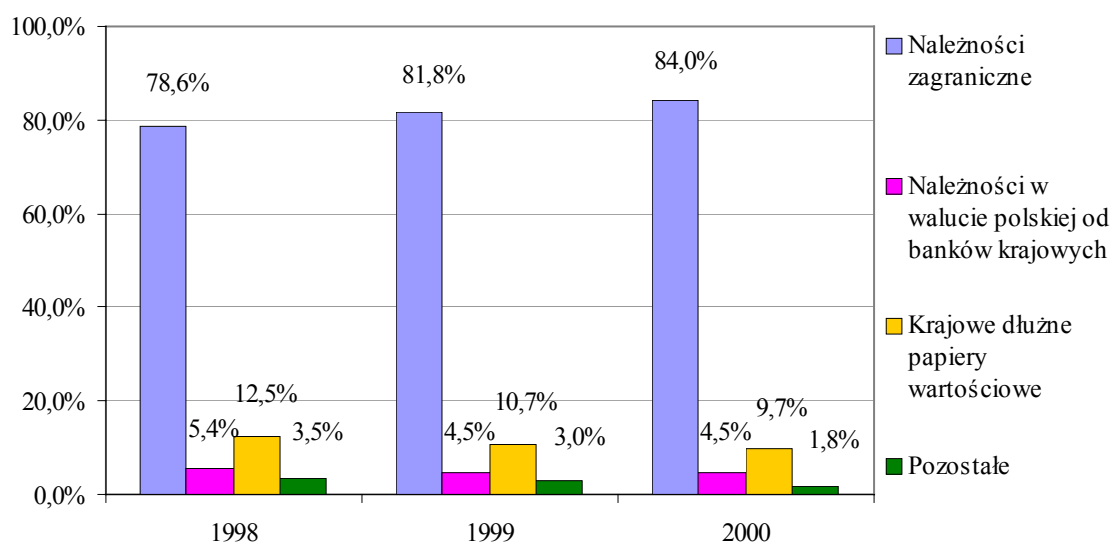
Główną pozycją w strukturze aktywów są pieniądze w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych, stanowiące ponad 81% majątku NBP (wzrost o 2,3 pkt. proc.). Udział tej pozycji w strukturze bilansu systematycznie wzrasta; w 1997 r. – 71,6%, w 1998 r. – 76,1% w 1999 r. – 79,1%.

Zmiana udziału krajowych dłużnych papierów wartościowych z 10,7% w 1999 r. do 9,7% na 31.12.2000 r. (spadek o 1,0 pkt. proc.) nie naruszyła dotychczasowej pozycji omawianego aktywów w strukturze sumy bilansowej ogółem.

Zmniejszenie udziału w strukturze bilansu pozostałych aktywów o 1,2 pkt. proc. (z 2,7% w 1999 r. do 1,5% w 2000 r.) dotyczy głównie różnic z wyceny (spadek o 0,9 pkt. proc.), co było rezultatem spadku wartości różnic w walutach obcych z wyceny zagranicznych dłużnych papierów wartościowych do wartości rynkowej.

Zmiany w strukturze aktywów NBP w latach 1998-2000 przedstawia wykres nr 10.

Zmiany w strukturze aktywów NBP w latach 1998-2000

Po stronie pasywnej najwyższy udział – 27,0% w sumie bilansowej ma pieniądź gotówkowy w obiegu, pomimo iż w porównaniu z 31.12.1999 r. udział ten spadł o 2,6 pkt. proc.

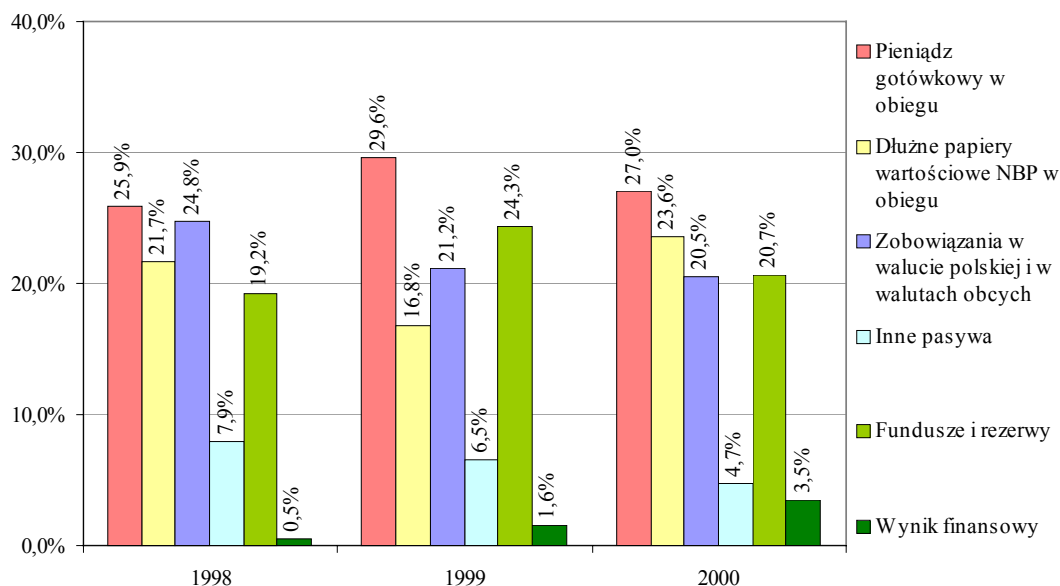
Dłużne papiery wartościowe NBP w obiegu zwiększyły swój udział w pasywach ogółem o 6,8 pkt. proc. Z 16,8% na koniec 1999 r. do 23,6% na 31.12.2000 r., głównie w wyniku wzrostu zobowiązań z tytułu emisji bonów pieniężnych NBP, których udział w strukturze bilansu wzrósł z 7,6% w 1999 r. do 14,3% w 2000 r.

Najwyższy spadek udziału w strukturze pasywów odnotowano w pozycji fundusze i rezerwy – o 3,6 pkt. proc. (z 24,3% w 1999 r. do 20,7% w 2000 r.) przede wszystkim w związku ze zmniejszeniem stanu rezerwy na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych.

Zmiany w strukturze pasywów NBP w latach 1998-2000 przedstawia wykres nr 11.

Wykres nr 11

Zmiany w strukturze pasywów NBP w latach 1998-2000

10.1.1. Aktywa

10.1.1.1. Złoto i należności w złocie odpowiadające międzynarodowym standardom czystości

Wartość złota i należności w złocie, odpowiadającym międzynarodowym standardom czystości na koniec grudnia 2000 r. była w porównaniu z końcem 1999 r. niższa o 245,0 mln zł, tj. o 6,2%. Powyższa zmiana spowodowana była przede wszystkim spadkiem ceny złota o 2,39 zł za 1 gram (z 38,71 zł w 1999 r. do 36,32 zł w 2000 r.).

10.1.1.2. Pieniądze w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych

Stan pieniędzy w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych na koniec 2000 r. ukształtował się na poziomie 116.422,3 mln zł i był o 357,5 mln zł, tj. o 0,3% wyższy od poziomu z 31.12.1999 r.

Kształtowanie się stanu omawianego aktyw w 2000 r. nie było równomierne i w znacznej mierze uzależnione było od poziomu kursu USD/PLN.

Najsilniejszy wzrost zanotowano w miesiącach: wrzesień-październik, kiedy wynosił on 6.932,2 mln zł (przy wzroście nominalnym w ujęciu dolarowym o 687,7 mln USD), głównie z powodu wzrostu kursu USD/PLN (wzrost o 0,15 zł) oraz w miesiącach marzec-kwiecień - wzrost o 3.832,1mln zł; przy spadku nominalnym w ujęciu dolarowym o 841,3 mln USD i wzroście kursu USD/PLN o 0,28 zł. Znaczny spadek pieniędzy w walutach obcych i

należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych zaobserwowano w lutym – spadek o 4.458,2 mln zł (w ujęciu dolarowym spadek o 711,3 mln USD) przy spadku kursu USD/PLN o 0,05 zł.

Jednakże najsilniejsze obniżenie wartości omawianego aktywów związane ze spadkiem kursu USD/PLN (spadek o 0,33 zł) odnotowano w grudniu. Wówczas to pieniądze w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych obniżyły się o 4.422,3 mln zł przy wzroście w ujęciu dolarowym o 1.086,2 mln USD.

Największy przyrost, podobnie jak w latach ubiegłych, dotyczył dewiz lokowanych w zagraniczne dłużne papiery wartościowe. W porównaniu z rokiem 1999 stan tych papierów (brutto) wraz z należnymi odsetkami i dyskontem wzrósł z 76.842,1 mln zł do 79.711,8 mln zł na koniec 2000 r., tj. o 2.869,7 mln zł (w ujęciu walutowym wzrost o 715,4 mln USD). Uwzględniając jednak korektę wartości księgowej zagranicznych dłużnych papierów wartościowych w wyniku spadku ich ceny rynkowej - w wysokości 269 mln zł - wartość księgowa omawianego aktywów wyniosła 79.442,9 mln zł. W strukturze pozycji bilansu - pieniądze i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych - zagraniczne dłużne papiery wartościowe stanowiły na koniec 2000 r. około 68,3% ogółu wartości.

Podstawowym składnikiem omawianego aktywów były w 2000r. **papiery wartościowe emitowane przez zagraniczne rządy**; w strukturze dłużnych papierów zagranicznych stanowiły one w 2000 r. 85,5% kwoty omawianego składnika (w 1999 r. stanowiły prawie 90,3%).

Do pozycji dłużnych papierów wartościowych zaliczane są również **papiery emitowane przez zagraniczne instytucje finansowe**. Stan tych papierów na koniec grudnia 2000 r. wyniósł 11.549,7 mln zł i był o 4.066,6 mln zł wyższy (tj. o 54,3%) od stanu z końca 1999r. (7.483,1 mln zł).

Lokaty krótkoterminowe zabezpieczone papierami wartościowymi z przyrzeczeniem odkupu wyniosły na koniec 2000 r. 4.160,5 mln zł. Ich stan w porównaniu z grudniem 1999 r. był niższy o 3.412,5 mln zł, tj. o 45,1%.

Rachunki bieżące i lokaty w bankach zagranicznych oraz instytucjach międzynarodowych w 2000 r. wzrosły o 1.317,3 mln zł, tj. o 5,5% z 23.783,4 mln zł na koniec 1999 r. do 25.100,7 mln zł na koniec grudnia 2000 r.

Zmiany w kształtowaniu się pieniędzy w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych w ujęciu nominalnym oraz ich strukturę przedstawia tablica nr 16.

Tablica nr 16

Zmiany stanów i struktury pieniędzy w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych w latach 1999-2000

Wyszczególnienie	Stan na:		Zmiany	Odpis aktualiz. w 2000 r.	Stan na 31.12.00 (po uwzględn. odpisu)	Struktura	
	31.12.99	31.12.00				31.12.99	31.12.00
	w mln złotych					w %	
Pieniądze w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych	116 064,8	116 691,3	621,1	269,0	116 422,3	100,0	100,0
z tego:							
- udziały RP w MFW	7 423,2	7 375,3	-47,9		7 375,3	6,4	6,3
- rachunki bieżące w bankach zagranicznych i instytucjach międzynarodowych	24,2	7,4	-16,8		7,4	-	-
- lokaty w bankach zagraniczn. i instytucjach międzynarod.	23 759,2	25 093,3	1 334,1		25 093,3	20,5	21,5
- zagraniczne dłużne papiery wartościowe	76 842,1	79 711,9	2 869,8	269,0	79 442,9	66,2	68,3
- lokaty terminowe zabezpieczone papierami z przyrzeczeniem odkupu	7 573,0	4 160,5	-3 412,5		4 160,5	6,5	3,6
- pożyczki udzielone instytucjom zagranicznym	9,5	4,4	5,1		4,4	-	-
- waluty obce	359,1	236,7	-122,4		236,7	0,3	0,2
- SDR	46,2	78,9	27,3		78,9	0,1	0,1
- pozostałe	28,3	22,9	-5,4		22,9	-	-

10.1.1.3. Krajowe dłużne papiery wartościowe

Drugie miejsce w strukturze bilansu zajmują **krajowe dłużne papiery wartościowe** – 9,7% - ogólnej sumy bilansowej.

W ujęciu nominalnym papiery te spadły z 15.671,4 mln zł na koniec 1999 r. do 13.954,2 mln zł na koniec 2000 r., tj. o 1.717,2 mln zł (o 11%).

W skład powyższych papierów wchodzi obligeacje skarbu państwa, obligacje emitowane przez banki krajowe oraz weksle przyjęte do dyskonta od banków krajowych, a spadek ich stanu był wypadkową:

- ◆ spadku stanu obligacji skarbu państwa o 2.058,6 mln zł,
- ◆ spadku należności z tytułu wykupionych weksli o 55,7 mln zł,
- ◆ spadku należności z tytułu obligacji emitowanych przez banki krajowe o 5,3 mln zł,

- ◆ rozwiązania odpisu aktualizującego z tytułu obniżenia wartości księgowej obligacji państwowych na kwotę 402,5 mln zł, w związku ze sprzedażą części obligacji konwersyjnych w 2000 r.

Kształtowanie się wielkości krajowych dłużnych papierów wartościowych prezentuje tablica nr 17.

Tablica nr 17

Krajowe dłużne papiery wartościowe

	Stan na 31.12.99	Odpis aktualiz.	Stan na 31.12.99r. /po uwzględ. odpisów/	Stan na 31.12.00	Odpis aktualiz.	Stan na 31.12.00 r. /po uwzględ. odpisów/	Struktura	
							31.12.99	31.12.00
w mln złotych							%	
Dłużne papiery wartościowe sektora rządowego	18 803,3	3 443,1	15 360,2	16 744,6	3 040,6	13 704,0	98,0	98,2
z tego:								
1. obligacje emisji 1991r.	3 242,5	-	3 242,5	2 649,7	-	2 649,7	20,7	19,0
2. obligacje skarbowe	15 560,8	3 443,1	12 117,7	14 094,9	3 040,6	11 054,3	77,3	79,2
Dłużne papiery wartościowe innych emitentów	311,2	0,0	311,2	250,2	0,0	250,2	2,00	1,8
z tego:								
1. weksle	267,4	-	267,4	211,7	-	211,7	1,7	1,5
2. obligacje emitowane przez banki krajowe	43,8	-	43,8	38,5	-	38,5	0,3	0,3
Ogółem:	19 114,5	3 443,1	15 671,4	16 994,8	3 040,6	13 954,2	100,0	100,0

Podstawową pozycją omawianej grupy aktywów są stanowiące ponad 98% ogółu tej grupy **dłużne papiery wartościowe sektora rządowego**.

Stan skonwertowanych obligacji skarbowych spadł w wyniku sprzedaży (w ujęciu brutto) o 1.465,9 mln zł, tj. o 9,4%.

Ogółem stan dłużnych rządowych papierów wartościowych spadł o 2.058,6 mln zł, zamykając się na koniec 2000 r. kwotą 16.744,6 mln zł, na co wpływ miała również spłata 2 rat obligacji nominowanych w USD (po 70 mln USD każda), a także ich wycena. Na koniec 2000 r. wartość obligacji nominowanych w USD wyniosła 639,5 mln USD, tj. 2.649,7 mln zł.

Stan dłużnych papierów wartościowych innych emitentów wyniósł na 31.12.2000 r. 250,2 mln zł, tj. o 61,1mln zł mniej niż w 1999 r. (spadek o 19,6%).

Zmiany w należnościach z tytułu dyskonta **weksli** w 2000 r. (spadek o 55,7 mln zł – z 267,4 mln zł w 1999 r. do 211,7 mln zł w 2000 r.) są wynikiem wykupu przez banki swoich weksli, zgodnie z porozumieniami zawartymi między NBP a bankami spółdzielczymi i komercyjnymi. W przypadku banków komercyjnych, które realizują własne programy postępowania naprawczego, kwoty weksli, przedkładanych corocznie przez banki do dyskonta w NBP w terminach określonych w porozumieniach, zmniejszają się o kwoty zwindykowanych należności straconych, na zasadach ustalonych w tychże porozumieniach.

Należności z tytułu **obligacji emitowanych przez banki krajowe** wyniosły na koniec 2000 r. 38,5 mln zł. W porównaniu z rokiem ubiegłym wartość omawianych należności spadła o 5,3 mln.

10.1.1.4. Kredyty w walucie polskiej udzielone bankom krajowym

Kredyty w walucie polskiej udzielone bankom krajowym, stanowiące 4,5% ogółu aktywów, spadły w 2000 r. o 97,6 mln zł, tj. o 1,5%, osiągając na koniec grudnia kwotę 6.503,1 mln zł.

Szczegółowe dane obrazujące kształtowanie się powyższych kredytów oraz ich strukturę przedstawia tablica nr 18.

Tablica nr 18

Zmiany stanów i struktury kredytów w walucie polskiej udzielonych bankom krajowym

	Stan na		Odpisy aktualizacyjne		Stan po uwzględnieniu odpisów		Struktura	
	31.12.99	31.12.00	31.12.99	31.12.00	31.12.99	31.12.00	31.12.99	31.12.00
	w mln złotych						%	
Kredyty w walucie polskiej udzielone bankom krajowym	6 602,2	6 504,6	1,5	1,5	6 600,7	6 503,1	100,0	100,0
z tego:								
- na rachunku	1 287,1	1 281,5	-	-	1 287,1	1 281,5	19,5	19,7
- lombardowe na restrukturyzację	-	466,0	-	-	-	466,0	-	7,2
- na inwestycje centralne	5 146,5	4 689,8	-	-	5 146,5	4 689,8	78,0	72,1
- na skup płodów rolnych	162,1	57,3	-	-	162,1	57,3	2,4	0,9
- bez określenia celu	5,0	8,5	-	-	5,0	8,5	0,1	0,1
- przeterminowane na realizację programu naprawczego	1,5	1,5	1,5	1,5	-	-	-	-

Główną pozycję w zadłużeniu kredytowym banków w okresie sprawozdawczym stanowiły **kredyty na inwestycje centralne**, zadłużenie banków z tego tytułu osiągnęło kwotę 4.689,8 mln zł na koniec 2000 r., tj. o 456,7 mln zł mniej niż na koniec grudnia 1999 r. Jego udział w ogólnym stanie zadłużenia kredytowego spadł z 78,0% w 1999 r. do 72,1% na koniec grudnia 2000 r.

Należności z tytułu wykorzystanych przez banki kredytów na inwestycje centralne nie mają jednak jednolitego charakteru. Prawie 65% stanu tych należności stanowi zadłużenie banków z tytułu kapitalizowanych odsetek, naliczonych od kredytów finansujących inwestycje centralne w okresie realizacji. Na koniec 2000 roku kredyt na kapitalizację odsetek wynosił 3.034,5 mln zł, wykazując w porównaniu z rokiem poprzednim spadek o 8,6%.

Udział kredytów na kapitalizację odsetek w należnościach z tytułu kredytu refinansowego na inwestycje centralne ogółem systematycznie wzrasta; w 1998 r.- 63,7%, w 1999 r. – 64,5%, a w 2000 r. – 64,7%.

Kształtowanie się zadłużenia banków z tytułu kredytów na inwestycje centralne w 2000 r. prezentuje tablica nr 19.

Tablica nr 19

Zmiany zadłużenia banków z tytułu kredytów na inwestycje centralne w 2000 r.

Treść	Stan na 31.12.99	Zmiany w 2000 r.				Stan na 31.12.00
		I kw	II kw	III kw	IV kw	
w mln złotych						
Kredyty na inwestycje centralne:	5 146,4	-91,7	-126,4	-91,7	-146,8	4 689,8
w tym:						
na kapitalizowane odsetki	3 320,4	-56,6	-84,8	-56,6	-87,9	3 034,5
Udział %	64,5	-	-	-	-	64,7

Okolo 92% ogólnej kwoty kredytu refinansowego na inwestycje centralne według stanu na koniec grudnia 2000 r. stanowił kredyt wykorzystywany przez Bank Polska Kasa Opieki S.A. (4.295,4 mln zł), finansujący budowę Elektrowni Opole.

Drugą znaczącą pozycją w strukturze (19,7% należności z tytułu kredytów udzielonych bankom krajowym) było zadłużenie Banku Handlowo-Kredytowego S.A. w

Katowicach w likwidacji. Na koniec 2000 r. wynosiło ono 1.281,5 mln zł i w porównaniu z końcem 1999 r. spadło o 5,6 mln zł. Spadek ten wynikał głównie ze spłaty odsetek naliczonych do dnia 30 marca 1992 r., które na 31.12.2000 r. wyniosły 98,4 mln zł.

Ponadto BHK S.A. jest zobowiązany do spłaty odsetek naliczanych od 1.04.1992 r.

Ich stan na koniec okresu sprawozdawczego zamykał się kwotą 1.183,1 mln zł.

Zmiany w stanie zadłużenia banków z tytułu pozostałych kredytów nie miały istotniejszego znaczenia, zarówno dla wielkości ogólnego zadłużenia banków, jak i struktury tego zadłużenia.

Udział kredytów lombardowych w puli kredytów ukształtował się na poziomie 466,0 mln zł, stanowiąc 7,2% ogółu omawianego aktywów, i wykorzystywany był przez banki głównie w terminach kończących okresy utrzymywania rezerw obowiązkowych w NBP.

Znaczenie i udział zadłużenia z tytułu redyskonta weksli w NBP w zadłużeniu banków ogółem uległo w 2000 r. dalszemu spadkowi (1% wobec 2,5% w 1999 r.) Spowodowane jest to stosunkowo wysoką stopą redyskonta, jak również zawężeniem finansowania poprzez redyskonto niemal wyłącznie do sektora cukrowniczego.

Nie uległa zmianie kwota zadłużenia przeterminowanego, postawionego w stan upadłości, Banku Agrobank S.A. (1,5 mln zł).

10.1.1.5. Należności w walutach obcych od instytucji krajowych

Należności w walutach obcych od instytucji krajowych stanowią na koniec grudnia 2000 r. 0,3% ogółu aktywów.

W porównaniu z grudniem 1999 r. ich stan wykazał spadek o 114,0 mln zł, tj. o 23,3%, zamykając się na 31.12.2000 r. kwotą 376,2 mln zł.

Zmiany w stanie należności w walutach obcych od finansowych instytucji krajowych i ich strukturę w 2000 r. przedstawiono w tabelicy 20.

Stan i struktura należności w walutach obcych od instytucji krajowych

Wyszczególnienie	Stan na	Stan na	Struktura	
	31.12.99	31.12.00	31.12.99	31.12.00
	w mln zł		%	
Należności w walutach obcych od instytucji krajowych	490,2	376,2	100,0	100,0
- lokaty wyrażone w walutach obcych w bankach krajowych	392,7	307,3	80,1	81,7
- kredyty odpożyczone bankom krajowym	97,5	68,9	19,9	18,3

Lokaty NBP wyrażone w walutach obcych w bankach krajowych charakteryzowały się tendencją spadkową. Na koniec grudnia 1999 r. wynosiły one 392,7 mln zł, stanowiąc 80,1% należności w walutach obcych od instytucji krajowych, na koniec 2000 r. spadły do poziomu 307,3 mln zł (74,2 mln USD), a ich udział w omawianych należnościach wzrósł do 81,7%.

Zmiana stanu omawianych lokat była wynikiem:

- częściowej spłaty lokat terminowych w Banku Handlowym w Warszawie S.A. w wysokości 20,4 mln USD (88,6 mln zł),
- wyceny lokat według kursu średniego USD.

Kredyty odpożyczone bankom krajowym na 31.12.2000 r. wykazały stan równy 68,9 mln zł. W porównaniu z rokiem ubiegłym spadły w wyniku spłat o 28,5 mln zł, tj. o 29,3%.

Kredyty udzielone bankom krajowym z linii kredytowej Natexis Banque, następcy prawnego Credit Nationale, na koniec 2000 r. wyniosły 102,6 mln FRF, tj. 60,3 mln zł i w porównaniu z grudniem 1999 r. spadły ogółem o 32,4 mln FRF, tj. o 24%, co w ujęciu złotowym wynosiło odpowiednio 25,5 mln zł i 29,7%.

Natomiast należności z tytułu kredytów udzielonych bankom krajowym z linii kredytowej Banku Światowego wyniosły ogółem na 31.12.2000 r. 2,1 mln USD, tj. 8,6 mln zł.

10.1.1.6. Pozostałe aktywa

W 2000 r. pozostałe aktywa spadły o 1.813,1 mln zł, tj. o 46,5%, osiągając na koniec grudnia kwotę 2.089,1 mln zł. W konsekwencji ich udział w strukturze ogólnej sumy aktywów spadł o 1,2 pkt. proc.

Kształtowanie się pozostałych aktywów oraz ich udział w ogólnej kwocie tego składnika aktywów przedstawia tablica nr 21.

Tablica nr 21

Stan i struktura pozostałych aktywów w latach 1999-2000

Wyszczególnienie	Stan na		Struktura	
	31.12.1999	31.12.2000	31.12.99	31.12.00
	w mln złotych		%	
Pozostałe aktywa	3 902,2	2 089,1	100,0	100,0
z tego:				
- środki trwałe i środki trwałe w budowie	646,7	699,8	16,6	33,5
- różnice z wyceny	1 454,6	269,0	37,3	12,9
- rozliczenie z tytułu kredytu libijskiego	372,2	254,7	9,5	12,2
- różne rozliczenia zagraniczne	263,5	243,6	6,8	11,7
- finansowy majątek trwały	213,0	245,4	5,5	11,7
- rozrachunki z tytułu sprzedaży majątku finansowego	161,2	143,3	4,1	6,8
- rozliczenia międzyokresowe czynne	556,0	3,5	14,2	0,2
- inne	235,0	229,8	6,0	11,0

O wysokości stanu pozostałych aktywów i zachodzących w nich zmian w ciągu roku zdecydowała głównie wysokość **różnic z wyceny**.

Decydujący wpływ na spadek omawianego aktywów miało obniżenie poziomu różnic z wyceny z tytułu wzrostu wartości rynkowej zagranicznych dłużnych papierów wartościowych z 1.402,8 mln zł w 1999 r. do 258,4 mln zł w 2000 r., tj. o 1.144,5 mln zł.

Istotny spadek, zarówno nominalny, jak i strukturalny **wykazały rozliczenia międzyokresowe czynne**, które spadły do 3,5 mln zł na 31.12.2000 r., tj. o 552,5 mln zł, osiągając w strukturze pozostałych aktywów 0,2% udział.

Wpływ na stan rozliczeń międzyokresowych czynnych miało ostateczne wprowadzenie od czerwca 2000 r. zasady memoriałowej, zgodnie z którą przychody i koszty (odsetki, dyskonto i premie) zalicza się do wyniku finansowego roku obrotowego, w którym zostały osiągnięte lub poniesione, bez względu na termin ich otrzymania lub zapłacenia.

Znaczącą pozycją w pozostałych aktywach są **środki trwale i środki trwale w budowie**. Ich stan na koniec grudnia 2000 r. wyniósł 699,8 mln zł, co oznacza wzrost o 53,1 mln zł, tj. o 8,2%.

Wartość rzeczowego majątku trwałego wzrosła przede wszystkim w związku z przekazaniem do użytku środków trwałych, w wyniku zakończenia zadań inwestycyjnych oraz dokonanego zakupu środków trwałych.

10.1.2. Pasywa

W pasywach bilansu Narodowego Banku Polskiego kierunek zmian był zróżnicowany. Wysokim tempem wzrostu charakteryzował się wynik finansowy (o 118,0%), ponadto wzrosły dłużne papiery wartościowe NBP w obiegu (o 36,6%). Pozostałe składniki pasywów wykazały tendencję zniżkową, poza zobowiązaniami w walucie polskiej, które ukształtowały się w 2000 r. na poziomie zbliżonym do osiągniętego w 1999 r.

10.1.2.1. Pieniądz gotówkowy w obiegu

Pieniądz gotówkowy w obiegu jest podstawowym składnikiem pasywów NBP. Na koniec 2000 r. jego udział w sumie bilansowej ogółem wynosił 27,0 %; w porównaniu z 1999 r. udział ten spadł o 2,6 pkt. proc. W ujęciu nominalnym pieniądz gotówkowy spadł o 11,1% w porównaniu z końcem 1999 r.

10.1.2.2. Dłużne papiery wartościowe NBP w obiegu

Dłużne papiery wartościowe NBP w obiegu są to bony pieniężne NBP oraz obligacje NBP, których wartość na koniec 2000 r. wzrosła o 9.044,1 mln zł, tj. o 36,6%.

W stosunku do sumy bilansowej ogółem stanowiły one 23,6%, tj. o 6,8 pkt. proc. więcej niż miało to miejsce w 1999 r.

Wysokość emisji dłużnych papierów wartościowych NBP kształtowała się pod wpływem realizowanych założeń polityki pieniężnej. Bony pieniężne emitowane przez NBP były wykorzystywane dla zaabsorbowania nadmiernej płynności banków oraz kształtowania stóp procentowych na rynku międzybankowym.

Stan bonów pieniężnych w obiegu (według wartości nominalnej) wyniósł na koniec grudnia 2000 roku 20.475,2 mln zł, co oznacza wzrost w stosunku do końca 1999 roku o 9.342,2 mln zł.

Zobowiązania z tytułu emisji obligacji NBP nie wykazały natomiast istotnej zmiany.

W 1999 roku ich wartość wynosiła 13.561,0 mln zł, a w 2000 r. – 13.262,9 mln zł.

Banki zakupiły obligacje długoterminowe, wyemitowane przez NBP we wrześniu 1999 r., za uwolnione środki wynikające z obniżenia stóp rezerwy obowiązkowej.

Wartość obligacji NBP w portfelach banków na 31.12.2000 r. wynosiła 13.027,3 mln zł. Odsetki do zapłacenia 235,6 mln zł.

Kształtowanie się wysokości zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych NBP było w ciągu roku zróżnicowane i wynikało ze skali przeprowadzonych operacji otwartego rynku.

Wysokość omawianego pasywu NBP zestawiono w tablicy nr 22.

Tablica nr 22

Dłużne papiery wartościowe NBP

Wyszczególnienie	Okres				
	31.12.99	31.03.00	30.06.00	30.09.00	31.12.00
	w mln złotych				
Dłużne papiery wartościowe NBP	24 694,0	33 272,0	34 177,7	29 181,4	33 738,1
- bony pieniężne NBP	11 133,0	19 217,3	19 927,9	14 633,2	20 475,2
- obligacje NBP	13 561,0	14 054,7	14 249,8	14 548,2	13 262,9

10.1.2.3. Fundusze i rezerwy

Znaczący wpływ na kształtowanie się pasywów w 2000 r. miał również poziom **funduszy i rezerw**. Podstawową pozycją tego pasywu jest **rezerwa na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych**.

Rezerwa ta na koniec 2000 r. stanowiła 19,6% ogólnej sumy bilansowej, w stosunku do stanu na koniec 1999 r. wartość nominalna spadła o 6.066,0 mln zł, tj. o 17,8%, a jej udział w strukturze pasywów spadł o 3,7 pkt. procentowego.

O jej poziomie zadecydował głównie poziom kursu złotego do dolara amerykańskiego (z 4,1483 zł w 1999 r. do 4,1432 zł w 2000 r.) oraz rozwiązanie rezerwy w kwocie 1.519,8 mln zł. Na ogólną kwotę rezerwy na koniec 2000 r. w wysokości 28.089,7 mln zł składały się wyniki dokonywanej od 1991 r. wyceny aktywów i pasywów NBP w walutach obcych z zastosowaniem kursu średniego obowiązującego na dzień bilansowy.

Wyniki te w odniesieniu do pieniędzy w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych oraz innych należności i zobowiązań w walutach obcych zwiększają

ich wartość wg aktualnego kursu średniego, a jednocześnie stanowią wartość rezerwy, będącej zabezpieczeniem ryzyka kursowego.

10.1.2.4. Zobowiązania w walucie polskiej

Zobowiązania w walucie polskiej ukształtowały się na poziomie 22.940,3 mln zł i w porównaniu z grudniem 1999 r. wzrosły o 333,2 mln zł.

Kształtowanie się zobowiązań w walucie polskiej oraz ich strukturę przedstawiono w tabelicy nr 23.

Tablica nr 23

Zobowiązania w walucie polskiej

Wyszczególnienie	Stan na:		Zmiany	Struktura	
	31.12.99	31.12.00		31.12.99	31.12.00
	w mln złotych			%	
Zobowiązania w walucie polskiej	22 607,1	22 940,3	333,2	100,0	100,0
z tego:					
- zobowiązania wobec banków krajowych	9 435,3	11 039,6	1 604,3	41,7	48,1
- zobowiązania wobec sektora rządowego	4 937,9	4 257,1	-680,8	21,9	18,6
- zobowiązania wobec instytucji krajowych	1 783,8	1 193,8	-590,0	7,9	5,2
- zobowiązania wobec instytucji zagranicznych	6 450,1	6 449,8	-0,3	28,5	28,1

Ponad 92% zobowiązań z tytułu **depozytów banków krajowych** przypadło w 2000 r. na środki zgromadzone na rachunkach bieżących (10.209,7 mln zł).

Wysokość tego pasywu w głównej mierze kształtuje się w zależności od wysokości rezerwy obowiązkowej, jak i płynności systemu bankowego. Banki utrzymywały rezerwę obowiązkową w 2000 r. w NBP na rachunku bieżącym lub na rachunku rezerwy obowiązkowej (w bankach, których rachunek bieżący prowadzą inne banki niż NBP).

Dane dotyczące zobowiązań wobec banków krajowych ilustruje tablica nr 24.

Zobowiązania wobec banków krajowych

Wyszczególnienie	Stan na:		Zmiany	Struktura:	
	31.12.99	31.12.00		31.12.99	31.12.00
	w mln złotych			%	
Depozyty banków krajowych ogółem:	9 435,3	11 039,6	1 604,3	100,0	100,0
z tego:					
- rachunki bieżące	9 427,0	10 209,7	782,7	99,9	92,5
- rezerwa obowiązkowa	3,7	-	-3,7	-	-
- zobowiązania pozostałe	4,6	829,9	825,3	0,1	7,5

Zobowiązania wobec sektora rządowego na koniec grudnia 2000 r. były o 680,8 mln zł niższe w porównaniu z ich stanem na koniec 1999 r.

Podstawową przyczyną spadku wartości omawianych zobowiązań był spadek środków budżetu państwa, dotyczących bieżącego roku budżetowego o 1.475,4 mln zł, tj. o 55,4% oraz lokat budżetu państwa o 602,6 mln zł, tj. o prawie 100%.

Spadek stanu środków budżetu państwa 2000 roku wynikał przede wszystkim ze wzrostu wydatków na obsługę długu zagranicznego i deficytu budżetu państwa. Natomiast stan środków budżetu odnoszący się do roku przyszłego uległ podwyższeniu, głównie ze względu na przeniesienie na rok 2001 nie wykorzystanych wydatków 2000 r.

Zobowiązania wobec sektora rządowego zestawiono szczegółowo w tablicy nr 25.

Zobowiązania wobec sektora rządowego

Wyszczególnienie	Stan na:		Zmiany	Struktura	
	31.12.99	31.12.00		31.12.99	31.12.00
	w mln złotych			%	
Zobowiązania wobec sektora rządowego	4 937,9	4 257,1	-680,8	100,0	100,0
z tego:					
- środki budżetu państwa					
♦ roku bieżącego	2 661,6	1 186,2	-1 475,4	53,9	27,9
♦ roku przyszłego	1 658,5	3 054,8	1 396,3	33,6	71,7
- rachunki pomocnicze	12,7	13,6	0,9	0,3	0,3
- lokata budżetu państwa	605,1	2,5	-602,6	12,2	0,1

Zobowiązania wobec instytucji krajowych spadły w ciągu 2000 r. w ujęciu nominalnym o 590,0 mln zł, tj. o 33,1%.

Podstawową pozycją, wpływającą na stan salda zobowiązań wobec instytucji krajowych, jest saldo rachunków funduszy specjalnych. Spadek stanu tej pozycji o 516,9 mln zł w porównaniu z rokiem 1999 dotyczył głównie rachunku Funduszu Pracy – o 272,3 mln zł oraz rachunku Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – o 261,4 mln zł.

Szczegółowe dane dotyczące omawianych zobowiązań ilustruje tablica nr 26.

Tablica nr 26

Zobowiązania wobec instytucji krajowych

Wyszczególnienie	Stan na:		Zmiany	Struktura	
	31.12.99	31.12.00		31.12.99	31.12.00
	w mln złotych			%	
Zobowiązania wobec innych instytucji krajowych	1 783,8	1 193,8	-590,0	100,0	100,0
z tego środki na rachunkach:					
- innych osób prawnych	148,6	41,8	-106,8	8,3	3,5
- organizacji zawodowych	1,7	2,0	0,3	0,1	0,2
- pomocniczych	309,8	343,5	33,7	17,4	28,8
- w złotych nie rezydentów	0,6	0,5	-0,1	-	-
- funduszy specjalnych	1 322,5	805,6	-516,9	74,2	67,5
- terminowych lokat oszczędnościowych	0,6	0,4	-0,2	-	-

Kwota zobowiązań wobec instytucji zagranicznych utrzymała się na prawie nie zmienionym poziomie.

Podstawowym składnikiem omawianego pasywu jest depozyt MFW (99,9%). Drugi ze składników zobowiązań wobec instytucji zagranicznych dotyczy rachunków: Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju, Międzynarodowego Stowarzyszenia Rozwoju (IDA) oraz Wielostronnej Agencji Gwarancji Inwestycyjnej (WAGI).

Szczegółowe dane, obejmujące stan i strukturę omawianego zobowiązania, przedstawia tablica nr 27.

Zobowiązania wobec instytucji zagranicznych

Wyszczególnienie	Stan na:		Zmiany	Struktura	
	31.12.99	31.12.00		31.12.99	31.12.00
	w mln złotych			%	
Zobowiązania wobec instytucji zagranicznych	6 450,0	6 449,8	-0,2	100,0	100,0
Depozyt Międzynarodowego Funduszu Walutowego	6 444,0	6 444,0	-	99,9	99,9
Rachunki międzynarodowych instytucji finansowych	6,0	5,8	-0,2	0,1	0,1

10.1.2.5. Zobowiązania w walutach obcych

Zobowiązania w walutach obcych stanowią w strukturze pasywów ogółem 4,5% (1999-5,8%). Ich stan na 31.12.2000 r. osiągnął poziom 6.437,3 mln zł, co w porównaniu z rokiem ubiegłym oznacza spadek o 2.073,6 mln zł, tj. o 24,4%.

W skład omawianego pasywu wchodzi zobowiązania wobec instytucji krajowych oraz wobec instytucji zagranicznych. Pierwszy z wymienionych składników, obejmujący przede wszystkim zobowiązania wobec budżetu państwa, wzrósł w 2000 r. o 3.905,4 mln zł. Było to wynikiem utworzenia, na podstawie porozumienia Ministerstwa Finansów z NBP, rachunku przeznaczzonego na gromadzenie części wpływów z prywatyzacji, z przeznaczeniem na cele obsługi zadłużenia zagranicznego Skarbu Państwa. Stan powyższego zobowiązania na 31.12.2000 r. wyniósł 3.570,5 mln zł i stanowił 81,6% całości zobowiązań wobec instytucji krajowych.

Pozostałą część omawianego pasywu stanowią środki zgromadzone na rachunku Dochodów Polskiego Funduszu Stabilizacyjnego i na rachunku Dochodów Funduszu Prywatyzacji Banków Polskich (315,7 mln zł) oraz rachunki różne w walutach obcych (491,9 mln zł).

Drugi ze składników zobowiązań w walutach obcych – zobowiązania wobec instytucji zagranicznych (2.059,3mln zł) zawiera przede wszystkim depozyty w walutach obcych (z przyrzeczeniem odkupu dłużnych papierów wartościowych).

Stan powyższych depozytów spadł w 2000 r. w porównaniu z 1999 r. o 5.831,5 mln zł i wyniósł 1.739,4 mln zł, stanowiąc 84,5% zobowiązań wobec instytucji zagranicznych (w 1999 r. – 94,2%).

Wielkość i strukturę przedmiotową zobowiązań w walutach obcych przedstawiono w tablicy nr 28.

Zmiany stanów i struktury zobowiązań w walutach obcych

Wyszczególnienie	Stan na:		Zmiany	Struktura	
	31.12.99	31.12.00		31.12.99	31.12.00
	w mln złotych			%	
Zobowiązania w walutach obcych	8 510,9	6 437,3	-2 073,6	100,0	100,0
Zobowiązania wobec instytucji krajowych	472,6	4 378,0	3 905,4	5,5	68,0
z tego:					
- wobec budżetu państwa	317,1	3 886,1	3 569,0	3,7	60,4
- rachunki różne	155,6	491,9	336,3	1,8	7,6
Zobowiązania wobec instytucji zagranicznych	8 038,3	2 059,3	-5 979,0	94,5	32,0
w tym:					
- depozyty w walutach obcych (z przyrzeczeniem odkupu dłużnych papierów wartościowych)	7 570,9	1 739,4	-5 831,5	89,0	27,0
- kredyty i pożyczki zagraniczne	467,1	318,3	-148,8	5,5	5,0

10.1.2.6. Inne pasywa

Inne pasywa na koniec 2000 r. ukształtowały się na poziomie 6.704,2 mln zł, w ciągu roku sprawozdawczego spadły o 2.816,4 mln zł. Ich udział w pasywach ogółem NBP spadł z 6,5% w 1999 r. do 4,7% w 2000 r.

Do najistotniejszych składników tej pozycji pasywów zaliczyć należy:

- rozliczenia międzyokresowe
- różnice z wyceny aktywów i pasywów wyrażonych w walutach obcych.

Rozliczenia międzyokresowe są sumą kilku składników, a ich dominującą pozycją, stanowiącą 99,2% ogółu rozliczeń międzyokresowych, są przychody z tytułu odsetek od kredytów refinansowych oraz z tytułu odsetek skapitalizowanych od kredytów refinansowych o łącznej wartości 4.315,9 mln zł.

Zmiany w układzie strukturalnym rozliczeń międzyokresowych były wynikiem pełnego wprowadzenia zasady memoriałowej, której zastosowanie spowodowało, iż przychody należne z tytułu zagranicznych papierów wartościowych w walutach obcych, przychody z obrotu obligacjami państwowymi nominowanymi w USD oraz przychody

należne z tytułu lokat w bankach zagranicznych rozliczane są bezpośrednio z wynikiem finansowym.

Pozostałe składniki rozliczeń międzyokresowych stanowią zaledwie 0,8%, tj. 35,6 mln zł, a ich największymi pozycjami są przychody z tytułu odsetek od środków nie odprowadzonych na rachunek rezerwy obowiązkowej oraz nieutrzymywania jej poziomu (10,8 mln zł) oraz przychody z tytułu nieodpłatnie otrzymanych środków trwałych (10,0 mln zł).

Stan tych zobowiązań oraz zmiany w ich wysokości i strukturze przedstawia tablica nr 29.

Tablica nr 29

Rozliczenia międzyokresowe

Wyszczególnienie	Stan na:		Zmiany	Struktura	
	31.12.99	31.12.00		31.12.99	31.12.00
	w mln złotych			%	
Rozliczenia międzyokresowe	6 310,5	4 351,5	-1 959,0	100,0	100,0
w tym:					
- przychody z tyt. odsetek skapitalizowanych od kredytów refinansowych i od zadłużenia przeterminowanego od tych kredytów	4 607,6	4 315,9	-291,7	73,0	99,2
- przychody z obrotu wekslowego	8,2	2,2	-6,0	0,1	-
- przychody z obrotu rządowymi papierami wartościowymi	200,4	2,0	-198,4	3,2	-
- przychody należne z tytułu zagranicznych papierów wartościowych w walutach obcych emitowanych przez banki centralne i rządy	995,4	-	-995,4	15,8	-
- przychody z obrotu obligacjami państwowymi nominowanymi w USD	94,0	-	-94,0	1,5	-
- przychody z tyt. odsetek od środków nie odprowadzonych na rachunek rezerwy obowiązkowej oraz nieutrzymywania jej poziomu	10,8	10,8	-	0,2	0,3
- przychody z tyt. nieodpłatnie otrzymanych środków trwałych	11,3	10,0	-1,3	0,2	0,2
- przychody należne z tytułu lokat w bankach zagranicznych	285,7	-	-285,7	4,5	-

Różnice z wyceny obejmujące dodatkowo różnice z tytułu wyceny sald aktywów i pasywów wyrażonych w walutach obcych na koniec okresu sprawozdawczego wyniosły 2.275,7 mln zł i były o blisko 28,5% niższe niż w 1999 roku.

Zmiany w stanach pozycji wchodzących w skład różnic z wyceny oraz ich strukturę zestawiono w tablicy nr 30.

Tablica nr 30

Różnice z wyceny

Wyszczególnienie	Stan na:		Zmiany	Struktura	
	31.12.99	31.12.00		31.12.99	31.12.00
	w mln złotych			%	
Różnice z wyceny	3 180,1	2 275,7	-904,4	100,0	100,0
w tym:					
- dodatnie różnice z wyceny obligacji państwowych nominowanych w USD i przychodów od nich narosłych	2 921,6	2 069,3	-852,3	91,9	91,0
- dodatnie różnice z wyceny lokat wyrażonych w walutach obcych w bankach krajowych i przychodów od nich narosłych	103,9	71,7	-32,2	3,3	3,1
- dodatnie różnice z wyceny pozostałych należności wyrażonych w walutach obcych i przychodów od nich narosłych	154,6	134,7	-19,9	4,8	5,9

91% omawianego pasywu stanowią dodatnie różnice z wyceny obligacji państwowych nominowanych w USD i przychodów od nich narosłych, których stan spadł z 2,9 mld w 1999 r. do 2,1mld w 2000 r., tj. o blisko 29,2%.

Kolejną pozycją, z punktu widzenia jej udziału w strukturze różnic z wyceny są dodatnie różnice z wyceny pozostałych należności do rozliczenia wyrażonych w walutach obcych i przychodów od nich narosłych, stanowiące 5,9%. Ich wartość spadła w omawianym okresie sprawozdawczym o 19,9 mln zł.

Spadek o ponad 32 mln zł zaobserwowano również w pozycji dodatnich różnic z wyceny lokat wyrażonych w walutach obcych w bankach krajowych i przychodów od nich narosłych. Przyczyną spadku ogółu różnic z wyceny jest kształtowanie się w roku 2000 średniego kursu dolara amerykańskiego oraz spadek stanów składników bilansu, od których naliczane są różnice z wyceny.

10.2. Wynik finansowy działalności NBP

10.2.1. Podstawowe wielkości

W 2000 r. działalność NBP zamknęła się dodatnim wynikiem finansowym w wysokości 5.012,0 mln zł, kształtującym się na poziomie wyższym od zaplanowanego o 2,7% i przewyższającym ponad dwukrotnie wielkość zysku osiągniętą przed rokiem.

Odchylenia od poziomu zrealizowanego w poprzednim roku wynikają z konieczności dostosowywania instrumentów polityki pieniężnej, zarówno do zmieniającej się sytuacji gospodarczej, jak i warunków zewnętrznych, wynikających z globalizacji gospodarki.

Pomimo faktu osiągnięcia w 2000 roku zaplanowanej skali zysku, poszczególne składowe planu finansowego NBP na 2000 rok ukształtowały się odmiennie od przyjętych założeń z powodu niżej wymienionych czynników:

- średniego poziomu kursu złotego do dolara amerykańskiego, który ukształtował się w 2000 roku w wysokości 4,3464, natomiast w planie finansowym założono 4,0166 zł/USD. Wyższy średni kurs oznaczał zwiększone przychody NBP z tytułu gospodarowania oficjalnymi aktywami rezerwowymi, które ukształtowały się na koniec 2000 r. na poziomie o 2 mld USD wyższym w porównaniu do stanu sprzed roku (27,5 mld USD wobec 25,5 mld USD),
- niższej skali sprzedaży konwersyjnych obligacji skarbowych: o stałym oprocentowaniu, z terminami wykupu w latach 2002-2009 oraz zerokuponowych (dyskontowych) z terminem wykupu w 2002 r. Przyjęto założenie, że do końca 2000 r. zostaną sprzedane wszystkie obligacje o łącznej wartości nominalnej 16,4 mld zł, sprzedano natomiast jedynie część portfela o wartości nominalnej 2,2 mld zł. Ze względu na duże potrzeby pożyczkowe budżetu państwa w I półroczu 2000 r. operacja sprzedaży obligacji skonwertowanych rozpoczęła się w III kwartale ubiegłego roku. Aby nie powodować niekorzystnych efektów podażowych NBP sprzedawał obligacje skarbowe ze swego portfela stopniowo, dlatego do końca 2000 r. nie sprzedano wszystkich obligacji. Skutkiem niezrealizowanej w pełnym stopniu sprzedaży były wyższe przychody z tytułu odsetek i dyskonta od tych obligacji, niższe przychody z tytułu rozwiązania odpisów aktualizujących wartość księgową obligacji oraz niższe koszty z tytułu obrotu konwersyjnymi obligacjami skarbowymi,
- wyższej od zakładanej skali nadpłynności sektora bankowego, czego konsekwencją były ponadplanowe koszty poniesione przez NBP w związku z jej redukcją, przejawiające się

w większym dyskoncie zapłaconym od bonów pieniężnych NBP. W planie finansowym założono spadek skali nadpłynności, aż do osiągnięcia stanu operacyjnego braku płynności na rynku, co doprowadziłoby do możliwości przeprowadzania przez NBP operacji zasilających sektor bankowy w płynność. Z powodu niższej sprzedaży konwersyjnych obligacji skarbowych sytuacja taka nie nastąpiła i w związku z powyższym NBP nie uzyskał zaplanowanych przychodów z tytułu transakcji *repo*,

- obsługi zadłużenia zagranicznego budżetu państwa, której skutkiem był zakup walut obcych w NBP, co prowadziło do osiągnięcia przychodów z rozwiązania rezerwy na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych (uchwała nr 11/1999 Rady Polityki Pieniężnej z dnia 16 czerwca 1999 r.),
- zastosowania z dniem 1 lipca 2000 r. nowej zasady księgowej w NBP (memoriałowa w miejsce kasowej), oznaczającej jednorazowe podwyższenie poziomu przychodów i kosztów NBP w momencie jej wprowadzenia.

Na wielkość zysku osiągniętego w 2000 r. wpłynęły także koszty działania banku, ukształtowały się poniżej założeń planu (o 99,3 mln zł, tj. o 10,5%).

Rozmiary przychodów i kosztów NBP oraz ich główne źródła, a także ich dynamikę i stopień realizacji planu, ilustruje tablica nr 31.

Tablica nr 31

Przychody i koszty NBP

Wyszczególnienie	1999	2000			
	Wykonanie	Plan	Wykonanie		
	w mln zł			1999=100	plan=100
Przychody ogółem	8.600,5	11.639,7	13.116,5	152,5	112,7
w tym z tytułu:					
papierów wartościowych	5.701,5	5.992,4	7.828,7	137,3	130,6
w tym:					
- zagranicznych	4.157,7	4.357,4	5.825,9	140,1	133,7
Koszty ogółem	6.303,0	6.758,4	8.104,5	128,6	119,9
w tym z tytułu:					
operacji otwartego rynku	2.818,3	1.524,0	3.480,8	123,5	228,4
Zysk	2.297,5	4.881,3	5.012,0	218,2	102,7

Po stronie przychodów, podobnie jak w latach ubiegłych i zgodnie z założeniami planu, podstawowym ich źródłem były wpływy z obrotu papierami wartościowymi. W strukturze globalnych przychodów stanowiły one 59,7% (przed rokiem 66,3%). Udział wpływów z zagranicznych papierów wartościowych w ogólnej kwocie przychodów wynosił 44,4% (przed rokiem 48,3%), a z krajowych papierów wartościowych 15,3% (przed rokiem 18,0%).

Po stronie kosztów decydujący wpływ na ukształtowanie się ich poziomu miały koszty operacji otwartego rynku, stanowiące w 2000 r., podobnie jak przed rokiem, równowartość

kosztów emisji bonów pieniężnych NBP. W strukturze ogółu kosztów udział kosztów z tytułu dyskonta tych bonów wyniósł 42,9%, wobec planowanego 22,5%, i 44,7% przed rokiem.

10.2.2. Przychody banku

Przychody NBP ukształtowały się w 2000 r. w wysokości 13.116,5 mln zł i były wyższe, zarówno w odniesieniu do wielkości uzyskanej w 1999 r. (o 52,5%), jak i wielkości zaplanowanej (o 12,7%).

Poziom podstawowych pozycji przychodów w układzie rodzajowym, osiągnięty w 2000 r., na tle założeń planu i wyników sprzed roku, przedstawia tablica nr 32.

Tablica nr 32

Przychody według rodzajów

Wyszczególnienie	1999	2000			
	Wykonanie	Plan	Wykonanie		
	w mln zł			1999=100	plan=100
Przychody ogółem	8.600,5	11.639,7	13.116,5	152,5	112,7
z tego:					
- odsetki otrzymane	1.292,2	1.626,0	2.262,3	175,1	139,1
- wpływy z papierów wartościowych	5.701,5	5.992,4	7.828,7	137,3	130,6
- prowizje i opłaty	10,8	12,0	16,3	150,9	135,8
- pozostałe przychody	1.596,0	4.009,3	3.009,2	188,5	75,1

10.2.2.1. Wpływy z papierów wartościowych

O wielkości globalnych przychodów NBP w 2000 r. – o czym już wspomniano – zadecydowały przychody z papierów wartościowych, które stanowiły sumę przychodów uzyskanych z zagranicznych papierów wartościowych (74,4% ogółu tej grupy przychodów) oraz różnego rodzaju krajowych papierów wartościowych (25,6%).

Poziom przychodów osiągniętych w 2000 roku z papierów wartościowych, w porównaniu z rokiem poprzednim i założeniami planu, przedstawiają dane w tablicy nr 33.

Tablica nr 33

Przychody z papierów wartościowych

Wyszczególnienie	1999		2000		
	Wykonanie	Plan	Wykonanie		
	w mln zł			1999=100	plan=100
Przychody z papierów wartościowych ogółem	5.701,5	5.992,4	7.828,7	137,3	130,6
1) krajowych	1.543,8	1.635,0	2.002,8	129,7	122,5
a) rządowych	1.539,9	1.632,0	1.999,3	129,8	122,5
- obligacji o stałym oprocentowaniu	69,1	993,4	1.242,6	1.798,3	125,1
- obligacji nominowanych w USD (91)	190,0	288,6	308,8	162,5	107,0
- obligacji zerokuponowych	0,0	350,0	447,9	-	128,0
- obligacji Klubu Londyńskiego	815,5	0,0	0,0	-	-
- obligacji nominowanych w USD (97 i 98)	448,6	0,0	0,0	-	-
- obligacji konwersyjnej z 1993 r.	16,7	0,0	0,0	-	-
b) obligacji i weksli banków krajowych	3,9	3,0	3,5	89,7	116,7
2) zagranicznych	4.157,7	4.357,4	5.825,9	140,1	133,7

Przychody z zagranicznych papierów wartościowych (łącznie z wpływami z lokat zabezpieczonych zagranicznymi papierami wartościowymi z przyrzeczeniem ich odkupu) były wyższe, zarówno w porównaniu z poprzednim rokiem, jak również w stosunku do założeń planowych (odpowiednio: o 40,1% i o 33,7%).

Przychody z zagranicznych papierów wartościowych wyniosły 5.595,3 mln zł, tj. 96,0% ogółu omawianej grupy przychodów, natomiast wpływy z lokat zabezpieczonych papierami zrealizowano w wysokości 230,6 mln zł, tj. 4,0% ogółu omawianych przychodów. W porównaniu z wynikami sprzed roku wpływy uzyskane z papierów wartościowych były większe o 1.835,8 mln zł, natomiast z lokat – mniejsze o 167,6 mln zł. Bezpośredni wpływ na takie ukształtowanie się wielkości omawianej grupy przychodów, miał osiągnięty w ciągu ub. r., poziom kursu dolara amerykańskiego do złotego oraz struktura inwestycyjna oficjalnych aktywów rezerwowych. Według stanu na koniec 2000 r. w papierach wartościowych ulokowano 70,1% rezerw, wobec 67,8% przed rokiem, natomiast udział lokat z przyrzeczeniem odkupu papierów wartościowych wyniósł odpowiednio: 3,7% oraz 6,7%.

Przychody z krajowych papierów wartościowych ukształtowały się w wysokości 2.002,8 mln zł, wyższej o 29,7%% od ich wielkości sprzed roku oraz o 22,5% od kwoty planowanej.

Największą pozycję przychodów z krajowych papierów wartościowych stanowiły wpływy odsetkowe uzyskane z obligacji skarbowych o stałym oprocentowaniu, wynoszące 1.242,6 mln zł, wyższe, od otrzymanych przed rokiem, o 1.698,3% oraz o 25,1% od zaplanowanych na 2000 rok. Obligacje te NBP otrzymał w wyniku zamiany części

należności NBP od budżetu państwa (obligacje nominowane w USD emisja 1997 r. i 1998 r., obligacja konwersyjna z 1993 r. oraz jednostki rozrachunkowe), która miała miejsce w dniu 30 września 1999 r. Wyższe niż zaplanowano przychody z odsetek od obligacji o stałym oprocentowaniu osiągnięto w związku z niższą – niż zaplanowano – skalą sprzedaży tych obligacji.

Zgodnie z warunkami emisji obligacji skarbowych o stałym oprocentowaniu, odsetki naliczane są od wartości nominalnej, w okresach rocznych. Oprocentowanie obligacji w stosunku rocznym wynosi: 10,0% (3- i 4-letnich), 8,5% (5-letnich) i 6,0% (10-letnich). Terminy wykupu kuponów odsetkowych pokrywają się z dniami wykupu obligacji.

Drugą pozycję wpływów z krajowych papierów wartościowych stanowiły przychody z tytułu dyskonta od obligacji zerokuponowych, które osiągnięto w wysokości 447,9 mln zł, co oznacza, iż były one wyższe o 28,0% od założonych w planie finansowym (przed rokiem nie osiągnięto przychodów z tego tytułu). Obligacje te wyemitowano 29 grudnia 1999 r. w wyniku konwersji skarbowych obligacji Klubu Londyńskiego. Przyczyną wyższego niż planowano poziomu przychodów z wpływów dyskontowych była niższa skala sprzedaży obligacji zerokuponowych.

Trzecią znaczącą pozycję przychodów z krajowych papierów wartościowych stanowiły wpływy z państwowych obligacji nominowanych w USD, wyemitowanych przez Ministra Finansów w 1991 r. na pokrycie zobowiązań budżetu państwa wobec banków dewizowych, w tym również wobec NBP. Zobowiązania te były wynikiem wykorzystania środków dewizowych, zgromadzonych przez banki, na potrzeby bilansu płatniczego. Zgodnie z warunkami emisji tych obligacji, kupony odsetkowe płacone są dwa razy w roku, według stopy LIBOR, powiększonej o 0,5% marżę. Wpływy uzyskane od tych obligacji wyniosły 308,8 mln zł, co oznacza iż były one wyższe o 62,5% od osiągniętych przed rokiem oraz o 7,0% od zaplanowanych. Powyższe było spowodowane większą stopą LIBOR, a także wyższym niż zakładano kursem USD/PLN.

Ostatnią pozycją w grupie przychodów z krajowych papierów wartościowych były wpływy odsetkowe od obligacji i weksli sekurytyzacyjnych, wyemitowanych przez banki krajowe. Wyniosły one 3,5 mln zł i nie miały istotniejszego znaczenia w kształtowaniu globalnej wielkości przychodów z papierów wartościowych.

10.2.2.2. Przychody odsetkowe

Poziom przychodów odsetkowych był w roku 2000 o 75,1% wyższy w porównaniu z poprzednim rokiem oraz ukształtował się powyżej przyjętego w planie rocznym (o 39,1%).

Wielkość, dynamikę i stopień realizacji planu przychodów odsetkowych w 2000 r. ilustrują dane w tablicy nr 34.

Tablica nr 34

Przychody odsetkowe

Wyszczególnienie	1999	2000			
	Wykonanie	Plan	Wykonanie		
	w mln zł			1999=100	plan=100
Przychody odsetkowe ogółem	1.292,2	1.626,0	2.262,3	175,1	139,1
z tego od:					
a) lokat	680,8	1.055,3	1.633,1	239,9	154,8
w bankach zagranicznych	657,9	842,3	1.583,6	240,7	188,0
w bankach krajowych	22,9	213,0	35,6	155,5	16,7
w organizacjach międzynar.	0,0	0,0	13,9	-	-
b) kredytów	611,4	570,7	629,2	102,9	110,3

O rozmiarach przychodów z odsetek zadecydowały odsetki od lokat złożonych w bankach zagranicznych. Stanowiły one 70,0% ogółu przychodów odsetkowych, przekraczając poziom założony w planie rocznym, jak również uzyskany przed rokiem. Znaczący wpływ na ukształtowanie się wielkości tych przychodów miały –podobnie jak przychodów z zagranicznych papierów wartościowych – poziom kursu dolara amerykańskiego do złotego oraz struktura inwestycyjna oficjalnych aktywów rezerwowych (odsetki od lokat w bankach zagranicznych stanowiły na koniec 2000 roku 21,9% aktywów rezerwowych, natomiast w analogicznym okresie roku poprzedniego 20,8%).

Wpływy odsetkowe z tytułu lokat w bankach krajowych, zostały uzyskane w wysokości 35,6 mln zł, wyższej w stosunku do wielkości otrzymanej przed rokiem (o 55,5%) oraz niższej od założonej w planie rocznym (o 83,3%). Były to odsetki otrzymane w złotych od lokat walutowych. Oprocentowanie tych lokat jest naliczane według sześciomiesięcznej stopy LIBOR. Niski stopień wykonania planu przychodów odsetkowych od banków krajowych był rezultatem niezrealizowania wpływów z odsetek z transakcji repo związanych z operacjami zasilającymi sektor bankowy w płynność, które zostały zaplanowane w wysokości 191,0 mln zł.

Na ogólną kwotę przychodów z odsetek od kredytów, w wysokości 629,2 mln zł, złożyły się przede wszystkim odsetki otrzymane od banków krajowych (95,5%).

Przychody z tytułu odsetek od kredytów, na tle założeń planu i wykonania przed rokiem, przedstawia tablica nr 35.

Przychody z tytułu odsetek od kredytów

Wyszczególnienie	1999	2000			
	Wykonanie	Plan	Wykonanie		
	w mln zł			1999=100	plan=100
Przychody z odsetek od kredytów ogółem	611,4	570,7	629,2	102,9	110,3
z tego od kredytów:					
- na inwestycyjne centralne	547,0	500,5	557,8	102,0	111,4
- redyskontowych	28,6	27,6	16,4	57,3	59,4
- lombardowych	9,1	13,5	18,6	204,4	137,8
- pozostałych	26,7	29,1	36,4	136,3	125,1
w tym od zadłużenia w rachunku bieżącym					
BHK SA	1,8	0,0	5,6	311,1	-

W strukturze przychodów z odsetek od kredytów najpoważniejszy udział (88,7%) miały odsetki od kredytów refinansowych na inwestycje centralne. Ich wielkość ukształtowała się na poziomie zbliżonym do zeszłorocznego oraz wyższym o 11,4% od zaplanowanego i obejmowała odsetki skapitalizowane w latach ubiegłych, otrzymane w ratach kapitałowych, spłaconych przez banki zgodnie z zawartymi umowami (51,3% ogółu odsetek) oraz odsetki bieżące, naliczone w okresach kwartalnych od zadłużenia w okresie spłaty (48,7% ogółu odsetek).

Wpływy odsetkowe uzyskane od kredytów redyskontowych i lombardowych stanowiły ok. 6% przychodów odsetkowych od banków krajowych. Były to odsetki od kredytów redyskontowych, przeznaczonych na skup płodów rolnych, oraz od kredytów lombardowych, wykorzystywanych przez banki tylko w razie konieczności uzupełnienia stanu wymaganej rezerwy obowiązkowej (utrzymywanej na rachunkach bieżących w NBP) i zaciąganych w sytuacji znacznego wzrostu ceny pieniądza na rynku międzybankowym.

10.2.2.3. Wpływy z tytułu prowizji i opłat

Wpływy z tytułu prowizji i opłat wyniosły 16,3 mln zł i były wyższe niż przed rokiem, jak również w porównaniu z planowanymi. Przychody te stanowiły 0,1% ogółu przychodów i nie miały znaczącego wpływu na ukształtowanie się poziomu globalnych przychodów NBP.

10.2.2.4. Pozostałe przychody

Znaczącą pozycję w strukturze globalnych przychodów (22,9%) stanowiły natomiast pozostałe przychody. Ich wielkość ukształtowała się na poziomie wyższym aniżeli przed rokiem o 88,5%, natomiast była niższa od założonej w planie rocznym o 24,9%.

W tablicy nr 36 przedstawiono główne składniki kształtujące poziom omawianych przychodów w 2000 r., na tle poprzedniego roku i założeń planu.

Tablica nr 36

Pozostałe przychody

Wyszczególnienie	1999	2000			
	Wykonanie	Plan	Wykonanie		
	w mln zł			1999=100	plan=100
Pozostałe przychody ogółem	1.596,0	4.009,3	3.009,2	188,5	75,1
z tego z tytułu:					
- rozwiązania rezerwy na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych	670,2	0,0	1.519,8	226,8	-
- różnice kursowe	38,5	40,0	68,1	176,9	170,3
- wycena sald aktywów i pasywów wyrażonych w walutach obcych	497,4	480,0	926,9	186,3	193,1
- rozwiązanie odpisów aktualizujących wartość księgową aktywów	294,2	3.443,1	403,0	137,0	11,7
- przychody z akcji i udziałów	23,4	10,0	14,8	63,2	148,0
- inne	72,3	36,2	76,6	105,9	211,6

O wielkości tej grupy przychodów zdecydowały:

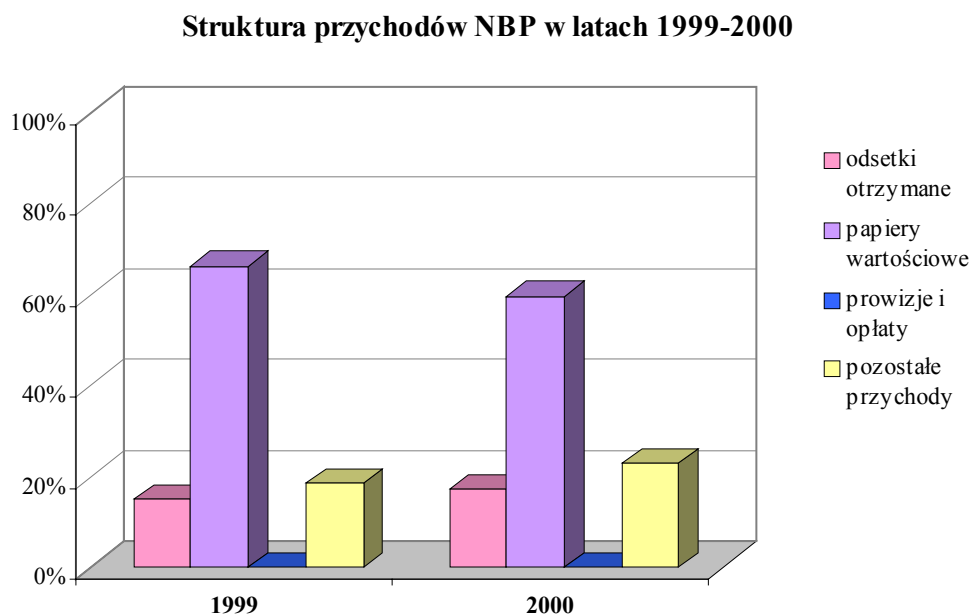
- nie planowane przychody z rozwiązania części rezerwy na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych (1.519,8 mln zł), osiągnięte w wyniku sprzedaży walut obcych Ministerstwu Finansów na obsługę zadłużenia zagranicznego budżetu państwa (w planie finansowym NBP na 2000 r. założono, iż środki niezbędne na pokrycie zobowiązań zagranicznych budżetu będą pochodzić z wpływów prywatyzacyjnych otrzymanych w walutach obcych),
- niższe niż planowano przychody z tytułu rozwiązania odpisów aktualizujących wartość księgową aktywów, dotyczące obligacji o stałym oprocentowaniu. Łącznie przychody te wyniosły 403,0 mln zł i były mniejsze od założonych w planie o 3.040,1 mln zł (był to skutek niższej skali sprzedaży obligacji – ponieważ rozwiązanie odpisów następuje proporcjonalnie do wartości sprzedanych obligacji),
- przychody z rozliczenia różnic przy wycenie sald zrealizowanych operacji z tytułu wykupu kolejnych rat państwowych obligacji nominowanych w USD, wyemitowanych w 1991 r. oraz kolejną spłatą lokat NBP w Banku Handlowym w Warszawie S.A. Łącznie przychody te wyniosły 926,9 mln zł.

Na pozostałą kwotę omawianej grupy przychodów złożyły się przede wszystkim przychody z rozliczenia różnic na operacjach związanych z zakupem i sprzedażą walut

obcych za złote oraz za waluty obce (68,1 mln zł), przychody z akcji i udziałów NBP (14,8 mln zł), sprzedaży usług (7,3 mln zł) oraz pozostałe przychody z działalności bankowej (17,2 mln zł).

Strukturę przychodów NBP w układzie rodzajowym, w latach 1999-2000, ilustruje wykres nr 12.

Wykres nr 12

10.2.3. Koszty banku

Koszty działalności NBP w 2000 r. ukształtowały się w wysokości 8.104,5 mln zł, wyższej o 19,9% od kwoty założonej w planie oraz – o 28,6 % od wielkości kosztów poniesionych przed rokiem.

Rozmiary kosztów w układzie rodzajowym, na tle roku poprzedniego i założeń planu, przedstawia tablica nr 37.

Koszty w układzie rodzajowym

Wyszczególnienie	1999	2000			
	Wykonanie	Plan	Wykonanie		
	w mln zł			1999=100	plan=100
Koszty ogółem	6.303,0	6.758,4	8.104,5	128,6	119,9
z tego:					
- odsetki zapłacone	313,1	397,8	653,5	208,7	164,3
- koszty obsługi papierów wartościowych	3.334,7	5.197,5	6.373,7	191,1	122,6
- prowizje i opłaty	16,2	18,0	18,2	112,3	101,1
- koszty działania banku	759,1	947,7	848,4	111,8	89,5
- pozostałe koszty	1.879,9	197,4	210,7	11,2	106,7

10.2.3.1. Koszty obsługi papierów wartościowych

O poziomie kosztów i stopniu realizacji planu zadecydowały koszty obsługi papierów wartościowych. Ich poziom – podobnie jak w poprzednim roku – wyznaczyły koszty dyskonta bonów pieniężnych NBP, oferowanych bankom w związku z koniecznością absorpcji nadpłynności systemu bankowego.

Koszty emisji bonów pieniężnych NBP poniesione zostały w wysokości 3.480,8 mln zł, stanowiącej 54,6% ogółu kosztów obsługi papierów wartościowych. Ukształtowały się one na poziomie wyższym o 23,5% w stosunku do wielkości zrealizowanej przed rokiem.

W ciągu ubiegłego roku – jak podano w części przedstawiającej podstawowe wielkości wyniku finansowego NBP – nastąpił wzrost skali nadpłynności sektora bankowego, w związku z powyższym nastąpiło zwiększenie emisji bonów pieniężnych NBP, które są podstawowym instrumentem neutralizacji nadpłynności. Stan bonów pieniężnych w obiegu (według wartości nominalnej) wyniósł na koniec grudnia 20.475,2 mln zł, i był wyższy od ubiegłorocznego o 9.342,2 mln zł.

Kształtowanie się wielkości emisji bonów pieniężnych NBP oraz kosztów ich dyskonta, na tle poprzedniego roku, przedstawia tablica nr 38.

Stan emisji bonów pieniężnych NBP i kosztów dyskonta

Wyszczególnienie	1999	2000			
	Stan na dzień:				
	31.12.	31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
w mln zł					
Bony pieniężne NBP w obiegu	11.133,0	19.217,3	19.927,9	14.633,3	20.475,2
Koszty dyskonta	2.818,3	858,1	1.688,5	2.504,4	3.480,8

Na pozostałe koszty obsługi papierów wartościowych złożyły się:

- odsetki od obligacji NBP, wyemitowanych 30.09.1999 r., które wyniosły 1.756,7 mln zł i były wyższe od zaplanowanych o 25,6%. Obligacje te, wyemitowane w związku z obniżeniem stóp rezerwy obowiązkowej banków, są instrumentem długookresowym, ich oprocentowanie jest indeksowane do inflacji,
- odsetki zapłacone od depozytów zabezpieczonych zagranicznymi papierami wartościowymi z udzielonym przyrzeczeniem ich odkupu, które ukształtowały się na poziomie 169,3 mln zł, niższym niż w roku ubiegłym o 40,3%, a także niższym niż planowano o 39,8%,
- koszty z tytułu transakcji papierami wartościowymi w wysokości 966,9 mln zł, które były wyższe o 315,7% od poniesionych w roku ubiegłym, natomiast niższe o 51,5% od zaplanowanych. Na tę wielkość złożyły się koszty spadku wartości:
  - krajowych papierów wartościowych w kwocie 344,0 mln zł, niższej od zaplanowanej o 1.370,0 mln zł. Niższe wykonanie tej pozycji kosztów było efektem, o czym wcześniej wspomniano, mniejszej skali sprzedaży obligacji konwersyjnych Skarbu Państwa,
  - zagranicznych papierów wartościowych oraz rozliczenia premii od nich zapłaconych w łącznej kwocie 622,9 mln zł, kształtując się na poziomie wyższym zarówno od wykonanego w 1999 roku, jak również od zaplanowanego (odpowiednio o 167,9% i 122,5%). Wyższe ukształtowanie się kosztów od transakcji zagranicznymi papierami wartościowymi spowodowane było zaliczeniem do tej grupy kosztów rozliczenia zapłaconych premii (do 30 czerwca 2000 roku koszty premii nie były oddzielnie ewidencjonowane i zmniejszały przychody z zagranicznych papierów).

10.2.3.2. Koszty z tytułu zapłaconych odsetek

Koszty z tytułu zapłaconych odsetek od depozytów, kredytów i pożyczek, poniesione w 2000 r. w wysokości 653,5 mln zł, były wyższe o 108,7% w porównaniu z ich wielkością sprzed roku oraz - o 64,3% w porównaniu z przyjętą w planie rocznym. Koszty te prawie w całości dotyczyły odsetek zapłaconych od środków zdeponowanych w NBP, głównie na rachunkach terminowych (lokaty budżetu państwa).

Poziom odsetek zapłaconych w 2000 r. od środków ulokowanych na rachunkach w NBP, w ujęciu podmiotowym, ilustrują dane w tablicy nr 39.

Tablica nr 39

Koszty z tytułu odsetek od depozytów

Wyszczególnienie	1999	2000			
	Wykonanie	Plan	Wykonanie		
	w mln zł			1999=100	plan=100
Odsetki od depozytów ogółem	312,2	397,0	652,6	209,0	164,4
z tego zapłacone:					
- budżetowi państwa	222,6	250,0	598,7	269,0	239,5
- państwowym funduszom celowym	63,0	130,0	37,2	59,0	28,6
- pozostałym podmiotom	26,6	17,0	16,7	62,8	98,2

Dominującą pozycję w strukturze kosztów odsetkowych stanowiły odsetki zapłacone budżetowi państwa. Wysokość tych odsetek zamknęła się kwotą 598,7 mln zł i była wyższa o 169,0% aniżeli w roku poprzednim i o 139,5% od zaplanowanej. Były to przede wszystkim odsetki od środków budżetowych w kwocie 503,1 mln zł, lokowanych w NBP głównie na okresy krótkoterminowe, na mocy upoważnienia wynikającego z art. 108 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych. Budżet państwa otrzymał również odsetki w wysokości 95,6 mln zł od lokat walutowych.

Odsetki zapłacone państwowym funduszom celowym od środków zgromadzonych na ich rachunkach bieżących wyniosły 37,2 mln zł, kształtując się poniżej wielkości sprzed roku (o 41,0%) oraz planowanej (o 71,4%).

Kształtowanie się stanów środków na rachunkach budżetu oraz depozytów bieżących państwowych funduszy celowych w ciągu ub. r. oraz wielkość zapłaconych odsetek przedstawiono w tablicy nr 40.

Tablica nr 40

Stan środków na rachunkach jednostek sektora budżetowego

Wyszczególnienie	1999	2000				Zapłacone odsetki
	Stan na dzień:					
	31.12.	31.03.	30.06.	30.09.	31.12.	
w mln zł						
Depozyty terminowe budżetu państwa	602,5	5.102,5	1.102,5	2.302,3	2,3	503,1
Depozyty budżetu państwa w walutach obcych	-	-	-	44,2	3.570,5	95,6
Depozyty bieżące państwowych funduszy celowych	1.322,5	651,1	376,1	397,2	805,6	37,2

10.2.3.3. Koszty z tytułu prowizji i opłat

Koszty z tytułu prowizji i opłat, w wysokości 18,2 mln zł, ukształtowały się na poziomie zaplanowanym, natomiast były wyższe o 12,3% niż w poprzednim roku. Koszty z tytułu prowizji i opłat stanowiły 0,2% kosztów globalnych NBP i nie miały istotnego wpływu na ukształtowanie się ich poziomu.

10.2.3.4. Koszty działania banku

Koszty działania banku wyniosły 848,4 mln zł i ukształtowały się poniżej założeń planu (o 10,5%), co dotyczyło wszystkich głównych składników tych kosztów. Obejmowały one koszty wynagrodzeń pracowników (wraz z narzutami), koszty administracyjne oraz koszty amortyzacji.

Rozmiary tych kosztów, na tle poprzedniego roku i planu, ilustrują dane w tablicy nr 41.

Tablica nr 41

Koszty działania banku

Wyszczególnienie	1999	2000			
	Wykonanie	Plan	Wykonanie		
	w mln zł			1999=100	plan=100
Koszty działania banku ogółem	759,1	947,7	848,4	111,8	89,5
1) wynagrodzenia z narzutami	330,1	395,5	359,4	108,9	90,9
w tym:					
narzuty na wynagrodzenia	59,2	73,5	57,8	97,6	78,6
2) koszty administracyjne	352,0	457,2	398,5	113,2	87,2
3) amortyzacja	77,0	95,0	90,5	117,5	95,3

Koszty wynagrodzeń, łącznie z narzutami, nie osiągnęły zaplanowanego poziomu. Niższa od założeń planu była zarówno wielkość kosztów wynagrodzeń (o 6,3%), jak i – kosztów z tytułu narzutów na wynagrodzenia (o 21,4%).

W porównaniu z poprzednim rokiem nastąpił przyrost kosztów wynagrodzeń o 11,3% i spadek kosztów narzutów na wynagrodzenia o 2,4%. W globalnej kwocie kosztów NBP udział kosztów wynagrodzeń wraz z narzutami wyniósł 4,4% (w 1999 r. 5,2%).

W 2000 r. koszty administracyjne osiągnęły poziom wynoszący 398,5 mln zł, czyli były niższe od zaplanowanych (o 12,8%), lecz wyższe od poniesionych przed rokiem (o 13,2%). Ich wielkość wyznaczyły wydatki związane z kosztami usług materialnych (298,3 mln zł), które stanowiły 74,9% kosztów administracyjnych. Wysoki udział kosztów usług materialnych był determinowany kosztami zakupu znaków pieniężnych, które ukształtowały się na poziomie 219,3 mln zł, wyższym o 16,4 mln zł, od zeszłorocznego.

Główne pozycje kosztów administracyjnych i charakteryzujące je wskaźniki dynamiki i wykonania planu, przedstawiono w tablicy nr 42.

Koszty administracyjne

Wyszczególnienie	1999	2000			
	Wykonanie	Plan	Wykonanie		
	w mln zł			1999=100	plan=100
Koszty administracyjne ogółem	352,0	457,2 ³³	398,5	113,2	87,2
z tego koszty:					
- usług materialnych	263,5	341,4	298,3	113,2	87,4
w tym:					
zakupu znaków pieniężnych	203,0	250,2	219,3	108,0	87,6
- usług niematerialnych	53,2	63,7	59,6	112,0	93,6
- zużycia materiałów i energii	29,2	32,7	32,3	110,6	98,8
- podróży służbowych	6,1	7,0	8,3	136,1	118,6

10.2.3.5. Pozostałe koszty

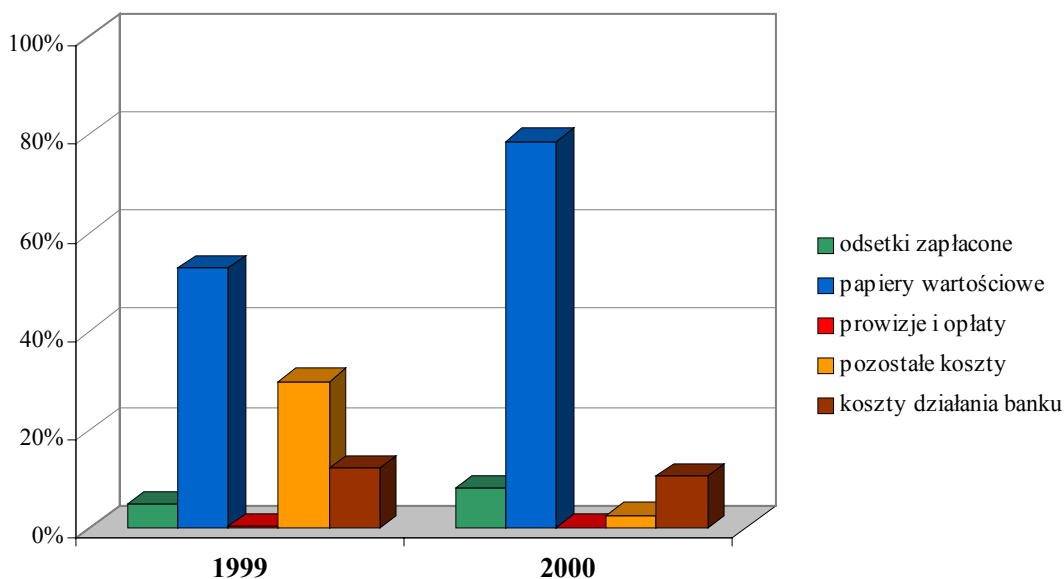
Pozostałe koszty wyniosły 210,7 mln zł, czyli przekroczyły założenia planu zaledwie o 6,7% i były niższe od wielkości sprzed roku prawie 9-krotnie. Głównymi ich składnikami były przede wszystkim:

- koszty z tytułu opłaty dokonanej na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, której wymiar dla NBP określono w ustawie z dnia 9 kwietnia 1999 r. o zmianie ustawy o BFG oraz niektórych innych ustaw. Koszty te – w wysokości 40,0% opłat rocznych, ustalonych dla banków – wyniosły 172,4 mln zł i były wyższe w stosunku do poprzedniego roku o 27,1% i niższe od planowanych o 3,6%,
- różnice na kupnie i sprzedaży walut obcych za złote oraz inne waluty obce, które wyniosły odpowiednio 12,6 mln zł i 18,8 mln zł i były wyższe od ubiegłorocznych (odpowiednio o 522,2% i 81,9%) oraz zaplanowanych (odpowiednio o: 320,2% i 56,9%).

Strukturę kosztów NBP według rodzajów, poniesionych w latach 1999-2000, ilustruje wykres nr 13.

³³ Kwota 457,2 mln zł obejmowała również rezerwę na wzrost kosztów administracyjnych w wysokości 12,4 mln zł.

Struktura kosztów NBP w latach 1999-2000

10.2.4. Zysk i jego podział

Poziom zysku osiągniętego w 2000 r., w wysokości 5.012,0 mln zł, wyznaczyły rozmiary zrealizowanych przychodów (13.116,5 mln zł) i poniesionych kosztów (8.104,5 mln zł), determinowane przez różnorodne, omówione powyżej czynniki.

Zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim z rocznego zysku bilansowego dokonywane są odpisy na fundusz rezerwowy (2,0%) oraz fundusz premiiowy. Po zatwierdzeniu przez Radę Ministrów rocznego sprawozdania finansowego NBP za 2000 rok pozostała część zysku będzie podlegać odprowadzeniu do budżetu państwa.

Podział zysku za 2000 rok, na tle założeń planu i roku poprzedniego, prezentują dane w tablicy nr 43.

Tablica nr 43

Podział zysku NBP

Wyszczególnienie	1999	2000			
	Wykonanie	Plan	Wykonanie		
	w mln zł			1999=100	plan=100
Zysk ogółem	2.297,5	4.881,3	5.012,0	218,2	102,7
z tego:					
1) odpisy na fundusze własne NBP	91,9	140,6	143,2	155,8	101,8
- rezerwowy	45,9	97,6	100,2	218,3	102,7
- premiiowy	46,0	43,0	43,0	93,5	100,0
2) należna wpłata do budżetu	2.205,6	4.740,7	4.868,8	220,7	102,7

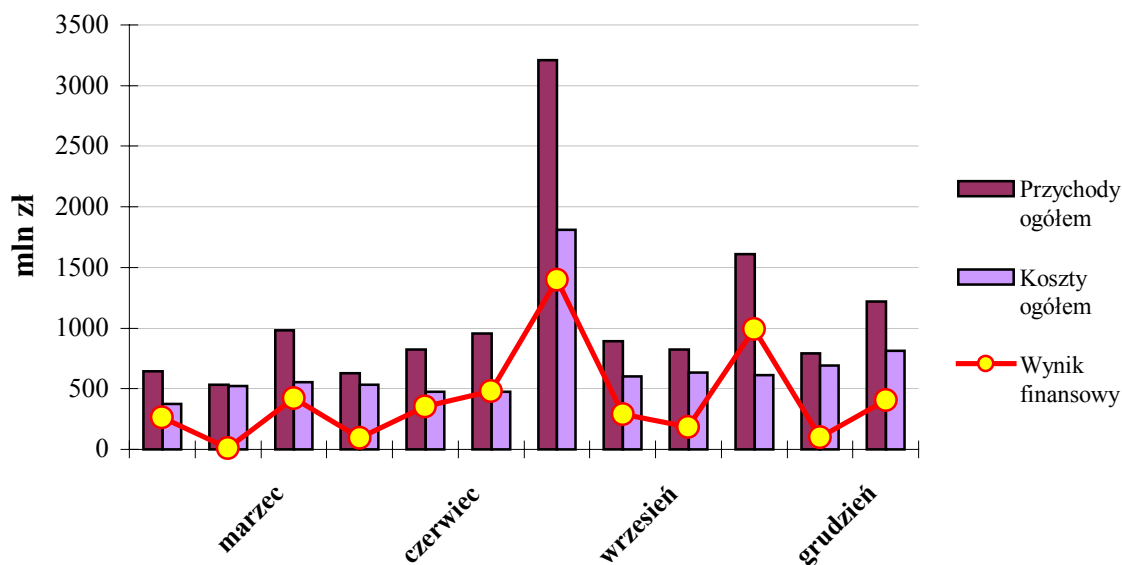
Łączna kwota odpisów z zysku na fundusze własne NBP stanowi 2,9% osiągniętej wielkości zysku. Pozostała jego część – 97,1%, tj. 4.868,8 mln zł – to kwota zysku podlegająca odprowadzeniu do budżetu państwa.

W ciągu 2000 r. przychody NBP kształtowały się nierównomiernie, osiągając wielkości w granicach od 532,7 mln zł w lutym do 3.210,2 mln zł w lipcu. Bardziej równomierny był rozkład kosztów, które kształtowały się w przedziale (od 376,5 mln zł w styczniu do 811,8 mln zł w grudniu) z wyjątkiem lipca, w którym osiągnęły – podobnie jak przychody – najwyższy poziom 1.810,3 mln zł. Powodem wysokich stanów przychodów i kosztów NBP w miesiącu lipcu 2000 r. było zastosowanie w księgowości NBP – od 1 lipca 2000 r. – zasady memoriałowej, w miejsce kasowej.

Kształtowanie się przychodów, kosztów i wyniku finansowego NBP w poszczególnych miesiącach roku sprawozdawczego ilustruje wykres nr 14.

Wykres nr 14

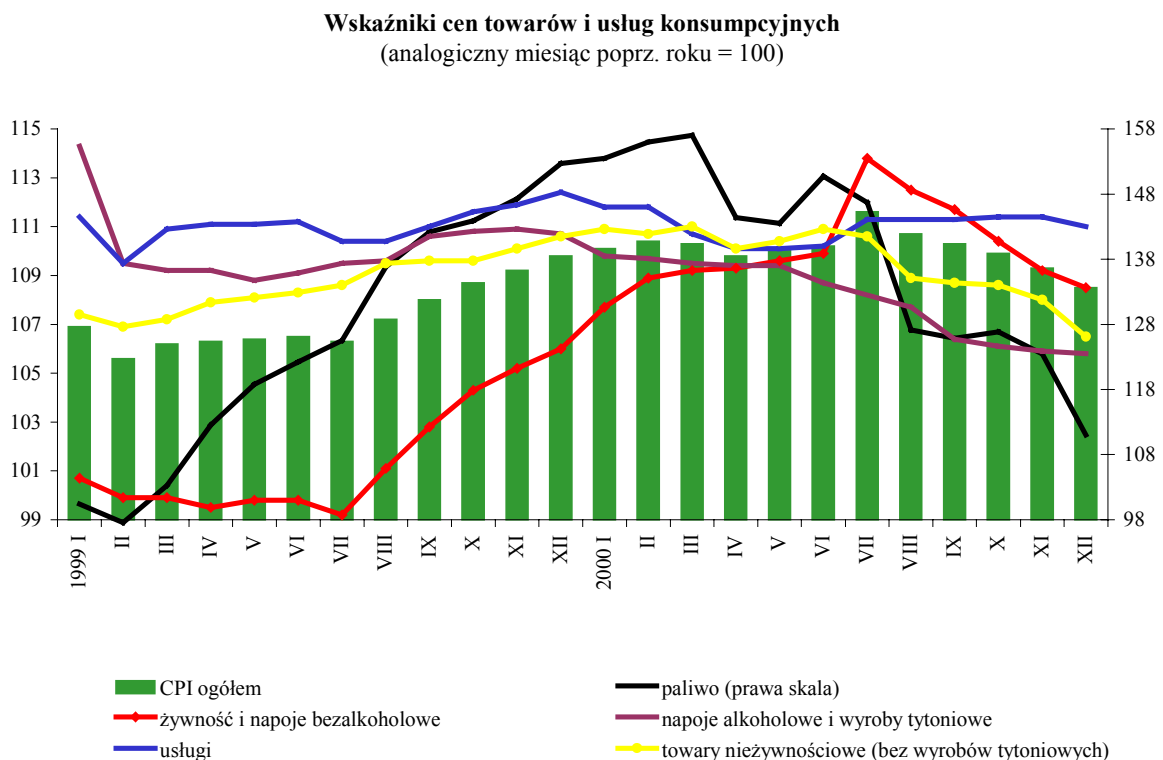
Przychody, koszty i wynik finansowy NBP w 2000 r.

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych w 2000 r.

W roku 2000 nastąpiło zahamowanie trwającego od sierpnia 1999 r. wzrostu inflacji. W grudniu 2000 r. dwunastomiesięczne tempo wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych wyniosło 8,5%, kształtując się o 1,3 pkt. proc. niżej niż w końcu 1999 r. Do coraz szybszego wzrostu inflacji w I półroczu ub.r. przyczyniły się zapoczątkowane w 1999 r. silne wstrząsy podażowe występujące na światowym rynku paliw oraz na krajowym rynku żywności. Dopiero w drugiej połowie roku wpływ wysokich cen paliw na inflację zaczął słabnąć, a od sierpnia zmniejszała się również stopniowo dynamika cen żywności, między innymi w związku z istotnym obniżeniem tempa wzrostu popytu konsumpcyjnego. W połączeniu z zapoczątkowanym we wrześniu 1999 r. zwiększaniem stopnia restrykcyjności polityki pieniężnej dało to w efekcie wyraźne osłabienie inflacji po lipcu 2000 r. (wykres nr 15).

Wykres nr 15

Inflację mierzoną wzrostem cen towarów i usług konsumpcyjnych oraz jej główne składniki w latach 1998 – 2000 przedstawia tablica nr 44.

Tablica nr 44

Dynamika cen podstawowych grup towarów i usług konsumpcyjnych

Wyszczególnienie	1998	1999	2000				
	XII	XII	III	VI	IX	XII	I-XII
	Analogiczny okres roku poprzedniego = 100						
CPI	108,6	109,8	110,3	110,2	110,3	108,5	110,1
Żywność i napoje bezalkoholowe	102,8	106,0	109,2	109,9	111,7	108,5	110,0
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	114,8	110,7	109,5	108,7	106,4	105,8	108,0
Towary nieżywnościowe	108,9	110,6	111,0	110,9	108,7	106,5	109,6
w tym paliwo	104,7	152,7	157,0	146,7	125,9	111,1	136,8
Usługi	114,6	112,4	110,7	110,2	111,3	111,0	111,0

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP

Natomiast strukturę wzrostu CPI w tym samym okresie przedstawia tablica nr 45.

Tablica nr 45

Wpływ zmian cen podstawowych grup towarów i usług konsumpcyjnych na CPI w ujęciu dwunastomiesięcznym

Wyszczególnienie	1998	1999	2000				
	XII	XII	III	VI	IX	XII	I-XII
	Udział w przyroście CPI (w pkt. proc.)						
Wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych	8,6	9,8	10,3	10,2	10,3	8,5	10,1
Żywność i napoje bezalkoholowe	1,0	1,9	2,8	3,0	3,6	2,6	3,1
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	1,0	0,7	0,6	0,6	0,4	0,4	0,5
Artykuły nieżywnościowe	2,7	3,3	3,4	3,3	2,7	2,0	3,0
w tym paliwo	0,1	1,3	1,6	1,3	0,7	0,3	1,0
Usługi	3,9	3,9	3,5	3,3	3,6	3,5	3,5
	Struktura przyrostu CPI (w %)						
Wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Żywność i napoje bezalkoholowe	11,7	19,4	27,2	29,4	35,0	30,6	30,6
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	11,6	7,1	5,8	5,9	3,9	4,7	5,0
Artykuły nieżywnościowe	31,4	33,7	33,0	32,3	26,2	23,5	29,7
w tym paliwo	1,2	13,3	15,5	12,7	6,8	3,5	9,9
Usługi	45,3	39,8	34,0	32,4	35,0	41,2	34,7

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP

Dane te potwierdzają, że tempo inflacji w 2000 r. wyznaczały przede wszystkim następujące elementy:

- stały i niezmiennie silny wzrost cen usług konsumpcyjnych,
- osłabienie w drugiej połowie 2000 r. wzrostowej tendencji w zakresie cen żywności i paliw,

- spadek tempa wzrostu cen artykułów nieżywnościowych.

Ceny usług miały nadal decydujące znaczenie dla kształtowania się wskaźników ogólnego wzrostu cen z uwagi na ich dużą wagę w koszyku cen towarów i usług (31,9%). Wzrost tych cen w ostatnich latach był stosunkowo wysoki i stabilny pomimo zmian stopnia restrykcyjności polityki pieniężnej oraz tempa wzrostu popytu krajowego. Ceny części usług kształtują się na nie w pełni konkurencyjnych rynkach, a skala wzrostu niektórych z nich określana jest nadal w wyniku decyzji administracyjnych.

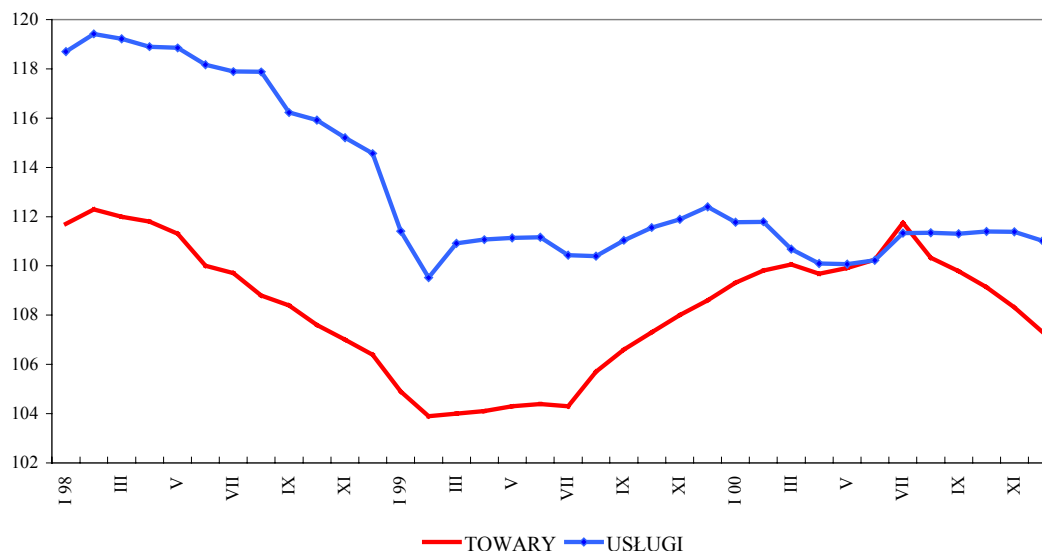
Wysoki udział w koszyku cen towarów i usług cen żywności (30,5%) powodował, że zaburzenia w podaży żywności w latach 1999-2000 bardzo silnie wpływały na kształtowanie się ogólnego wskaźnika cen. Istotnym elementem wpływającym na stopę wzrostu cen żywności był również nadal wysoki poziom ochrony krajowego rynku rolnego przed importem, a także administracyjne formy regulowania podaży na tym rynku. Podejmowane na nim przez rząd działania - ze względu na ich czas i skalę - często nie ograniczały wzrostu cen żywności.

Ceny towarów nieżywnościowych (waga w koszyku 31,1%), z wyjątkiem cen paliw, podlegały w najszerszym zakresie wpływowi mechanizmów rynkowych, a ponadto popyt na towary przemysłowe jest stosunkowo elastyczny względem dochodów. Tempo wzrostu tej grupy cen w warunkach słabnącego tempa wzrostu popytu krajowego było na tle dwóch poprzednich grup stosunkowo wolne.

Ceny usług konsumpcyjnych

Ceny usług konsumpcyjnych rosną od wielu lat szybciej niż ceny towarów (z wyjątkiem okresu, w którym wystąpiły przejściowe wstrząsy podażowe zwiększające wzrost cen towarów - wykres nr 16). Do wzrostu cen usług przyczynia się działanie tzw. efektu Balassy-Samuelsona, modyfikowane procesem dostosowań cen regulowanych. Dostępne szacunki wskazują, że w ub. r. CPI był o 14%, tj. o 1 pkt. proc., wyższy wskutek tego efektu.

Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych
(analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100)

Zwracają uwagę różnice w dynamice cen usług, których dopuszczalna skala wzrostu jest określana w wyniku różnego rodzaju decyzji administracyjnych, oraz cen usług podlegających w większym stopniu działaniu mechanizmów rynkowych. Trzy spośród grup cen usług kształtowanych na podstawie decyzji administracyjnych, tj. ceny usług transportowych, energii elektrycznej i gazu oraz opłat za użytkowanie mieszkań, silnie pobudzały inflację, rosnąc powyżej 12-13% w skali rocznej.

Ceny usług podlegające w większym stopniu mechanizmom rynkowym np. usługi medyczne, usługi turystyki grupowej oraz usługi hotelarskie i restauracyjne wykazywały znacznie wolniejszy wzrost niż ceny usług poprzednio omawianej grupy, kształtując się w granicach 5-8% w skali rocznej, z tendencją do jeszcze wolniejszego wzrostu w ostatnim kwartale 2000 r. Osłabienie popytu na te rodzaje usług wywołało elastyczne dostosowanie się ich cen.

Ceny żywności

Indeks cen żywności był w 2000 r. wypadkową różnokierunkowych tendencji wzrostu cen poszczególnych rodzajów produktów żywnościowych. Niskie zbiory zbóż w sezonie 1999/2000, w połączeniu z ograniczeniem importu i pogłębiającym się spadkiem produkcji żywności, powodowały od początku roku systematyczny wzrost cen pieczywa, przetworów zbożowych oraz mięsa. Wzrost tych cen dodatkowo uległ przyspieszeniu w okresie

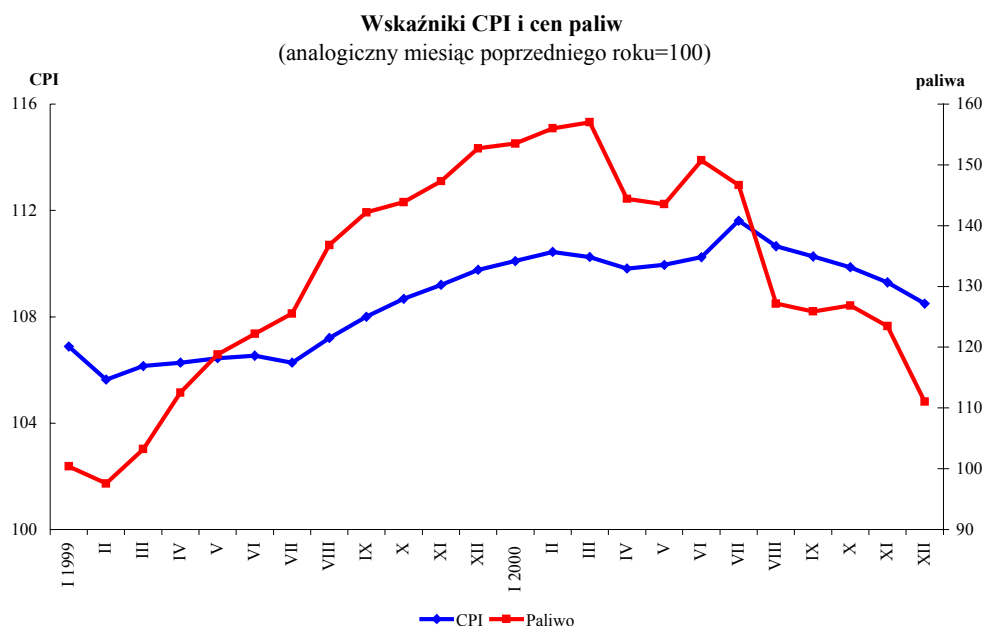

wiosennym. Pierwotnym czynnikiem prowadzącym do destabilizacji rynku rolnego w 2000 r. było zachwianie równowagi na rynku zbóż. Spadek podaży zbóż o ponad 5% w sezonie 1999/2000 i mniejsze o ponad 27% zapasy przechodzące na sezon następny spowodowały wystąpienie nadwyżki popytu nad podażą. Skłaniało to dostawców do podnoszenia cen skupu zbóż. Pesymistyczne prognozy dotyczące niskiego ukształtowania się produkcji zbóż z nowych zbiorów, formułowane m.in. na podstawie niekorzystnych warunków agrometeorologicznych, dodatkowo przyspieszyły tempo wzrostu cen zbóż w maju i w czerwcu 2000 r. Jednocześnie mechanizmy administracyjne uniemożliwiły przywrócenie równowagi przy pomocy dodatkowego importu. Decyzja o uruchomieniu bezcłowego kontyngentu na zboża, niezbędnego do uzupełnienia podaży krajowej, została podjęta dopiero w końcu czerwca ub. r. Nastąpiło to więc już po okresie silnego przyspieszenia wzrostu cen zbóż w maju i czerwcu, związanego z pogłębiającymi się brakami w zaopatrzeniu krajowym. W następstwie rosnących cen zbóż rosły ceny mięsa. W tym wypadku również import nie był dostatecznie duży, aby zapobiec nadmiernemu wzrostowi cen.

Przewaga popytu nad podażą na rynku rolnym powodowała wzrost cen detalicznych żywności, zarówno nieprzetworzonej, jak i przetworzonej przemysłowo. W zasadzie jedynie ceny warzyw, po silnym wzroście w I połowie 2000 roku, spowodowanym niedoborem zbiorów w roku poprzednim, w II półroczu ub.r., po bardziej niż przed rokiem udanych zbiorach, zaczęły spadać. Do końca I półrocza 2000 r. obniżały się również ceny owoców. Tempo wzrostu cen pozostałych grup żywności utrzymywało się na stosunkowo wysokim poziomie również w II połowie 2000 r.

Ceny towarów nieżywnościowych

Ceny **paliw** (wykres nr 17) w 2000 r., podobnie jak w 1999 r., stanowiły istotny czynnik proinflacyjny. O ile jednak w 1999 r. od początku okresu wzrostu cen paliw na świecie, tj. od marca, w kraju utrzymywała się rosnąca miesięczna dynamika wzrostu cen paliw, to w 2000 r. ich ceny obniżały się w porównaniu z poprzednim miesiącem czterokrotnie: w kwietniu o 1,1%, w sierpniu o 4,7%, w listopadzie o 0,4%, a najwięcej w grudniu - o 6,9%. Średnioroczny wzrost cen paliw w 2000 r. wyniósł 36,8% wobec 25,2% w 1999 r. Znaczny udział w tym wzroście miały podwyżki cen dokonane w 1999 r., których skutki oddziaływały na poziom cen paliw w 2000 r. Natomiast wzrost cen paliw liczony od grudnia 1999 r. do grudnia 2000 r. wyniósł tylko 11,1% wobec 52,7% w poprzednim roku.

Struktura ceny detalicznej paliw zależy od zmiany jej składników, tj. akcyzy, dziennych zmian ceny światowej, czy kursu dolara USA w złotych. W 2000 r. miesięczne zmiany ceny detalicznej zależały przede wszystkim od wahań ceny importowej (będących efektem zmian cen paliw na świecie), a także krajowych czynników rynkowych. Przy wzroście cen światowych malał udział marży i różnica między ceną zbytu a parytetem importowym. Natomiast reakcja krajowych producentów paliw na spadki cen światowych była słabsza i/lub wolniejsza - dzięki ich silnej pozycji rynkowej. Powodowało to w efekcie wzrost różnicy między ceną zbytu a parytetem importowym. Wynikiem silnej pozycji rynkowej PKN Orlen i Rafinerii Gdańskiej, do których należy ok. 35% sieci stacji paliw, mógł być również wzrost udziału marży w cenie detalicznej.

Struktura ceny detalicznej brutto benzyny (w %)

miesiąc	cena importowa	cło i podatki	czynniki rynkowe
czerwiec 2000 r.	38,3	55,6	6,1
grudzień 2000 r.	25,9	58,7	15,4

Źródło: dane Nafta Polska S.A., obliczenia NBP

W pierwszym półroczu 2000 r. rosnące ceny światowe paliw i wzrost stawek podatku akcyzowego były głównymi czynnikami wzrostu cen detalicznych. W drugim półroczu ceny światowe zaczęły spadać. Jednakże był to jedyny czynnik, który wyraźnie wpływał na spadek cen detalicznych. Wzrósł bowiem wówczas zarówno wpływ krajowych czynników

rynkowych, jak i podatków. W czerwcu 2000 r. cena importowa stanowiła ponad 38% ceny detalicznej paliw, w grudniu jej udział w cenie, na skutek spadku cen światowych, zmalał do ok. 26%. Z kolei niewielki udział czynników rynkowych w cenie paliw z 6% w czerwcu zwiększył się do ponad 15% w grudniu 2000 r. Również udział w cenie cła i podatków w końcu 2000 r. był wyższy niż w czerwcu.

Zniesienie decyzją rządu we wrześniu ceł na importowane paliwa nie wpłynęło znacząco na obniżenie ich cen detalicznych, jednak zmniejszyło efekt wrześniowej podwyżki podatku akcyzowego z ok. 1,3 pkt. proc. do 0,6 pkt. proc.

Ceny pozostałych – po wyłączeniu paliw - towarów nieżywnościowych kształtowały się w 2000 r. znacznie poniżej wskaźnika wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych (wykres nr 15). W odniesieniu do tych grup artykułów przemysłowych najlepiej funkcjonuje rynkowy mechanizm kształtowania cen, w największym stopniu podlegają też one konkurencji międzynarodowej. Ceny znajdujących się w tej grupie takich towarów, jak: odzież i obuwie, sprzęt gospodarstwa domowego (rtv, agd) i artykuły wyposażenia mieszkań, wykazywały w początkach roku tempo wzrostu w granicach 2-8%, z tendencją do zmniejszania skali wzrostu w drugiej połowie roku do 2-4%. W większości powodem tego była słabnąca dynamika popytu konsumpcyjnego.

PKB i popyt krajowy w 2000 r.

W 2000 r. tempo wzrostu PKB (wg wstępnych szacunków) wyniosło 4,1%, tj. było takie jak w 1999 r. Po raz pierwszy od 1995 r. przewyższało ono tempo wzrostu popytu krajowego. Zahamowana została tendencja powiększania ujemnego eksportu netto (saldo obrotów handlu zagranicznego w ujęciu rachunków narodowych). Dynamikę PKB, popytu krajowego oraz relacje między nimi w latach 1995 – 2000 przedstawia poniższa tablica.

Tablica nr 46**PKB, popyt krajowy i eksport netto w latach 1995 – 2000**

Wyszczególnienie	1995	1996	1997	1998	1999	2000
PKB	107,0	106,0	106,8	104,8	104,1	104,1
Popyt krajowy	107,0	109,7	109,2	106,4	104,9	102,8
różnica dynamiki w pkt.	0,0	-3,7	-2,4	-1,6	-0,8	+1,3
Spożycie	103,3	107,2	106,1	104,2	104,5	102,1
Akumulacja	124,5	119,5	120,8	113,8	105,9	104,9
Eksport	122,8	112,0	112,2	114,3	97,4	.
Import	124,3	128,0	121,4	118,5	101,0	.
Relacja popytu krajowego ogółem do PKB w cenach bieżących	97,7	101,6	104,3	105,2	106,4	106,6
Spożycie	78,0	79,7	79,7	79,0	80,0	80,1
Akumulacja	19,7	21,9	24,6	26,2	26,4	26,5
Relacja eksportu netto do PKB w cenach bieżących	2,3	-1,6	-4,3	-5,2	-6,4	-6,6
Eksport netto w mld zł w cenach bieżących	7,2	-6,0	-20,4	-29,0	-39,1	-45,5

Źródło: GUS

Na niższą dynamikę popytu krajowego złożyło się zarówno mniejsze tempo wzrostu popytu konsumpcyjnego, jak i inwestycyjnego. W większym stopniu (o 2,4 pkt. proc.) obniżyła się dynamika spożycia. Był to efekt wolniejszego niż w 1999 r. wzrostu dochodów do dyspozycji gospodarstw domowych oraz - wynikającego między innymi z wysokiego poziomu stóp procentowych - ograniczenia udziału kredytu w finansowaniu konsumpcji. Mniejszy spadek dynamiki akumulacji (o 1,0 pkt. proc.) wynikał z większego w 2000 r. przyrostu rzeczowych środków obrotowych. Bardziej niż dynamika akumulacji obniżyło się tempo wzrostu nakładów na środki trwałe (o 3,4 pkt. proc.), głównie w wyniku zmniejszenia dynamiki nakładów inwestycyjnych w sektorze przedsiębiorstw. Szybszy wzrost PKB niż popytu krajowego nie spowodował istotnych zmian w relacjach między nimi. Podobnie jak w 1999 r. popyt krajowy (w cenach bieżących) był o ponad 6% większy od PKB, spożycie stanowiło ponad 80% jego wartości, a akumulacja - ponad 26%.

Uzyskanie w 2000 r. analogicznego jak w 1999 r. tempa wzrostu PKB, przy niższej dynamice popytu krajowego, możliwe było dzięki korzystniejszym wynikom w handlu zagranicznym. Wzrost wolumenu eksportu był znacznie wyższy niż importu, zmniejszyło się ujemne saldo obrotów handlowych. Większe dla wzrostu znaczenie popytu zagranicznego znalazło odzwierciedlenie w zmianach struktury tworzenia PKB. Najwyższą dynamikę wartości dodanej zanotowano w przemyśle (wzrost o 6,8%, podczas gdy w 1999 r. o 3,0%, a w 1998 r. o 4,8%), przy czym największy wzrost produkcji zanotowano w działach o dużym udziale eksportu. Obniżyła się natomiast dynamika produkcji przedsiębiorstw wytwarzających głównie dobra konsumpcyjne. Zmniejszyło się także tempo wzrostu wartości dodanej w usługach rynkowych, po raz pierwszy od 1991 r. nastąpił spadek produkcji budownictwa. W rezultacie niekorzystnych dla produkcji roślinnej warunków meteorologicznych oraz utrzymania się spadkowych tendencji w produkcji zwierzęcej, drugi z kolei rok zmniejszyła się wartość dodana w rolnictwie.

Efektom poprawy sytuacji w handlu zagranicznym w 2000 r. było zahamowanie trwającego od 1996 r. wzrostu nierównowagi zewnętrznej. Relacja deficytu obrotów bieżących na bazie płatności do PKB obniżyła się z 7,5% w 1999 r. do 6,3%. Zmniejszenie zapotrzebowania na oszczędności zagraniczne, czego wyrazem jest obniżenie deficytu obrotów bieżących, nastąpiło w wyniku wyższego niż nominalny wzrost akumulacji wzrostu oszczędności brutto w gospodarce narodowej. Oznaczało to istotną jakościowo zmianę sytuacji w stosunku do 1999 r., w którym deficyt wzrósł w rezultacie większego obniżenia dynamiki oszczędności niż akumulacji. Wstępnie szacuje się w NBP, że oszczędności brutto po wzroście w 1998 r. o 23,1% , w 1999 r. zwiększyły się o ok. 5%, a w 2000 r. - o ok. 15%. Nominalne wzrosty akumulacji wynosiły odpowiednio 25,0%, 11,9% i 12,9%.

Można szacować, że do wzrostu oszczędności w gospodarce narodowej w 2000 r., oprócz poprawy wyniku finansowego w sektorze przedsiębiorstw, przyczyniły się korzystne wyniki finansowe instytucji finansowych i ubezpieczeniowych (związane m.in. z reformą systemu emerytalnego). Wzrost oszczędności w tych sektorach spowodował, że mimo dalszego ograniczenia oszczędności brutto gospodarstw domowych, oszczędności całego sektora prywatnego były większe niż w 1999 r. (w relacji do PKB wzrosły z 19,4% do 20,6%). W połączeniu z mniejszym wzrostem akumulacji w tym sektorze oznacza to, iż przyczynił się on do spadku deficytu obrotów bieżących. Natomiast w sektorze instytucji rządowych i samorządowych nastąpiło ograniczenie oszczędności. Mimo redukcji wydatków

inwestycyjnych spowodowało to, że - podobnie jak w 1999 r. – wpływ tego sektora na kształtowanie się deficytu obrotów bieżących był negatywny.

W trzech pierwszych kwartałach 2000 r. odnotowano słabnącą dynamikę wzrostu PKB i popytu krajowego. Po wzroście w I kwartale zbliżonym do notowanego w IV kwartale 1999 r., w II i III kwartale dynamika spożycia i akumulacji była niższa. Natomiast w IV kwartale, wg wstępnych szacunków, tempo wzrostu spożycia i akumulacji było nieco wyższe niż w III kwartale. Dynamikę PKB i popytu krajowego w kolejnych kwartałach przedstawia poniższa tablica.

Tablica nr 47

Dynamika PKB i popytu krajowego wg kwartałów

Wyszczególnienie	Rok	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I – IV kw.
Wartość dodana brutto	1999	101,4	102,8	104,8	106,1	103,9
	2000	105,8	105,0	103,1	102,0	103,8
Przemysł	1999	95,7	99,8	106,0	109,7	103,0
	2000	110,2	109,4	106,5	102,3	106,8
Budownictwo	1999	102,0	102,8	103,2	104,9	103,5
	2000	104,3	100,8	97,8	97,6	99,4
Usługi rynkowe	1999	105,8	105,8	106,5	106,8	106,0
	2000	105,5	105,3	103,5	104,1	104,6
Produkt krajowy brutto	1999	101,6	103,0	105,0	106,2	104,1
	2000	106,0	105,2	103,3	102,4	104,1
Popyt krajowy	1999	103,4	104,6	105,5	105,7	104,9
	2000	105,1	103,3	101,3	101,7	102,8
Spożycie ogółem	1999	104,0	104,4	104,8	105,0	104,5
	2000	103,9	102,3	100,9	101,3	102,1
Spożycie indywidualne	1999	104,6	105,2	105,7	105,9	105,4
	2000	104,6	102,6	100,8	101,3	102,4
Akumulacja	1999	100,7	105,5	107,8	107,1	105,9
	2000	111,5	106,8	102,6	102,7	104,9
Nakłady na środki trwałe brutto	1999	105,7	106,3	106,6	107,0	106,5
	2000	105,5	102,9	102,4	102,6	103,1

Źródło: dane GUS, szacunki własne

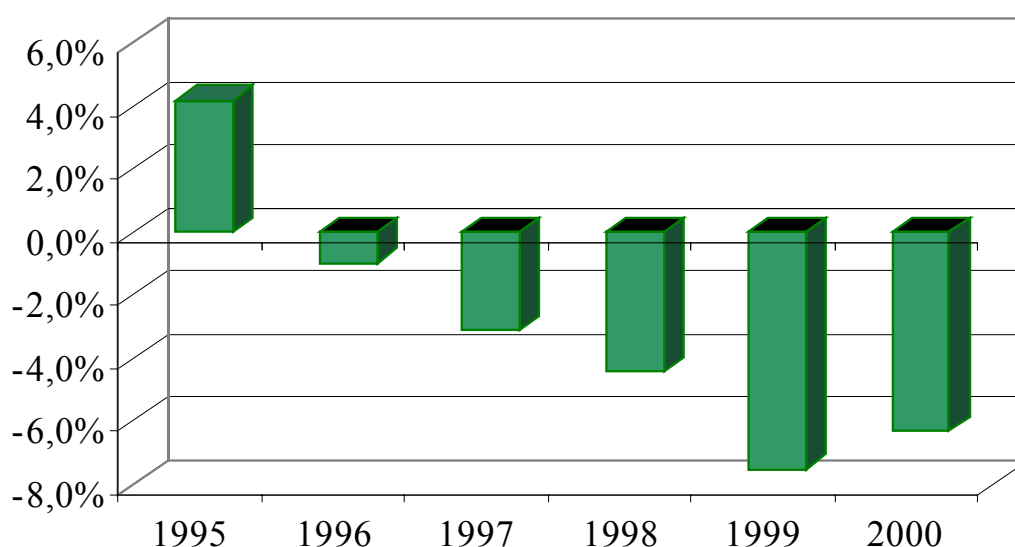

Nierównowaga zewnętrzna

Rok 2000 przyniósł zmniejszenie poziomu nierównowagi zewnętrznej w polskiej gospodarce. Deficyt w obrotach bieżących obniżył się z 11,6 mld USD w 1999 r. do 10,0 mld USD. Relacja ujemnego salda na rachunku bieżącym do PKB wyniosła 6,3% wobec 7,5% w 1999 r. (wykres nr 18).

Wykres nr 18

Relacja salda obrotów bieżących do PKB

Na tak ukształtowany wynik rachunku bieżącego bilansu płatniczego największy wpływ (ok.74%) miał spadek deficytu w obrotach handlowych o 1,2 mld USD. Towarzyszyło mu zahamowanie spadkowej tendencji nadwyżki z tytułu niesklasyfikowanych obrotów bieżących, przy stabilizacji na poziomie 1999 r. ujemnego salda w zakresie obrotów usługowych. Pozostałe pozycje obrotów bieżących, a mianowicie dochody i transfery utrzymały się na poziomie z 1999 r.

Dodatknie saldo niesklasyfikowanych obrotów bieżących w 2000 r. nieznacznie zwiększyło się (o blisko 0,4 mld USD).

Deficyt w usługach ustabilizował się w 2000 r. na poziomie 1,7 mld USD (wobec 1,6 mld USD w 1999 r.). Wzrost deficytu w usługach ubezpieczeniowych, finansowych oraz patentach, prawach autorskich i opłatach licencyjnych został zrównoważony większą nadwyżką w usługach transportowych oraz zmniejszeniem deficytu w usługach budowlanych

i handlowych, a także w turystyce zagranicznej. Deficyt w zakresie pozycji bilansu bieżącego „dochody” pozostawał na poziomie 1999 r. i wyniósł –0,8 mld USD. Dodatkowo saldo transferów bieżących było o ok. 80 mln USD wyższe od poziomu 1999 r.

Struktura finansowania deficytu w obrotach bieżących w 2000 r. uległa poprawie. Kontynuowanie procesów prywatyzacyjnych w polskiej gospodarce wpłynęło na wzrost dodatniego salda w zakresie zagranicznych inwestycji bezpośrednich do 8,3 mld USD (wobec 6,5 mld USD w 1999 r.). Nastąpiła tym samym wyraźna poprawa wskaźnika pokrycia ujemnego salda w obrotach bieżących napływem kapitału z tytułu inwestycji bezpośrednich³⁴ (tablica nr 5). Bardziej korzystna była także struktura tego kapitału. W przeciwieństwie do poprzednich lat, w 2000 r. zmniejszył się udział kredytów otrzymanych od inwestorów zagranicznych z 33,1% w 1999 r. do 12,2%; wzrósł natomiast udział inwestycji pozaprywatyzacyjnych.

Napływ netto zagranicznego kapitału portfelowego począwszy od II kwartału³⁵ 2000 r. był wyraźnie niższy niż w latach 1999 i 1998, co związane było z odpływem netto tego kapitału z tytułu inwestycji w polskie papiery dłużne w III i IV kwartale 2000 r.

Niepokojącym zjawiskiem był natomiast rosnący w okresie 1998-2000 udział zadłużenia zagranicznego przedsiębiorstw w zadłużeniu zagranicznym ogółem (tablica nr 48).

Tablica nr 48

Wskaźniki ostrzegawcze

Wskaźnik ostrzegawczy	1998	1999	2000
Saldo obrotów bieżących/PKB	- 4,3%	- 7,5%	- 6,3%
Saldo płatności towarowych/PKB	- 8,7%	- 9,4%	- 8,3%
Inwestycje bezpośrednie/ saldo obrotów bieżących	74,8%	55,9%	83,1%
Inwestycje pozaprywatyzacyjne/saldo obrotów bieżących	52,6%	26,1%	28,0%
(Saldo obrotów bieżących-inwestycje bezpośrednie)/PKB	-1,2%	-3,4%	-1,1%
Inwestycje portfelowe/oficjalne aktywa rezerwowe	4,9%	5,3%	10,1%
Oficjalne aktywa rezerwowe (lata)/ Saldo obrotów bieżących	4,0	2,2	2,8
Zadłużenie zagr. krótkoterm./zadłużenie zagr. ogółem	14,2%	16,5%	13,0%
Zadłużenie zagr. przeds./zadłużenie zagr. ogółem	32,1%	37,0%	41,4%
Oficjalne aktywa rezerwowe – w miesiącach importu	7,5	7,5	8,0

³⁴ Należy tu jednak zaznaczyć, że w znacznej części na tę pozycję wpłynęła prywatyzacja TPSA (wpływy wyniosły ok. 4,3 mld USD).

³⁵ W I kwartale 2000 r. wysokie saldo dodatnie tej pozycji obrotów kapitałowych w wysokości 2,0 mld USD wynikało w ponad 50% z emisji obligacji, przeprowadzonych przez Skarb Państwa i TPSA na rynkach zagranicznych.

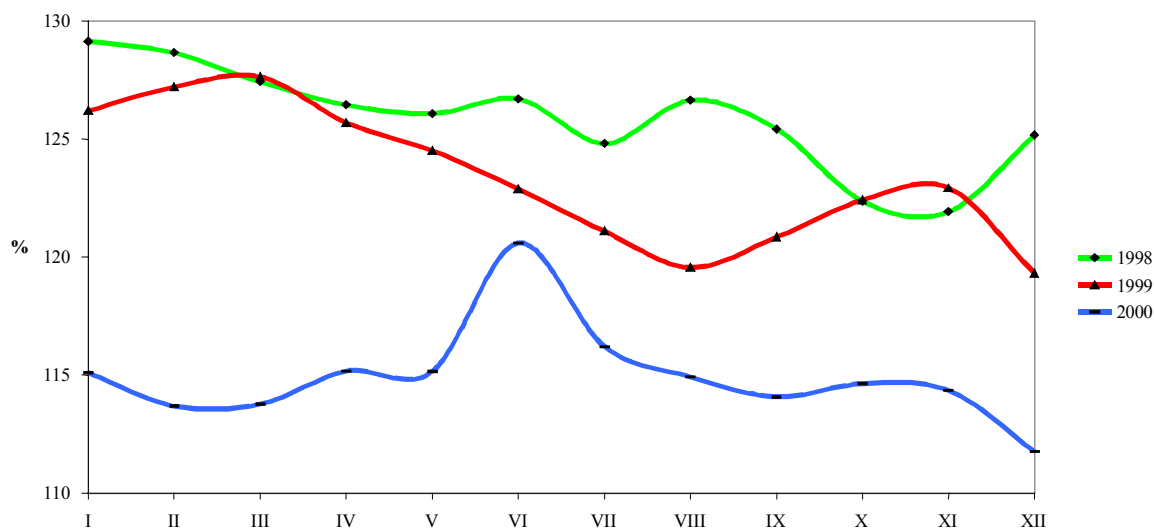
Podaż pieniądza

Podaż pieniądza ogółem na koniec grudnia 2000 r. osiągnęła poziom 294,5 mld zł, co w porównaniu ze stanem na koniec 1999 r. oznacza przyrost o 31,0 mld zł, tj. nominalnie o 11,8%, a w ujęciu realnym o 3,0%.

Roczna dynamika przyrostu podaży pieniądza w ciągu całego 2000 r. była niższa w porównaniu z odpowiednimi wielkościami obserwowanymi w ubiegłych latach. Odznaczała się również stabilnością (wykres nr 19); wskaźniki obserwowane w poszczególnych miesiącach tylko nieznacznie odchyłały się od średniej dla całego roku, wynoszącej 15,0%. Skokowy wzrost podaży pieniądza w czerwcu ub. r. związany był z ofertą akcji Polskiego Koncernu Naftowego ORLEN, co spowodowało skokowy jednoczesny przyrost kredytów i depozytów sektora niefinansowego.

Wykres nr 19

Dynamika podaży pieniądza ogółem - nominalnie
(analogiczny miesiąc roku poprzedniego = 100)

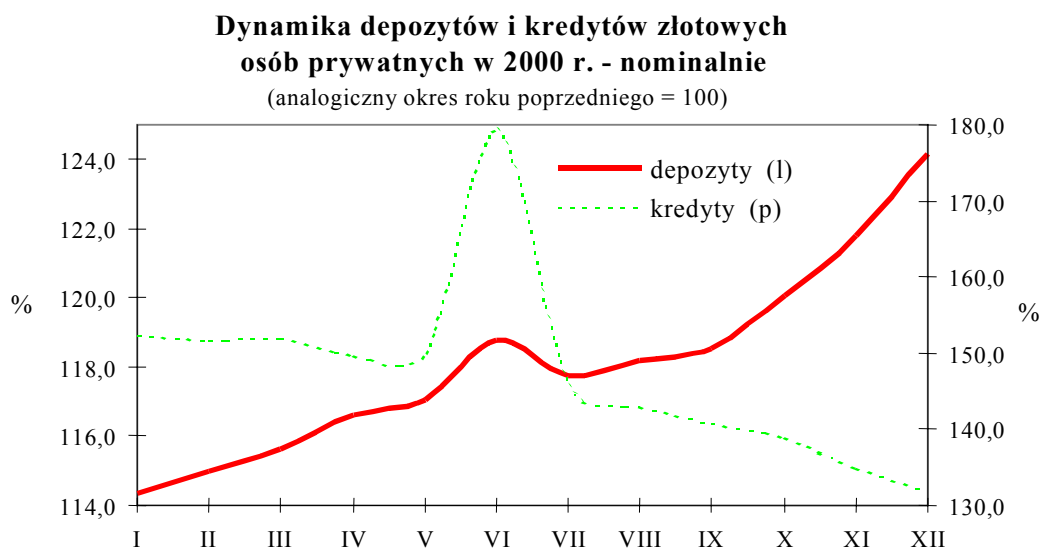
W 2000 r. relacja zasobu pieniądza (średniego stanu M2 w ciągu roku) do produktu krajowego brutto, ilustrująca stopień monetyzacji gospodarki, wyniosła 39,9% wobec 38,9% w 1999 r. Z kolei stopień monetyzacji mierzonej relacją pieniądza krajowego do PKB kształtował się na poziomie 34,0% w porównaniu z 33,4% w 1999 r. Relacja wielkości pieniądza ogółem na koniec 2000 r. do PKB wyniosła 42,1% wobec 42,8% na koniec 1999 r.

Mnożnik monetarny, definiowany jako relacja miary pieniądza M2 do wielkości pieniądza rezerwowego (M0), wzrósł w ubiegłym roku w porównaniu z 1999 r. Jego średni

poziom, obliczony na podstawie danych miesięcznych, wyniósł 5,71 wobec 4,45 w 1999 r. Wielkości te są jednak nieporównywalne ze względu na zmianę strukturalną, jaką było obniżenie stóp rezerwy obowiązkowej we wrześniu 1999 r. Skutkowało to istotnym zmniejszeniem popytu na pieniądz rezerwowy, a w konsekwencji wzrostem mnożnika.

W 2000 r. wyodrębniły się dwie zasadnicze tendencje, mające istotny wpływ na kształtowanie się dynamiki podaży pieniądza ogółem. Przede wszystkim wzmocnieniu uległa tendencja do wzrostu oszczędności złotych osób prywatnych (wykres nr 20). Odnotowano też systematyczny przyrost depozytów walutowych osób prywatnych (w ujęciu dolarowym), który nasilił się pod koniec roku. Zjawiska te mogą świadczyć o wzroście skłonności do oszczędzania w systemie bankowym.

Wykres nr 20

Wpływ na podaż pieniądza miały również czynniki o charakterze instytucjonalnym, a w szczególności zwiększenie oferty usług, proponowanych przez instytucje sektora finansowego. Przykładem jest rozwój rozliczeń bezgotówkowych, który spowodował bezwzględny spadek podaży pieniądza gotówkowego w ub. r. oraz – w konsekwencji – wzrost mnożnika M2/M0. Udogodnienia w zakresie dokonywania rozliczeń drogą bezgotówkową spowodowały gwałtowny wzrost ich popularności, jak również sprawiły, że zwiększyła się waga korzyści utraconych wskutek utrzymywania gotówki jako czynnika determinującego popyt na pieniądz gotówkowy.

Bilans skonsolidowany systemu bankowego prezentuje poniższa tablica.

Tablica nr 49

Bilans skonsolidowany systemu bankowego za 2000 r.

BILANS SYSTEMU BANKOWEGO	1999		2000
A K T Y W A	stan	przyrost	stan
1. Aktywa zagraniczne netto [mln USD] <i>przyrost nominalnie / realnie [%]</i>	26690,0 19,4	5180,5	31870,5
1. Aktywa zagraniczne netto [mln PLN] <i>przyrost nominalnie / realnie [%]</i>	110718,0 19,3%	21327,7 9,9%	132045,7
2. Aktywa krajowe netto <i>przyrost nominalnie / realnie [%]</i>	152730,7 6,4%	9702,0 -2,0%	162432,7
2.1. Zadłużenie netto sektora budżetowego <i>przyrost nominalnie / realnie [%]</i>	64565,1 -21,4%	-13806,8 -27,5%	50758,3
2.2. Należności od osób pryw. i podm. gosp. <i>przyrost nominalnie / realnie [%]</i>	175938,3 17,3%	30411,5 8,1%	206349,8
2.3. Saldo pozostałych pozycji netto <i>przyrost nominalnie / realnie [%]</i>	-87772,7 7,9%	-6902,7 -0,6%	-94675,4
AKTYWA OGÓŁEM	263448,7	31029,7	294478,4
P A S Y W A			
3. Pieniądz krajowy <i>przyrost nominalnie / realnie [%]</i>	223744,2 12,4%	27726,2 3,6%	251470,4
3.1. Pieniądz gotówkowy w obiegu <i>przyrost nominalnie / realnie [%]</i>	38082,7 -10,4%	-3970,0 -17,4%	34112,7
3.2. Zobowiązania złotowe <i>przyrost nominalnie / realnie [%]</i>	185661,5 17,1%	31696,2 7,9%	217357,7
4. Zobowiązania walutowe <i>przyrost nominalnie / realnie [%]</i>	39704,4 8,3%	3303,6 -0,1%	43008,0
Zobowiązania walutowe [mln USD]	9571,2	809,1	10380,4
PIENIĄDZ OGÓŁEM	263448,7	31029,7	294478,4
<i>przyrost nominalnie / realnie [%]</i>	11,8%	3,0%	
KURS WALUTOWY	4,1483	-0,0051	4,1432
CPI [%]		8,5%	

Wykaz wykonawczych aktów prawnych wydanych w 2000 roku przez organy Narodowego Banku Polskiego i Komisję Nadzoru Bankowego (ogłoszonych)

- A.1. Zarządzenia Prezesa Narodowego Banku Polskiego
- A.2. Uchwały Zarządu Narodowego Banku Polskiego
- A.3. Uchwały Rady Polityki Pieniężnej
- A.4. Uchwały Komisji Nadzoru Bankowego

Zarządzenia Prezesa Narodowego Banku Polskiego

Lp.	Nr	Data uchwalenia / Data wejścia w życie	Tytuł (przedmiot regulacji)	Miejsce publikacji
1.	1/2000	14.I.2000 r. 1.II.2000 r.	zmieniające zarządzenie w sprawie wykazu walut obcych będących walutami wymiennymi	Monitor Polski Nr 2, poz. 36
2.	2/2000	20.I.2000 r. 16.II.2000 r.	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł i 200 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu	Monitor Polski Nr 5, poz. 118
3.	3/2000	15.II.2000 r. 25.II.2000 r.	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł, 10 zł, 100 zł i 200 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu	Monitor Polski Nr 6, poz. 148
4.	4/2000	22.III.2000 r. 4.IV.2000 r.	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł i 20 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu	Monitor Polski Nr 10, poz. 194
5.	5/2000	22.III.2000 r. 7.IV.2000 r.	zmieniające zarządzenie w sprawie sposobów i trybu przeliczania, sortowania, pakowania i oznaczania opakowań banknotów i monet oraz wykonywania czynności związanych z zaopatrywaniem banków w te znaki	Dz. Urz. NBP Nr 5, poz. 9
6.	6/2000	6.IV.2000 r. 1.VI.2000 r.	w sprawie sposobu przeprowadzania rozrachunków międzybankowych	Dz. Urz. NBP Nr 7, poz. 12
7.	7/2000	26.IV.2000 r. 11.V.2000 r.	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł i 20 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu	Monitor Polski Nr 13, poz. 281
8.	8/2000	23.V.2000 r. 31.V.2000 r.	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł, 10 zł i 200 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu	Monitor Polski Nr 15, poz. 346
9.	9/2000	23.V.2000 r. 14.VI.2000 r.	zmieniające zarządzenie w sprawie ustalenia wzorcowego planu kont banków	Dz. Urz. NBP Nr 11, poz.18
10.	10/2000	20.VII.2000 r. 3.VIII.2000 r.	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł, 10 zł i 200 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu	Monitor Polski Nr 23, poz. 484
11.	11/2000	24.VIII.2000 r. 5.IX.2000 r.	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monety nominalnej wartości 100 zł oraz terminu wprowadzenia jej do obiegu	Monitor Polski Nr 26, poz. 539
12.	12/2000	13.IX.2000 r. 26.IX.2000 r.	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł, 10 zł i 100 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu	Monitor Polski Nr 28, poz. 583
13.	13/2000	4.X.2000 r. 18.X.2000 r.	w sprawie ustalenia wzorów, próby, masy i wielkości emisji monety nominalnej wartości 10 zł oraz terminu wprowadzenia jej do obiegu	Monitor Polski Nr 32, poz. 664
14.	14/2000	6.XI.2000 r.	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet	Monitor Polski Nr 36, poz. 728

Lp.	Nr	Data uchwalenia / Data wejścia w życie	Tytuł (przedmiot regulacji)	Miejsce publikacji
		13.XI.2000 r.	nominalnej wartości 2 zł i 10 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu	
15.	15/2000	27.XII.2000 r. 12.I.2001 r.	w sprawie ustalenia wzorów, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 10 zł i 200 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu	Monitor Polski z 2001 r. Nr 1, poz. 17
16.	16/2000	27.XII.2000 r. 12.I.2001 r.	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł i 20 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu	Monitor Polski z 2001 r. Nr 1, poz. 18

Uchwały Zarządu Narodowego Banku Polskiego

Lp.	Nr	Data uchwalenia / Data wejścia w życie	Tytuł (przedmiot regulacji)	Miejsce publikacji
1.	5/2000	25.II.2000 r. 28.II.2000 r.	w sprawie wysokości oprocentowania środków pieniężnych gromadzonych w Narodowym Banku Polskim na rachunkach bieżących	Dz. Urz. NBP Nr 2, poz. 5
2.	6/2000	25.II.2000 r. 15.III.2000 r.	w sprawie wprowadzenia „Regulaminu bezwarunkowej sprzedaży bankom oraz zakupu przez Narodowy Bank Polski od banków skarbowych papierów wartościowych w trybie aukcyjnym”	Dz. Urz. NBP Nr 3, poz. 6
3.	9/2000	10.III.2000 r. 30.III.2000 r.	zmieniająca uchwałę w sprawie trybu i szczegółowych zasad przekazywania przez banki do Narodowego Banku Polskiego danych niezbędnych do ustalania polityki pieniężnej i okresowych ocen sytuacji pieniężnej państwa oraz oceny sytuacji finansowej banków i ryzyka sektora bankowego	Dz. Urz. NBP Nr 4, poz. 7
4.	12/2000	17.III.2000 r. 25.IV.2000 r.	w sprawie wprowadzenia „Regulaminu refinansowania banków kredytem lombardowym przez Narodowy Bank Polski”	Dz. Urz. NBP Nr 5, poz. 8
5.	14/2000	31.III.2000 r. 1.VII.2000 r.	w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunków banków przez Narodowy Bank Polski	Dz. Urz. NBP Nr 7, poz.11
6.	18/2000	11.IV.2000 r. 12.IV.2000 r.	zmieniająca uchwałę w sprawie ogłaszania kursów złotego w stosunku do walut obcych	Dz. Urz. NBP Nr 6, poz. 10
7.	20/2000	21.IV.2000 r. 4.V.2000 r.	zmieniająca uchwałę w sprawie rodzajów weksli przyjmowanych przez Narodowy Bank Polski do redyskonta oraz zasad i trybu ich redyskonta	Dz. Urz. NBP Nr 9, poz. 15
8.	28/2000	1.IX.2000 r. 4.IX.2000 r.	w sprawie wysokości oprocentowania środków pieniężnych gromadzonych w NBP na rachunkach bieżących	Dz. Urz. NBP Nr 14, poz. 24
9.	35/2000	24.XI.2000 r. 1.I.2001 r.	w sprawie emitowania bonów pieniężnych Narodowego Banku Polskiego oraz obrotu tymi bonami	Dz. Urz. NBP Nr 15, poz. 28
10.	36/2000	1.XII.2000 r. 20.XII.2000 r.	zmieniająca uchwałę w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunków banków przez Narodowy Bank Polski	Dz. Urz. NBP Nr 16, poz. 29

Uchwały Rady Polityki Pieniężnej

Lp.	Nr	Data uchwalenia / Data wejścia w życie	Tytuł (przedmiot regulacji)	Miejsce publikacji
1.	1/2000	23.II.2000 r. 24.II.2000 r.	w sprawie stopy redyskontowej weksli i oprocentowania kredytów refinansowych	Dz. Urz. NBP Nr 1, poz. 1
2.	2/2000	23.II.2000 r. 24.II.2000 r.	w sprawie zasad prowadzenia operacji otwartego rynku	Dz. Urz. NBP Nr 1, poz. 2
3.	3/2000	29.III.2000 r. 4.IV.2000 r.	zmieniająca uchwałę w sprawie regulaminu Rady Polityki Pieniężnej	Monitor Polski Nr 10, poz. 193
4.	4/2000	11.IV.2000 r. 12.IV.2000 r.	uchylająca uchwałę w sprawie tempa kroczącej dewaluacji	Monitor Polski Nr 11, poz. 231
5.	5/2000	11.IV.2000 r. 12.IV.2000 r.	uchylająca uchwałę w sprawie dopuszczalnego przedziału wahań kursów walut obcych i wartości dewizowych wyrażonych w złotych	Monitor Polski Nr 11, poz. 232
6.	6/2000	26.IV.2000 r. 26.IV.2000 r.	w sprawie przyjęcia sprawozdania finansowego Narodowego Banku Polskiego na dzień 31.XII.1999 r.	Dz. Urz. NBP Nr 8, poz. 14
7.	7/2000 r.	17.V.2000 r. 17.V.2000 r.	w sprawie zatwierdzenia sprawozdania z działalności Narodowego Banku Polskiego w 1999 r.	Dz. Urz. NBP Nr 10, poz. 16
8.	8/2000	24.V.2000 r. 24.V.2000 r.	w sprawie przyjęcia sprawozdania z wykonania założeń polityki pieniężnej w 1999 r. oraz oceny działalności Zarządu Narodowego Banku Polskiego w zakresie realizacji tych założeń	Monitor Polski Nr 16, poz. 355
9.	9/2000	30.VIII.2000 r. 31.VIII.2000 r.	w sprawie stopy redyskontowej weksli i oprocentowania kredytów refinansowych	Dz. Urz. NBP Nr 13, poz. 21
10.	10/2000	30.VIII.2000 r. 31.VIII.2000 r.	w sprawie zasad prowadzenia operacji otwartego rynku	Dz. Urz. NBP Nr 13, poz. 22
11.	11/2000	20.IX.2000 r. 1.I.2001 r.	w sprawie ustalenia założeń polityki pieniężnej na rok 2001	Monitor Polski Nr 31, poz. 652
12.	12/2000	20.IX.2000 r. 1.I.2001 r.	w sprawie określenia górnej granicy zobowiązań wynikających z zaciągania przez Narodowy Bank Polski pożyczek i kredytów w zagranicznych instytucjach bankowych i finansowych w 2001 r.	Dz. Urz. NBP Nr 15, poz. 26
13.	13/2000	20.XII.2000 r. 20.XII.2000 r.	w sprawie zatwierdzenia planu finansowego Narodowego Banku Polskiego na 2001 r.	Dz. Urz. NBP Nr 17, poz. 30

Uchwały Komisji Nadzoru Bankowego

Lp.	Nr	Data uchwalenia / Data wejścia w życie	Tytuł (przedmiot regulacji)	Miejsce publikacji
1.	1/2000	7.VI.2000 r. 18.VII.2000 r.	zmieniająca uchwałę w sprawie trybu wykonywania nadzoru bankowego	Dz. Urz. NBP Nr 12, poz. 19
2.	2/2000	8.XI.2000 r. 31.III.2001 r.	w sprawie ustalenia normy dopuszczalnego ryzyka walutowego w działalności banków	Dz. Urz. NBP Nr 15, poz. 27

Publikacje i strona internetowa Narodowego Banku Polskiego w roku 2000

Tematyka	Tytuł, Częstotliwość wydawania, Język
Dane dotyczące ogólnej charakterystyki wyników gospodarczych i finansowych, rozwoju sektora bankowego, działalności NBP, bilansu NBP i systemu bankowego, a także bilansu płatniczego Rzeczypospolitej Polskiej.	Raport Roczny 1999 <ul style="list-style-type: none"> • rocznik • polski, angielski
Opracowania analityczne dot. sektora finansowego, zwłaszcza bankowego, a także artykuły o charakterze informacyjnym. Prezentacja najważniejszych zagadnień związanych z działalnością oraz strategicznymi zamierzeniami NBP jako banku centralnego. Wkładka edukacyjna – Bankowe ABC.	Bank i Kredyt 2000 <ul style="list-style-type: none"> • miesięcznik : nr 1-2/2000, 3/2000, 4/2000, 5/2000, 6/2000, 7-8/2000, 9/2000, 10/2000, 11/2000, 12/2000 • polski, streszczenia w j. angielskim
Skrócona publikacja zawierająca wstępne dane dotyczące wyników gospodarczych, systemu bankowego oraz bilansu Narodowego Banku Polskiego, a także bilansu płatniczego Rzeczypospolitej Polskiej.	Informacja Wstępna <ul style="list-style-type: none"> • miesięczna : nr 12/1999-11/2000 • polski, angielski
Seria wydawnicza, w której publikowane są opracowania będące efektem prac badawczych pracowników NBP, jak również uczelni oraz instytucji finansowych. Dotyczą one ważnych problemów związanych z bankowością i polityką pieniężną.	Materiały i Studia 2000 <ul style="list-style-type: none"> • nr 97- 115 • polski
Podstawowe dane dotyczące ogólnej charakterystyki wyników gospodarczych i finansowych oraz polityki pieniężnej banku centralnego. Wydania kwartalne zawierają dodatkowo część opisową prezentującą generalne trendy w zakresie sytuacji makroekonomicznej, kształtowanie się podaży pieniądza i czynników jego kreacji, bilans płatniczy oraz podstawowe instrumenty polityki pieniężnej.	Biuletyn Informacyjny 2000 <ul style="list-style-type: none"> • miesięcznik : nr 11/1999, 1-2/2000, 4-5/2000, 7-8/2000 • wydania kwartalne : nr 12/1999, 3/2000, 6/2000, 9/2000 • polski, angielski
Prezentacja założeń polityki pieniężnej ustalanych corocznie przez Radę Polityki Pieniężnej. Zawiera charakterystykę zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań polityki pieniężnej, cele oraz instrumenty jej realizacji.	Założenia Polityki Pieniężnej na 2001 r. <ul style="list-style-type: none"> • roczne • polski, angielski
Zawiera charakterystykę realizacji celu inflacyjnego, kształtowania się agregatów pieniężnych, instrumentów realizacji polityki pieniężnej, a także opis wykonania innych zadań postawionych przed polityką pieniężną.	Sprawozdanie z wykonania założeń polityki pieniężnej w 1999 r. <ul style="list-style-type: none"> • roczne • polski
Zawiera informacje na temat realizacji poszczególnych funkcji banku centralnego w 1999 r., bilans i rachunek wyników NBP.	Sprawozdanie z działalności NBP w 1999 r <ul style="list-style-type: none"> • roczne (maj 2000) • polski

Tematyka

Charakterystyka tendencji inflacyjnych w danym okresie, monetarnych aspektów procesów inflacyjnych oraz pozamonetarnych, wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań inflacji.

Raport na temat klimatu koniunktury, opierający się na następujących źródłach danych : Biuletynie Statystycznym GUS, Badaniach Koniunktury GUS, jednostkowych, nieidentyfikowalnych miesięcznych sprawozdaniach F-01 oraz notowaniach bonów skarbowych sprzedawanych przez NBP.

Analiza wyniku finansowego przedsiębiorstw w 1999 r. dokonana na podstawie danych otrzymywanych z GUS obejmujących 27 podmiotów oraz wyników ankiety przeprowadzonej w 330 przedsiębiorstwach.

Dane bilansu płatniczego na bazie płatności, zarejestrowane przez polski system bankowy w analizowanym okresie.

Comiesięczna analiza sytuacji na rynkach finansowych, bieżąca informacja o stopach procentowych, kursie walutowym, oczekiwaniach i reakcjach inwestorów.

Ocena sytuacji finansowej banków opracowywana przez Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego na podstawie danych sprawozdawczych banków. W syntetyczny sposób przedstawia główne składniki aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych, ich strukturę jakościową i tworzone rezerwy celowe, a także kształtowanie się funduszy własnych banków (w tym ich strukturę własnościową) i współczynnika wypłacalności.

Prezentacja Banku, struktura organizacyjna i zasady funkcjonowania Banku, akty prawne, informacja statystyczna, banknoty i monety emitowane przez NBP, lista banków działających w Polsce, publikacje, aktualności dotyczące NBP.

**Tytuł,
Częstotliwość wydawania,
Język**

Raport o Inflacji

- roczny za 1999 r. (marzec 2000)
- kwartalny (I, II kwartał 2000)
- polski, angielski

Koniunktura w sektorze przedsiębiorstw – wybrane zagadnienia

- za I kwartał 2000 r. za I półrocze 2000 r.
- polski

Wyniki finansowe przedsiębiorstw w 1999 roku ze szczególnym uwzględnieniem polityki pieniężno-kredytowej w świetle badań ankietowych i danych GUS

- rocznik
- polski

Bilans płatniczy RP

- za 1999 r. za I kwartał 2000 r. za I półrocze 2000 r. za 3 kwartały 2000 r.
- polski

Rynki finansowe 2000

- miesięcznik : nr 1-12/2000
- polski

Sytuacja finansowa banków. Synteza

- kwartalna, półroczna, roczna
- polski, roczna w j. angielskim

Strona internetowa NBP:

<http://www.NBP.pl>

- polski, angielski